

BAHÂRÎ DÎVÂNI: İNCELEME & METİN

AYŞEGÜL POMAKOĞLU

BOĞAZIÇI UNIVERSITY

2013

DÎVÂN BY BAHÂRÎ
16TH CENTURY
STRUCTURAL AND CONTENTIAL ANALYSIS

Thesis submitted to the
Institute for Graduate Studies in Social Sciences
in partial satisfaction of the requirements for the degree of

Master of Arts
in
Turkish Language and Literature

By
Ayşegül Pomakoğlu

Bogaziçi University

2013

Thesis Abstract

Ayşegül Pomakoğlu, “Dîvân by Bahârî: Structural and Contential Analysis”

The subject of this thesis is *Dîvân* by Bahârî, one of the sixteenth century Ottoman poets. The main aim is to present and analyze the Dîvân in terms of form and content, with giving some information about Bahârî’s life and his literary personality.

By this purpose firstly we presented the transcribed text which is registered in Süleymaniye Library, Yazma Bağışlar no.6950/2 under the name Bahârî Dîvânı. Afterwards we added the poems from various sources which are known to belong to Bahârî to this transcribed text. After giving some information about Bahârî’s life, his literary works and personality we move through the textual analysis.

On contential analysis we studied Religious and Mystical Features in the text by looking at religious elements such as holy texts, prophets, angels and also the mystical views of the poet. Then we examined the reflections of social life in Bahârî’s poems. At the last stage we studied the themes of lover and the beloved.

Finally we gathered the knowledge we acquired through these analysis and commented on them. We gave the description the manuscript and explain the method we used in the transcription of it. As we thought there could have been some points which we overlooked we add a copy of the original manuscript to the end of our study. So that other researchers may have indicated their suggestions about these matters.

Tez Özeti

Ayşegül Pomakoğlu, “Bahârî Dîvânı: İnceleme – Metin”

Bu tezin konusu XVI. yüzyıl Osmanlı şairlerinden Bahârî'nin *Dîvân*'ıdır.

Çalışmanın esas amacı, Bahârî Dîvânı'nı doğru bir biçimde tespit etmek, şairin hayatı ve sanat anlayışı hakkında bilgiler vermek, sonrasında metin üzerinde biçim ve içerik açısından bir inceleme yapmaktır.

Bu amaç doğrultusunda ilk olarak Dîvân'ın mevcut tek nüshası üzerinden transkripsiyonlu metni ortaya çıkarıldı. Çeşitli kaynaklardan Bahârî'ye ait olduğu tespit edilen şiirler bu metne eklendi. Şairin hayatı, eserleri ve sanat anlayışı ele alındıktan sonra, metinle ilgili inceleme aşamasına geçildi.

İçerik incelemesinde öncelikle dinî ve tasavvufî özellikler başlığı altında dîvânda sözü edilen sureler, peygamberler ve melekler gibi dinî unsurlar ile şairin tasavvufî görüşlerine yer verildi. Daha sonra sosyal hayatın şiire yansımalarına bakıldı. Son aşamada şiirlerde geçen sevgili ve âşık motifleri incelendi.

Sonuç kısmından sonra nüsha tasnifi yapıp metin tespitinde izlenen yol aktarıldıktan sonra metnin okunmasında gözden kaçırılan noktalar olabileceği düşünülerek diğer araştırmacıların önerilerinden yararlanabilmek amacıyla çalışmanın sonuna metnin bir nüshası eklendi.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	1
I. BÖLÜM: GİRİŞ.....	3
II. BÖLÜM: BAHÂRÎ’NİN HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ	5
Hayatı	5
Edebî Kişiliği	9
Şiir ve Şair Hakkındaki Görüşleri.....	10
Bahârî’nin Etkilediği ve Etkilendiği Şairler	12
Etkilendiği Şairler ve Yazdığı Nazireler	12
Etkilediği Şairler ve Bahârî’ye Yazılan Nazireler	18
Eserleri	20
<i>Dîvân</i>	20
<i>Fetihnâme-i Ungurus</i>	21
III. BÖLÜM: BAHÂRÎ DÎVÂNI’NİN İNCELENMESİ	23
Şekil Özellikleri	23
Nazım Şekilleri	23
Vezin	25
Kafiye ve Redif	28
Dil ve Üslup Özellikleri	29
Dil ve Anlatım	29
Atasözleri ve Deyimler	32
Edebî Sanatlar	35
İçerik Özellikleri	41
Dinî ve Tasavvufî Unsurlar	41
Sosyal Hayat (Tarihî ve Coğrafi Unsurlar, Gündelik Hayat).....	48

Sevgili ve Âşık	62
Sevgili ve Ona Ait Unsurlar	62
Âşık ve Âşıklık Halleri	70
IV. BÖLÜM: NÜSHANIN TANITIMI VE ÖZELLİKLERİ.....	82
Nüshanın Tanıtımı.....	82
Tezkire ve Mecmualarda Tespit Edilen Şiirlerdeki Farklar.....	83
Nüshanın İmlâ Özellikleri	85
Metin Tespitinde İzlenen Yol	91
V. BÖLÜM: SONUÇ	93
BİBLİYOGRAFYA	95
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ	99
TRANSKRİPSİYONLU METİN	100
METNİN TIPKIBASIMI	280

KISALTMALAR LİSTESİ

A.g.e	Adı geçen eser
AÜDTCF	Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi
bkz.	bakınız
böl.	bölüm
c.	cilt
G.	Gazel
H.	Hicrî
Haz.	Hazırlayan
K.	Kaside
Kt.	Kıt'a
M.	Miladî
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
Mf.	Müfred
MN	<i>Mecma'ü'n-Nezâir</i>
Mr.	Murabba
Ms.	Mısra
no.	numara
ö.	ölüm(ü)
PB	<i>Pervâne Bey Mecmû'ası</i>
s.	sayfa
sy.	sayı
SYB	Süleymaniye Kütüphanesi Yazma Bağışlar
T.	Tarih
vb.	ve benzeri
vr.	varak

ÖNSÖZ

Bu çalışmada dîvânı ortaya konan XVI. yüzyıl şairlerinden asıl adı Ali olan Bahârî, bugün Yunanistan topraklarında yer alan Tırhala'da doğmuş, Edirne'de eğitim görmüş ve H.958/M.1551 yılında Çatalca'da kadılık yaptığı sırada vefat etmiştir. Tezkirelerde ve mecmualarda Kadı Bahârî ya da Bahârî-i müderris olarak da anılan şairin *Dîvân'ı* ve *Fetihnâme-i Ungurus* isimli bir mesnevisi olduğu bilinmektedir.

*Bahârî Dîvân'*nin tespit edebildiğimiz tek nüshası, Süleymaniye Kütüphanesi Yazma Bağışlar Koleksiyonu 6950/2 numarada kayıtlıdır. Nüshanın istinsah kaydı kütüphane katoloğunda H.950/M.1543-44 olarak gözüke de bu doğru değildir çünkü bu tarih yazmada yer alan bir tarih manzumesine aittir. Eserin müstensihisi belli değildir. Dîvânın bulunduğu nüsha farklı müelliflere ait altı eserden oluşmaktadır. Farsça bir manzumeyle başlayan dîvânda karışık olarak kasideler, gazeller, kıtalar, tarihler ve müfredler yer alır. Bu da *Dîvân'*ın farklı kaynaklardan toplandığı izlenimini yaratmaktadır.

Çalışmalar sırasında başta nazire mecmuaları olmak üzere çeşitli kütüphanelerdeki birçok şiir mecmuasında Bahârî'nin farklı şiirleri tespit edildi. Şairin tüm şiirlerini bir araya getirebilmek ve daha kapsamlı bir dîvân metni oluşturmak amacıyla mecmualarda rastladığımız bu şiirleri de çalışmaya dahil etmeye karar verdik. Bu amaç doğrultusunda Bahârî'nin, Pervane Beg ve Edirneli Nazmî'nin nazire mecmualarındaki şiirlerini tespit ettik. Şiirlerin tespitinde *Pervane Beg Mecmuası* üzerine Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsünde

yapılan yüksek lisans tezlerinden ve Mehmet Fatih Köksal'ın hazırladığı edisyon kritikli *Mecma'ü'n-Nezâir* metninden faydalandık.

Metin tespitinden sonra, şairin hayatı ve sanat anlayışı üzerine bir çalışma yapıldı, daha sonra dîvânın incelenmesine geçildi. Öncelikle dîvândaki nazım biçimleri, vezin, kafiye, redif ve dil özellikleri üzerinde duruldu. İçerik incelemesi bölümünde *Bahârî Dîvânı*'nda kullanılan edebi sanatlar, motifler, sevgilinin ve âşğın özellikleriyle ilişkilendirilen hayaller tespit edildi. Böylece Dîvân edebiyatının klasik dönemine ait olan bu eserin, döneminin özelliklerini ne derece taşıdığı, geleneğe ne gibi katkılarda bulunup hangi aşamalarda onu çeşitlendirmeye çalıştığı ortaya kondu.

Çalışma sırasındaki yardımlarından dolayı tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Fatma Büyükkarcı Yılmaz'a, okunamayan ve anlaşılamayan kısımlarda bize yol gösteren Prof. Dr. Günay Kut'a, ayrıca Prof. Dr. Zehra Toska'ya ve Prof. Dr. Ömür Ceylan'a teşekkürlerimi sunarım. Son olarak, maddi ve manevi destekleriyle beni her zaman cesaretlendiren aileme teşekkürü borç bilirim.

Ayşegül Pomakoğlu

İstanbul, 2013

I. BÖLÜM: GİRİŞ

XVI. yüzyıl, Osmanlı devletinin siyasi ve kültürel bir gelişme göstererek imparatorluk halini aldığı dönemdir. Bu yüzyılda, Osmanlı tahtında II. Bâyezid (1481-1512), Yavuz Sultan Selim (1512-1520), Kânûnî Sultan Süleyman (1520-1566), Sultan II. Selim (1566-1574), Sultan III. Murad (1574-1595), Sultan III. Mehmed (1595-1603) bulunmuştur. Özellikle Yavuz Sultan Selim ve Kânûnî Sultan Süleyman devrinde yapılan fetihler imparatorluğun çok geniş bir coğrafyaya yayılmasını sağlamıştır.

Fatih döneminden itibaren Osmanlı başkentleri Bursa, Edirne ve İstanbul ile şehzadelerin görev yaptığı Konya, Amasya, Manisa, Trabzon ve Kütahya gibi şehirlerde üst düzey yöneticilerin himayesinde edebî muhitler oluşmuştur. Fetihten sonraki imar faaliyetleriyle önemli bir sanat merkezi halini alan İstanbul, XVI. yüzyılda şiir ve edebiyat alanında yetiştirdiği isimlerle daha da ön plana çıkmıştır. Şehzade sancağı olarak faaliyet gösteren bölgelerde birçok şair himaye edilmiştir. Rumeli coğrafyasındaki edebî muhitler ise büyük ölçüde akıncı beylerin himayesinde gelişmiştir. Akıncı aileleri olan Mihaloğulları, Turhanlılar, Yahyalılar ve Malkoçoğulları birer yönetici olarak çevrelerinde daha çok şair olmak üzere çeşitli sanatçıları bulundurmaya özen göstermişler, böylece akıncılık aynı zamanda kültür ve sanatı besleyen önemli bir kaynak özelliği kazanmıştır.¹

¹Mustafa İsen ve diğerleri, *Eski Türk Edebiyatı El Kitabı*, 4. baskı (Ankara: Grafiker Yayıncılık, 2006), s.95.

Osmanlı Devletinin gelişmesi ve güçlenmesiyle şiirdeki gelişme daha da hızlanmıştır. Bu dönemde gazel, kaside ve mesnevî büyük bir gelişme göstermiştir. Şiirde kullanılan Arapça ve Farsça kelimelerin artmasıyla şairler aruzu daha kolay uygulamaya başlamıştır. Bu durum genellikle kelimeleri yabancı ama söylenişi Türkçe olan bir şiir dilinin ortaya çıkışı olarak ifade edilmiştir.² Aruz kullanımında erişilen mükemmellik ve şiirin dış ahengindeki olgunluk sebebiyle bu yüzyıl Dîvân edebiyatının en parlak devri olarak nitelenerek Klasik dönem olarak adlandırılmıştır. İran şiirinden alınan mazmunların dikkatle seçilen kelimelerle ele alınması ve şiire yerli unsurların eklenmesiyle daha ince ve derin bir anlatım yakalanmıştır.³ Özellikle Rumelili şairler, kurdukları hayallerle, kullandıkları mecazlarla çevrenin şiire girmesine daha çok özen göstermişlerdir. XVI. yüzyılda bu bölgede yetişen şairlerin dilinde sadelik ve doğallık, çevre ile ilgili tasvirler göze çarpmaktadır.

Bahârî'nin çağdaşı olan çok önemli şairler vardır. Bu yüzyılda yaşayan Fuzûlî (ö. 1566), Hayâlî (ö. 1557) , Bâkî (ö. 1600), Zâtî (ö. 1546), Muhibbî (ö. 1566), Taşlıcalı Yahyâ (ö. 1582), Nev'î (ö. 1599), Emrî (ö. 1575), Lâmiî (ö. 1532) ve Gelibolulu Mustafa Âli (ö.1600) dîvân edebiyatının en başarılı isimleri arasında kabul edilir.

² Mustafa İsen ve diğerleri, *A.g.e.*, s.93.

³ *Büyük Türk Klasikleri*, c.III (İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2004), s.203.

II. BÖLÜM:

BAHÂRÎ'NİN HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ

Hayatı

Tuhfe-i Nâilî'de yer alan bilgilere göre Türk Edebiyatı'nda Bahârî mahlasını kullanan iki şair bulunmaktadır.⁴ Bunlardan ilki XVI. yüzyılda yaşamış Tırhala kasabasında doğan Kadı ' Ali Bahârî Efendi'dir. Diğeri ise H. 1295 / M. 1878 tarihinde İstanbul'da doğan Kütahyalı Emirzâde Mehmed Nûrî Efendi'nin oğlu, Ahmed Midhat Bahârî Bey'dir. Sadettin Nüzhet Ergun ise *Türk Şairleri* isimli eserinde, XVI. yüzyıl ait tasavvufi manzumeler içeren bir mecmuada gördüğü iki şairden yola çıkarak bu iki şairden farklı olarak üçüncü bir Bahârî'ye işaret eder.⁵ Ergun, mutasavvıf Bahârî olarak tanımladığı bu şair hakkında sözünü ettiği iki sufiyâne gazel dışında başka bir bilgi verememektedir. Tezkirelerde de bu düşünceyi destekleyebilecek bilgiye rastlanmamaktadır. Oysa elimizde bulunan ve Tırhalalı Bahârî'ye ait olduğunu tespit ettiğimiz dîvân Ergun'un sözünü ettiği iki gazeli de içermektedir.

Sehî, Latîfî, Âşık Çelebi, Hasan Çelebi ve Beyânî tezkirelerinde Kadı ' Ali Bahârî'ye ait olarak gösterilen tüm şiir örnekleri elimizdeki dîvânda mevcuttur. Bu yüzden XVI. yüzyılda yaşamış tek bir Bahârî olduğunu ve elimizdeki Dîvân'ın Tırhalalı Kadı ' Ali Efendi'ye ait olduğunu söylemek mümkündür.

⁴ Nail Tuman, *Tuhfe-i Nâilî*, c.1, (Ankara: Bizim Büro Yayınları, 2001), s.108.

⁵ Sadettin Nüzhet Ergun, *Türk Şairleri*, (İstanbul: Bozkurt Basımevi, 1936), s.657.

XVI. yüzyıl şairlerinden olan Bahârî hakkında sahip olduğumuz bilgiler o dönemin tezkirelerinde yer alan bilgilerle sınırlıdır. Buna göre şairin asıl adı ‘Ali’dir. Âşık Çelebi onun "Rûmili'nden kasaba-i Tırhala'dan ashâb-ı kavî ve erbâb-ı makâleden" olduğunu söyler.⁶ Latîfî, tezkiresinde her ne kadar onun Prizrenli olduğunu bildirirse de Âşık Çelebi bu bilginin doğru olmadığını kasidelerinden de anlaşılacağı üzere Bahârî'nin Tırhalalı olduğunu ifade eder.⁷ Ama bu kasidelerine örnek vermez. *Sehî Beg Tezkiresi*'nde yer alan bilgiye göre Bahârî "ehliyet ile ma'rûf ve kemal-i marifet ile" tanınan bir kimsedir. Ayrıca "selâmet-i tab'ı vardır" yani düzgün yaratılışlı biridir.⁸ Öğrenimini tamamladıktan sonra Kazasker Seydi Çelebi'den mülazım olan Bahârî, Edirne ve Karaferye'de müderrislik görevlerinde bulunmuştur. Onun müderris olarak görev yaptığı ve derslerde Molla Câmî'nin *Bahâristân* adlı eseri okuttuğu kendi şiirinde de anlaşılmaktadır:

Derilüp bir bölük ehl-i zarâfet

Bahârîden Bahâristân oğurlar [Mf.1]

Aynı zamanda birçok bey ve paşa çocuğuna öğretmenlik yapan Bahârî, Dölbendzâde Kasım Paşa'nın çocuklarına da hocalık yapmıştır. Âşık Çelebi Bahârî'nin,

⁶ Âşık Çelebi, *Meşâ'irü's-Su'arâ*, Haz. Filiz Kılıç, (İstanbul: İstanbul Araştırmaları Enstitüsü, 2010), s. 434.

⁷ Âşık Çelebi, *A.g.e.*, s.434.

⁸ Sehî Bey, *Sehî Bey Tezkiresi: Heşt Behişt*, Haz. Günay Kut, (Cambridge: Harvard University, 1978), s. 291.

Kasım Paşa'nın oğlu Bitevî Çelebi'ye incindiğini ve bu kırgınlığı bir şiirle dile getirdiğini aktarır.⁹

Düşümde dün gice gördüm ki paşa

Gezüp cennetde eylerdi temâşâ

Didüm oğluñ mıdur şol boklı poçur

Didi hâşâ-fe-hâşâ şümme hâşâ

Kınalı-zâde Hasan onun bu Paşa'dan aldığı 100 akçelik harçlıktan şu şekilde bahseder. "Zikr olunan Kâsım Paşa'dan akçe isteyüp *Harçlık* lafzını târîh didükde Kâsım Paşa dahı yüz akçe gönderüp *mi'etün kâmile* (tam bir yüz) diyü târîh dimişdür."¹⁰Bahârî, mülazımlığı sırasında sıkıntı çektiğini ve başladığı görevlerde hayal kırıklığı yaşadığını bir gazelinde şu şekilde anlatır:

Şevk-i muqaddemât iderüz yok neticesi

Şekl-i 'aķime döndi birâzer mülâzemet [G.8-3]

Bahârî bir müddet sonra müderrisliği bırakıp kadı olarak çalışmaya devam etmiştir. Âşık Çelebi'nin bildirdiğine göre Bahârî "denâ'et-i şân ve hasâset-i hâl ve resâset-i cemâl kemâlde" biridir.¹¹

Tezkireler arasında Bahârî hakkında en ayrıntılı bilgiyi veren Âşık Çelebi'dir.

*Meşâ'irü's-Şu'arâ*daki "Âhir mülâkatumuzda bu beyti tâze dimişdi ki okımışdı"

⁹ Âşık Çelebi, *A.g.e.*, s.437.

¹⁰ Kınalı-zâde Hasan, *Tezkiretü's-Şu'arâ*, haz. İbrahim Kutluk (Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1989), s.184; Âşık Çelebi, *A.g.e.*, s.435.

¹¹ Âşık Çelebi, *A.g.e.*, s.435.

ifadesinden yola çıkarak onun Bahârî ile bizzat görüşmüş olduğunu söylemek mümkündür.¹² Âşık Çelebi'nin sözünü ettiği beyitse şudur:

Alayum yanuma ol şūh-ı cihān-âşūbı

Ġāyeti bu diyeler kâzi bir oğlan çekdi

Bahârî'nin gösteriŖe dūŖkūn olmadığından bahseden Âşık Çelebi onun cimriliği yüzünden kaldığı kervansaray köŖelerinde çok sıkıntı çektiğini ve bu sebeple birçok hastalık edip belinin iki kat olduğunu da bildirir.¹³ Bahârî'nin Ŗiirlerinde de kullanılan âŖığın belinin iki kat olması hayalinin onun gerçek hayattaki durumunu yansıttığı dūŖünülebilir.

Bār-ı Ėam çekmeden dū-tā oldum

Ėaddūm iki büküldü yā oldum [G.75-1]

Yine Âşık Çelebi'nin bildirdiğine göre Bahârî yaklaşık yetmiŖ yaŖında Çatalca'da kadılık yaptığı sırada 958/1551 tarihinde Edirne'de vefat etmiŖtir.¹⁴

Tezkirelerde Bahârî hakkında sıkça değinilen bir konu da onun mahlas deĖiŖtirmesidir. Önceleri Kemâlî mahlasını kullanan Ŗair, arkadaşlarının kendisiyle 'Kem Ali' diye dalga geçmesi üzerine bu mahlası bırakıp Bahârî mahlasını kullanmaya baŖlamıŖtır. Fakat bu kez de arkadaşları "bahâr, kiliseye derler ne

¹² Âşık Çelebi, *A.g.e.*, s.437.

¹³ Âşık Çelebi, *A.g.e.*, s.435.

¹⁴ Âşık Çelebi, *A.g.e.*, s.435.

kâfirâne mahlasın var” diyerek onun üzerine gitmeye devam etmişlerdir.¹⁵

Kaynaklar, şairliğinin yanında Bahârî'nin aynı zamanda iyi bir tarihçi olduğu hususunda hemfikirdir. Özellikle tarih düşürmede ve muamma çözümedeki maharetiyle öne çıkan Bahârî'den Âşık Paşa "Merhûm târîhde dahı mahall-gû idi ve zemânında târîhleri ile dîvânlar u mecmû'alar memlû idi."¹⁶ diye söz eder. Buradan Bahârî'nin çok sayıda tarihinin olduğu anlaşılmaktadır. Sehî Beg, Bahârî'nin şair Revânî'nin ölümüne düşürdüğü tarihi şöyle aktarmaktadır:¹⁷

Cihânı ser-te-ser tutmuştu nâmı

Emîr-i nazm ya' nî kim Revânî

Ecel cāmını içdi dehr elinden

Şu deñlü kim düşüp mest oldu ânî

İşidüp didi Rûh-ı Kudsi târîh

Cināndan yaña cān atdı Revânî

Edebî Kişiliği

XVI. yüzyıl tezkirelerinde Bahârî'nin şiiri hakkında birbirine yakın ifadeler yer almaktadır. Kınalı-zâde Hasan Çelebi, Bahârî'den şu şekilde bahseder. "Zümre-i

¹⁵ Âşık Çelebi, *A.g.e.*, s.435.

¹⁶ Âşık Çelebi, *A.g.e.*, s.435.

¹⁷ Sehî Beg, *A.g.e.*, s.291-292.

kuzât-ı me'âlî-şî'ârdan eşcâr-ı pür-simâr-ı eş'ârı bahâr-ı belâgat ve 'ar'ar-ı fesâhat ile pür-izhâr olan şû'arâ-yı nâmdârdandır."¹⁸

Sehî Bey ise Bahârî için "Fenn-i Fürste ve tarz-ı gazelde şâir-i râsih ve hûb muammâ-güşâ ve müverrih" ifadesini kullanır.¹⁹

Latîfi de Sehî Beg'in "Fenn-i Fürste ve tarz-ı gazelde şâir-i râsih ve hûb muammâyî ve müverrih" ifadesini tekrarlayarak Bahârî'nin "ehl-i 'ilm zümresinden" olduğunu ifade eder.²⁰ Tezkirelerdeki ifadelerden Farsça'yı iyi bildiği, gazelde kuvvetli bir şair olduğu, güzel muammalarının ve tarihlerinin olduğu anlaşılmaktadır. Bunlar dışında Bahârî'nin şiir ve sanat hakkındaki görüşünü anlayabilmek için kendi şiirlerine bakmamız gerekmektedir.

Şiir ve Şair Hakkındaki Görüşleri

Bahârî şiirlerinde kimlerden etkilendiğini, hangi şairi örnek aldığını fazla dile getirmemiştir. Yalnızca bir beyitte şiir hakkındaki görüşlerini ortaya koyarken, şiirin mükemmel olsun istersen Selmân'ın izinden git, diyerek XIV. yüzyılın büyük şairlerinden olan Selmân-ı Sâvecî'yi takdir ettiğini ve şiirlerinde onun izinden gitmeyi hedeflediğini söylemiştir:

Ger kemâle irgürem dirseñ Bahârî şî' irüñi

Tut t̄arîḳ-i nazm u eş'âr içre Selmân yolların [G.84-7]

¹⁸ Kınalı-zâde Hasan, *A.g.e.*, s.183.

¹⁹ Sehî Beg, *A.g.e.*, s.291.

²⁰ Latîfi, *Latîfi Tezkiretü's-Şu'ara ve Tabrisatü'n-Nuzema (İnceleme- Metin)*, haz. Rıdvan Canım (Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, 2000), s.195.

Ayrıca her şair gibi Bahârî de kendi şiirini övme eğilimindedir. Öyle ki onun söylediği bu renkli gazeller başkaları tarafından da yazılarak dîvân sayfalarını süsleyecektir:

Yazalar tâ kim Bahârî şafha-ı dîvânlara

Bir niçe rengin gazeller söyle ol şâh üstine [G.109-5]

Bir başka beyitte de Bahârî, şiirin lezzetli olsun istiyorsan önce sevgilinin tatlılığından bahset, der. Bu da şiirde rindâne bir üslup benimsediğini akla getirir:

Ey Bahârî ger dilerseñ kim ola nazmuñ leziz

Şâfî añ şî' ründe anuñ la' l [ü] şekker başını [G.140-5]

Bahârî rindâne şiirden yana olduğunu bir başka beyitte şu şekilde ifade eder:

Arz itmege eş' arını dildâra Bahârî

Rindâne geçüp meclise dîvân-ile geldi [G.128-5]

Sevgiliye şiirlerini sunmak için dîvânıyla meclise gelen Bahârî bu topluluğa en yaraşır şekilde rindâne bir eda takınmaktadır.

Bahârî'ye göre şiir çok değerli bir araçtır çünkü güzeller onun sayesinde tuzağa düşmektedir. Aslında âşıklar, güzeller yüzünden acı çekip bunları şiirlerde dile getiriyor olsalar da sevgililerin gönlünü kazanmak, ilgilerini çekmek, şiir sayesinde. Bu yüzden Bahârî vuslata kavuşturmayan şiirleri ayıplamaktadır:

Şî' r odur kim her gözi âhû anuñla şayd ola

Ey Bahârî vaşla bâ'is olmayan eş'âra yuf [G.47-5]

Hatta Bahârî güzelleri şiiirlerle kendine kul yapabileceğini bile düşünebilmektedir.

Eğer böyle bir şey mümkün değilse şiiirin de önemi kalmamaktadır. O zaman Bahârî defter ve dîvânlar dolduran şiiirlerini yakmayı, yok etmeyi bile aklından geçirmektedir:

Çünkü râm olmaz güzeller kimseye eş'âr-ile

Diñ Bahârî oda yaqsun defter ü dîvânını [G.125-5]

Bazı durumlarda da Bahârî aşkı defter ve dîvânlara yazmanın kifayetsiz olduğunu söyleyerek asıl uğraşın sevgilinin vasfını gönüle yazmak olması gerektiğini anlatır:

Dostlar vaşf-ı nigârı yazalum levh-i dile

Ne virüp alımazuz defter [ü] dîvânlar-ile [G.115-3]

Bahârî'nin Etkilediği ve Etkilendiği Şairler

Etkilendiği Şairler ve Yazdığı Nazireler

Bahârî şiiirlerinde hangi şiiire ve şaire nazire yazdığını belirtmez. Bu yüzden yalnızca Dîvân'daki şiiirlere bakarak hangisinin nazire olduğunu anlamak zordur. Bu noktada Bahârî'nin hangi şairlerden etkilendiğini anlamak için başvurulabilecek kaynaklar nazire mecmualarıdır. Fatih Köksal'ın hazırladığı Edirneli Nazmî'nin *Mecma'u'n-Nezâ'ir*'inde Bahârî'nin 17 şiiiri yer almaktadır. Bunlardan 16'sı gazel, 1'i

murabbadır. Bu nazirelerden ikisi Ahmed Paşa'ya ikisi Necâtî'ye yazılmıştır.

Bahârî'nin nazire yazdığı diğer şairler Nesîmî, Hafî, Resmî, Ahmed-i Dâ'i, Tacizâde Cafer Çelebi, Ulvî, Kemalpaşazade, Vasfî, Revânî, Kemal-i Zerd, Hâşimî-i Acem, Sûzî, Mestî ve Şeyhî olarak sıralanabilir. Buradan Bahârî'nin yaşadığı devirde meşhur olan birçok şaire nazire yazdığı anlaşılmaktadır. Fakat onun şiirlerinde en çok Ahmed Paşa ve Necâtî'nin etkisi hissedilir.

Ahmed Paşa:

Ne maḥabbet-nāme yazmışdur 'izārî ḥaṭṭı kim

Ḥod târîḥ eylemişdür fitneyi 'unvān aña [82-2]²¹

Bahârî:

Vaşf-ı ḥüsnünde senüñ bir nāme yazdum k'āfitāb

Germ olup altun kalemle çekdi bir 'ünvān aña [G.4-4]

Ahmed Paşa:

Ey şarāb-ı nāb içüp 'azm-i ḥarābāt eyleyen

Her kime uğrarsañ anuñ ḥānesi vîrān olur [1259-4]²²

Bahârî:

Şöyle yıkdı dest-i cevruñ dostum dil ḥānesin

Hergiz ābād olmayup günden güne vîrān olur [G.14-5]

²¹ Edirneli Nazmî, *Mecma'u'n-Nezâ'ir*, haz. M. Fatih Köksal (T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2012), s.140. Erişim, 19 Mart 2013. www.kulturturizm.gov.tr.

²² Edirneli Nazmî, *A.g.e.*, s.746.

Bahârî'yi en çok etkileyen şairlerin başında Necâtî'nin geldiği anlaşılmaktadır.

Özellikle şiirlerinde atasözü ve deyimlere yer verışı, redif olarak Türkçe kelimeler seçişi bunu kanıtlar niteliktedir:

Necâtî:

Göge çıkarırsa görünmez benüm uçmak gözüme

Devletünde daḥi a'lâlaradur himmetümüz [1862-6]²³

Bahârî:

Ḳad-i bālâsına irüşmeğedir niyetümüz

Sâyeveş alçağız ammâ yücedür himmetümüz [G.37-1]

Necâtî:

Yine cānumı nişar ideyin uş bir meleke

Ki diye ḥāl-i ruḥı māh-ı şeb-efrūza leke [4345-1]²⁴

Bahârî:

Māh öykündüğü'çün mihr-i cemâline anuñ

Dūd-ı āhum yitüşüp aña yitüşdürdi leke [G.116-2]

Bahârî'nin nazirelerinde kendinden önceki şairlerle aynı söyleyişi yakalamaktan ziyade mevcut hayalleri farklı bağlamlara taşımaya çalıştığı görülmektedir. Çoğu naziresinde Bahârî kafiye için aynı kelimeleri seçerken yarattığı hayallerde belli bir unsurun farklı özelliklerine dikkat çekmeye çalışır.

²³ Edirneli Nazmî, *A.g.e.*, s.1058.

²⁴ Edirneli Nazmî, *A.g.e.*, s.2343.

Şeyhî'ye yazmış olduğu bir nazirede Bahârî'nin "intizar" hususuna Şeyhî'den farklı biçimde yaklaştığı görülmektedir. Şeyhî gözden düşmüş olsa da sevgilinin ona göstereceği keremlerden henüz ümidini kesmediğini anlatırken Bahârî, gam kılıcının hayattan ümidini kestiğini söyleyerek ölümü beklediğini dile getirmektedir. Şeyhî sevgilinin lütuflarını beklediğini açıkça anlatırken Bahârî sevgili bakışlarını ondan esirgediği sürece hayattan hiç bir beklentisinin olmadığını, çaresizce ölümün gelmesini beklediğini ima etmektedir.

Şeyhî:

Gözden bıraktı gerçi bizi ol nigârumuz

Vardur keremlerine anuñ intizârumuz [19-1]²⁵

Bahârî:

Tiğ-i ğam-ile kesdün ümîzi hayâtdan

Gel ey ecel hemîn sañadur intizârumuz [G.36-3]

Başka bir örnek olarak Ulvî'ye yazılan nazire gösterilebilir. Burada encümen yani meclis kelimesi etrafında iki farklı hayal vardır. Ulvî sevgilinin ayva tüyleri ve beninden söz ettikçe meclisi hoş kokular sardığını anlatırken Bahârî meclisi, mumu sebebiyle anmaktadır:

Ulvî:

Haṭṭ u ḥâlũnden ne tañ kim dem ura ‘Ulvî olur

²⁵ Saim Güler, "Pervâne Beg Nazire Mecmuası (230b-261a) Transkriptli, Edisyon Kritikli Metin" (Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, 2006), s.114.

‘ İtr-ı enfâsı ile anuñ mu‘ aţtar encümen [G.3308-7]²⁶

Bahârî:

Dâğ şanmañ kim Bahârî'nün dil-i pür-süzünü

Meclisinde germ olup yaqmış o şem‘ -i encümen [G.97-5]

Bahârî'nin bazen de benzer bir hayali farklı kelimelerle kurmaya çalıştığı gözlemlenir.

Örneğin, Revânî “ateş” kelimesini şiir olarak düşünüp bununla alemin içine ateş bıraktığını söylerken Bahârî cihanda karanlık bir yer kalmasın diyerek âh ateşiyle dünyanın üzerine kandiller astığını dile getirir.

Revânî:

Od birağur ‘ âlem içine Revânî göz göre

Her ne şi‘ ri kim diseñ bu hadd-i gül-gün üstine [4272-5]²⁷

Bahârî:

Çalmasun bir yir cihânda zulmet-i hicrân diyü

Şu‘ le-i âhum çanādîl aşdı gerdün üstine [G.108-4]

Başka bir beyitte Resmî, gözün aldaticı olduğunu "ayyâr" sözcüğüyle dile getirirken

Bahârî ona yazdığı nazirede "ayyâr" ile aynı anlamdaki "mekkâr" sözcüğünü

kullanarak benzer bir hayali gönlün hileyle zapt edilmesi bağlamında yeniden

yorumlamıştır:

²⁶ Edirneli Nazmî, *A.g.e.*, s.1813.

²⁷ Edirneli Nazmî, *A.g.e.*, s.2305.

Resmî:

Heçr ile cādū gözün şayd itdi bini bilmedüm

Aña meftūn oldum āh ol fitne ḥod ‘ayyār imiş [G.2072-3]²⁸

Bahârî:

Almayınca ḳomadı gönlümi mekr ü āl ile

Bir nigār-ı dil-sitān u bir gözi mekkār imiş [G.43-2]

Bazı durumlarda Bahârî nazire yazdığı şairle ifade açısından paralellik kurabilmektedir. Nesîmî'ye yazdığı nazirenin matla beyti buna örnek olarak gösterilebilir:

Nesîmî:

Yanaram ‘ışkuñdan aḳar gözlerümden yaşlar

Fürḳatün derdi çıkardı yüregümde başlar [1885-1]²⁹

Bahârî:

Çeşm-i pür-eşküm ḳaçan kim ağlamağa başlar

Derdini dökmege başlar yüregümde başlar [G.34-1]

Bahârî nazirelerini genellikle gazellere yazmaktadır. Tacizade Cafer Çelebi'ye yazdığı nazirede ise bu durumun dışına çıkarak bir murabbaya yine murabba ile karşılık vermiştir. Bu da nazirelerin her zaman gazel şeklinde olmayabileceğini hatırlatır niteliktedir:

²⁸ Edirneli Nazmî, *A.g.e.*, s.1168.

²⁹ Edirneli Nazmî, *A.g.e.*, s.661.

Tacizade Cafer Çelebi:

Reşha-i cām ile hāk-i dili nemnāk idelüm

Gerd-i ğam kıalmasun anda şulayup pāk idelüm

Gül ü mül şöhetini yār ile bī-bāk idelüm

Mest-i lā-ya' kııl olalum yaqalar çāk idelüm [3215-1]³⁰

Bahârî:

Gerd-i ğamdan yine mir'āt-ı dili pāk idelüm

Cām-ı Cem āyinesi şeklini idrāk idelüm

Cur' a-i cām-ı meye cānumuzı hāk idelüm

Mest-i lā-ya' kııl olalum yaqalar çāk idelüm [Mr.2]

Etkilediği Şairler ve Bahârî'ye Yazılan Nazireler

Tezkirelerden edinilen bilgiye göre Bahârî'nin, en azından yaşadığı dönemde etkili bir şair olduğunu söylemek mümkündür. Edirneli Nazmî'nin *Mecma'ü'n-Nezâir*'inde Bahârî'ye yazılmış nazirelere rastlanmamaktadır. Bunun için başka bir nazire mecmuası olan Pervâne Beg'in *Mecmuatün-Nezâir*'ine başvurmak gerekir. Bu mecmuada Sürûrî, Sâlikî ve Helâkî'nin, Bahârî'nin "çeker" redifli gazeline nazire yazdığı görülür.

Bahârî:

Dem-be-dem cānā niçün ğamzeñ dile hañçer çeker

³⁰ Edirneli Nazmî, *A.g.e.*, s.1753.

Eşk-i çeşmümden şaķın kim üstine leşker çeker [G.23-1]

Sâlikî:

Bir seher göz itdüğün görmiş saña iy gonca-leb

Nergisün üstine süsen hışm idüp hançer çeker [PB 2/3-4]³¹

Bahârî:

Ruĥlaruñdan zülf-i piç-â-piçüñi kaldurmadı

Gerçi âh-ı âteşinüm göklere ejder çeker [G.23-2]

Sürûrî:

İtdüğünce bād-ı âhumdan şaçuñı mużtarib

Dir gören göge melek zencir-ile ejder çeker [PB 52/1-2]³²

Bahârî:

Leblerün ‘ aksi düşelden bâdeye her ehl-i zevk

Germ olup meclisde la‘ lüñ yādına sāgar çeker [G.23-4]

Helâkî:

Nice kan yutmayam öpdükçe lebün her bir rakib

Sâķiyâ cām-ı şarâb-ı vaşlı gör kimler çeker [PB 52/2-4]³³

³¹ Hasan Kaya, "Pervâne Beg Nazire Mecmuası (165a-199b) Transkripsiyonlu ve Edisyon Kritikli Metin" (Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, 2002), s.214.

³² Hasan Kaya, *A.g.e.*, s.215.

³³ Hasan Kaya, *A.g.e.*, s.215.

Eserleri

Tespit edebildiğimiz kadarıyla Bahârî'nin iki eseri mevcuttur. Bunlardan ilki çalışmamıza konu olan *Dîvân*'dır. Diğer eseri ise Kânûnî Sultan Süleyman'ın Macaristan seferini konu alan bir mesnevi olan *Fetihnâme-i Unguru*'stur. Bunların dışında Haluk İpekten ve arkadaşları tarafından hazırlanan *Tezkirelere Göre Dîvân Edebiyatı İsimler Sözlüğü*'nde Bahârî'nin *Yûsuf ve Züleyhâ*'sı olduğundan bahsedilmekte ve kaynak olarak da Sehî Beg, Latîfî, Âşık Çelebi, Kınalı-zâde Hasan Çelebi ve Beyânî tezkireleri gösterilmektedir.³⁴ Söz konusu tezkirelerde böyle bir bilgiye rastlanmadığından *Yûsuf ve Züleyhâ* Bahârî'nin eserleri arasına dahil edilmemiştir.

Dîvân

Dîvânın şu ana kadar tespit edilen tek nüshası, Süleymaniye Kütüphanesi Yazma Bağışlar Koleksiyonu 6950/2 numarada kayıtlıdır. Dîvânın bulunduğu yazma farklı müelliflere ait altı eserden oluşmaktadır. 31 varaktan oluşan Dîvân, 11b-42b arasında yer alır. Üzeri şemseli kahverengi yıpranmış bir cildi vardır, yapraklar sarı renkte ve kırmızı cetvellidir. 200x145/155x99 mm. boyutlarındaki kâğıda, 16 satır, nesih yazı ile yazılmıştır. Kütüphane kayıtlarında dîvânın istinsah tarihi hicrî 950 olarak gözüke de bu bir hatadan kaynaklanmaktadır. Bu tarih, yazmada yer alan bir tarih manzumesine aittir. Eserin müstensihî belli değildir. Dîvândaki şiirler belli bir düzene göre sıralanmamıştır. Farsça bir manzumeyle başlayan dîvânda kasideler,

³⁴ Haluk İpekten ve diğerleri, *Tezkirelere Göre Dîvân Edebiyatı İsimler Sözlüğü* (Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 1988), s.62.

gazeller, tarihler belirli kısımlara ayrılmamıştır. Eserde reddade bulunmaktadır, bu da elimizdeki nüshanın ara sayfalarının kopmadığını ya da kaybolmadığını, yani yazmada eksiklik olmadığını gösterir. Bahârî'nin bütün şiirlerini kapsamayan ve farklı kaynaklardaki şiirlerin bir araya getirilmesiyle oluşturulduğu izlenimini veren *Dîvân*'ın içinde 142 gazel, 5 kaside, 1 murabba, 10 kıta, 5 müfred ve 1 mısra yer almaktadır.

Fetihnâme-i Ungurus

Bahârî'nin bu eseri hakkındaki en ayrıntılı bilgiyi *Gazavât-nâmeler ve Mihaloğlu Ali Beyin Gazavât-nâmesi* adlı kitabında Agâh Sırrı Levend vermektedir.³⁵ Kanûnî Sultan Süleyman'ın 1526 yılındaki Macaristan seferini anlatan *Fetihnâme-i Ungurus* Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmud Efendi koleksiyonu No.5345'te kayıtlıdır. Nüshanın zahriye kısmında eserin adı *Türkî Manzum Fetih-nâme-i Ungurûs* olarak geçmektedir. Agâh Sırrı Levend, ikinci ve sekizinci beyitlerde *Kıyâmetnâme* adının geçtiğini belirterek, şairin eserine bu adı vermiş olabileceğini ileri sürmektedir.³⁶ 18 varaktan oluşan eserin baştan ilk üç sayfasında eserin adıyla birlikte, Süleymaniye ve Hacı Mahmud Efendi kütüphanelerinin mühürleri yer almaktadır. 3b'de başlayan mesnevînin 11. beytinde şair:

Ben Bahâriyem gülistândur yirüm

‘ Andelîbem tâze bostândur yirüm

³⁵ Agâh Sırrı Levend, *Gazavât-nâmeler ve Mihaloğlu Ali Beyin Gazavât-nâmesi* (Ankara: Türk Tarih Kurumu, 2000), 46.

³⁶ Agâh Sırrı Levend, *A.g.e.*, s.46.

diyerek mahlasını verir. Aruzun "Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün" kalıbıyla yazılan bu mesnevî 306 beyitten oluşmaktadır.

III. BÖLÜM: BAHÂRÎ DÎVÂNÎ'NİN İNCELENMESİ

Şekil Özellikleri

Nazım Şekilleri

Biz bu çalışmamızda Bahârî'nin 2'si tarih içerikli olmak üzere 152 gazelini, yine 2'si tarih içerikli olmak üzere 10 kıtasını, 5 kasidesini, 5 müfredini, 2 murabbasını, 1 mısrasını tespit edebildik. Elimizdeki nüshadaki şiirlerin ikisi Farsça 'dır. Bunlardan biri kaside (K.1), diğeri de gazel şeklinde bir tarihtir (T.4). Ayrıca Bahârî'nin Türkçe-Farsça müemmma şeklinde bir gazeli de vardır (G.97).

Bahârî'nin gazelleri genelde 5 beyitten oluşmaktadır. Bunun yanında 6, 7, 9, 10 ve 11 beyitlik gazelleri de vardır. Beyit sayısına göre gazellerin dağılımı şöyledir:

Beyit sayısı	5 beyitlik	6 beyitlik	7 beyitlik	9 beyitlik	10 beyitlik	11 beyitlik
Gazel sayısı	108	2	38	2	1	1

Bahârî'nin (پ, ث, ج, ح, خ, ذ, ز, س, ض, ع, غ, و) harfleriyle şiir yazmadığı görülmektedir. Şiirlerin harflere göre dağılımı da şu şekildedir:

	GAZELLER	KASİDELER	KITALAR
ا	4		
ب	1		
ت	3		
د	2		
ر	25	1	

ز	7		
ش	2		
ص	1		
ف	3		
ق	4		1
ك	9	1	1
ل	11		1
م	11	1	
ن	17		1
ه	22	1	2
ى	30	1	3

Bahârî'nin gazelleri genellikle âşıkâne ve rindâne bir üslup taşımaktadır. Fakat bunların yanında tasavvufî ile ilgili ya da ahlâkî öğütler veren hikemî tarzda şiirler de yer alır. "Târîḫ-i Ḳal' a-i Būdîn" başlıklı 17 beyitlik gazel Budin'in fethini anlatmaktadır, şiirin son dizesinin ebced hesabına göre harf değerleri toplandığında H.932/M.1525-26 tarihini vermektedir. "Sulṭân Meḫmed" başlıklı 5 beyitlik Farsça tarih de Kânûnî Sultan Süleyman'ın oğlu Şehzade Mehmet'in ölümüne düşülmüş bir tarihtir. Bu şiirin son dizesinin ebced hesabı olarak karşılığı H.950/M.1543-44'tür ve bu tarih, Şehzade Mehmed'in ölüm tarihiyle örtüşmektedir.

Bahârî diğer iki tarihini kıta nazım biçiminde yazmıştır. Bunlardan "Diğer" başlığını taşıyan tarih, yine Şehzade Mehmed'in ölümüne yazılmıştır ve ebced değeri H.950/M.1543-44'e karşılık gelmektedir. Rodos'un fethinin tarihini veren "Rodos" başlıklı kıtanın ebcedi ise H.928/M.1522-23 değerini verir. Ama şiirin sonuna

rakamla yazılan tarih H.929/M.1921-1922'dir. Rodos kalesinin fethi ise tarihî kaynaklarda H.929/M.1522 olarak geçmektedir.

Bahârî'nin Dîvânı 'nda 5 kaside vardır. Bunlardan "'alem" redifli iki numaralı kaside, padişaha övgü niteliğinde yazılmıştır. Bundan sonra gelen "gibi", "derdmendüñ" ve "dedeler" redifli şiirler ise nesib, dua, medhiye gibi bölümlerden oluşmadıkları için biçimsel olarak kasidenin özelliklerini yansıtmıyor olsalar da konuları itibariyle tasavvufî övgü içerdikleri için kaside olarak adlandırılabilirler. Örneğin "dedeler" redifli kaside, Bektaşilikle ilgili olup bu gelenekteki "dede" kavramını açıklamakta ve dedeleri yüceltmektedir.

Bahârî'nin iki kıtası (Kt.4, Kt.5) kıta-i kebire şeklindedir ve bunlarda mahlas kullanılmıştır. Kt.2 ve Kt.6 ise nazm biçimindedir yani ilk beyitleri kafiyelidir.

Dîvân'da yer alan iki murabbadan biri altı diğeri yedi bendden oluşur. Bu murabbaların ikisi de murabba-ı mütekerrirdir yani ilk bendin son mısrası her bendin sonunda tekrarlanmaktadır.

34. gazelde ve 2. murabbada mahlas yer almamaktadır. Bunlar, mecmualardan alınan şiirler oldukları için başlıkları sebebiyle Bahârî'ye ait oldukları bilinmektedir.

Vezin

Dîvân'da aruzun 15 farklı kalıbı kullanılmıştır. Aşağıdaki tablo, kullanılan vezin kalıplarını ve kullanıldıkları şiir sayılarını göstermektedir:

	VEZİNLER	K	G	Mr	Kt	T	Mf	Ms
BAHR-İ HEZEC	Mefā' ilün / Mefā' ilün / Mefā' ilün / Mefā' ilün / / /		8					
	Mefā' ilün / Mefā' ilün / Fe' ulün / /	1	6			1	1	
	Mef' ulü / Mefā' ilü / Mefā' ilü / Fe' ulün _ _ . / . _ _ . / . _ _ . / . _ _ .		4					
	Mef' ulü / Mefā' ilü / Fe' ulün _ _ . / . _ _ . / . _ _ .					1		
	Mef' ulü / Mefā' ilün / Mef' ulü / Mefā' ilün _ _ . / . _ _ . / _ _ . / . _ _ .		1					
BAHR-İ RECEZ	Müstef' ilätün / Müstef' ilätün _ _ _ . . . / _ _ _ . . .		2					
BAHR-İ REMEL	Fā' ilätün / Fā' ilätün / Fā' ilätün / Fā' ilün _ / _ / _ / _	1	77	1	1		1	1
	Fā' ilätün / Fā' ilätün / Fā' ilün _ / _ / _		4		3	2		
	Fe' ilätün / Fe' ilätün / Fe' ilätün / Fe' ilün _ / _ / _ / _		23	1	1			
	Fe' ilätün / Fe' ilätün / Fe' ilün _ / _ / _	1	1					
BAHR-İ MÜNSERİH	Müfte' ilün / Fā' ilün / Müfte' ilün / Fā' ilün _ / _ / _ / _						1	
BAHR-İ MUZÂRİ'	Mef' ulü / Fā' ilätü / Mefā' ilü / Fā' ilün _ _ . / . _ . . . / . _ . . . / _	1	16		1			
	Müstef' ilün / Fe' ulün / Müstef' ilün / Fe' ulün _ _ . . . / . _ . . . / _ _ . . . / . _ . . .		1					
BAHR-İ MÜCTES	Mefā' ilün / Fe' ilätün / Mefā' ilün / Fe' ilün _ / _ / _ / _		4		1			
BAHR-İ CEDİD	Fe' ilätün / Mefā' ilün / Fe' ilün _ / _ / _	1	3		1			

Dîvân'da ulama ve imalelere sıkça rastlanırken bir vezin kusuru olarak görülen zihaf da yapılmıştır. Örneğin aşağıdaki beyitte *tîġ* kelimesinde zihaf vardır. Bu kelime aslında uzun sese sahipken *tîġ* şeklinde kısa olarak okunur:

Başlar *tîġ*-i müjeyle kesilür şu deñlü kim

Yatur ẓazā-yı ʿ işkda ẓurbān alay alay [G.124-3]

Buna bir başka örnek olarak *āhū* kelimesinin *āhu* olarak okunduğu şu beyit gösterilebilir:

O gözi āhu ki şayd itmege şahrāya çıkar

Cān şikār olmaġa ol-dilber-i raʿ nāya çıkar [G.25-1]

Metnin transkripsiyonu yapılırken bu tür kelimeler zihafı okunmuş, her zihaf ayrıca dipnotta gösterilmemiştir.

Yer yer vezin gereği ünlü ile biten kelimedenden sonra gelen ve yine ünlü ile başlayan sözcüğün ilk harfinin düşürülüp iki sözcüğün birbirine bağlandığı görülmektedir:

Vaşf-ı hüsünüde senüñ bir nāme yazdum *k'āfitāb*

Germ olup altun ẓalemlle çekdi bir ʿ ünvan āña [G.4-4]

Niçün ayrıldıñ o sīm-endāmdan *diy'üstüme*

Her ẓarafdan atılır seng-i melāmetler meded [G.9-4]

Dostlar *nic'olmayam* tenhā vü ğamnāk ü ğarīb

Hem enīsüm mūnisüm hem ğam-ğüsārum görmedüm [G.81-3]

Dîvânda bazı vezin bozukluklarına da rastlanmaktadır. Bunları yeri geldikçe dipnotlarda belirtilmiştir.

Kafiye ve Redif

Bahârî'nin şiirlerinde daha çok tam kafiye tercih ettiğini söylemek mümkündür. En çok da bir uzun ünlü ve bir ünsüzle biten kafiyeyle rastlanmaktadır:

ĶanĶı āşüfte ki zāhid der-i cānānda yiler

Ka'be-i vaşla irer şanma beyābānda yiler [G.27-1]

Az da olsa zengin kafiye kullanıldığı gazeller de vardır:

Cānā kār itdi firāķı serv-ķāmetler meded

Ben ğarībūñ başına ķopdı ķiyāmetler meded [G.9-1]

Bahârî bir gazelinde de cinaslı kafiye kullanmıştır:

HĩĶ bilmem gözümüñ yaşı ne vaķtin *yeñile*

Ķalmadı yüzüm el iķre sile sile *yeñ-ile* [G.101-1]

Bahârî şiirlerinde genellikle redif kullanmış ve bu redifleri de Türkçe fiillerden seçmiştir. Dîvân'da redif çoğunlukla; sözcük, ek ve her ikisini birden barındıran

ifadeler biçiminde görülür. Bununla birlikte kelime grupları ile yapılan redifler de vardır.

Sözcük biçimindeki:

İsterem kim olmasun ʿālemde hicrān *günleri*

Kimseye göstermesün Hāḳ ol perīṣān *günleri* [G.133-1]

Ek biçimindeki:

Niçe bir ʿālemi ğarḳ eyleyelüm yaş*larla*

Yā niçe bir dögelüm başımızı taş*larla* [G.111-1]

Ek ve sözcük biçimindeki:

Bāġ-ı ḥüsn içre ruḥ-ı dilber gibi gül*ler biter*

Deste deste zülf-i cānān gibi sünbül*ler biter* [G.18-1]

Kelime grubu biçimindeki:

Ol şanem bi-ʿahd ü peymān *olmasun öldür beni*

Vaʿde-i vaşla peşimān *olmasun öldür beni* [G.127-1]

Dil ve Üslup Özellikleri

Dil ve Anlatım

Farsça'ya da hakim olduğu bilinen Bahârî şiiirlerini çoğunlukla Türkçe yazmıştır. Onun Arapça ve Farsça kelimeleri sık sık kullanıyor oluşu, beyitlerin anlaşılmasına bir engel teşkil etmemektedir. Bahârî'nin sade ve kolay anlaşılır bir şiir dili vardır. Bazı gazelleri sanki hece vezniyle yazılmış gibi sade bir dile sahiptir:

Yâr-ile ey dil şöyle deril kim

Çalmaya hergiz senlikle benlik [G.57-2]

‘ Işık ehli olan ölmek gerekdür

Bu yolda olmaz sağlık esenlik [G.57-3]

Dil derd-ile ölürse giyüp âh karalar

Eşk acıya göz ağlaya nâle şalâ vire [G.98-3]

Şiiirlerinde atasözleri ve deyimlere sıkça yer veren Bahârî, bu sayede ince hayaller içeren külfetsiz bir ifade yakalamıştır. Gündelik konuşmalar ve söyleyişler Bahârî'nin şiirinin önemli bir unsurudur.

Küyında zâr u haste yatur-iken Bahârî

Her kim ki gördi didi ki *Allâh şifâ vire* [G.98-5]

Ol-serverüñ bu sîne-i hâkîde tîrini

Her kim ki gördi didi *ne hoş buldı yirini* [G.134-1]

Nedür bu derd ü miñnetler bunuñ pâyânı yok mıdur

Belâ-y-içün mi yaratduñ beni dünyâda Allâhum [G.74-3]

Bir yüzi gül leb[i] mül şevkine bülbüller olup

Çılalum nâle vü zârı *be diye n'olsa gerek* [G.58-3]

Cevr-ile öldürdüğüñ yitmez Bahâri hasteyi

Ey şeker-güftâr şîrîn-leb *gülersin de hemi* [G.148-5]

Bahârî genellikle ikili ve üçlü tamlamalar kullanmaktadır.

Ne gevherler nişâr ideydi gözden

Dür-i dendân-ı yâri görse şarrâf [G.46-3]

Câm-ı la'1-i dilberi yâd eyledükçe *ehl-i zevk*

Germ olup meclis şafâ-bahş olur artar meyde şevk [G.50-1]

Dörtlü tamlamalara az da olsa rastlanır.

Çat' olmayınca *rişte-i ümîz-i vaşl-ı yâr*

Şâz ol Bahârî olma ğam-ı hecr-ile melûl [G.66-5]

Mâ-ḥazar *ḥayl-i ḥayâl-i ğamze-i dildâr* için

Şine tennürında pişmiş tâze büryândur gönül [G.68-2]

Bazı yerlerde Arapça-Türkçe ve Farsça-Türkçe kelimelerden oluşan galat tamlamalar görülür.

Ğam-ı firâḳ-ile öldükde *kaṭre-i yaşum*

Ḳalup bu gülşen-i dehr içre jâle olsa gerek [G.53-4]

Kâsesin la^çl-ile itdi yine mâl-â-mâl çeşm

Bezm-i ^çışḳ-ı yârda giydi *libâs-ı al* çeşm [G.76-1]

Uc illerinde şanki dilâverdür ey gönül

Zülfi ki bekler ol *ruḥ-ı alı* taraf taraf [G.45-4]

Bahârî, XVI. yüzyıl şairi olsa da şiirlerinde Eski Anadolu Türkçesi özelliklerine ve arkaik kelimelere de rastlarız. Ṭalbınmak [G.133-4], küymek [G.124-5], yilmek [G.27], gülümsinmek [G.15-1], ḳaravol [T.1-10] gibi kelimeler ile göre *vüz* [G.17-2], *ṭolısardur* [G.67-2], *olıgör* [G.84-4], *göresiz* [G.40-6], *gelicek* [G.55-3] gibi ekler bu kullanımlara örnektir.

Atasözleri ve Deyimler

Bahârî şiirlerinde özellikle deyimlere sıkça yer vermektedir. Mecazlı kullanımları sayesinde anlam çeşitliliği yaratan atasözü ve deyimleri kullanmak onun en belirgin

üslup özelliklerinden biri olarak gösterilebilir. Bahârî deyişleri bazen olduğu gibi kullanır. Bazen de vezne uydurmak ve başka hayallere imkan tanımak için kelimelerin yerlerini değiştirir ya da eş anlamlılarını verir. *Bahârî Dîvânı*'nda en sık kullanılan bazı atasözü, deyim ve deyişleri şöyle örneklendirebiliriz:

Ayağına getirmek:

Ehl-i velâyeti *getürür* hep *ayağına*

Şâhib-kerâmet olsa ' acerb mi şehâ ' alem [K.2-20]

Göz dikmek:

Kes ta' alluğ riştesin tâc-ı kabâdan giy ' abâ

Atlas u dîbâya *göz dikme* şaşın sūzen gibi [K.3-2]

Kanı boynuna almak:

Rahm idüp ben hasteyi öldürme cānā bî-günāh

Boynuña alma yazıkdur yok yire *kanum* benim [G.72-3]

Nöbet çalmak:

Şevk-i yâr-ile ölürsem umaram haşre degin

Qabrüm üzere *çalına* şām u şehir *nevbet-i* ' ışk [G.48-2]

Can vermek:

Nice *cān virmeyeyin* rüy-ı nigârı göricek

Naşş olupdur der ü dîvâr-ı dile şüret-i ' ışk [G.48-5]

Şaşıp kalmak:

Şol meh-i burc-ı şeref-kim dirler aķ yıldız aña

Pertev-i mihr-i ruĥın encüm görüp *ķaldı taña* [G.1-1]

Eser kalmamak:

Şaķın āhumdan bahār-ı ĥüsnüñ ey gül-ķihre kim

İricek bād-ı ĥazān *ķalmaz* gülistāndan *eşer* [G.11-2]

El uzatmak:

El uzatma zülfine ey dil şaķın kim ol-nigār

Ayaĥa şaldı niķe miskīn[i] kāküller gibi [G.124-4]

Can atmak & Göz yummak:

Baĥr-ı ıřķa *cān atup* dil zevraķın şaldum yine

Göz yumup derdā ki ĥam deryāsına ťaldum yine [G.100-1]

Başına bela almak:

Mübtelā oldum görüp bir bī-vefāyı āh kim

Ālemüñ *ĥavĥāsını* hep *başuma aldum* yine [G.100-2]

Baş eĝmek:

Şeh-i mülk-i tecerrüd ol *baş egme* zāl-i dünyāya

Bilürsin ķünkü merd olan kişi ĥavf eylemez zenden [G.85-5]

El ķekmek:

Ālem-i fānīden *el ķek* fāriĝü'l-bāl ol ĝöñül

Geķ ķanā at küncine bir pāk abdāl ol ĝöñül [G.65-1]

Meydanı boş bulmak:

Hevā-yı ʿ ışk-ı Leylī-y-ile Mecnūn

Bulup meydān[ı] hāli urdı çok lāf [G.46-2]

Söz gümüſse sükūt altındır:

Hāmlıqdan kırtulup tā kim *iſūñ altun ola*

Var maḥabbet kūſesinde *ſīmveſ kāl* ol [göñül] [G.65-4]

Gökten ne yağdı da yer kabul etmedi:

Çarḥ oqlarına rāzı olursam ʿ acerb midür

Gökden ne yağdı kim yir anı itmedi kabül [G.66-2]

Edebî Sanatlar

Teſbih

Dîvân edebiyatı benzetmeler üzerine kurulu bir anlatıma sahip olduğundan Bahârî bu sanatı sıkça kullanmıştır. Teſbih sanatının en yaygın kullanımlarından biri sevgilinin güle, âſığın da bülbüle benzetilmesidir. Bahârî de bu durumu anlatmak için kafesteki bir bülbül hayalinden faydalanır. Sevgiliden ayrılıſını anlatırken kendini bir bülbüle benzeter ve ayrılık tuzağına yakalanıp gülden ayrılan bülbül gibi çaresiz bir esir olduğunu söyler:

Ol gül-i nāzük-bedenden ayrılıp bülbül gibi

Dām-ı fürkatde eſir-i nā-tüvān kıldum yine [G.101-3]

İstiare

Bahârî, şiiirlerinde daha sembolik bir anlatıma ve anlam çeşitliliğine ihtiyaç duyduğunda istiarenden faydalanmaktadır. Aşağıdaki beyitte "serv" kelimesi, sevgiliyi kast edecek biçimde kullanılmıştır. Bahârî serv gibi olan sevgiliyi görünce, su gibi olan gönlü ona meyl etmiştir. Burada servin, su kenarlarında bulunması ön plandadır. Ama servin şekil itibariyle “bir”i hatırlatmasından yola çıkarak servin aslında Tanrı aşkının bir sembolü olduğunu düşünmek de mümkündür:

Şu gibi ağıdı gönlümüz ol-servi göricek

Dîdâr-ı Hâkka kalmadı şabr u kârârumuz [G.36-6]

Tenasüp

Belli bir hayal çerçevesinde kurulan beytin anlamını zenginleştirmek için söz konusu unsurla ilişkili kelimeleri bir arada kullanmak dîvân şairlerinin en çok başvurduğu sanatlardandır. Örneğin aşağıdaki beyitte saltanatla ilgili olan "tuğ, otağ, alem, şah ve rezm" kelimeleri birlikte kullanılarak silahlarını kuşanıp savaşa giden bir sultan hayali kurulur. Bu beytin bir kasidede yer alıyor olması, padişahın savaşçı yönünün vurgulanmak istendiğini düşündürmektedir:

‘ Azm eyledükçe rezme o şâh-ı cihân olur

Tuğ u otağ u tiğ-ile âh aña ‘ alem [K.2-17]

Bir diğer beyitte Bahârî, "pertev, mihr, rûşen, mah ve tâbnâk" gibi kelimeleri bir araya getirerek bir gökyüzü motifi oluşturmuştur:

Rûşen it dil hânesini pertev-i mihr-ile kim

Mâh-rûlar menzolidür tâbnâk olmağ gerek [G.56-3]

Tezat

Bahârî'nin tezat sanatını kullanımına örnek olarak verilebilecek bu beyitte "var-yok" kelimeleri arasında tasavvufî bir ilişki kurulmuştur. Bu bağlamda varlığa ulaşmanın yolu vücuttan kurtulmaktan geçmektedir, yani var olabilmek için önce benlikten kurtularak yok olmak gerekmektedir:

Neylerem ben bu vücûdı dünyede şimden gerü

Yoğ olayın çünkü ol-^ç âlemde varum görmedüm [G.81-2]

Hüsn-i Talil

Bahârî, hüsn-i talil sanatına başvurduğu bir beyitte güneşin her gün doğup batmasının sebebini, meh olarak düşünülen sevgiliyi araması olarak gösterir. Bu hayale göre gökyüzünde dönüp duran güneş, bu hareketiyle kapı kapı dolaşıp ay suretindeki sevgiliyi aramaktadır. Ama gün ışığında ay görünmediğinden güneş onu bulamaz ve ertesi gün arayışına yeniden başlar:

Āfitâbı gör ki bunca hüsn-i istignâ ile

Der-be-der menzil-be-menzil ol mehi her gün arar [G.33-2]

Leff ü Neşr

Aşağıdaki beyitte "gül-ruhsar" ve "sünbül-saç" arasında leff ü neşr yapılmıştır.

Renk ve koku bakımından, çiçeklerle sevgilinin yanağı ve saçları arasında kurulan paralellik ikinci dizide kullanılan gün-gece kelimeleriyle pekiştirilir. Çünkü gün ve gece renk açısından sevgilinin yanak ve saçını hatırlatmaktadır:

Añmayup ey serv-ğadd bâğuñ gül ü sünbüllerin

Zülf [ü] ruhsāruñ senüñ leyl ü nehār añsam gerek [G.52-2]

Teşhis

Bahârî kimi beyitlerinde cansız varlıklara insana özgü özellikler ve duygular yükleyerek teşhis sanatına baş vurur. İşlemeli bir mendil, süslenen bir insan şeklinde tasavvur edildiğinde teşhis söz konusudur. Bahârî insana ait bir özellik olan süslenme işini mendile atfederek onu kişileştirdiği gibi, bir nazenin eline düşme konusundaki talihsizliğinden dolayı da bîçâre olarak niteler. Tıpkı süslenmek gibi çaresizlik de insana has bir özelliktir:

Bir nāzenin eline düşem diyü nağş-ile

Zeyn itdi kendüyi yine bî-çâre destmāl [G.62-3]

Cinas

Bahârî'nin, yazılışları ve söylenişleri aynı, anlamları farklı sözcükleri bir arada kullanarak cinas yaptığı da görülmektedir. "Yarmak" ve "yaramak" kelimelerinin benzer söyleyişlerinden faydalanan Bahârî, bir beyitte "dert kılıcıyla bağrını *yarar* kişiye âşık dersiniz bu ona *yarar*" diyerek cinas sanatından faydalanır:

Günde yüz biñ tîğ-i miñnetle şü kim bağrın yarar

‘Işık yolında hele ‘âşık diseñ aña yarar [G.33-1]

Telmih

Telmih, herkesçe bilinen bir olayı ya da inancı çeşitli ipuçlarıyla anımsatmaktır. Telmih edilen şey doğrudan söylenmez, onun kimi sözcüklerle çağrıştırılması hedeflenir. Bahârî'nin peygamber kıssalarına, mesnevî kahramanlarına ve dönemin olaylarına yaptığı atıflarla şiirini zenginleştirmeye çalıştığı görülmektedir. Örneğin *Ferhâd ve Şîrîn* hikâyesinin anımsatıldığı bir beyitte "kûh" yani "dağ" kelimesini kullanan şair, bununla Şîrîn'in Ferhad'a Bîsütun dağına delme görevini verişini hatırlatmaktadır:

Nice Ferhâd olmayam ‘ışkında ol şîrîn lebüñ

Kim belâ kûhına şaldı yine ben âvâreyi [G.123-4]

Tevriye

Tevriye en az iki anlamı olan bir kelimenin yakın anlamını söyleyip uzak anlamını kastetmek suretiyle yapılan sanattır.

Bir yaña ğam bir yaña cevri-i nigār

Oñmaduđ bî-çāre dil aradadır

[G.31-6]

Yukarıdaki beyitte ilk bakışta Bahârî, gönlünün gam ve sevgilinin cevri arasında kaldığını söylemektedir. Ama "dil aradadır" ifadesini "dil-ârâdadır" olarak düşündüğümüzde, Bahârî'nin aslında arada olmadığı, seçimini sevgiliden, yani dilârâdan yana yaptığı anlamı ortaya çıkmaktadır.

İrsal-i Mesel

Söze güç katmak amacıyla bir dize ya da beyitte atasözüya da özlü söz kullanma sanatına irsal-ı mesel denir. Bahârî bir şiirinde "deli alaca sever" sözünü kullanarak, gönlün bu dünyanın güzelliklerine aldanmasını dile getirmiş ve irsal-i mesel yapmıştır:

Nağş-ı dehre n'ola meyl itse gönül

Bu meşeldür deli alaca sever

[G.28-4]

Bugün bu söz fazla kullanılmıyor olsa da "Birbirini tutmayan parlak renklerden oluşan" anlamındaki "deli alacası" deyişi varlığını sürdürmektedir.³⁷

Mübalğa

Mübalğa, bir niteliğin, fiilin veya durumun gerçekleşmesi zor hatta imkansız dereceye çıkarılarak, abartılarak ifade edilmesidir. Âşığın içine düştüğü dertler söz konusu olduğunda mübalağanın sıkça kullanılan sanatlardan biri olduğu görülür. Bahârî, aşktan zayıflayıp güçsüz düştüğünü anlattığı bir beyitte, bu zayıflıkla adeta bir hayale döndüğünü, böylelikle artık kapı ya da duvarın kendisine engel olmayacağını söyleyerek mübalağa yapmaktadır:

Şöyle inceldi hayâl oldı Bahârî za' f-ile

Kim der ü divâr aña ey dil-sitân hâ 'il degül [G.69-7]

İçerik Özellikleri

Din ve Tasavvuf

Allah

Bahârî Dîvânı'nda Allah'ı konu alan ve öven nitelikte müstakil bir şiir yoktur. Ama gazelerde Allah'ın çeşitli sıfatlarıyla anıldığı görülmektedir. Örneğin aşağıdaki

³⁷ TDK *Güncel Türkçe Sözlük*, "deli alacası", (Son erişim 12 Haziran 2013)
http://www.tdk.org.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&kelime=deli%20alacas%C4%B1&guid=TDK.GTS.51bdc5b1970b23.95101232

beyitte "Rahîm" sıfatıyla Allah'ın merhamet eden, koruyucu yönüne dikkat çekilmektedir. Burada anlatılmak istenen de Tanrı'nın zorluklara göğüs geren muhtaç kişileri koruyacağıdır:

Esirge ey Raḥîm-i müstemendân

Ḳatı şa' b oldı kârı derdmendûñ [K.4-10]

Kur'ân ve Sûreler

Bahârî bir beyitte dünyaya *Kur'ân* ve îmânla gelindiğini söyler. Bununla herkesin gönlünde sevgilinin hattının verdiği safa ile doğduğu, yani herkesin içinde Allah sevgisi olduğu ima edilmektedir:

Her dil ki şafâ-yı ḥaṭ-ı cânân-ile geldi

Dünyâya ol îmân-ile Ḳur'ân-ile geldi [G.128-1]

Bahârî *Kur'ân*'da yer alan bazı sûreleri de zikretmektedir. Ölülerin arkasından Fâtihâ okunur, İhlas suresi ise gönüle ferahlık verir:

Dostlar isterseñüz târiḥini

Rûḥ-ı pâk-içün oḳuñ yüz Fâtiḥa [T.3-2]

Bend-i ğamdan gönül ḥalâş olımaz

Biñ kez oḳursa sûre-i İḥlâş [G.44-6]

Cennet ve Cehennem

Cennet ve cehennem gibi dînî unsurlar da genellikle sevgili bağlamında ele alınmaktadır. Örneğin Bahârî, cenneti arzulmamasına şaşılmaması gerektiğini çünkü sevgilinin bulunduğu yerin onun için "Darü's-selâm" yani cennet kapısı olduğunu söylemektedir:

Ey Bahârî ârzü-yı cennet itmezsem n'ola

Ol nigāruñ küy[1]-çün Dārü 's-selâm oldı [baña] [G.2-5]

Cennetin huriler, bağ ve bahçeler sebebiyle şiire konu edilmesine de sık sık rastlarız.

Bahârî aşağıdaki beyitte sevgili yanında olmadığı sürece cennet bağlarını umursamadığını sevgili olmadığında cennetteki kırmızı güllerin bile ona cehennem ateşi gibi görüneceğini söylemektedir:

Neylerem bâğ-ı cinânı kim ruḥ-ı dildârsuz

Âteş-i düzâḥ görünür her gül-i aḥmer baña [G.3-6]

Peygamberler

Bahârî'nin şiirlerinde en çok kullandığı dini unsurların başında peygamberler ve kıssaları gelir. Örneğin güzel sevmekle dinden çıkılmayacağını anlatmak için Bahârî "şer'-i Mustafâ" ifadesini kullanmıştır. Burada şair kendisinin de Müslüman olduğunu ve Hz. Muhammed'in yolunda ilerlediğini söylemektedir:

Şanma kim maḥbûb sevmekle yitürdük mezhebi

Vā' izā biz daḥı şer'-i Muştafāya kā' ilüz

[G.38-3]

Hz. İsa'nın anıldığı beyitlerde ise onun ölüleri diriltme mucizesi ön plandadır:

Bir qadem başdı yüzüm üzre dün ol-İsî-nefes

Müstedām olsun ki ben ḥāki getürdi ḥākden

[G.83-2]

Bahârî başka bir beyitte Hz. Süleymân ve karınca hikâyesine atıfta bulunmaktadır.

Bu hikâyeye göre seferden dönen Hz. Süleymân ve ordusunun yuvalarına doğru

yaklaşmakta olduğunu gören karınca diğer karıncalara seslenerek yuvalarına

girmelerini yoksa Süleymân'ın askerlerinin onları yanlışlıkla ezebileceğini söyler.

Hz. Süleyman da hayvanların dilinden anladığı için karıncanın bu sözünü çok

uzaktan işitir ve tüm karıncalar yuvalara girene kadar ordusunun hareket etmesine

izin vermez. Bahârî ise bu hikâyeyi aksi şekilde yorumlayarak Süleyman olarak

düşünülen sevgilinin ayakları altında ezilmek için tüm âşıkların onun yolu üzerine

yatan karıncalar olduğunu söyler:

Mūr-ı miskîn gibi ' âşıklar yatup rāh üstine

Muntazırdur sen Süleymân'a güzer rāh üstine

[G.109-1]

Hz. Yûsuf'un geçtiği beyitlerde de anlatılmak istenen sevgili ve güzelliştir. Yûsuf'un

Mısır'a sultan olması gibi gönül ülkesine giren sevgili de oranın sultanı olur. Beyitte

ayrıca Yakub peygambere gönderme yapılarak Hz. Yûsuf'un öldüğünü sanarak

ağlaması ve gözlerinin kör olması ima edilmektedir. Bahârî sevgiliden ayrı düştüğü

için ağladığını ve onun gönül ülkesine girmesiyle bu yaşların azalacağını umduğunu söylemektedir:

Umaram sâkin ola yaşlarumuñ seyli birez

Bu gönül Mısrına ol Yūsuf-ı Ken'ân gelicek [G.55-3]

Bahârî Hızır peygambere muhtaçların yardımına koştığı inancı dolayısıyla değinmektedir. Bu yüzden Bahârî sevgiliye "Mesih nefesli Hızır, yetiş! Dertlilerin beklediği sensin" diye seslenmektedir:

Gel ey Hızır-ı Mesîhâ-dem yetiş-kim

Sañadur intizârı derdmendüñ [K.4-8]

Melekler

Melekler söz konusu olduğunda Bahârî yalnızca Cebrâil'den bahsetmiştir. Onunla cennet arasında bir bağ kurulduğu da görülmektedir. Cebrâil gökyüzünde yaşayan ve kanatları olan bir varlık olarak tahayyül edilmektedir:

Nâle-i şeb-girümi Cibrîl işitse tañ mı kim

Çarh-ı eflâk aña ey hür-ı cinân hâ'il degül [G.69-6]

Bu beyitte Bahârî sevgiliye cennet hurisi olarak seslenerek Cebrâil'in bile âşığın inleyişlerini duyduğunu çünkü gökyüzünün feryadına engel olamayacağını söylemektedir.

Diğer bir beyitteyse sevgilinin yanağının üzerindeki saç, cennetin bahçeleri üzerinde uçan Cebrâil'in uzun kanadına benzetilmiştir:

Zülf-i dil-ber kim yatur hadd-i gül-i bâğ üstine

Şehper-i Cibrîldür gūyā ki uçmağ üstine [G.118-1]

Tasavvuf

Bahârî'nin gazellerinin çoğunda rind bir üslup söz konusudur. Ama tasavvufi beyitler de yer yer göze çarpmaktadır. Öğüt verici nitelikteki bu beyitlerde en çok söz edilen konulardan biri nefstir. Öyle ki Bahârî insanın en büyük düşmanının yine kendi nefsi olduğu görüşündedir:

Dost bil her kimseyi kendüñe düşmen añlama

Kim saña nefsüñden özge kimse yok düşmān gibi [K.3-12]

Eğer bu dünyada huzur bulmak ve arınmak isteniyorsa hırs, haset, kin ve ihanetten kurtulmak gerekmektedir. İnsanın kurtuluşu ancak böyle mümkündür:

Varța-yı hırş ü hasetden ber-țaraf kıl nefsüñi

Ġıll u Ġışdan pāk ol isterseñ selāmet gūşesin [G.84-2]

Bahârî bu dünyanın geçici olduğunu, vahdetin ise mâsivâdan kurtularak kazanılacağını aşağıdaki beyitlerle dile getirmektedir:

Bağmazuz keşretine dehr-i deninüñ hergiz

Māsivādan geçerüz vahdet[i] elden kıomazuz [G.35-6]

Künc-i vahdetden çıkup düşme diyār-ı kesrete

‘Ālem-i ‘ulvīde isterseñ sa‘ ādet gūşesin [G.84-5]

Buna göre yaşadığımız dünya alçak ve geçicidir. Asıl önemli olan ulvî yani manevi alemde mutluluğa ulaşmaktır. Bu mutluluğu elde etmenin yolu vahdetten geçmektedir. Bahârî bu vahdete ulaşmanın yollarına da değinmektedir. İlahi birliğe kuru ibadetle ulaşmak mümkün değildir. Kalbi ikiyüzlü davranışlar ve göstermelik ibadetlerle kararmış zâhid ya da sofi olarak anılan kişilerin aksine Hak yolunu seçenler, gönüllerini arındırmak için aşk şarabına başvururlar:

Şöyle kararđı gönli riyā-y-ile zâhidün

Güvler düşerdi görse mey-i dil-güşā yüzün [G.92-2]

Zahid genellikle beyitlerde gönül kelimesiyle birlikte zikredilmektedir. Zahid ve gönül arasında kurulan bu ilişkinin temeli kişiyi tasavvuf yoluna sevk eden aşkın gönülde ortaya çıkmasına dayanmaktadır. Herkesin kalbinin derinliklerinde bu ilahi aşk yatıyor olsa da her insanın bu sırra ulaşması mümkün değildir. İşte zahid de aşkın sırrına ulaşamayan bu insanlardandır. Bahârî'ye göre zahidin kalbinde aşkın açığa çıkabilmesi için öncelikle irfana ihtiyaç vardır. Burada tasavvuf yoluna girebilmek için öncelikle Tanrıyı gönülden bilmeyi istemek gerektiğine işaret edilmektedir:

Sırr-ı ‘ışkı zâhid añlardı Bahārî gibi ger

Olsa kalbinde anuñ fi ’l-cümle ‘irfandan eşer [G.11-7]

Tanrıyı görmek isteyen kişi onun tecelli edeceği yer olan gönlü temizlemeye başlamalıdır. Bu da ancak aşkla mümkündür, bunu anlayamayan ya da göremeyen insanlar ise ömürlerini bir gaflet uykusu içinde geçirmeye mahkumdur:

Kim ki hem-dem olmadı her-dem şarâb-ı nâb-ile

Geçdi ‘ömri hayf-kim gaflet içinde h^vâb-ile [G.100-1]

Hak yolundaki gerçek âşıkların aşkını zâhidin anlaması mümkün değildir. Bu yüzden Bahârî’de bu ilimden anlamayan, tasvvuf ehli olmayan kişilerin aşk sembollerinden bahsetmemesini istemektedir:

Rumûz-ı ‘ışkı ço añma senüñ bâbuñ degül şūfî

Çerem kııl bir dağı itme bizümle baḥş ol-fenden [G.86-4]

Bahârî mecâzî aşkı ilahî aşka götüren bir basamak olarak gördüğünü aşağıdaki beyitte gül ve bülbül üzerinden anlatmıştır. Buna göre gül her bahar açıp daha sonra solar. Bülbül de onun her defasında ölüp gidişine, bâkî kalamayışına şahit olur. İşte bu yüzden gülün aşkından yüz çevirerek kendini yok eder, aslında bekâya ulaşmanın yolu da işte bu yokluktan yani fenâdan geçmektedir:

Gül geldi gitti bulmadı hergiz beḳâ yüzün

Bülbül görüp bu ḥâleti tıtdı fenâ yüzün [G.92-1]

Sosyal Hayat

Tarihî Kişilikler

Kanûnî Sultan Süleyman, Bahârî'nin elimizdeki dîvânında adı geçen tek Osmanlı sultanıdır. Bahârî onun saltanatı döneminde yaşamıştır ve yaptığı fetihlere şahit olmuştur. Kanûnî'nin hem doğuya hem de batıya yaptığı başarılı seferler onun şiirde *Doğu'nun ve Batı'nın Süleymân'ı* olarak anılmasını sağlamıştır:

Sulţân-ı rûz-ı Һarb Süleymân-ı şarķ u ğarb

Görüp anı bu   izz-ile Һaldı taña   alem [K.2-18]

Sultan Süleyman yaptığı fetihlerle yalnızca doğunun ve batının değil tüm cihânın sultanı olmuştur. Bu düşünceden yola çıkan Bahârî de onun gücüne ve iktidarına vurgu yaparak dünya üzerindeki her varlığın onun kılıcından yani hiddetinden korktuğunu dile getirmiştir:

Şeh Süleymân ya  ni sulţân-ı cihân

Һavf ider tiĝinden anuñ ins ü cân [T.1-1]

Bir deniz savaşının anlatıldığı 71. gazelde de muhtemelen o devirde tahtta olan Kanûnî Sultan Süleyman'dan bahsedilmekte ve bu defa onun İslâm'ın koruyucusu oluşuna değinilmektedir. O, Allah yolundaki bir yigittir:

Var-iken ey Bahârî o merd-i reh-i Һudâ

Һâşâ ki ire Һal  a-i İslâma iħtilâl [G.71-9]

Bahârî'nin hakkında şiir yazdığı diğer kişiye Kanûnî Sultan Süleyman'ın oğlu Şehzade Mehmed'dir. Bahârî şehzadenin H. 950/ M.1543-44 yılındaki ölümüne biri Farsça diğeri Türkçe iki tarih düşürmüştür:

Şâhzâde idicek 'azm-i cinân

Lâzım olmuşdur du'â her laḥza

Dostlar isterseñüz târiḥini

Rûḥ-ı pâk-içün oḡuñ yüz Fâtiḥa [T.3]

Coğrafi Bölgeler

Bahârî, Rumeli bölgesindeki Tırhala kasabasında doğmuş, Edirne'de müderris olmuş ve daha sonra da Çatalca'da kadılık yapmıştır. Belki de bu yüzden şiirlerinde en çok Rumeli'den bahsetmiştir. Beyitlerinde genellikle Rumeli'de yapılan akınlar ve savaşlar ön plandadır. Örneğin Bahârî bir gazelinde Rumeli'de bu kadar savaş yapılmasını onun şarabına, güzellerine, yeşilliğine ve suyuna bağlamaktadır:

Ey Bahârî mey ü maḥbûb ola vü sebze vü âb

Ḳanḡı kâfir ola meyl eylemeye Rûmiline [G.110-5]

Bir başka beyitte ise Rumeli'nin bu karışık siyasi yapısı hatırlatılarak sevgilinin yüzündeki göz, gamze ve kirpik gibi güzellik unsurlarının kan dökücülüğü ortaya konmuştur:

Ėamzeler başlar kesüp kanlar dökerse n'ola kim

Dostlar bu Rūmelidür bunda āfetler kopar [G.21-4]

Sevgilinin yan bakışlarının böylesine kan dökücü olduğuna şaşırılmamak gerekir çünkü onun yüzü Rumeli'dir, burada savaşların ve afetlerin vuku bulması alışılmış bir durumdur. Aşağıdaki beyitte de benzer bir kullanım söz konusudur. Bahârî herkesi Rumeli güzelleri hakkında uyarmaktadır. Burada sözü edilen güzeller muhtemelen düşman üzerine saldırılar yaparak ya da onlardan gelebilecek tehditleri savuşturarak bölgenin güvenliğini sağlayan akıncılardır. Bu bölge devamlı düşman saldırılarına maruz kaldığı için akıncıların gözü daima açık ve kılıcı keskin olmalıdır:

Şaķınıñ dil virmeñüz şol Rūm ili maħbūbına

Kim kılıcın kan için her-dem bileyüp zağlaya [G.104-3]

Bahârî, Rumeli güzellerine sakın gönlünüzü kaptırmayınız çünkü onlar her zaman kan için kılıçlarını bileyip keskinleştirirler diyerek hem Rumeli'nin o sıradaki siyasi durumunu aktarmakta hem de aşıkları sevgilinin bakışları konusunda uyarmaktadır.

Dîvân şiirinde sevgilinin yüzü, beyazlığı dolayısıyla Rum'a ve Rumeli'ne benzetilir. Bahârî bazı beyitlerde doğrudan Rumeli kelimesini kullanmak yerine buradan uç illeri olarak söz eder. Örneğin aşağıdaki beyitte sevgilinin yüzünün iki yanından sarkan saçlar uç illerini bekleyen yiğitlere benzetilmiştir:

Uc illerinde şanki dilāverdür ey gönül

Zülfi ki bekler ol ruħ-ı alı taraf taraf [G.45-4]

Osmanlı İmparatorluğu'nda uç illeri büyük önem taşır çünkü bu şehirler yeni fetihlere imkân sağlayan genişleme noktaları olduğu kadar düşman ülkelerinin en çok saldırı düzenlediği yerlerdir. Özellikle Osmanlı merkezi devlet teşkilatının henüz kurulmadığı XV. yüzyılın ilk yarısında Rumeli'nin güvenliği ve yönetimi belli başlı akıncı aileler tarafından sağlanmaktadır. Bahârî bir gazelinde bu akıncı ailelerin adlarını sayar:

Mest olup her dem kılıcıyla cihānı kōrkudur

Bilmezem Yaḥyālī mıdur ol güzeller serveri [G.139-2]

Burada, XV. yüzyılın ilk çeyreğinde Bosna sancağında görev yapan Yahyalı ailesini kast ediyor olma ihtimali vardır.

Başına teller tākınmış atına zil bağlamış

Dir gören Malkōçlıdur yāḥoz Miḥālli ol perī [G.139-3]

Malkoçoğulları ve Mihaloğulları özellikle Rumeli'nin zapt edilmesi esnasında önemli rol oynamıştır.

Ḥūn-ı ḥūsn açup sebīl itmiş viṣālī ni' metin

Yiridür ger Evrenozlı dirsem ol meh-peykeri [G.139-4]

Evrenos ya da Evrenuzoğulları da bugünkü Yunanistan'ın yöneticiliğini üstlenmiştir.

Turhan ya da Turahan ailesi ise Arnavutluk civarında görev yapmaktadır. Bu aileler üstlendikleri görevlerle özellikle bölgenin korunmasında önemli rol oynamıştır:

Naqd-i eşküñle ruḥ-ı zerdüñ Bahārī itme ' arz

Ol ŧanem Tŧrħānlıdur oıdur anuñ sħm [ŧ] zeri [G.139-5]

Elbette Bahārħ'nin Rumeli ya da Rum ili kelimesiyle yalnızca bugŧnkŧ Trakya topraklarından bahsettiği dŧŧnŧlmemelidir. Rum kelimesinin genel olarak o zamanki Anadolu topraklarını ifade etmek iin kullanıldığı ŧu beyitten anlaŧılmaktadır:

Devr-i ruħuñda anlu yaŧum seylini gŧren

ŧanur ki Rŧm'a gedi ızılbaŧ  askeri [G.132-3]

Bu sebeple Rum ili olarak anılan yerleri, Bahārħ'nin genel anlamda Osmanlı toprakları iin kullandığını sŧylemek de mŧmkŧndŧr.

Osmanlı toprakları dıŧında kalan yerler de Bahārħ'nin ŧiirlerine konu olmaktadır. Bu bağlamda İsfahan, sŧrmesiyle anılır:

Ĥāk-i pāy-ı yār gibi gŧrmedŧm kuħl-i baŧar

Geŧ idŧp bād-ı ŧabā-y-ile ŧıfāhān yolların [G.88-2]

İki gŧzŧm-ŧn ŧabāya virmezem ħāk-i rehin

Ger murādı kuħl ise  azm-ı ŧıfāhān eylesŧn [G.96-2]

Kızılbaŧ

Bahārħ'nin yaŧadıėı on beŧinci ve on altıncı yŧzyıllarda Osmanlı'nın İslām topraklarındaki en bŧyŧk rakiplerinden biri doğudaki Safevilerdir. İki devlet arasında

yaşanan sürtüşmeler ve karşılıklı yapılan saldırılar II. Bayezit döneminden itibaren ciddi bir sorun olarak görülmüştür. İki devletin rekabeti siyasi olduğu kadar dinîdir çünkü Osmanlılar Sünnîyken Safevîler Şii mezhebindedir. Bu sebeple tarihi metinlerde Safevilere ve Osmanlı toplumu içindeki Şii destekçilerine Kızılbaş adı verilmektedir. Toplumda karmaşaya ve huzursuzluğa yol açan Kızılbaş olayları Bahârî'nin şiirinde de kendine yer bulmuştur. Kızılbaş'ın bir tür sıkıntı kaynağı olarak görüldüğü ve istenilmediği, aşağıdaki beyitlerde onun yaralara benzetilmesiyle ortaya konur:

Dāğlar leşker olup üşdi hişâr-ı bedene

Bilmezem nice ola hâlüm bu kızılbaşlarla [G.111-4]

Mesnevî Kahramanları

Bahârî mesnevi kahramanlarından en çok *Leylâ ile Mecnûn*'un kahramanlarını şiirine konu etmiştir. Yer yer Mecnûn'u bir âşıklık derecesi olarak ele almış ve kendini ondan üstün görmüş, bazen de Mecnûn'u bu mertebeye getirenin aslında Leyla olduğunu ileri sürmüştür:

Hevâ-yı ıışk-ı Leylî-y-ile Mecnûn

Bulup meydân[1] hâli urdı çok lâf [G.46-2]

Nâr-ı hicrânla yanup geçdi cihândan Mecnûn

Yiri nûr olsun anuñ geldi bizüm növbetümüz [G.37-3]

Ama artık Bahârî meydandadır, o Mecnûn'dan çok daha iyi bir âşıktır çünkü o sevgilinin Leyla'yı andıran saçlarının arzusuyla canını vermiştir. Bu da onun aşk pazarında Mecnûn'dan daha maharetli olduğunu göstermektedir:

Leyli-i zülfüñ hevâsında Bahârî cân virüp

‘Işk bazarında bir iş aşdı Mecnûn üstine [G.108-5]

İrmese Mecnûn[a] bû-yı‘ ışk-ı Leylî'den eşer

Âhîr ol miskîn tutar mıydı beyâbân yolların [G.88-5]

Benzer biçimde aşağıdaki beyitte sevgili ve Leyla karşılaştırılmaktadır. Perişan saçların ucunun sevdasında olan kişi *Leylâ ile Mecnûn* kıssasını en ince ayrıntısına kadar bilir, çünkü saçın dağınıklığının verdiği belayı tadan herkes birer Mecnûn halini alır:

Mû-be-mû kışsa-i Leylî ile Mecnûnı bilür

Her ki sevdâ-yı ser-i zülf-i perişânda yiler [G.27-3]

Bahârî bir beyitte sevgiliye seslenerek, senin saçının hevesiyle canını vermeye razı olmayacak birini bulursan onu yabana sal, der. Çünkü bunu istemeyen kişi ancak deli olabilir, delilerin de yeri Mecnûn'un yanı yani sahralardır:

Leyli-i zülfüñ hevâsında şu kim cân virmeye

Ey gözi âhû anı Mecnûn gibi yabana şal [G.70-2]

Bahârî *Leylâ ile Mecnûn*'un yanı sıra *Hüsrev ü Şîrîn* mesnevisinin kahramanlarını da şiirinde kullanır. Türk edebiyatında bu hikâyenin baş kahramanı Hüsrev'den ziyade Ferhad'dır. Bu husus Bahârî'nin şiirlerinde de kendini göstermektedir. Örneğin bir beyitte mesnevinin üç kahramanı da ele alınır. Burada Bahârî gönlüne seslenerek o Şîrîn ağızlıların Hüsrev'i olan sevgilinin nasıl dengi yoksa sen de Ferhad gibi benzersiz olmaya çalış, der:

Nice bî-hem-tâ-y-ise ol Hüsrev-i Şîrîn-dehen

Ey gönül Ferhâdveş sen de ferîd-i ' âlem ol [G.67-4]

Ferhad şiire sıklıkla Şîrîn'in aşkı yüzünden Bisütun dağı delmesiyle konu edilmektedir. Aşağıdaki beyitlerde Bahârî gönlünün, sevgilinin gamı yüzünden çektikleriyle bela dağının zirvesindeki Ferhad'ı aratmadığını söyler:

Ol lebi Şîrîn gamın şol-deñlü çekdüñ kim bugün

Çulle-i küh-ı belâda ey gönül Ferhâdsın [G.89-5]

Bahârî'nin Ferhad söz konusu olduğunda andığı bir diğer özellik de ustalık ve sanatkârlıktır. Onun kazmasıyla dağı delmesi bir hüner göstergesi olduğu için Ferhad aşk söz konusu olduğunda bir üstattır. Bahârî bu bağlamda yine Ferhad'ı gönlüne örnek göstererek aşk sevdasında çok çalışıp herkesin önüne geç ki ustana aferin desinler, der:

Cehd kııl Ferhâdveş sevdâ-yı ' ışkı ey gönül

Başa ilet kim disünler âferîn üstâduña [G.117-4]

Bahârî'nin şiirine konu ettiği diğer aşk hikâyesi kahramanları da Vâmık ve Azrâ'dır.

Bir beyitte Bahârî belli ki minyatürlerdeki aşık tasvirlerini hatırlatarak insanlar nerede Vâmık ve Azrâ'nın resmini görse onların hasta haldeki ben ve sevgilim olduğunu zanneder, diyerek yaşadığı dönemde bu hikâyenin kahramanlarının resimlerinin yapıldığını akla getirmektedir:

Yâr-ile ben haste[y]i şanur gören ehl-i nazar

Çanda kim taşvîr olunsa Vâmık [u] ‘ Azrâ yüzi [G.128-3]

Bahârî her fırsatta kendini bu aşk hikâyelerinin kahramanlarıyla kıyaslar ve kendi aşkının ya da derdinin onlarınkinden çok üstün olduğunu vurgulamaya çalışır.

Aşağıdaki beyitte buna benzer bir kullanım söz konusudur. Bahârî aşk yolunda çektiği dertlerin büyüklüğünü anlatmak için benim derdimin kıssası anlatılacak olsa onun bir gününü bile anlatmak bin yıl alır, demektedir. Bahârî sevgili yolunda can verecek olsa onun hikâyesi de bir "eser" olup dilden dile anlatılacaktır:

Dükenmez kışşa-i derd-i Bahârî

Anuñ her bir günü ger biñ yıl olsa [G.113-5]

Bir derd-ile yolında anuñ cãn vireyin ki

‘ Işık ehli arasında añılsun eşer olsun [G.94-3]

Fâş olaldan ‘ âleme hâl-i perişānum benüm

Söylenür illerde vü dillerde destānum benüm [G.72-1]

Şahıslar

Bahârî'nin şiirlerinde konu ettiği tarihi şahsiyetlerden biri Cem'dir. Bu İran sultanı, şarabı bulması ve kadehi yönüyle beyitlerde zikredilmektedir.

Ṭolısardur ʿ âkıbet çün kâse-i ser hâk-ile

Bâda virme ʿ ömrüni mest-i mey-i cām-ı Cem ol [G.67-2]

Bu devr içre elinde her kimüñ cām-ı Cemi vardur

Cihānuñ pādişāhıdur haқиkat ʿ âlemi vardur [G.24-1]

Bahârî'nin şiirlerinde sıkça özel şahıs isimlerini zikrettiğini görürüz. Recep, Mustafa, Şeyhi, İskender, Hudaverdi ve Memi gibi kişiler, genel olarak güzellikleriyle anılmışlardır. Her ismin farklı bir bağlamda anılıyor olması bu kişilerin meslekleri ve sosyal hayattaki konumları ile ilgili olduğunu akla getirmektedir. Bahârî'nin bu beyitleri şehrin güzellerinin anlatıldığı şehrengizleri hatırlatmaktadır:

Sözi rengin sühan-perver güzel çok dünyede lîkin

Feşâhatde belâgatde hemân Şeyhîye ʿ ışık olsun [G.85-3]

Ḳanda bulurdı şeref bu çā[r]şū-yı kâ'inât

Gelmeñ bu hüsñ-ile bāzāra İskendercigüm [G.80-2]

Derd-i hecrüñle Bahārî rüz [u] şeb dil-ḥastedür

Dil virelden sen büt-i dildāra İskenderciğüm [G.80-5]

Şu bir mäh-ı melek-simā kim ismidür Hudāverdi

Vişālin çoğdan isterdüm bihamdi ʾllāh Hudā verdi [G.149-1]

Fitne vü āşüb ile yıkdı ser-ā-ser ʿālemi

Bir gözi sāhîr özi kāfır ki ismidür Memi [G.131-1]

Mehmed Çavuşoğlu, *Necâtî Bey Dîvânı'nın Tahlili*'nde Şeyhî, Mustafa, Memi gibi isimlere İran edebiyatında da rastlandığını söyleyerek bunların övülen kişiler için kullanılan semboller olabileceğini ifade eder.³⁸ Bahârî de bu isimleri sevgili için birer sembol olarak kullanıyor olabilir.

Giyim Kuşam

Bahârî birçok gazelinde kumaş türlerinden ve çeşitli kıyafetlerden bahsetmiştir.

Günde bir kaç dürlü şüretten doğar ol āfitāb

Gāh atlās gāh münakkaş gāh dībālar giyer [G.13-3]

Örneğin yukarıdaki beyitte güneş olarak hitap edilen sevgili gün içinde farklı türde kumaşlardan yapılmış giysiler giyen biri olarak anlatılır. Burada adı geçen münakkaş, atlas ve diba üzeri çeşitli nakış ve motiflerle süslü dokumalardır. Beyitte geçen "güneş" kelimesi, bu işlemlerin altından yapılmış olduğunu akla

³⁸ Mehmed Çavuşoğlu, *Necâtî Bey Dîvânı'nın Tahlili* (İstanbul: Kitabevi, 2001), s.80.

getirmektedir. Özellikle ipek veya kadife üstüne gümüş ve altın işlenerek yapılan diba ve bir yüzü ipekli diğer yüzü pamuklu olan atlas çok kıymetli kumaşlardır. Bundan da anlaşılacağı üzere bu kumaşlardan yapılmış kıyafetleri, toplumun üst kesiminden, zengin kimseler giyebilmektedir. Aynı gazelin diğer beytinde bir sipahizâdenin yani süvarinin, kırmızı renkli kemha giydiğinden bahsedilir. Kemha da genellikle desenli, kalın, ağır ve üzeri hafifçe tüylü bir ipekli dokuma türüdür. Gazelin diğer bir beytinde ise açılmakta olan bir gül, bülbüle varan taze bir geline benzetilmektedir:

Nev-^ç arūs m'oldı çemen bezminde gonca bülbüle

Birbiri üzre anuñ-çün al vâlâlar giyer [G.13-4]

Gülün kat kat olan yaprakları da gelinlerin kuşandığı vâlâlar olarak nitelendirilir.

Vâlâ, genellikle baş örtüsü olarak kullanılan ince ipekli kumaşlara verilen addır.

Buradan da on altıncı yüzyılın ilk yarısında gelinlerin, vâlâ denen kat kat kumaşlarla süslendiği anlaşılmaktadır.

Aynı gazelin tac beytinde Bahârî vücudunun yanık yaralarıyla kaplandığını söyler. Ama Bahârî bu yaraları bir süs olarak düşünür. Öyle ki onu bu halde uzaktan gören herkes, onun çatma giydiğini sanmaktadır. Çatma, üzeri kadife çiçeklerle süslü bir tür kadife kumaştır:

Şöyle zeyn oldı Bahârî dâğ-ı pür-süz-ile kim

Anı ırağdan gören şanur ki çatmalar giyer [G.13-5]

İlimler

Mevsimler, hava olayları, gece-gündüz gibi olgular şiire sıkça konu olur. Sevgilinin ay ve güneş istiaresinde sıklıkla gökyüzünden de bahsedilmektedir. Bu benzetmelerden yola çıkılarak gece ve gündüzün oluşumunun anlatıldığı aşağıdaki beyitte, "menzili dokuz dolanmak"la o döneme ait bir bilgiyi hatırlarız. Çünkü o zamanlarda gün ve gecenin dokuzuncu felekte gerçekleştiği düşüncesi hakimdir:³⁹

Menzilin 10kuz 10landum d1n gice efl1k-ile

Bir kez ol m1hum sit1remde g1r1nmedi ba1na [G.1-5]

Oyunlar ve Şenlik

Bahârî bir beyitte tavla oyunundan bahsedeken gece ve gündüze atıfta bulunarak feleği, siyah-beyaz pullarla tavla oynayan bir insana benzetmiştir:

D1ne d1ne ey felek z1r eyley1p c1n u dili

D1đlarla ka1 beteyn itd11n 1 acerb nerr1dsın [G.89-4]

Başka bir beyitte ise kutlama ve şenliklerde kullanılan havai fişeklerden bahsedilmektedir. Gece gösterilerinde kullanılan ve "âsûmânî" denilen bu fişekler, âşğın ahlarını hatırlatmaktadır. Bahârî bunları, hem şekilleri hem de sesleri nedeniyle gökyüzünü yıkmaya çalışan ahlar olarak düşünmüştür:

1sum1n1ler atup 1teş-i 1h-ile g1ge

³⁹ Harun Tolasa, *Ahmed Paşa'nın Şiir Dünyası* (Ankara: Akçağ, 2001), s.405.

Meslekler

Bahârî "mülâzemet" redifli gazelinde dönemin medrese eğitimine bazı eleştiriler getirmektedir. Mülâzım, medrese tahsilini bitirip diploma alanlar için kullanılan bir tabirdir. Pakalın, mülâzemetin işleyişini şu şekilde anlatmaktadır.

Mülâzimlerin adları "Ruznamçe-i divan-ı hümayun"a kaydolunurdu. Yedi seneden ibaret olan mülâzimlik müddetini dolduranlar "rüüs" imtihanına girerler, muvaffak olanlar "iptida-i hariç rüusu" ile müderris tâyin edilirdi. İmtihanda muvaffak olamayanlar ve imtihanda muvaffak olanlardan isteyenler "kaza" mesleğine geçip "Kadı" olurlardı.⁴⁰

Bir dönem müderrislik yaptığı için belli ki Bahârî de bu aşamalardan geçmişti. Aşağıdaki beyitten anlaşılacağı üzere arzu edilen mevkiye ulaşmak hiç kolay olmuyordu. Herkes "mülâzımım" diye bu yola girdiğinden asıl hak edenler iyi mevkilere gelemiyordu:

Esb-i murâda nice süvâr ola bir kişi

Eyler mülâzımem diyü her har mülâzemet [G.8-2]

Tayin edilmenin zorluğunu anlatan bu gazel, Bahârî'nin ilmiyenin mevcut durumundan şikayetçi olduğunu ortaya koymaktadır. Bahârî böylesine zorlu bir yola girdiği için pişmandır hatta en sonunda durumdan bıkip kazaya yani kadılığa razı olur:

⁴⁰ Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, c.II (İstanbul: MEB Yayınları, 1983), s. 612.

Dilden sürür gitdi-vü geldi yirine ğam

Ol-dem ki didiler be muḳadder mülâzemet [G.8-5]

Sevgili ve Âşık

Sevgili ve Ona Ait Unsurlar

Sevgili sıklıkla bir sultana, güle, serve ya da güneşe benzetilir. Bu benzetmelerin her biriyle, sevgilinin farklı bir özelliğinin altı çizilmek istenmektedir. Örneğin, sevgili sultan olarak düşünüldüğünde ondan bazen cefâ bazen de merhamet beklenir.

Sevgili gönül ülkesini ele geçiren bir sultandır:

Şeh-süvârum bildi hep ‘ ışḳ ehli kim sensin bugün

Feth idüp dil kişverin her dem ḳılıcıyla açan [G.90-2]

Bahârî, bu padişahın hüküm sürdüğü dönemde iflas edip parasız kalmayacağını çünkü gözünden her an gümüş yaşlar döküldüğünü ifade eder. Yani bir anlamda, sevgilinin hükmünde çok dert çektiğini söylerken bir yandan da bundan şikayetçi olmadığını anlatmak ister gibidir:

Şanma ki müflis olam ‘ ışḳuñda pâdişâhum

Sîm-i sirişk-i dîde eksük degül demüñde [G.114-2]

Bir beyitte Bahârî, niyetinin sevgiliyle bir iki gün aşk sofrasında vakit geçirmek olduğunu, vuslatı düşünmediğini söyler:

Bir iki gün h̄vān-ı ʿışkuñ-ile derilmekdür ġarāz

Yoħsa ŧāhum niʿ met-i vaŧluñ degül aŧum benüm [G.79-3]

Sevgili genellikle süse ve süslenmeye düŧkündür, bu haller de ona çok yakıŧır.

Başına taktığı gül ve karanfil onun için birer süstür:

Yaraŧur güller karanfiller taħunsa başına

ŧāhid-i nāzūkdür ol ġāyetde zībālık sever [G.10-5]

Bahārī ŧiirlerinde sevgilisinden sıklıkla sipahi olarak bahsetmektedir. Sipahi Osmanlı ordusundaki atlı askerlere verilen addır. Sevgili de bakıŧlarıyla kılıç kuŧanan, kirpikleriyle ok atan, saçlarının kemendiyle âŧıkların canına kasteden bir asker hayali yaratmaktadır:

Bunda beg yoħ mı Bahārī memleket ıssuz mı kim

Bir sipāhī dilberi her dem çeker ħançer baña [G.3-7]

Yeniçerilerden farklı olarak kışlalarda yaşamayan ve genellikle tımar bölgelerinde ikamet eden sipahiler, diğer askerlere göre sosyal hayatın içinde daha çok yer alır.⁴¹ Beyitlerden anlaŧıldığı üzere bu askerler, sıradan halk için bir korku unsuru oluŧurmaktadır:

ŧeh-süvārum nāz-ile ʿuŧŧāķına

Ġāh tiġin geh semendin gösterür [G.12-2]

⁴¹ M. Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, c.III (İstanbul: MEB Yayınları, 1983), s.235.

Yukarıdaki beyitte görüldüğü gibi aşıklarına naz yapan sevgili bir sipahi gibi bir yandan kılıcını bir yandan atını göstermektedir. Bu da onun güç itibarıyla halkın geri kalanından üstün bir konumda olduğunu akla getirir:

Âl-ile eşküm kızıl kınlara döndürdi benüm

Şol sipāhî-zāde kim gül-gün kemhâlar giyer [G.13-2]

Sevgili için istiareli olarak kullanılan bir diğer kelime de güneştir. Bu hayalde, sevgilinin bulunduğu her yeri aydınlatması ve hayat vermesi ön plandadır. Ayrıca âşğın sevgiliden ayrı düştüğünü en çok dile getirdiği zamanlar, güneşin olmadığı gece vaktidir. Bahârî, bu durumdan yola çıkarak ayrılığı bir geceye benzetir.

Sevgilisini karanlığı aydınlatan ay ve geceyi sonlandıran güneş olarak düşünür. Bu şekilde hem güneşin doğuşuyla gecenin sona erdiğini hem de sevgilinin görünmesiyle ayrılığın son bulduğunu anlatır:

Beni firâķ-ı şebinden yine ħalâş itdüñ

Meh-i zemâne vü mihr-i cihân şafa geldüñ [G.54-3]

Sevgilinin güzellik unsurları on altıncı yüzyılın dîvânlarında ayrı bir öneme sahiptir. Bu dönemde sevgiliye ait güzellik unsurları klasik bir söyleyiş kazanmıştır. Artık şairler kendilerine has üsluplarını çok daha rahat bir şekilde ifade edebilmektedir. Bahârî de şiirlerinde sevgiliyi ve onun güzelliğini anlatırken bir yandan geleneğe bağlı kalırken bir yandan özgün ifadelerle onu zenginleştirmeye çalışır.

Saç:

Saç sevgilinin en çok zikredilen güzellik unsurlarındandır. Şekli, rengi ve kokusu itibariyle birçok beyitte anılır. Sevgiliyi doğada gördüğü diğer unsurlarla karşılaştıran şair, onun özelliklerini diğer her şeyden üstün tutar.

‘ Anber-i sārā nişār olsun ser-i dildāra kim

Sünbül-i terden muṭarrā anda kāküller biter [G.18-3]

Sevgilinin başına saf amberler saçılrsa yeridir çünkü sevgilinin taze sümbüllerden bile daha hoş kokulu saçları vardır.

Göz:

Sevgilinin gözünün kirpik oklarını atan, gamze kılıcını kuşanan bir savaşçı gibi düşünülmesi şiirde sık rastlanan bir imajdır. Bahârî bu unsurlara değinirken sevgilinin gözlerini şehirleri yakıp yıkan, her yeri talan eden bir düşman askeri olarak düşünüp göz ve ateş arasında bir ilgi kurmuştur. Düşman askerlerinin ya da yağmacıların işgaline uğrayıp yakılan bir köy gibi düşünülen yer, cihandır. Orayı ateşe veren de sevgilinin yağmacı gözleridir:

Nār-ı ğamuñla yansa cihān ḥalkı ṭañ mı kim

Āteş bıraḳdı gözlerüñ ey şeh vilāyete [G.103-2]

Yüz:

Çoğu zaman sevgili güzelliğiyle her yeri aydınlatan bir güneş gibi düşünülür. Onun yanağı da güneşi, ayı ve yıldızları hayrete düşürecek parlaklıktadır.

Şol meh-i burc-ı şeref-kim dirler aķ yıldız aña

Pertev-i mihr-i ruħın encüm görüp ıaldı taña [G.1-1]

Sevgilinin yüzünün ay olarak hayal edildiği bir beyitte onun artık büyüdüğü bu yüzden âşıklerle akşamlamasında bir sakınca olmadığı söylenir. Baharî "büyümeκ" kelimesini kullanarak hem sevgilinin belirli bir yaşı geldiğini hem de ayın dolunay halini aldığını anlatmaktadır. Dolunaya "ayın on dördü" de denebildiği için burada, sevgilinin artık on dört yaşına bastığı da ima edilmektedir:

N'ola aķşamlasa 'uşşâķ-ile şimden gerü kim

Ol yüzi bedr-i münîr ol meh-i tâbân büyüdi [G.139-2]

Dudak & Ağız:

Sevgilinin dudakları kırmızılığı ve aşığı mest edici yönü dolayısıyla şaraba benzetilir. Âşıkların şaraba düşkünlüğünün ve meyhane köşelerinde sabahlamalarının sebebi şarap içerek sevgilinin kırmızı dudaklarını anmak istemeleridir:

Câm-ı la' lüñ yādına şol-deñlü oldum bâde-nüş

Kim der-i meyħâneler şimdi maķâm oldu baña [G.2-4]

Sevgilinin ağzı söz konusu olduğunda değinilen bir diğer husus da küçüklüktür. Ağız öylesine küçüktür ki adeta yoktur. Çoğu kez tasavvufî anlamlar yüklenen bu durumda ağız, ikiliğin yani vücudun ortadan kalktığı vahdet olarak karşımıza çıkmaktadır. Bahârî bu hayali şöyle ifade etmektedir:

Dil ‘adem mülkinde efkâr-ı dehân-ı yâr-ile

Žāyi‘ oldı gitdi zāhir olmadı andan eşer [G.11-5]

Bu beyitte görüldüğü üzere sevgilinin ağzının düşüncesi bile âşığın gönlünün yokluk ülkesinde kaybolup gitmesine sebep olmuştur. Öyle ki geride gönülden hiç iz kalmamıştır.

Kaş:

Kaşlar şekil itibariyle yayı hatırlatır. Çoğu zaman birer ok olarak düşünülen kirpikler ve gamze bağlamında ele alındığında, bu benzetme daha ince bir anlam kazanır. Bahârî şiirinde bu hayalden yararlanırken, sevgilinin cefa okları atan kaşlarını, bir gam yayı olarak düşünür. Herkesin gam çekmeye katlanamayacağını anlatmaya çalışan Bahârî, gönlünün en sert yayları bile rahatlıkla çekebilen bir kemankeş olduğunu, bu yüzden güzelin vereceği gamın da üstesinden geleceğini ima eder:

Ėam-ı ebrūsını çekmekte gönül her güzelün

Şol kemânkeş gibidür kim çeke her yāyı tamām [G.77-4]

Ayva tüyleri:

Ayva tüylerinin ortaya ıkması genliğin gitmeye başladığının bir sembolüdür.

D v n şairleri ayva tüylerini görünce genellikle bir hüzne kapılırlar,  nk  onların sevgilinin güzelliğini  rteceğinden, bu güzelliğin azalacağından korkarlar. Bah r  ise bu durumu biraz farklı bir şekilde dile getirmiştir.  şığın sevgilinin yanağının sevdasını terk etmesinin sebebi, ayva tüylerinin yanağı görmesine engel olmasıdır. Bah r 'nin bu ifadesi, gözden uzak olanın gönülden uzak olacağı deyişini akla getirmektedir. Burada dikkat eken bir başka nokta ise genellikle sevgilinin saının siyahlığı bağlamında düşünülen "sevd " kelimesinin yanakla beraber kullanılıyor oluşudur:

 nki h  'ilsin sen ey hađđ ol ruğ-ı z b sına

Terk-i sevd -yı ruğ itdüm uşta ruğs r uşta sen [G.91-4]

Ayrıca ayva tüylerinin ıkması güzellik devrinin kapandığının bir işareti olarak da görülebilmektedir. Bah r  bu durumda sevgiliyi güzelliğine fazla güvenmemesi konusunda uyarır.  nk  hat geldiğinde sevgilinin ay gibi olan yüzü bulanıklaşacak, o eski berraklığını kaybedecektir:

İnende germ olup aldanma devr-i h sn ne kim

Hađuň gelüp yüzünü ayna h le olsa gerek [G.53-6]

Boy:

Sevgilinin boyu denildiğinde akla ilk gelen servi ağacı olmuştur. Servi, uzunluğu sebebiyle sevgilinin boyu için en ideal benzetme unsurlarından biridir. Aşağıdaki beyitte uzunluğun kıyametle ilişkilendirildiği görülür:

Cāna kār itdi firākı serv-ķāmetler meded

Ben ğarībũn başına ķopdı kıyāmetler meded [G.9-1]

Boyunun uzunluğu nedeniyle genellikle "naz servisi, salınan servi" gibi çeşitli tamlamalarla anılan sevgili bu hususta Tuba'yı bile hayretler içinde bırakmaktadır:

Ṭūbayı ğayretde ķor ol-serv-i nāz

Her ķaçan ķadd-i bülendın gösterür [G.12-4]

Bazen servin dimdik ve uzun oluşu sevgilinin büyüklenmesi ya da baş kaldırması olarak yorumlanmıştır. Bu durumda âşık, sevgilisine biraz daha alçakgönüllü olmasını, çünkü kibirlenmeye devam ettiği takdirde sabah rüzgarının onun belini bükebileceğini söylemiştir:

Ser-ķeş olma mā'ıl ol gül gibi ey serv-i çemen

İrmesün dirseñ şabādan ķadd-i dil-cũña şikest [G.6-5]

Âşık ve Âşıklık Halleri

Âşık denildiğinde aklımıza, sevgilinin aşkıyla hasta olmuş ağlayıp ah eden, yakası yırtık, vücudu yaralarla dolu, perişan biri gelir. Bahârî sevgilinin mahallesinde inleyip figan eden âşığı çıkardığı bu sesler dolayısıyla neye benzetmektedir:

Şol-deñlü fiğân itdüm kûyında o dildâruñ

Nâlem felege irdi haqqâ neye döndüm ben [G.95-4]

Bahârî kendini genellikle sevgilinin aşkından ağlayıp inleyen bir âşık olarak anlatır.

Ama bazen bu âşığın mecliste güzellerle eğlendiğini, onlarla baş başa sohbet edip gezindiğini görürüz:

Şoḥbet-i ḥaş iderüz dilber-i ra' nâlar-ile

Gül gibi şalnuruz serv-i dil-ârâlar-ile [G.112-1]

Öyle ki baharın geçiyor ve bu sebeple nergislerin azalıyor olması bile onu üzmez, çünkü o zaten baygın bakışlı sevgiliyle sabahlara kadar eğlenmektedir:

Nergis-i bâğ-ı çemen düşse kesâda nola kim

Şubḥa-dek 'ayş iderüz gözler[i] şehlâlar-ile [G.112-2]

Aşk:

Âşığa ait unsurların başında aşk gelir. Aşk bir meclis gibi düşünüldüğünde gönül de bu meclise katılanlardan biri olur. Gönül bu mecliste derbeder olmuş, aşktan deliye dönmüştür. Mecliste içkiden sarhoş olan bir kişinin aklı yerinde olmadığı için

rezilliklere meyletmesi gibi aşık olan gönül de kendini perişan eder ve ayıplanacak hallere sokar:

‘ Işık bezminde dil āvāre vü şeydālîk sever

Mest-i mey olsa kişi elbette rüsvālîk sever [G.10-1]

Oysa aşk garip bir haldir. Âşık olan kişi kendi başına kalmak ister. Vuslata erişemediğinden onu avutan tek şey sevgilinin hayalidir. Sevgilisine ulaşamayan âşık, en azından onun hayaline kavuşmak için kendi köşesine çekilip hayal kurarak avunur:

Yanuma gelmeñ beni koñ kend[i] öz hālümde kim

Bir ‘ aceb hālet-durur bu ‘ ışık tenhālîk sever [G.10-2]

Vücut & Ten:

Âşık, aşk derdiyle yemeden içmeden kesilir, sevgiliden ayrı olmanın verdiği kederle yalnızca gam yer, kan yutar. Bu yüzden öylesine zayıflar ki adeta yok olur.

Aşağıdaki beyitte de Bahârî, gam ve kederi bir ejder gibi düşünüp zamanla aşığın, bu canavara yem olduğu hayalini çizmiştir:

Ġamdan inceldüğüm Bahârî bu kim

Ejder-i guşşa[ya] ğidā oldum [G.75-7]

Bahârî, âşığın teninden ve vücudundan bahsederken gussa kelimesini kullanmayı tercih etmiştir. Yukarıdaki beyitte doğrudan anılmasa da "ejder" kelimesiyle

sevgilinin saçlarına bir gönderme yapılmıştır. Benzer şekilde aşağıdaki beyitte Bahârî'nin zayıf düşmesinin sebebi saçların verdiği derttir. Bu zayıflık öyle bir noktaya gelmiştir ki artık vücudundaki tüyler bile dökülmektedir:

Şöyle za' fuñ var Bahârî ğuşsa-yı zülf-ile kim

İrse andan tañ degüldür tende her mûña şikest [G.6-7]

Gözyaşı:

Âşığın çektiği çilenin başlıca işaretleri vardır. Feryat eden, ağlayan ve ah çeken biri görüldüğünde bunun aşktan ölmek üzere olan bir âşık olduğu anlaşılır. Bahârî bu sayılanları bir ölüm emaresi olarak kabul eder ve bu alametlerden sonra öleceğini söyler:

Ey Bahârî gâh nâle gâh girye gâh âh

Öldürür âhir beni işbu 'alâmetler meded [G.9-5]

Âşığın sevgilisi için gözyaşı dökmesi en sık rastlanan hayallerden biridir. Âşığın gözlerinden akan yaşlar, renkleri dolayısıyla değerli cevherlere benzetilir. Âşığın gözyaşları en çok gümüş, yakut ve inci olarak düşünülür. Bu cevherlerden bazılarının oluşumu bazılarının da edinimi oldukça zordur. Âşığın gözyaşlarının sebebi de türlü sıkıntılardır. Çeşitli sıkıntılara göğüs gererek dökülen bu yaşlar çok kıymetlidir. Hatta çoğu zaman canını ve gönlünü bile sevgilisine vermekten çekinmeyen âşığın elinde, yalnızca gözyaşları kalmıştır. Ama o bunları da sevgiliye sunmaya hazırdır.

Bazı beyitlerde bu durum âşığın ödemesi gereken bir bedel olarak karşımıza çıkar.

Bahârî benzer bir durumu şu beyitle anlatmıştır:

Şim-i eşküm yâre şarf olsa n'ola

Harcdur elbette kendin gösterür [G.12-3]

Gönül ülkesinin sultanı olan sevgili âşıktan vergi alacaktır. Elinde gözyaşlarından

başka variyeti olmayan âşık da elbette ödemeyi bu gümüş yaşlarla yapacaktır.

Aslında tüm bu benzetmelerle anlatılmak istenen sevgili yolunda ağlamanın bir

zorunluluk olduğudur. Doğrusu sevgiliye kavuşamayan âşığın elinden, ağlamaktan

başka şey gelmez. Ayrılığın sebep olduğu âşığın bu gözyaşlarıysa kanlıdır:

Kâse-i çeşmüñ gamuñ bezminde cām oldı baña

Eşk-i gül-günüm şarâb-ı la' l-fâm oldı baña [G.2-1]

Başka bir beyitte ise âşığın ağlama sebebi bülbülün feryadı olarak gösterilir.

Bülbülün kederli gönlünden yükselen çılgınlara yüreği el vermeyen Bahârî ağlamaya

başlamaktadır:

Ağlar ey bülbül gözüm katla[n]mayup feryâduña

Nâleye döymez yürek n'oldı dil-i nâ-şâduña [G.117-1]

Göz:

Bahârî, âşığın gözyaşlarını renginden dolayı kırmızı lal taşlarına benzetince gözü bu mücevherlerin doldurduğu bir kase olarak hayal eder. Göz bu haliyle aşk meclisine kırmızı giysiler giyip gelmiş gibidir:

Kâsesin la‘l-ile itdi yine māl-â-māl çeşm

Bezm-i ‘ışk-ı yârda giydi libās-ı al çeşm [G.76-1]

Âşığın gözleri, Hz. Yakub gibi çok ağladığı için kördür. Ama Bahârî bu durumu, aşk ateşinin ışığından zarar görmemesin diye sevgilinin saçının hayaliyle gözlerine perde çekmiş olmasına bağlar:

Hıyre olmasun şu‘â-yı nâr-ı maḥabbetden diyü

Perdeler çekdi ḥayāl-i zülfden fi‘l-ḥāl çeşm [G.76-4]

Bahârî âşığın kirpiklerinde görünen göz yaşlarını, onları süslemek isteyen gözün tuttuğu halhal olarak hayal eder:

Görünen müjgānda şanmañ katre-i eşk-i firāk

Belki yir yir aña tıtdı s̄imden ḥālḥāl çeşm [G.76-2]

Sine:

Âşığın göğsü sevgiliden gelen cefa oklarının hedefi halindedir. Sevgilisinin ettiği her eziyete göğüs geren âşık için sinesindeki yaralar çok kıymetlidir. Çünkü bunlar genellikle sevgiliden birer armağan olarak düşünülür:

‘ Aceb ne egrilük gördi oķuñ ey ķaşı yâ benden

Ki ārām eylemez s̄inemde bir laħza geķer tenden [G.86-1]

Görüldüğü gibi sevgilinin oklarının âşığın göğsüne gelmiyor, oraya saplanıp kalmıyor oluşu bir sitem sebebi olmuştur. Âşık bu yüzden sevgiliye, "benim ne hatamı gördün" diye sormaktadır. Acı verecek olsa da sevgilinin âşığa cefa vermesi gerekir çünkü güzellerin vefa anlayışı budur.

Başka bir gazelde ise elif şeklindeki yarıkları ve ateşin sebep olduğu yanıkları, servilere ve güllere benzeten Bahârî, göğsünün bir bahçeye döndüğünü söyleyerek güzeller şahı olan sevgiliyi bu bahçede uyumaya davet eder:

Servdür her bir elif bir gül-i terdür her dāğ

Bāğ-ı s̄inemde diñ ol-server-i ħübān uyusun [G.87-3]

Buradan Bahârî'nin sevgilisini gönlüne davet ettiğini anlayabileceğimiz gibi, onun sevgilinin başını göğsüne yaslamasını arzu ettiğini de düşünebiliriz.

Diğer bir beyitte ise göğsün davula benzetildiği görülmektedir. Gamın bir kervan olarak düşünüldüğü bu hayalde gönül ülkesine doğru hareket eden kervan ilerledikçe sinede davullar çalınmaktadır:

Ṭabl-ı s̄inem çalınur der-bend-i hecr-i yārda

Kārbān-ı ğam güzer kılduķça her bir çākden [G.83-4]

Âh:

Çoğu zaman âşığın gözyaşı ve âhı, sevgilinin zulmüne karşı kullanabileceği yegâne dayanak olarak düşünülür. Âşık, o kadar çok ağlar ve o denli âh eder ki bunlardan kendine kalabalık bir ordu oluşturur. Gam ve kederle ilgili ne varsa bunları âşığın ordusunun birer askeri olarak görmek mümkündür:

Ceyş-i eşkümle livā-yı âh-ı sūzānum görüp

Çanda bir ğam leşkeri var-ise rām oldı [baña] [G.2-3]

Bulutların güneşin önüne geçip onun görünmesini engellemesine dayanan bir hayalde sevgili güneşe, âşığın seher vakti çektiği âhlar da gökyüzünü kaplayan bulutlara benzetilmektedir:

Kimesne görmeye mihr-i cihān-ārā yüzün hergiz

Çıķarsa nāgehān bir gün göge āh-ı seher-gāhum [G.74-4]

Başka bir beyitte ise Bahârî âhı, sevgilinin güzellik baharını sonlandıran, yüzünün gülünü solduran bir sonbahar rüzgarına benzetmiştir. Güzelliğin geçici olduğunu hatırlatan bu beyitte, çoğunlukla zalim olarak düşünülen sevgilinin, âşığın âhını almaktan çekinmesi gerektiğine bir atıfta bulunmaktadır:

Şaķın āhumdan bahār-ı hūsnūñ ey gül-çihre kim

İricek bād-ı hazān almaz gülistāndan eşer [G.11-2]

Benzer şekilde âşığın âhına ne yer ne de gök engel değildir. Bu yüzden sevgilinin her âhta âşığın yüreğinden yükselen dumandan sakınması gerekmektedir:

İşigünde āhuma kevn ü mekân hâ'îl degül

Dūd-ı dilden key şaşın kim āsumān hâ'îl degül [G.69-1]

Aslında âh yalnızca sevgiliye karşı kullanılmaz. Bazen de sevgiliyle güzellik yarışına giren, ona özenen varlıkları hedef alır:

Mâh öykündüğü'çün mihr-i cemâline anuñ

Dūd-ı āhum yitüşüp aña yitüşdürdi leke [G.116-2]

Bu beyite göre ayın yüzeyindeki lekelerin sebebi, âşığın âhının dumanıdır. Ay, sevgilinin güneş yüzüne benzemeye çalıştığı için âh, onun yüzünü örter. Böylelikle ayın yüzü kararmış olur, yüzü kara olmak deyimini kullanan şair, ayın bu davranışından utandığını akla getirmektedir.

Âh, her zaman karartan ya da örten bir unsur olarak düşünölmeyebilir.

Aşağıdaki beyitte göröleceğı gibi âhların ateşi hatırlatan bir yönü de vardır. Gece vakti bir kıvılcım şeklinde yükselen âh, kandil gibi gökyüzünde asılı kalarak cihânı aydınlatmaktadır. Bununla şairin güneşi kast ediyor olabileceğı akla gelmektedir:

Çalmasun bir yir cihānda zölmet-i hicrān diyü

Şu' le-i āhum çanādîl aşdı gerdün üstine [G.108-4]

Gönül:

Sevgilinin güzellik unsurlarının âşıkta birer yansıması olduğu düşünülduğünde bunların kendini en sık gösterdiği yer olarak karşımıza âşığın gönlü çıkar. Sevgilinin dudağının sırrıyla hayran kalan da saçın sevdasıyla perişan olan da gönüldür.

Her dem esrâr-ı leb-i yâr-ile hayrândur gönül

Her gice sevdâ-yı zülf-ile perişândur gönül [G.68-1]

Gönül sevgilinin mülküdür, onun tüm zulüm ve cefası âşığın kalbine işler. Ama âşık için sevgilisinden gelen bu belalar, adeta birer lütuftur. Bahârî de gamla dolan gönlünü bu düşünceden yola çıkararak misafirle dolu bir eve benzetir. Gam sevgiliden gelen bir misafirdir, bu yüzden gönül evinde memnuniyetle ağırlanır:

Güşe-i dil-ki dolupdur gam-ı cânânlar-ile

Beñzer ol hâneye-kim pür ola mihmânlar-ile [G.115-1]

Âşığın bu gam derdinden kurtulması için saf şaraptan içip gönül aynasını parlatması gerekmektedir. Sonu sevinç olan bu içkiyi içenin gönlü, gamın vermiş olduğu kir ve pastan kurtulacaktır:

İçelüm şâfî mey-i cām-ı sürür-encāmı

Ola kim jeng-i gam âyîne-i dilden siline [G.110-2]

Gönül bir çocuk gibi düşünülduğünde onun toyluğu ve laf anlamazlığı, ön plandadır. Hatta gönül bazen, evinde duramayan ve yollara düşmek isteyen bir çocuk gibi hayal edilir:

Ṭıfl-1 dil bir laḥza eglenmez sarāy-1 sīnede

Şimdiden öğrenmek ister kūy-1 cānān yolların [G.88-3]

Bahârî kendine, "Neden sürekli gönül çocuğunun yaptıklarına darılıyorsun sen hiç çocuk olmadın mı?" diye sorar. Burada çocukların çoğu zaman istedikleri gibi hareket edip söz dinlemedikleri ima edilmektedir. Bahârî ona söz geçiremeyince gönlüne darılmaktadır oysa bu çocukluğun verdiği bir durumdur:

Göñül ṭıflına dā'im incinürsün

Bahârî yoḥsa oḡlan olmaduñ mı [G.140-5]

Bazı durumlarda ise gönül sevgi ve muhabbet ustası olarak karşımıza çıkar. Sevginin bir sanat olarak düşünüldüğü bu hayalde aşk pazarı kurulup herkes maharetini sergilediğinde, gönlün işi herkesinkinden üstün olduğunu gösterecektir:

Yaraşur bir iş aşarsañ 'ışk bāzārında kim

Şan'at-1 mihr ü maḥabbetde dilā üstādsın [G.89-6]

Gam:

Gam, gönülle ilişkili olarak hayal edilen bir olgudur. O bir okyanus olarak düşünüldüğünde, gönül de onun içindeki bir kayık olarak hayal edilir. Âşığın gözünü kapayarak fırtınalı bir gam denizine dalması, onun başına gelecekleri göze aldığıının bir göstergesi olarak düşünülebilir:

Baḥr-1 'ışka cān atup dil zevraḡın şaldum yine

Göz yumup derdâ ki ğam deryâsına taldum yine [G.100-1]

Gönülün hep gamla birlikte anılması, Bahârî'yi bu ikisini hiç ayrılmayan iki sıkı dost olarak düşünmeye sevk etmiştir. Öyle ki onların dünya ahiret kardeş olduklarını söylemek bile mümkündür:

Şöyle muhkem mûnis oldu dil ğam-ı ışk ile kim

Oldılar dünyâda gūyâ âhîret kardaşlar [G.34-2]

Gamın kanla birlikte düşünüldüğü aşağıdaki beyitteyse âşğın çektiği sıkıntılara rağmen şükrettiği görülmektedir. Gam yiyen ve kan yutan bir âşık olan Bahârî, karnını doyuracak nimet bulduğu için Allah'a şükretmektedir. Aslında burada sevgilinin cefâ ederek gösterdiği ilgiden duyulan memnuniyet söz konusudur:

Hûn-ı ğam oldu Bahârî'ye sebîl

Ħamdüli 'llâh kim ta' m eksük degül [G.64-7]

Baht:

Âşğın bunca belayla ve sıkıntıyla uğraşmasının sebebi onun kötü talihidir. Eğer âşık bir kez olsun bir yıldız gibi düşünülen sevgiliyi etkileyebilse ya da o sevgiliye kavuştuğu vuslat anına erişebilse bu kötü talihten kurtulacaktır:

Tâli' -i şûrumda kalmaz[dı] nuhûsetden eşer

Kevkeb-i bahtum muħârî'n olsa bir sâ' at aña [G.1-2]

IV. BÖLÜM: NÜSHANIN TANITIMI VE ÖZELLİKLERİ

Nüshanın Tanıtımı

Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar Koleksiyonu 6950/2 (SYB)

Bu nüsha şemseli, kahverengi yıpranmış bir cilt içindedir. 200x145-155x99 mm. ölçülerinde, 31 varak ve 16 satırdan oluşmaktadır. Sarı renkli kâğıda, siyah mürekkep kullanılarak nesih hatla yazılmıştır. Cetveller kırmızı renktedir. Reddadesi vardır. 11b'de okunamayan, beyzî bir zât mührü yer alır. Müstensihî ve istinsah tarihi bilinmemektedir.

Dîvân 11b-42b sayfaları arasında yer almaktadır. 11b'de Farsça bir kasideyle başlar, 42b'de Arapça bir tarih ibaresiyle biter. 14a'da cetvel dışında derkenarda bir beyit, 20a'da bir gazel, 25a, 26a ve 28b'de birer kıta ve 30b'de Gubârî'ye ait bir beyit yer almaktadır. 38a ve 39a'daki gazellerin son iki beyti cetvel kenarına yapışık vaziyette derkenarda devam etmektedir.

Bu nüshada 5 kaside, 142 gazel, 1 murabba, 10 kıta, 5 müfred ve 1 mısra bulunur.

Baş: مومنانرا بردبسوی آله

علم لا اله الا الله

Sonu: تاريخ فتح قلعة بلغراد ستوان و اوستروغون و غير فتحاً مكدراً

Tezkire ve Mecmualarda Tespit Edilen Şiirlerdeki Farklar

Edirneli Nazmî'nin *Mecmâ'ü'n-Nezâir* isimli eseri Bahârî'nin 17 şiirini barındırmaktadır. Bu mecmua, hem Bahârî'nin etkilendiği şairleri hem de *Dîvân*'da yer almayan şiirleri içermesi bakımından önem taşır. Çalışmamızda kullandığımız şiirler, Kültür Bakanlığı tarafından elektronik kitap olarak yayınlanan Fatih Köksal'ın hazırlamış olduğu edisyon kritikli *Mecmâ'ü'n-Nezâir* metnine dayanmaktadır.

Sadettin Nüzhet Ergun'un *Türk Şairleri* isimli eserinde Bahârî'nin 12 şiiri yer alır. Ergun, bu şiirleri çeşitli mecmualardan toplamıştır.

Topkapı Sarayı Kütüphanesinde bulunun yazma görülemediği için tam sayısı tespit edilemese de *Pervane Bey Mecmuası*'nda Bahârî'nin şiirlerinin olduğu bilinmektedir. Marmara Üniversitesinde yapılmış ve araştırmacıların erişimine açılmış tezler aracılığıyla Bahârî'nin bu mecmuada yer alan 4 şiirine ulaşılmıştır.

Kataloglardan edindiğimiz bilgiler ışığında Bahârî'nin şiirlerine ulaştığımız diğer mecmualar ise şunlardır:

- *Mecmûa-i Eşâr*, Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu A 3291, v. 66a-b.
- *Mecmûa-i Eşâr*, Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu A 7077, v. 57a.
- *Mecmûa-i Gazeliyât-ı Kadim*, Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu B 799, v.11b & 12b.
- *Cönk*, İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Şevket Rado Yazmaları ŞR 479, v. 27b.
- *Mecmûa*, Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi Koleksiyonu 03409.
- *Mecmûa-i Gazeliyât*, Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi Koleksiyonu 03443.

Tezkire ve mecmualarla yapılan karşılaştırmalarda bazı beyitlerde farklılıklar görülmüştür.

Tirūni şakladuğum rağbet-ile dilde bu kim

Anı ey kaşı kemān yeg severüm cānumdan [G.93-2]

2. dizedeki "severüm", Pervâne Bey Mecmuasında "görürüñ" biçimindedir.

Mühr-i haṭṭuñ kim baña āḥir nefes imān olur

İRte bir gün nāme-i a^c mālūme ^c ün vān olur [G.14-1]

Âşık Çelebi'de bu beytin ilk dizesi, "Mihr-i ḥaddüñ kim baña āḥir nefes imān olur" şeklinde kayıtlıdır.⁴²

60. gazelin ilk beytinde yer alan " gonca leblerin" Sadettin Nüzhet Ergun'un *Türk Şairleri*'nde "tāze leblerin" biçimindedir.⁴³ Aynı gazelin diğer beytinde de "çeşm" kelimesinin yerini "dîde" almıştır:

Emmek dilerseñ ol-şanemün gonca leblerin

Bir bāğ kūşesinde mey-i hoş-güvāra çek [G.60-2]

Ḳaldum yabanda ağlayu ağlayu derd-ile

Ey seyl-i eşk-i çeşm beni kūy-ı yāra çek [G.60-4]

16. gazelin ikinci dizesi, *Mecma'ü'n-Nezâir*'de "Bağrumı sad pāre kıılır yüregümi yareler" şeklindedir. Aynı gazelin 3. beyti ise mecmuada tamamen farklıdır.⁴⁴

⁴² Âşık Çelebi, *Meşâirü's-Şu'arâ*, haz. Filiz Kılıç (İstanbul: Pera Müzesi Yayınları, 2010), s.436.

⁴³ Sadettin Nüzhet Ergun, *A.g.e.*, s.660.

Sīne-i mecrūhumı ğamzeñ niçe bir yareler

A begüm atlan oñulsun dilde olan yareler [G.16-1]

Raħm idüp derd-i ğam-ı yār-ile ölmüş göñlüme

Acıdı eşk ağladı göz āh giydi areler [G.16-3]

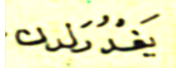
Cān u dilden raħm idüp cev̄ ile olmış göñlüme

Gözlerüm ağladı muħkem geydi āhum aralar

Nüşanın İmlâ Özellikleri

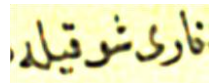
Nüşanın imlâ özellikleri ise şu şekildedir:

Müstensih bazı kelimelerin doğru okunmasını sağlamak için kelimeyi

harekelenmiştir. 23a'daki "yağduraldan" kelimesi buna örnektir.

Müstensih *ümīd*, *dīdār*, *cādū*, *ħidmet* vb. kelimeleri hem (د) hem de (د) harfleriyle yazmaktadır. Bu gibi kelimelerin transkripsiyonunda nüshaya baĒlı kalınmıştır.

Müstensih, izafet kesrelerini “ى” harfi ile göstermektedir.

: *Nār-ı şevkle* dili germ eyle gözi yaş-ile nerm

Tā kim olmaya dūrüş ü saħt u serd āhen gibi [K.3-5]

⁴⁴ Edirneli Nazmî, *A.g.e.*, s.695.

Müstensih tamlamaları “ی” harfi ile gösterirken akusatif ekini hemze (ؤ) ile göstermektedir.

حسنة

:

Raḥm idüp ben *ḥaste[y]i* öldürme cānā bī-günāh

Boynuña alma yazıkdur yoḡ yire ḡanum benüm [G.72-2]

-up/-üp ekinin yazımında ise tutarsızlık söz konusudur. Müstensih vavları (و) kimi zaman yazar kimi zaman atlar, bazen (ب) yerine (پ) harfini kullanır

ديرلپ

dirilüp [G.35-7],

دريلوب

derilüp [Mf. 1],

قويوب

koyup [G.91-5],

ايدپ

idüp [G.102-5],

ايدوب

idüp [G.52-5],

بولپ

bulup [G.128-4].

İmlâda, d ve ṡ harflerinin birbiri yerine kullanıldığı görülmektedir. Örneğin "yara" anlamın gelen "daḡ" kelimesi, kimi yerde (د) kimi yerde (ط) ile yazılmıştır.

باغ

:

Baḡmazuz serv ü güle bāḡ-ı cihānda hergiz

Elif ü *ṡāḡ* yiter zīnete mā' il degülüz [G.41-6]

داغلد

:

Zīnet-i dünyāya naḡṡ-ı dehre hergiz baḡmazuz

Tende olduḡca elifler dāḡlar pīrāyemüz [G.39-3]

Yukarıda sözünü ettiğimiz durum "tutmak" fiili için de geçerlidir.

دون

:

Ni' met isterseñ maḡām idin ḡanā' at gūşesin

Devlet-i sermed dilerseñ *du*t ferâgat gūşesin [G.84-1]

طوقاسون

: Germ olup iñen de yüksek *tut*masun kendin güneş

Kim der-i dil-berde ol üftāde vü āvāredür [G.32-3]

Müstensih bazı yerlerde atıf vavlarını (و) yazmazken bazı yerlerde de izafe yerine yanlışlıkla atıf vavı koyar.

رازودرونك

: Ağlayup sırruñ Bahārī gibi fāş itme şağın

Kimseye rāz-ı derūnuñ söyleme lāl ol gönül [G.65-5]

سليمان وشرق

Sulţān-ı rūz-ı ħarb Süleymān-ı şarḡ u ġarb

Görüp anı bu ‘izz-ile ḳaldı taña ‘alem [K.2-18]

Müstensihin (ح) ve (خ) harflerini karıştırdığı görülmektedir. "Ḥidmet" yerine "ḥidmet"[G.62-4], "ḥaste" yerine "ḥaste" [G.72-2] ve "ḥā'il" yerine "ḥā'il" [G.91-4] yazıyor oluşu buna örnektir. Metnin transkripsiyonu yapılırken bu tür kelimeler doğru şekilde okunmuş hatalar dipnotta gösterilmemiştir.

Müstensih sıklıkla harflerin noktalarını unutmakta ya da fazladan nokta koymaktadır.

ب ve پ harflerinin karıştırılmasına örnekler:

pesdür] besdür

Ey ecel dünyede āḥir ġaraż ölmekse eger

Ġam-ı hicrân bize *besdür* saña yoğ minnetimüz [G.37-5]

ج ve چ harflerinin karıştırılmasına örnekler:

göc] göç

Çün kıdem başduñ t̄ariķ-i ‘ışka ey bī-çāre dil

Göç ‘adem şahrāsına rāh-ı fenādan menzil al [G.63-3]

ر ve ز harflerinin karıştırılmasına örnekler:

āvāreler] āvāzeler

Bezm-i meyde cām-ı la‘ lūñ vaşfını işitmege

Durmadan yir yir şurāh̄iden çıkar *āvāzeler* [G.16-2]

س ve ش harflerinin karıştırılmasına örnekler:

sāyeves] sāyevēş

Şūrīde-ħāl olup gezer arduñca *sāyevēş*

Oldı Bahārī gibi meger mübtelā ‘alem [K.2-28]

Deşt] Dest

Sāz u söz-ile nigārūñ meclisi dolsun diyü

Dest-i şevķ-ile rebāb-ı sīneme çaldum yine [G.100-4]

Noktaların yerlerinin karıştırılması ile ortaya çıkan hatalar da vardır:

yine] neye

Şol-deñlü fiğān itdüm kūyında o dildāruñ

Nālem felege irdi ħaķķā *neye* döndüm ben [G.94-4]

Müstensihin bazı ekleri yanlış yazdığı görülür. Örneğin aşağıdaki beyitte 1. çoğul şahıs şart eki (ق) yerine (ك) ile yazılmıştır:

yanarsak] yanarsak

Dostlar nār-ı firāq-ile *yanarsak* göresiz

Kūy-ı dil-berde ne toz ıp para hākisterümüz [G.40-6]

Bazı eklerin yazımında özellikle (ك) ve (ن) harflerinin karıştırıldığını görürüz:

gören] görüñ

Hūrveş gözden nihān olma *görüñ* 'ışık ehline

Ey perī yüzlü melek el gibi sen de ādem ol [G.67-6]

Bazı kelimelerin yazımında hatalar vardır:

ārzū] ārzū

Cān virür h̄asretle āh̄ir derd-i hicrān h̄astesi

Böyle olur *ārzū*-yı vaşl-ı cānān h̄astesi [G.141-1]

ta' m] ta' ām

H̄ūn-ı ğam oldı Bahāriye sebīl

H̄amdüli 'llāh kim *ta' ām* eksük degül [G.64-7]

Müstensihin kelime tekrarı ile yaptığı hatalar da şu şekilde özetlenebilir:

Tāb-ı envār-ı cemālūñle cemā yine] İkinci *cemā* fazladan yazılmıştı.

Tāb-ı envār-ı cemālūñle yine

Odlara yaqđuñ beni āh ī Receb [G.5-3]

Yaradı hizmet-ile meger ki yāra destmāl] fazladan yazılan *ki* bağlacı çıkarıldı.

Bilmem ki kıanda buldı bu deñlü yüz aqlığın

Yaradı hizmet-ile meger yāra destmāl [G.62-4]

Bir gözi sāhır ki özi kāfır ki ismidür Memi] fazladan yazılan *ki* bağlacı çıkarıldı.

Fitne vü āşüb ile yıkdı ser-ā-ser ‘ālemi

Bir gözi sāhır özi kāfır ki ismidür Memi [G.130-1]

Devletüñde o gāh gāh olmasa dīvān günleri] fazladan yazılan *o* zamiri çıkarıldı.

Pādişāhum kıanda görürdi cemālūñ bendeler

Devletüñde gāh gāh olmasa dīvān günleri [G.132-3]

Bazen de müstensihin fazladan harf koyduğu görölmektedir. Bu da onun

dikkatsizliğine başka bir örnektir. Mesela, د (Dal) ve ر (re) arasına yanlışlıkla •

(güzel he) yazmıştır.

dehrd-ile:

Dāğ-ı *derd-ile* Bahārinūñ şorarsañ hālını

Oñmaduk öz başına dermān yoğ bī-çāredür [G.32-7]

hadenge-i] hadeng-i:

Hadeng-i gamze vü tiğ-i müjeyle üstimüze

O hūnī gözlerūñ ahar havāle olsa gerek [G.53-5]

Metin Tespitinde İzlenen Yol

1. Müstensihin bazı şiirlerde beyit aralarında gösterdiği ve varyant olarak yazmış olduğu kelimeler dipnotlarda belirtilmiştir.
2. Metindeki vezin ve anlam eksikliklerini gidermek üzere eklediğimiz ses, hece ve kelime ile müstensihin yazmadığı atıf vavları [] içinde gösterilmiştir.
3. “İle” edatı, kendinden önceki kelimeye bitişik yazıldığında vezne göre -la/-le veya -ile şeklinde bu kelimeyle birleştirilmiştir. “-ile” şeklindeki birleştirmelerde kelime ve edat arasına kısa çizgi (-) işareti konulmuştur. Örneğin, *cism-ile* (K.5-2).
4. Metinde ayrı yazılması gerekirken kendinden önceki kelimeye bitiştirilen bağlaçlar (Örneğin; ki/kim, ise) ve kendinden sonraki kelimeye bitiştirilen sıfatlar (Örneğin; ol, şol) oldukları gibi bırakılmıştır. Bu durum kelime ve bağlaç/sıfat arasına kısa çizgi (-) işareti konularak gösterilmiştir.
5. Kelimeler mümkün olduğunca Sir James William Redhouse’un Türkçe-İngilizce sözlüğündeki telâffuzlara göre okunmuştur.⁴⁵
6. Arapça ve Farsça kelimelerin başına ve sonuna gelen edat ile eklerin, Arapça ve Farsça tamlamalarla birleşik kelimelerin yazımında İsmail Ünver’in “Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler” başlıklı makalesi esas alınmıştır.⁴⁶ Bu makaleden

⁴⁵ James W. Redhouse, *Turkish and English Lexicon* (İstanbul: Çağrı Yayınları, 2001)

⁴⁶ Makale için bkz. İsmail Ünver, “Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler”, *AÜDTCF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Türkoloji Dergisi*, c.11 sy.1 (1993): 51-89.

farklı olarak veznin gerektirdiği durumlarda *pā dīṣāh*, *āstān* vb. Farsça kelimeler, Türkçe telâffuz göz önünde bulundurularak araya ünlü eklenerek *pā dīṣāh*, *āsitān* şeklinde okunmuştur.

7. Dîvân'ın sayfaları nüshada olduğu gibi numaralandırılmış, a ve b yüzlerine ayrılmıştır.

8. Manzumeler klasik dîvân tasnifine bağlı kalınarak yeniden sıralanmıştır. Gazeller rediflerinin son harfine göre alfabetik olarak düzenlenmiş, yazma dışındaki diğer kaynaklardan alınan şiirler de rediflerine göre ait oldukları bölüme eklenmiştir. Manzumelerin asıl yerleri mevcut buldukları nüshaların kısaltmaları ve başlangıç sayfaları belirtilerek dipnotta verilmiştir.

9. Sesli ile biten kelimeyi yine sesli ile başlayan bir kelime izlediğinde, vezin gereği seslilerden biri düşürülürse iki kelime bitişik yazılmış ve bu durum araya kesme işareti konularak belirtilmiştir. (Örneğin: n'ola, k'ol, vb.)

10. Metinde vezin bozukluğu olan dize ya da dizeler dipnotlarda belirtilmiştir.

11. Metinde herhangi bir nedenle okunamayan kelime ve ifadeler ya da vezin gereği kelime eklenmesi gereken yerler sıra noktalarla [...] gösterilmiştir.

12. Dîvân'ın inceleme kısmında örnek olarak verilen beyitlerde, parantez içindeki harf manzumenin türünü, sayılardan ilki manzume numarasını, ikincisi ise beyit numarasını göstermektedir.

V. BÖLÜM: SONUÇ

Bahârî XVI. yüzyılın ilk yarısında yaşamış, kadılık ve müderrislik görevlerinde bulunmuş bir şairdir. Tırhala'da doğan, ömrünün çoğunu Edirne ve Yunanistan civarında geçirdiği anlaşılan Bahârî'den tüm XVI. yüzyıl tezkireleri iyi bir tarih düşürücü olarak bahsetse de bugün elimizde bu şiirlerden yalnızca birkaç tane mevcuttur.

Elimizdeki *Dîvân* nüshasında Bahârî'nin en fazla gazel nazım biçimine yer verdiği görülmektedir. Bahârî'nin *Dîvân*'ı 152 gazel, 5 kaside, 2 murabba, 10 kıta, 5 müfred ve 1 mısradan oluşmaktadır. En çok Remel bahrini kullanan Bahârî, dîvânında 15 farklı vezinle şiir yazmıştır. Gazel biçimindeki tarihleri de Bahârî'nin tarih yazarken yalnızca kıta nazım şeklini kullanmadığını göstermektedir. *Dîvân*'da kafiyeyi oluşturan sözcükler çoğunlukla Arapça ve Farsça'dır. Daha çok tam ve yarım kafiye kullanılsa da şiirlerinde zengin kafiye de rastlanır. Bahârî redif olarak genellikle Türkçe eylemleri tercih etmiştir. Bu, onun şiirlerine akıcı ve gündelik bir dilin hakim olmasını sağlamaktadır. Bahârî Arapça ve Farsça kelimelere ya da terkiplere şiirinde yer vermiş olsa da karmaşık ve uzun tamlamalar kurmaktan kaçınmıştır. Bunda sınırlardaki akıncı beylerinin ve akıncılık geleneğinin biçimlendirdiği anlayışın da etkisi vardır. Akıncı muhitlerinde yetişen şairler, savaşa gidecek gazilerin beklentilerine uygun, dervişçe ve sade söyleyişi tercih etmişlerdir.

Bahârî'nin şiirlerinde sevgili klasik anlayışa uygun olarak, âşığa zulm eden, onu öldüren bir sultan, varlığıyla her yeri aydınlatan bir güneş, dertlere derman olan

bir tabip olarak karşımıza çıkmaktadır. Sevgilinin güzellik unsurlarının anlatıldığı yerlerde de Bahârî geleneğe paralel bir söyleyişe sahiptir. Âşık söz konusu olduğundaysa Bahârî'nin yeni hayaller bulmaya daha yatkın olduğu görülür.

Bahârî'nin şiirlerindeki âşık, sevgiliyi âhlarıyla dize getiren, her türlü zulme göğüs gerebilen bir figür olarak karşımıza çıkmaktadır. Bahârî, sevgiliyi bu denli yüceltenin ve onu bir sultan haline getirenin aslında âşık olduğunu, âşık ve onun şiirleri olmasa sevgilinin güzelliğinin bu denli dillerde olmayacağını söylemektedir. Güzelliğin geçiciliğine yaptığı vurgular da bunu kanıtlar niteliktedir.

Bahârî'yi dönemin diğer şairlerinden ayıran bir diğer husus da vuslatı anlatan şiirleridir. Bazı beyitlerde onun sevgiliyi odasına çektiğini, mecliste karşısına alıp eğlendiğini görürüz. XVI. yüzyıl için pek de alışık olmadığımız bu tür kullanımların Bahârî'nin rind meşrebinden kaynaklandığını söylemek mümkündür. Aslına bakılırsa Bahârî rindâne, âşıkâne, tasavvûfi ya da şûhâne hemen hemen her tarzda şiir yazmıştır. Bunun sebebi Bahârî'nin farklı tarzdaki şairlerden etkilenmesi olabileceği gibi, değişik tarzlarda ustalığını kanıtlama çabası olarak da düşünülebilir.

Kendi sözüyle ifade etmek gerekirse Bahârî'nin renkli şiirleri olduğu doğrudur. Akıcı bir söyleyişe sahip olan Bahârî, geleneğin yanı sıra yeni hayaller deneyerek şiirlerini geliştirmeye çalışmıştır. Bu da onun yaşadığı dönemde tanınmasını, sonraki yüzyıllarda da büsbütün unutulmamasını sağlamıştır.

BİBLİYOGRAFYA

- Aksoy, Ömer Asım. *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü*. İstanbul: İnkılap Kitabevi, 1995.
- Âşık Çelebi. *Meşâirü'ş-Şu'arâ*. Haz. G.M. Meredith-Owens. London: Luzac, 1971.
_____. *Meşâirü'ş-Şu'arâ*. Haz. Filiz Kılıç. İstanbul: Pera Müzesi Yayınları, 2010.
- Aynur, Hatice. *15. Yüzyıl Şairi Çâkerî ve Dîvânı: İnceleme - Tenkitli Metin*. İstanbul: 1999.
- Bahadır, Savaşkan Cem. "Pervâne Beg Mecmû'atü'n-Nezâir (261a-291a) Transkripsiyonlu Edisyon Kritikli Metin." Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, 2006.
- Beyânî Mustafa bin Carullah. *Tezkiretü'ş-Şuarâ*. Haz. İbrahim Kutluk. Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1997.
- Bursalı Mehmet Tahir. *Osmanlı Müellifleri*. Haz. A. Fikri Yavuz, İsmail Özon. İstanbul: 1972.
- Çağbayır, Yaşar. *Ötüken Türkçe Sözlük*. İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2007.
- Çavuşoğlu, Mehmet. *Necati Bey Dîvânı'nın Tahlili*. İstanbul: Kitabevi, 2001.
- Devellioğlu, Ferit. *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. Ankara: Aydın Kitabevi, 2003.
- Dilçin, Cem. *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*. 8.baskı. Ankara: Türk Dil Kurumu, 2005.
_____. *Yeni Tarama Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu, 1983.
- Edirneli Nazmî. *Mecma'u'n-Nezâ'ir*. Haz. M. Fatih Köksal. T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2012. www.kulturturizm.gov.tr.

- Ergun, Sadettin Nüzhet. *Türk Şâirleri*. İstanbul: Bozkurt Basımevi, 1936.
- Güler, Saim. "Pervane Beg Nazire Mecmuası (230b-261) Transkriptli, Edisyon Kritikli Metin." Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, 2006.
- İpekten, Haluk. *Dîvân Edebiyatında Edebî Muhitler*. İstanbul: MEB, 1996.
- _____ *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz*. İstanbul: Dergâh, 2001.
- _____ "Gazel Şerhi Örnekleri" *Türk Dili Türk Şiiri Özel Sayısı II (Dîvân Şiiri)*. Ankara: Türk Dil Kurumu (1986): 260-290.
- İpekten, Haluk ve diğerleri. *Tezkirelere Göre Dîvân Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 1988.
- İsen, Mustafa ve diğerleri. *Eski Türk Edebiyatı El Kitabı*. Ankara: Grafiker Yayıncılık, 2003.
- Kâtip Çelebi. *Keşfü'z-Zünûn c. II*. Çev. Rüştü Balcı. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt, 2011.
- Kaya, Hasan. "Pervane Beg Nazire Mecmuası (165a-199b) Transkripsiyonlu ve Edisyon Kritikli Metin." Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, 2002.
- Kınalı-zâde Hasan Çelebi. *Tezkiretü'ş-Şu'arâ*. Haz. İbrahim Kutluk. Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1989.
- Kurnaz, Cemal. *Hayali Bey Dîvânı'nın Tahlili*. Ankara: Kurgan Edebiyat, 2012.
- Latîfî. *Latîfî Tezkiretü'ş-Şu'ara ve Tabrisatü'n-Nuzema (İnceleme- Metin)*. Haz. Rıdvan Canım. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi, 2000.
- Levend, Ağâh Sırrı. *Dîvân Edebiyatında Kelimeler ve Remizler, Mazmunlar ve*

Mefhumlar. İstanbul: Enderun Kitabevi, 1984.

_____ *Gazavât-nâmeler ve Mihaloğlu Ali Bey'in Gazavâtnamesi*. Ankara: Türk Tarih Kurumu, 2000.

_____ *Türk Edebiyatı Tarihi I*. Ankara: Türk Tarih Kurumu, 2008.

Onay, Ahmet Talât. *Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar ve İzahı*. Ankara: Akçağ, 2000.

Özkan, Ömer. *Dîvân Şiirinin Penceresinden Osmanlı Toplum Hayatı*. İstanbul: Kitabevi, 2007.

Pala, İskender. *Ansiklopedik Dîvân Şiiri Sözlüğü*. İstanbul: Kapı, 2005.

Pakalın, Mehmet Zeki. *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: MEB, 1993.

Redhouse, James William. *A Turkish and English Lexicon*. İstanbul: Çağrı, 2001.
Sami, Şemsettin. *Kâmus-ı Türkî*. İstanbul: Çağrı, 2010.

Sehî Bey. *Heşt Bihişt: The Tezkire by Sehi Beg*. Haz. Günay Kut. Cambridge: Harvard University, 1978.

_____ *Sehî Bey Tezkiresi: Heşt Behişt*. Haz. Musafa İsen. Ankara: Akçağ, 1998.

Steingass, F. *A Comprehensive Persian-English Dictionary*. Beirut: Librairie du Liban Publishers, 1998.

Tanyeri, M. Ali. *Örnekleriyle Dîvân Şiirinde Deyimler*. Ankara: Akçağ, 1999.

Tezkirelere Göre Dîvân Edebiyatında İsimler Sözlüğü. Haz. Haluk İpekten ve diğerleri. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 1988.

Tolasa, Harun. *Ahmet Paşa'nın Şiir Dünyası*. Ankara: Akçağ Yayınları, 2001.

_____ *Sehî, Latîfî ve Âşık Çelebi Tezkirelerine Göre 16. Yüzyılda Edebiyat Araştırma ve Eleştirisi*. Ankara: Akçağ 2002.

Tuman, Mehmet Nâil. *Tuhfe-i Nâilî Dîvân Şairlerinin Muhtasar Biyografileri c.1*. Haz. Cemal Kurnaz ve Mustafa Tatçı. Ankara: Bizim Büro Yayınları, 2001.

Türk Dil Kurumu. *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü*.

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_atasozleri&view=atasozleri.

Web. 2012-2013.

Türk Dil Kurumu. *Güncel Türkçe Sözlük*.

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&view=gts. Web. 2012-

2013.

Türk Dil Kurumu. *Türkiye Türkçesi Ağzları Sözlüğü*. www.tdkterim.gov.tr/ttas/.

Web. 2012-2013.

Uludağ, Süleyman. *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Kabalcı Yayınları, 2001.

Uzunçarşılı, İsmail Hakkı. *Osmanlı Tarihi II. Cilt: İstanbul'un Fethinden Kanuni Sultan Süleyman'ın Ölümüne Kadar*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1995.

Ünver, İsmail. "Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler" *AÜ DTCF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Türkoloji Dergisi* c.11, sy.1 (1993): 51-89.

Yılmaz, Yakup. "Pervane Beg Nazire Mecmuası 99b-129a Transkripsiyonlu, Edisyon Kritikli Metin." Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, 2001.

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ء	a, e, ʾ	ص	ş
آ	a, ā	ض	ž, ɖ
ب	b	ط	ɸ
پ	p	ظ	ʒ
ت	t	ع	ʿ
ث	s	غ	g̃
ج	c	ف	f
چ	ç	ق	ḳ
ح	ħ	ك	k, g, ñ
خ	ħ	ل	l
د	d	م	m
ذ	ẓ	ن	n
ر	r	ه	h, a, e
ز	z	و	v, o, ö, u, ü, ū
ژ	j	ی	y, ı, i, ī
س	s		
ش	ş		

TRANSKRİPSİYONLU METİN

[KAŞĀ'İD]

[K.1]

Fe' ilātün / Mefā' ilün / Fe' ilün

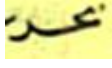
.. _ _ / . _ . _ / . . _

خدم لاله الا الله	مومنانا بره بسوی آله
رقم لاله الا الله	رقم عفوی میمان بکشد
رقم لاله الا الله	خدم آنکه که در دست بنویشت
خدم لاله الا الله	عاجیلزاره انرا زد و درخ
خدم لاله الا الله	زبله نیده را آنکه دارد
خدم لاله الا الله	هم جو تاج آمده بفرق هلاک
خدم لاله الا الله	همکنا نرا کشد بقید خودم
خدم لاله الا الله	برسان ز حقیر را بشرف
خدم لاله الا الله	ز حدیث کجا شود محدود
خدم لاله الا الله	سر شاهان جو کوی غلط است
خدم لاله الا الله	چدریش درون عاصی راست
خدم لاله الا الله	ز جهان بگذرند با حشمت
خدم لاله الا الله	بصدا بر کندد و عالم را
خدم لاله الا الله	همه ارواح اشروجن و ملک
خدم لاله الا الله	شکر طوطیان ناطقه است
خدم لاله الا الله	بکدایان دهد سلیمان
خدم لاله الا الله	ز کل باغ رحمتش بر شد
خدم لاله الا الله	غم دنیا بدر کند از دل
خدم لاله الا الله	عطش تشنگان حج میرد
خدم لاله الا الله	شرف آرد بخانه دلها
خدم لاله الا الله	چه غم از کس بهاری گریه باشد

[K.2]

Mef' ūlü / Fā' ilätü / Mefā' ĩlü / Fā' ilün

__ . / _ . _ . / . __ . / _ . _

- 1 Ceyş-i muzaffere olalı reh-nümā ' alem
Metbū' -ı ' ālem oldı olup pīşvā ' alem
- 2 Gūyā imām-ı dīn-i nebīdür ki ' izz-ile
Oldı cemā' at-i sefere muḳtedā ' alem
- 3 Bi 'llāh bir gönülli dilāver degül midür
Ceng-i ' adūya ḳarşu varur dā 'imā ' alem
- 4 Āh gibi çekilür miydi göklere
Bu hey'et-ile olmasa ger ejdehā ' alem
- 5 Her yir ayağı altına pāy-māl olup yatur
Maḡlūb idendi memleketi ḡālibā ' alem
- 6 Başdan ayağa pīrehenin ḳana boyamış
Beñzer ki eyledi yine fetḫ ü ḡazā ' alem

- 7 Çalmadı yirde himmet-ile irdi Sidre'ye
 Ṭūbā gibi ne ṭaṅ ger ola mūntehā 'alem
- 8 Şāh-ı cihān kātında n'ola olsa muḥterem
 Meydāna ṭoġrulıġla gelür bī-riyā 'alem
- 9 Serv-i revān gibi şalınup nāz-ile gider
 Gūyā ki oldu bir şanem-i dil-rübā 'alem
- 10 ' Anber şaçın[1] çözdü-y-ise ṭuġ-ı ser-firāz
 Kāküllerin ṭaġıtdı şalup her yaña 'alem
- 11 Bir serv-i ḥoş-ḥırāma dönüpdür boyı hemān
 Bāġ-ı cihānda bulalı neşv ü nemā 'alem
- 12b 12 Ceyş-i ġuzāt anuñla şeref bulduġı bu kim
 Virür şecā'at ehline zīb [ü] behā 'alem
- 13 Ser-leşker olsa ' asker-i İslāma vech verā
 Zir[ā] ġazā yolında yürür ibtidā 'alem

[K.1] 7 Ṭūbā gibi ne ġam ṭaṅ ger ola mūntehā 'alem, olarak yazılmıştı vezin gereġi ġam ve ṭaṅ arasından ṭaṅ seçildi.

- 14 Ğāzī degül mi kim niçe fersaḡ mesāfeden
A‘ dāya cümleden görünür evvelā ‘ alem
- 15 Zerd olmasun mı çihresi vü hey’eti nizār
Rāh-ı ğazāda çekdi iñen çok belā ‘ alem
- 16 Ey milket-i şecā‘ ate mīr-i livā ‘ alem
Vey ‘ arşa-yı mehābete ehl-i vegā ‘ alem
- 17 ‘ Azm eyledükçe rezme o şāh-ı cihān olur
Ṭuĝ u otaĝ u tiĝ-ile āh añā ‘ alem
- 18 Sulṭān-ı rüz-ı ḡarb Süleymān-ı şarḡ u ğarb
Görüp anı bu ‘ izz-ile ḡaldı ṭañā ‘ alem
- 19 Rezmüñ güninde yoluña cān virüp ölmege
Ṭaḡdı boyımına kefen[i] serverā ‘ alem
- 20 Ehl-i velāyeti getürür hep ayaĝına
Şāḡib-kerāmet olsa ‘ aceb mi şehā ‘ alem

- 21 Serkeşlik itdi kelle dürüldi şu deñlü kim
Baş egmedi kimesneye illâ saña ‘alem
- 22 Ne Çîn kıala ne mülk-i Hıuten hep senüñ ola
Ger himmetüñle eyleye ‘azm-i Hııtâ ‘alem
- 23 ‘Adlüñ güninde başına gün toğmasaydı ger
Eyler m’idi cihānı bugün pür-zıyâ ‘alem
- 24 Yâhūz başında kıahruñ-ile yanmayaydı od
Nite ideydi yiryüzini rüşenâ ‘alem
- 25 Mesned idinmeyeydi otağ-ı refi‘ üñ[i]
Her gice niçün eyler aña ittikâ ‘alem
- 26 Hâkķā ki irdi kıadr-ile başı feleklere
Çetr-i bülend ki ideli ilticâ ‘alem
- 27 Menzil-be-menzil ardına düşüp gider m’idi
Tuğūñla olmağ’istemese āşinâ ‘alem
- 13a 28 Şūrīde-ħāl olup gezer arduñca sāyeveş

Oldı Bahārī gibi meger mübtelā 'alem

29 Țođru yarar uluñdur eger giyse yaraşur

Başına tâc u egnine la' lin abâ 'alem

30 Hem-ser geçindi serv-i ser-efrâz şaĥnuña

Anuñ-çün oldı lâyıķ-ı medĥ ü şenâ 'alem

31 Dâ'im livâ-yı rif'atüñ olmağ-ıçün bülend

Gökler yüzine yüz utup eyler du'â 'alem

[K.3]

Fâ' ilâtün/ Fâ' ilâtün/ Fâ' ilâtün/ Fâ' ilün

_ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1 Aç cemâlüñ yârdan yaña gözüñ revzen gibi

Göñlüñ isterseñ kim ola ĥâne-i rüşen gibi

2 Kes ta'alluķ riştesin tâc-ı abâdan giy 'abâ

Aţlas u dîbâya göz dikme şaķın sūzen gibi

- 3 Ğonca bigi s̄akit ol ḡul gibi aılma iñen
Servveş ur dil uzatma kimseye ş̄usen gibi
- 4 Ȳüzüñi d̄ürme siper gibi idüp addüñ kemān
arşu dut s̄ineñ havādiş oına cevşen [gibi]
- 5 Nār-ı şevkle dili germ eyle gözi yaş-ile nerm
Tā kim olmaya d̄ürüş t̄ü saht u serd āhen gibi
- 6 İsm[i] o ‘azm-i müsem mā eyle ābil zāt-iseñ
alma esmāda hemīşe ş̄üfī-yi gevden gibi
- 7 Her ne deñlü s̄alik-i rāh-ı haıatseñ bugün
Ğāfil olma kim hevā yoluñ urur reh-zen gibi
- 8 Hırmen-i t̄ā‘ atde bama āsumāna kibr-ile
Tā ki her kevkeb görünmeye saña erzen gibi
- 9 āk idüp şabruñ yaasın[1] hevā-yı nefis-ile
Ditrete her s̄im-ten üstine p̄irāhen gibi

3 *bigi* yazılmıştı, redif gereğı *gibi* okundu.

- 10 āmetũñ ' ış-ı mecāz-ile kemān itme ki tā
Delmeye her tır-i ğamze sineñi demren gibi
- 11 Başa ımaĝa giribān gibi gel itme heves
Yořsa ayaĝa dūřersin ' āıbet dāmen gibi
- 12 Dost bil her kimseyi kendũne dūřmen añlama
Kim saña nefsũnden özge kimse yo dūřmān gibi
- 13b 13 Bī-aıat olup itme da' vīye hergiz hıľaf
Merd gibi řābit ol ' ahdũnde olma zen gibi
- 14 Āřinā-yı ' ışsın bī-gāne şanma kendũni
Cehd ıl neylersen eyle olıgōr evden gibi
- 15 ' Őmrũni fikr-i cinān-ile geur kim hāřruñ
Tāze vü ter ola dā'im aıla gūľřen gibi
- 16 şem' bigi şev-ile tenhā yanup yaılmaĝa
Olmaya ' ālemde bir mesken saña kũľhan gibi

15 ' Őmrũni fikr-i cinān ile geur gil kim hāřruñ olarak yazılmıştı, vezin gereği *gil* ve *kim* arasından *kim* tercih edildi.

17 Bunca va^ç z u pendler hergiz saña kâr qalması
Var-ise qalbün Bahârî seng-i hârâdan gibi

[K.4]

Mefâ^ç ilün/ Mefâ^ç ilün/ Fe^ç ülün

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

1 Cihânda var mı yâri derdmendün
Kim ola ğam-güsârı derdmendün

2 Atar âh oqların her-dem olaldan
Belâ kühı hişârı derdmendün

3 Nişân-ı tîğ-i miñnetdür bedende
Elif qadli nigârı derdmendün

4 Teninde dâğ-ı hün-âlüd mıdur
Nigâr-ı gül-i^ç zârı derdmendün

5 Qaçan eflâka çıksa dūd-ı âhı
Döner leyl [ü] nehârı derdmendün

- 6 Vücūd-ile ‘adem birdür atında
Fenādur ihtiyārı derdmendūñ
- 7 Dağı ölmezden evvel kūy-ı ğamda
azılmıřdur mezārı derdmendūñ
- 8 Gel ey Hızır-ı Mesihā-dem yetiş-kim
Sañadur intizārı derdmendūñ
- 9 Degül mi hayf kim Beytū ’l-azende
Ola dā ’im arārı derdmendūñ
- 10 Esirge ey Raīm-i müstemendān
atı řa‘ b oldı kārı derdmendūñ
- 11 Terahum eyleyüp bir gün dimezsın
Nedür hālī Bahārī derdmendūñ

[K.5]

Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilün

. . _ _ / . . _ _ / . . _

- 1 Gördiler fāni cihāmı dedeler
Şatdılar hīçe cihāmı dedeler
- 2 Raht u bahtı götür oda urup
Yaqdılar cism-ile cāmı dedeler
- 3 Bildiler nidüğini sırr-ı Hüzā
Añladı rāz-ı nihāmı dedeler
- 4 Bir nemed-pāre vü bir post giy[in]üp
Duydılar tavr-ı zamānı dedeler
- 5 Ni' met-i şah-ı cihāndan biñ kez
Yeg görür bir kırnı nānı dedeler
- 6 Elif ü dāğ[1] gül ü serv bilüp
Tende naqş itdi cinānı dedeler

- 7 Z̄inet-i gülşene aldanmadılar
Göriccek faşl-ı ħazānı dedeler
- 8 Rāh-ı Ĥaḫdan yaña bel baḡladılar
Bıraḡup yār-i girānı dedeler
- 9 Şehd-i ıtlāḡ[1] daḡı ḡayd bilüp
Virdiler Ĥaḡḡa ‘inānı dedeler
- 10 P̄irden her ne ki remz oldu aña
İntiḡāl itdiler añı dedeler
- 11 Z̄erre deñlü göze göstermediler
Şu fülān ibn-i fülānı dedeler
- 12 Oldılar künc-i ferāḡatda muḡīm
Terk idüp nām [u] nişānı dedeler
- 13 Eksük olmadıḡ[1] āyende bu kim
ᤒoş ḡutarlar p̄ir civānı dedeler

13 İkinci dizede vezin bozuk.

- 14 Tîġ-i ŧevġ-ile teni yaralayup
ŧaçdılar yirlere ħanı dedeler
- 15 Kerbelâ deŧtin añup ŧu yirine
Dökdiler eŧk-i revâni dedeler
- 16 İrgürürlerse ‘aceb mi felege
Rûz-ı mâtemde fiġanı dedeler
- 17 Kimse bilmezse n’ola sırr-ı Ĥaġı
Ey Bahârî bilür añı dedeler

[ĠAZELİYÂT]

[Ĥarfü’l-Elif]

[1]

Fâ‘ ilâtün / Fâ‘ ilâtün / Fâ‘ ilâtün / Fâ‘ ilün

— · — — / — · — — / — · — — / — · —

- 1 ŧol meh-i burc-ı ŧeref-kim dirler aġ yıldız añâ

[1] SYB 15b

- Pertev-i mihr-i ruḥın encüm görüp kaldı taña
- 2 Ṭālī' -i şūrumda kıalmaz[dı] nuḥūsetden eşer
Kevkeb-i baḥtum muḳārīn olsa bir sâ' at aña
- 3 Rūşen olduđı zemīn ü āsumān her gün bu kim
Gün bigi envār-ı ḥüsnin şaldı ol meh her yaña
- 4 Her ne deñlü mihr [ise] ḥüsn āsumānında o mäh
Umaram ben zerre ḥāk-üftāde[y]i bir gün aña
- 5 Menzilin toḳuz tolandum dün gice eflāk-ile
Bir kez ol mähum sitāremde görünmedi baña
- 6 Niçe bir evc-i melāḥatde ğurūr-ı ' izz ü nāz
Āfitābum zerre-i nāçizüñi bir gün aña
- 7 Yirde gökde yıldızum vardur Bahārī bilmiş ol
Luḫf yüzinden tođar-ise ol-hilāl-ebrū saña

[2]

Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün

-. - / -. - / -. - / -. -

- 1 Kāse-i çeşmüñ ğamuñ bezminde cām oldu baña
Eşk-i gül-gūnum şarāb-ı la' l-fām oldu baña
- 2 Zehr-i hecrüñ şol-ķadar içdüm belā bezminde kīm
Sensüzin bir daħı ' ayş itmek ħarām oldu [baña]
- 3 Ceyş-i eşkümlle livā-yı āh-ı sūzānum görüp
Ķanda bir ğam leşkeri var-ise rām oldu [baña]
- 4 Cām-ı la' lüñ yādına şol-deñlü oldum bāde-nüş
Kim der-i meyħāneler şimdi maķām oldu baña
- 5 Ey Bahārī ārzū-yı cennet itmezsem n'ola
Ol nigāruñ kūy[1]-ķün Dārü 's-selām oldu [baña]

[2] SYB 23b

1 *çeşmüñ*] *çeşmüm* olması daha muhtemeldir. Nitekim Milli Kütüphanedeki bir yazmada (06 Mil Yz A 7077, 57a) beytin *çeşmüm* şeklinde geçtiği görülmüştür.

[3]

Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün

-. - / -. - / -. - / -. -

- 1 Niçe dürlü bend geçdi kākül-i dilber baña
Hey müselmānlar çoğ iş itmişdür ol-kāfir baña
- 2 Ser-bülend itdi beni sulṭān-ı 'ışk ol-deñlü kim
Degme bir šāh-ı ser-efrāz olmaz hem-ser baña
- 32a 3 Leşker-i hicrān irüp gāyet zebün itdi beni
Luṭf idüp yoldaşluk eyle gel ey server baña
- 4 Hāvfdan niçe emīn olam ğam-ı 'ışk içre kim
Zülf-i dilber görünür biñ başlu ejderhā baña
- 5 Gūşe-i vaḥdetde sākin olduğum dā'im bu kim
Tekye-i 'uzletde abdāl ol didi bir er baña
- 6 Neylerem bāğ-ı cinānı kim ruḥ-ı dildārsuz

[3] SYB 31b

4 Bu beyitte *ejderhā* kelimesinin son hecesi kafiyeyi bozmaktadır.

Āteş-i dūzāḥ görünür her gül-i aḥmer baña

7 Bunda beg yok mı Bahārī memleket ıssuz mı kim

Bir sipāhī dilberi her dem çeker ḥançer baña

[4]

Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün

-. - - / -. - - / -. - - / -. -

1 Dil ıatı bīmār olupdur ireli hicrān aña

Ey tabīb-i cān yine senden olur dermān aña

2 Serverā ger olmasa çeşmüñ şeh-i mülk-i cihān

Bağlamazdı iki şaf olup müjeñ dīvān aña

3 Gelmez oldı toğrulup tīrūñ sarāy-ı sīneye

Ey kemān-ebür[ı] çoğdan muntazırdur cān aña

4 Vaşf-ı ḥüsnüñde senüñ bir nāme yazdum k'āfitāb

Germ olup altun kalemle çekdi bir 'üvān aña

[4] SYB 32a, MN s.162

2 *Serverā ger olmasa ey çeşmüñ şeh-i mülk-i cihān* olarak yazılmıştı, vezin gereği *ey* çıkarıldı.

3 *Ey kemān-ebürü* olarak yazılmıştı, *Mecma'ü'n-Nezâir*'den düzeltildi.

- 5 Rūşen olurdı Bahārī'nün güneşden meskeni
Luţf idüp ey mäh olsañ bir gice mihmān añā

[Ḥarfü'l-Bā']

[5]

Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün

— · — — / — · — — / — · —

- 1 Ey leţāfet burcınũ mähı Receb
Vey melāhat mülkinũ şāhı Receb
- 2 Dünyede genc-i vişālũñ var-iken
Neylerem ben ' izz-ile cāhı Receb
- 3 Tāb-1 envār-1 cemālũñle yine
Odlara yaqduñ beni āh ĩ Receb
- 4 Āh-1 ' aşık göklere çıkısa n'ola
Yirde qalmaz kimsenũñ āhı Receb

5 Çekdi bu yolda Bahārī çok belā

Hey ne müşkil ‘aşkuñ rāhı Receb

[Harfū’t-Tā’]

[6]

Fā’ ilātün / Fā’ ilātün / Fā’ ilātün / Fā’ ilün

-. _ _ / -. _ _ / -. _ _ / -. _ _

1 Na’ re-yi āhum bırağdı ıāğ-ı ebrūña şikest

Düşdi andan rişte-i zülf-i semen-būña şikest

2 Bād-ı āhumdan mı irdi yā nesīm-i şubğdan

Ey şaçı sünbül yüzi gül ca’ d-ı gīsūña şikest

3 Yār hecrūñ çekdigüm cānā görenler didiler

İrmesün ey pehlivān-ı ‘ışğ bāzūña şikest

4 Kimini bīmār ider ħalkuñ kimini nā-tüvān

Pes neden dirler nigārā çeşm-i cāzūña şikest

5 Ser-keş olma mā’ il ol gül gibi ey serv-i çemen

[6] SYB 17b

İrmesün dirseñ şabādan add-i dil-cūña Őikest

6 Niçe bir avs-i azādan atasın ğam oqların

Ey felek bir gūn iriŐūr burc-1 bāruña Őikest

7 Őöyle za' fuñ var Bahārī ğuŐŐa-yı zūlf-ile kim

İrse andan tañ degūldūr tende her mūña Őikest

[7]

Mef' ūlü / Mefā' īlü / Mefā' īlü / Fe' ūlün

__ ./ . __ ./ . __ ./ . __

1 Bir yār-ile bağlandı yine bār-1 maħabbet

HoŐ-ab' u sebūk - rūħ-1 sezāvār-1 maħabbet

2 Zerrāt-1 meveddet toğıcaķ mala' -1 dilden

Gūn gibi zūhūr eyledi envār-1 maħabbet

3 Ħarc eylemiŐem yolına sermāye-i ' ömri

Germ olsa benümle n'ola bāzār-1 maħabbet

[7] SYB 25b

4 Fāş olmağ-ıçün dilde olan sırr-ı meveddet

‘ Işkıında anuñ eyledüm ezhâr-ı maħabbet

5 El-minnetü li ’llâh ki yine şahn-ı şafâda

Açıldı Bahârî gül-i gülzâr-ı maħabbet

[8]

Mef’ ulü / Fâ’ ilâtü / Mefâ’ ilü / Fâ’ ilün

__ . / _ . _ . / . __ . / _ . _

1 Bağmaz efendi biñ kez idem ger mülâzemet

‘ Ālemde böyle mi ‘acabâ her mülâzemet

2 Esb-i murâda nice süvâr ola bir kişi

Eyler mülâzımem diyü her ħar mülâzemet

3 Şevķ-i muğaddemât iderüz yok neticesi

Şekl-i ‘aķıme döndi birâzer mülâzemet

4 İtlâķ ‘âleminde şeh-i kâmrân-iken

Eyler kişiyi kayd-ile çâker mülâzemet

[8] SYB 25b

- 5 Dilden sürür gitdi vü geldi yirine ğam
Ol-dem ki didiler be muğadder mülâzemet
- 26a 6 İnşâf eyle sen de gel ey tâlib-i huzûr
Tâli^ç müsâ^ç id olmasa neyler mülâzemet
- 7 Bâr-i ğamı çekerdi Bahârî ger olmasa
Ol-nâ-tüvânuñ üstine serîr mülâzemet

[H̄arfü'd-Dâl]

[9]

Fâ^ç ilâtün / Fâ^ç ilâtün / Fâ^ç ilâtün / Fâ^ç ilün

— · — — / — · — — / — · — — / — · —

- 1 Cāna kār itdi firāķı serv-ķāmetler meded
Ben ğarībūñ başına ķopdı ķiyāmetler meded
- 2 Dostlar bilmem ki nice irüşem ser-menzile
Bağlamışdur yollarum eşke nedāmetler meded

[9] SYB 25b

- 3 Hey dirīğa kim ğam-ı hicrān ğarīm oldı baña
Gösterür bir günde biñ dürlü ğarāmetler meded
- 4 Niçün ayrıldıñ o sīm-endāmdan diy'üstüme
Her tarafından atılır seng-i melāmetler meded
- 5 Ey Bahārī ğāh nāle ğāh girye ğāh āh
Öldürür āhır beni işbu ʿalāmetler meded

[Ḥarfü'r-Rā]

[10]

Fāʿ ilātün / Fāʿ ilātün / Fāʿ ilātün / Fāʿ ilün

__·__ / __·__ / __·__ / __·__

- 1 ʿIşık bezminde dil āvāre vü şeydālık sever
Mest-i mey olsa kişi elbette rüsvālık sever
- 2 Yanuma gelmeñ beni çoñ kend[i] öz hālümde kim
Bir ʿaceb hālet-durur bu ʿışık tenhālık sever
- 3 Ben nice arturmayam feryādumı bülbül gibi

Ol-şanem günden güne gül gibi ra' nâlık sever

15b

4 Yaraşur güller kıranfiller taşunsa başına
Şâhid-i nâzûkdür ol gâyetde zîbâlık sever

5 Kûy-ı dil-berde figân eyler Bahârî derdmend
Bûlbûl-i şûrîdedür gülşende güyâlık sever

[11]

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

-. - / -. - / -. - / -. -

1 Her kimün cânında vardur derd-i hicrândan eşer
İsteyüp âhîr ecel bulmaya ol-cândan eşer

2 Şağın âhumdan bahâr-ı hüsnuñ ey gül-çihre kim
İricek bād-ı hazân kıalmaz gülistândan eşer

3 Ey kemân-ebrû nişân-ı ışık yitmez mi bu kim
Nâ-tüvân cismümde vardur zağm-i peykândan eşer

[11] SYB 18a

- 4 Geçdi 'ömrüm vādī-i hicrānda āh u zār-ile
Görmedüm hergiz cihānda vaşl-1 cānāndan eşer
- 5 Dil 'adem mülkinde efkār-1 dehān-1 yār-ile
Zāyi' oldı gitdi zāhir olmadı andan eşer
- 6 Muşhaf-1 hüsnine yārūñ her kim inkār eyleye
Hağ budur kāfirdür ol yoğ anda ĩmāndan eşer
- 7 Sırr-1 'ışkı zāhid añlardı Bahārī gibi ger
Olsa şalbinde anuñ fi 'l-cümle ' irfāndan eşer

[12]

Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün

_. _ _ / _ . _ _ / _ . _

- 1 Zülf-i dil-ber kim kemendin gösterür
Günde yüz biñ dürlü bendin gösterür
- 2 Şeh-süvārum nāz-ile 'uşşāķına
Gāh tigin geh semendin gösterür

4 Nev-^ç arūs m'oldı çemen bezminde gonca bülbüle

Birbiri üzre anuñ-çün al vālalar giyer

5 Şöyle zeyn oldı Bahārī t̄āğ-ı pür-süz-ile-kim

Anı ırağdan gören şanur ki çatmalar giyer

[14]

Fā^ç ilātün / Fā^ç ilātün / Fā^ç ilātün / Fā^ç ilün

-. _ _ / -. _ _ / -. _ _ / -. _ _

1 Mühr-i haṭṭuñ kim baña āḥir nefes imān olur

İRte bir gün nāme-i ā^ç mālūme ^ç ün vān olur

2 Hāḡ ne ḥāşiyet ḡodı vaşluñda cānā kim seni

H^ç abda her kim ḡucarsa ^ç āleme sulṭān olur

3 Māh-rūlar içre ey meh şol-ḡadar mümtāzsn

Kim güneş her gün ḡapuñda ḡāk-ile yeksān olur

23a 4 Dil-berā bir ḡaç gün oldı görmeyelden sen şehi

İntizār-ile meded ol dem ḡaçan dīvān olur

5 Şöyle yıkdı dest-i cevruñ dostum dil hānesin
Hergiz ābād olmayup günden güne vīrān olur

6 Hīç dem yok kim Bahārī'ye müjeñ qaşd itmeye
Ben de bildüm ara yirde 'ākıbet bir qaşn olur

[15]

Mef' ūlü / Fā' ilātü / Mefā' ĩlü / Fā' ilün

__ ./ __ . __ ./ . __ . / __ . __

1 Bostān-ı hūsn içinde k'o dil-ber gülümsinür
Şaħn-ı çemende şanki gül-i ter gülümsinür

2 Qaşrında tazelüg[l]e tebessüm ider o şāh
Evc-i felekde şan meh-i enver gülümsinür

3 Yaşdan bozulmasun mı şeker bezm içinde kim
Āgyār ezilse ol leb-i sükker gülümsinür

4 Cānān yolında gerçi türāb oldı ten velī

[15] SYB 23a

Hāk-i mezārum içre daḫı ser gülümsinür

- 5 Bezm-i çemende şubḫ-dem ol-serv-ḫadd-ile
Gördükçe bu Bahāriyi güller gülümsinür

[16]

Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün

-. _ _ / -. _ _ / -. _ _ / -. _ _

- 1 Sīne-i mecrūḫumı ğamzeñ niçe bir yareler
A begüm ḫatlan oñulsun dilde olan yareler
- 2 Bezm-i meyde cām-ı la' lūñ vaşfını işitmege
Durmadañ yir yir şurāḫiden çıkar āvāzeler
- 3 Raḫm idüp derd-i ğam-ı yār-ile ölmüş göñlüme
Acıdı eşk ağladı göz āḫ giydi ḫareler
- 4 Gice gice yanmağa mihr ü maḫabbet odına

[16] SYB 24b, MN s.695

2 Dîvânda ikinci dizenin son kelimesi "āvāreler" şeklindedir. Kafiye açısından bu kelime seçilmiş olabilir fakat anlam açısından dâkelimenin "āvāzeler" olması daha uygundur. Ayrıca beytin "āvāzeler" varyantını içeren *Pervâne Bey Mecmuası*'nda bu gazel Nehârî adına kayıtlıdır. Yakup Yılmaz, *Pervâne Beg Nazire Mecmuası 99b-129a Transkripsiyonlu, Edisyon Kritikli Metin*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, 2001, s. 154.

Artururlar şevkümi günden güne meh-pâreler

- 5 Çāresüzlükden Bahārī gönlüm oldı derdnāk
Vāy eger hep böyle olursa dil-i bīçāreler

[17]

Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün

-. - - / -. - - / -. - - / -. -

- 1 Nev-bahār eyyām-ı 'ışret mevsim-i gül vaqtidür
Nāle vü feryāduñ ey bī-çāre bülbül vaqtidür
- 2 Kıo namāzı fāriğ ol vü kıanda anı görevüz
Faşl-ı güldür şimdi ey şūfī tenāvül vaqtidür
- 3 Şoĥbet-i mey vaqtidür aldanma vā' iz sözine
Bāde-nüş ol pend-i nāşihden tecāhül vaqtidür
- 4 Rāstī bu kıadd-ile bir serv-i hoş-reftārsın
Şalınursuñ nāz-ile ey şūĥ-ı şengül vaqtidür

[17] SYB 26a

5 Bezm-i gülşende Bahārī ger şurāhī şevk-ile
Bülbüle dem-sāz olup söylerse kılķul vaķtidür

[18]

Fā^ç ilātün / Fā^ç ilātün / Fā^ç ilātün / Fā^ç ilün

-. - - / -. - - / -. - - / -. - -

- 1 Bāğ-ı hüsn içre ruĥ-ı dilber gibi güller biter
Deste deste zülf-i cānān gibi sünbüller biter
- 27b 2 Ķatre ķatre eşk-i ĥüninümle çeşmüm kāsesi
Şol sıfāle döndi kim anda ķaranfiller biter
- 3 Ĥāl-i hindūsına yārūñ olımaz hergiz şebīh
Gerçi kim rüy-ı zemīnde niçe fülfüller biter
- 4 ^ç Anber-i sārā nişār olsun ser-i dildāra kim
Sünbül-i terden muţarrā anda kāküller biter
- 5 Şevk-i ruĥsār-ı nigār-ile ölürseñ ^ç āķıbet

[18] SYB 27a

2 Beyitte *eşkü*m kelimesinin altına *çeşmüm* varyantı eklenmiştir.

Ḳabrũn üstinde Bahārĩ ḥaṣre dek güller biter

[19]

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Mefā' ilün / Mefā' ilün

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

- 1 Ten-i pür-derdümüñ ḥālin nigārā pīrehenden şor
Ġam-1 hecrũnle öldükde ne çekdügüm kefenden şor
- 2 Elif ḳaddüm nice yā olmasun her dem ḳaṣuñ bigi
Kemān-1 ' ışḳ ey dilber ḳatı pekdür çekenden şor
- 3 Yanup yaḳıldıgum pervāneveş her gice şevḳ-ile
Kerem ḳıl ey ḳamer-ruḥsār şem' içinde gezenden şor
- 4 Nedür keyfiyyet-i cām-1 maḥabbet bilmek isterseñ
Dem-ā-dem ' ışḳ bezminde anı içüp geçenden şor
- 5 Ne bilsün bir delidür ol şacı Leylĩ-ḡamın Mecnün
Ben ol sevdādayam şimdi Bahārĩ anı benden şor

[19] SYB 30b
Derkenarda Ġubārĩ'ye ait bir beyit verilmiştir.

[20]

Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün

-. - / -. - / -. - / -. -

- 1 Dil müjeñ oqları zaħmından helāk olup yatur
Sine ğamzeñ hañçerinden çāk çāk olmış yatur
- 2 Gün nice da' vā-yı ħüsn eyler senüñle kim bugün
Gördüm ol üftādeyi қаpuñda ħāk olmış yatur
- 3 Şöyle mecrūħ eyledüñ tīġ-i müjeñle cānı kim
Gūşe-i miħnetde şimdi zaħmnāk olmış yatur
- 4 Raħm idüp ħālin şorar-iseñ bu dil bīmārınuñ
Künc-i fürķatde ğamuñla derdnāk olmış yatur
- 5 Derd-i hecrūñle Bahāriyi n'idersin öldürüp
Ġayrısın gör anı қо ol ħoz-helāk olmış [yatur]

[20] SYB 31a

1 Redif gereği ilk mısradaki *olup* kelimesinin *olmuş* olması gerekirdi.

[21]

Fā^ˆ ilātün / Fā^ˆ ilātün / Fā^ˆ ilātün / Fā^ˆ ilün

– . – – / – . – – / – . – – / – . –

- 1 Gördüğümce mihr-i ruhsârın maḥabbetler ḳopar
Zerreveş yolında ḥāk olmağa raġbetler ḳopar
- 2 Bir nefes cānān-ile ḥaşr olmasam cānum çıkar
Ḳāmetin bir laḫza görmezsem ḳıyāmetler ḳopar
- 3 Ağlayup āh itdigüm zāhid görüp ‘ayb itme kim
Yāri añduḳça derūndan niçe ḥāletler ḳopar
- 4 Ğamzeler başlar kesüp ḳanlar dokerse n’ola kim
Dostlar bu Rūmelidür bunda āfetler ḳopar
- 5 Ol meh-i nā-mihribānuñ derd-i hecriyle bugün
Yirde bir āh eylesem gökde ‘alāmetler ḳopar
- 31b 6 Zülf[i] ucında vefā görseñ ‘aceb midür göñül
Uc ilidür bunda çok ehl-i mürüvvetler ḳopar

[21] SYB 31a

- 7 Gülşen-i dehre Bahārinūñ budur meyl itdügi
K'anda her dem lāle-ḥadler serv-ḳāmetler ḳopar

[22]

Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün

-. - / -. - / -. - / -. -

- 1 Zülf-i müşg-efşān ki her dem ḥadd-i dilber yaştanur
Mārdur gülşende güyā kim gül-i ter yaştanur

- 2 Gül yüzine tā ki öykünmeye sünbül saçına
Şubḥa-dek süsen çemen şahnında ḥançer yaştanur

- 3 Ol nigāruñ ṭāḳ-ı ebrūsıyla zülfi yādına
Gör imām-ı şehri kim miḥrāb ü minber yaştanur

- 4 Zülf-i şeb-rengi o māhuñ şafḥa-ı ruḥsārda
Bir şehāb-ı fitnedür ḥurşīd-i ḥāver yaştanur

- 5 Ol şeh-i ḥüsnūñ işiginde Bahārī rüz [u] şeb

Ola kim bir fetḥ-i bāb ola diyü der yaştanur

[23]

Fā^ˆ ilātün / Fā^ˆ ilātün / Fā^ˆ ilātün / Fā^ˆ ilün

-. _ _ / -. _ _ / -. _ _ / -. _ _

- 1 Dem-be-dem cānā niçün ğamzeñ dile ḥançer çeker
Eşk-i çeşmümden şaķın kim üstine leşker çeker
- 2 Ruḥlaruñdan zülf-i piç-ā-piçüñi qaldurmadı
Gerçi āh-ı āteşinüm göklere ejder çeker
- 3 Ṭāli^ˆ -i çarḥa hezār aḥsente kim leyl ü nehār
Sinesine mihr ü meh gibi [iki] dilber çeker
- 4 Leblerüñ ^ˆ aksi düşelden bādeye her ehl-i zevķ
Germ olup meclisde la^ˆ lüñ yādına sāġar çeker
- 5 Ḥiç şormazsın Bahārī der[d]mendüñ ḥālını
Sensüz ol bī-çāre[y]i görseñ ne zaḥmetler çeker

[23] SYB 32a, PB 198b

Mefā' īlün/ Mefā' īlün/ Mefā' īlün/ Mefā' īlün

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

- 1 Bu devr içre elinde her kimün cām-ı Cemi vardur
Cihānuñ pādişāhidur haqīkat 'ālemi vardur
- 2 Gehi yār-i münāsib hazzın eyler gāh mey zevkin
Şunuñ kim gūşe-i meyhānede bir hem-demi vardur
- 3 Ne lāzımdur baña hūn-ı ğam-ile zehr-i hecr añmaq
Yinilmedük içilmedük cihānda nesne mi vardur
- 4 Gedā-yı meykede kelm itse tañ mı ins-ile cinne
Kim anuñ cām-ı mey gibi elinde hātemi vardur
- 5 Bahārī şād u hāndān olmasa bir dem 'aceb-mi-kim
Firāğ-ı yār-ile dilde anuñ dā'im ğamı vardur

Fe^ç ilātün / Fe^ç ilātün / Fe^ç ilātün / Fe^ç ilün

.. _ _ / .. _ _ / .. _ _ / .. _

- 1 O gözi āhu ki şayd itmege şahrāya çıkar
Cān şikār olmağa ol-dilber-i ra^ç nāya çıkar
- 2 Çıkduğınca felege dūd-ı dilüm halk-ı cihān
Göge ejder çekilür diyü temāşāya çıkar
- 3 Reşk-ile nice helāk eylemeyem kendümi kim
Her kimi söyledür olsam aña hem-sāye çıkar
- 4 Kāmetüm yā oluban oğ gibi āhum her dem
Ġam-ı ebrūsı-y-ile tāk-ı mu^ç allāya çıkar
- 5 Ser-i zülfine Bahārī dolaşursın dā'im
Ġāfil olma kim anuñ soñ ucı ğavġāya çıkar

Mefā' ilün/ Mefā' ilün/ Mefā' ilün/ Mefā' ilün

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

- 1 Şafā-yı ḥatt-ı yār-ile yine ey dil ḥuzūruñ var
Ḥevā-yı sebzezār-ile yine ey dil ḥuzūruñ var
- 2 Dem-ā-dem seyl-i eşk-ile gidersin kūy-ı cānāna
Sır-ı kūy-ı nigār-ile yine ey dil ḥuzūruñ var
- 3 Cemāli bū-sitānında olup bir bülbul-i gūyā
O serv-i gül-^c izār-ile yine ey dil ḥuzūruñ var
- 4 Kenār-ı āb-ı çeşmümle ruḥ-ı dildārdur fikrūñ
Leb-i cūy u bahār-ile yine ey dil ḥuzūruñ var
- 5 Mey-i cām-ı leb-i la' lin Bahārī gibi nūş itdūñ
Şarāb-ı ḥoş-güvār-ile yine ey dil ḥuzūruñ var

[27]

Fe^ç ilātün / Fe^ç ilātün / Fe^ç ilātün / Fe^ç ilün

.. __ _ / .. __ _ / .. __ _ / .. __ _

- 1 Çanđı āşüfte ki zāhid der-i cānānda yiler
Ka^ç be-i vaşla irer şanma beyābānda yiler
- 2 İrüşem diyü ruḥ-ı güllerine bād-ı nesīm
Niçe yıldur bu hevā-y-ile gülistānda yiler
- 3 Mū-be-mū kışsa-i Leylī ile Mecnūnı bilür
Her ki sevdā-yı ser-i zülf-i perīşānda yiler
- 4 Görelı ç aks-i leb-i sāķı[yi] sāğarda ḥabāb
Çanda kim cām-ı şarāb olsa müdām anda yiler
- 5 Raḥm idüñ ḥāl-i Bahārī'ye kim ol üftāde
Yıllar oldı-kim düşüp vādī-yi hicrānda yiler

[28]

Fe' ilātün / Fe' ilātün / Fe' ilün

.. _ _ / .. _ _ / .. _

- 1 Rūy-ı cānānı görem diyü kıamer
Şubha-dek her gice şem' -ile gezer
- 2 Yel gibi zülf-i hevāsiyla anuñ
Dil-i sevdā-zede bilsem ne yiler
- 3 Seng-i ta' n-ile eyā zāhid-i huşk
İre mi baır-i ğam-ı ' ışka keder
- 4 Naķş-ı dehre n'ola meyl itse gönül
Bu meşeldür deli alaca sever
- 5 Ğam-ı cān[ān]lar-ile cān virelüm
Koyalum biz daıı ' ālemde eşer
- 6 N'ola kıan yutsa şurāhī kim cām
Nāzūkāne leb-i dildār emer

[28] SYB 38a

2 Metinde *Sel gibi* olarak yazılsa da anlam bakımından *Yel gibi* olması daha uygundur.

7 İñen ağlatma Bahārīyi ŧehā
Dūd-ı āhından anuñ eyle ħazer

[29]

Fe^ç ilātün / Fe^ç ilātün / Fe^ç ilātün / Fe^ç ilün

.. __ / .. __ / .. __ / .. __

1 Her seher yār çıķup mihr-i dıraħşān görünür
Ķorķaram bir gün aña ol meh-i tābān görünür

2 Meclis-i meyde kimesne yañulup dildāruñ
Añmasun cām-ı lebin kim gözüme ħan görünür

3 Ehl-i ^ç ışķuñ yücedür gerçi felekden ħadri
Der-i cānānda velī ħāk-ile yeksān görünür

4 Bilmezem neyleyeyim kūyına ħandan varayum
Seyl-i eşķüm baña deryā-yı firāvān görünür

5 Cevr-i dildāra Bahārī nice ŧād olmaya-kim

Bir gedādur aña şāhdan yine ihsān görünür

[30]

Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün

-. _ _ / -. _ _ / -. _ _ / -. _ _

- 1 Ğāret-i cān eyleyen bir sīm-ten dellākdur
Ğamzesi tīginden anuñ sīne yir yir çākdur
- 2 N'ola ḥammāmın şadef dirsem anuñ kim ol-şanem
Bir dūr-i yek-dāne vü şāf [u] laṭīf ü pākdur
- 3 Kendözi [meh] cāmlar encüm fūta ebr-i siyeh
Ḥaḫ bu kim ḥammām anuñ zīnet-i eflākdur
- 4 Şöyle gözler cāmlar aḫşam olunca anı-kim
Gözleri ol āfitāba baḫmadan nemnākdur
- 5 Cism-i sīmīnin görüp kızmadı bir mermer ḫadar
Zāhid-i sengīn-dili gör nice bī-idrākdur

[30] SYB 38b

1 Derkenārda Ğāret-i cān yerie Sīne pūr-sūz varyant olarak verilmiştir.

6 Sīne-ber-sīne olur her ehremenle ol-melek

Āh-ı ‘āşıkdan hāzer [kıl ki] katı bī-pākdur

7 Ol mehūñ mihrinde külhān nār u hālvēt pūr-hevā

Āb giryān taş ser[ger]dān Bahārī hākdur

[31]

Fā‘ ilātün / Fā‘ ilātün / Fā‘ ilün

— . — — / — . — — / — . —

1 Nağş-ı keşretden şu dil-kim sâdedür

Vaḥdeti var cümleden āzâdedür

2 Secde kıl her yirde yāre kim saña

Şafḥa-yı rüy-ı zemīn seccâdedür

3 Raḥt u baḥtı neylesün şol kimse-kim

‘Āşık-ı āvāre [vü] dil-dâdedür

39a 4 Kōma ‘ālemde elüñden cāmı kim

Def iden dünyā gāmını bâdedür

- 5 H̄or baḡma dāne dāne eṣkūme
Gördüğün her bir[i] merdüm-zādedür
- 6 Bir yaña ġam bir yaña cevr-i nigār
Oñmaduḡ bī-çāre dil aradadur
- 7 Raḡm idüñ miskīn Bahārī'ye kim ol
Bir belā-keṣ derdmend üftādedür

[32]

Fā^ç ilātün / Fā^ç ilātün / Fā^ç ilātün / Fā^ç ilün

-. _ _ / -. _ _ / -. _ _ / -. _

- 1 Her gice dil zār cān bīmār u sīnem yaredür
Ol-sebebden zülf-i dil-ber gib[i] baḡtum ḡaradur
- 2 Şol-ḡadar āh itdüm ammā ol nigāruñ ġöñline
İtmedüm bir dem eṣer ġüyā ki seng-i ḡāredür
- 3 Germ olup iñen de yüksek tutmasun kendin ġüneş

Kim der-i dil-berde ol üftâde vü âvâredür

4 Bir qurılmış bezmdür ‘ âlem güneş sâğardur
Mey şafağ anda felekler seb‘ a-i seyyâredür

5 T̄al‘ at-ı hüsüne yârũñ meh nice öyküne kim
Pertev-i mihr-i cemâinden anuñ sad-pâredür

6 ‘ Aql u şabrum kârbânın göz göre târâc iden
Hânümânlar [yı]kıcı bir gözleri mekkâredür

7 Dâğ-ı derd-ile Bahârî'nũñ şorarsañ hâlini
Oñmaduğ öz başına dermân yoğ bî-çâredür

[33]

Fâ‘ ilâtün / Fâ‘ ilâtün / Fâ‘ ilâtün / Fâ‘ ilün

-. _ _ / -. _ _ / -. _ _ / -. _

1 Günde yüz biñ tîğ-i miñnetle şu kim bağrın yarar
‘ Işğ yolında hele ‘ âşık diseñ aña yarar

[33] Sadettin Nüzhet Ergun, *Türk Şairleri*, s.660.

- 2 Āfitābı gör ki bunca hüsni-istignā ile
Der-be-der menzil-be-menzil ol mehi her gün arar
- 3 K̄ara bahtum gibi ben nice perişān olmayam
Bī-tekellūf kākül-i dildāra şāne el kırar
- 4 Ol nihāl-i gülşen-i serkeş k̄osuñ eksükligi
Yoḥsa bir gün bād-ı āhumdan irer aña zarar
- 5 Bir müzellef serv-ḳadd gibi Bahārī her gice
Sīnesine ol ḳaşı yayın oḳın yek yek şarar

[34]

Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün

_ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

- 1 Çeşm-i pür-eşküm kaçan kim ağlamağa başlar
Derdini dökmege başlar yüregümde başlar
- 2 Şöyle muḥkem mūnis oldı dil ḡam-ı ' ışḳ ile kim
Oldılar dünyāda gūyā āḥiret ḳardaşlar

[34] MN s.670.

- 3 Rāh-ı ıřķ ire belā vü derd ü ğamda her zemān
Eksük olmaz yola ıķan kişiye yoldaşlar
- 4 Var iken esrār-ı bādeyle rumūz-ı ıřķ-ı yār
Ķāl u ķıl medresesiyle neylesün kallāřlar
- 5 Her yañadan atılır seng-i melāmetler yine
Ben garībūñ başına derdā ki yağar řařlar

[Ĥarfū'z-Zā]

[35]

Fe[] ilātün / Fe[] ilātün / Fe[] ilātün / Fe[] ilün

.. _ _ / .. _ _ / .. _ _ / .. _

- 1 Ol-yüzi bedr ü ķamer-şal[] at[1] elden ķomazuz
Virürüz başı dem-i vuşlat[1] elden ķomazuz
- 23b 2 Göreli cāmda [] aks-i leb-i cānānları
Mey-i gül-reng ierüz [] işret[i] elden ķomazuz

[35] SYB 23a

- 3 Bāde-i nāb-ile şevk-i leb-i yār-ile müdām
Mest ü şeyzā yürürüz şöḥbeti elden kıomazuz
- 4 Ḥaşr[a] dek yār cefāsın çekerüz dildāruñ
Ölürüz dirilürüz ğayret[i] elden kıomazuz
- 5 Ḥālümüz ḥālet-i ‘ışk-ile be-ġāyet ḥoşdur
Ger ölürsek daḥı ol-ḥālet[i] elden kıomazuz
- 6 Ba kımazuz keşretine dehr-i deninüñ hergiz
Māsivādan geçerüz vaḥdet[i] elden kıomazuz
- 7 Ehl-i dillerle Bahārī dirilüp ‘ayş idicek
İçerüz mest oluruz ḥürmet[i] elden kıomazuz

[36]

Mef’ülü / Fā’ ilätü / Mefā’ ilü / Fā’ ilün

__ ./ __ ./ . __ ./ __

- 1 Nāy-ile hem-nefes olalı āh [u] zārumuz
Bezm-i belāda nāle vü girye oldı kārumuz

[36] SYB 24a, PB 243a

- 2 ‘ Ār itdügine başmağa biz h̄āke bir kadem
Maḥşerde şāhid ola mı seng-i mezārumuz
- 3 Tīg-i ğam-ile kesdün ümīzi ḥayātdan
Gel ey ecel hemīn sañadur intizārumuz
- 4 Öldürme bizi derdle ki eflāka çıkıcağ
Bir toz kopardur ey meh-i enver ğubārumuz
- 5 Tek rüy-ı yār her yire nağş olsun ey gönül
Olursa olsun zātiye müjde inkisārumuz
- 6 Şu gibi ağıdı gönümüz ol-servi göricek
Dīdār-ı Hāğğa kalmadı şabr u qarārumuz
- 7 Ağ-iken eşk-i çeşm-ile zerd oldı çihremüz
Faşl-ı ḥazāna dönd[i] Bahārī bahārumuz

1 İkinci dizede vezin bozuk.

5 İkinci dizede vezin bozuk.

Fe^c ilātün / Fe^c ilātün / Fe^c ilātün / Fe^c ilün

.. _ _ / .. _ _ / .. _ _ / .. _

- 1 Ḳad-i bālāsına irüşmeğedür niyyetümüz
Sāyeveş alçağız ammā yücedür himmetümüz
- 2 Şalınur oldı bizümle bir iki gündür o şāh
Ḥamdüli ʾllāh yine yār oldı bize devletümüz
- 3 Nār-ı hicrānla yanıp geçdi cihāndan Mecnūn
Yiri nūr olsun anuñ geldi bizüm növbetümüz
- 4 Zāhidā bir niçe gün mescide varduḡ līkin
Bulmaduḡ zerrece meyḫānedeki ḥürmetümüz
- 5 Ey ecel dünyede āḫir ġaraż ölmekse eger
Ġam-ı hicrān bize besdür saña yoḡ minnetimüz
- 25a 6 Āteş-i mihr ü maḥabbetle nice yanmayalum
Vardur ol mähveş[e] gün gibi germiyyetümüz

7 Seg-i k̄yum dirimiş ‘ aşık-ı dil-ḥasteye yār
Ey Bahārī ışiginde varımış raġbetümüz

[38]

Fā‘ ilātün / Fā‘ ilātün / Fā‘ ilātün / Fā‘ ilün

-. - / -. - / -. - / -. -

1 Sen gül-i zībā için ḥār-ı cefāya k̄’ilüz
Sāye-i bālā-yı ḳaddūnle belāya k̄’ilüz

2 Dostum ‘ār eyleme k̄yūnūda gördükçe bizi
Bu ṭarīḳ-i ‘ışḳda bir merḥabāya k̄’ilüz

3 Şanma kim maḥbūb sevmekle yitürdük mezhebi
Vā‘ izā biz daḥı şer‘ -i Muştafāya k̄’ilüz

4 Tek bizümle hem-dem olsun gūşe-i meyḥānede
Bir ḥarābāt ehli rind ü bī-nevāya k̄’ilüz

5 Bunca yıldur kim Bahārī āsitānuñ yaştanur

Dimedüñ bir gün şehâ ol mübtelâya kı̇â' ilüz

[39]

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

-. _ _ / -. _ _ / -. _ _ / -. _ _

- 1 Yoğ-iken elde metâ' -ı vaşlına sermâyemüz
Nağd-i eşki ħarc idüp alduğ biz andan vâyemüz
- 2 Her ne deñlü ħâk-ile yeksân isek zâhid bugün
Ehl-i 'ışkuz 'arş-ı a' lādur eñ ednâ pâyemüz
- 3 Z̄inet-i dünyāya nağş-ı dehre hergiz baqmazuz
Tende olduqça elifler dāğlar p̄rāyemüz
- 4 Ol hümā-pervāz dildāra hevādār olalı
Şöyle 'ālī-himmetüz kim yire düşmez sâyemüz
- 5 Mest [ü] şeydāyuz toğaldan şöyle beñzer kim bizi
Ey Bahārī bāde-y-ile beslemişdür dāyemüz

Fe^ç ilātün / Fe^ç ilātün / Fe^ç ilātün / Fe^ç ilün

.. _ _ / .. _ _ / .. _ _ / .. _

- 1 Luṭf idüp ger bizi yād eyler-ise dil-berümüz
Bī-tekellüf yolına ḥāk [ola] cān u serümüz
- 2 Şimdilik mülk-i ğamuñ şāhıyuz ey dil n'ola ger
Āh-ile eşkümüz olsa ç alem ü leşkerümüz
- 3 Virmezüz aṭlas u dībāya pelās-ı ç ışkı
Ger şoyarlarsa bizüm başdan ayağa derümüz
- 4 Çok dür-i eşk nişār eyledük anuñ yolına
Umaruz olmaya zāyiç dökülen gevherümüz
- 5 Hālümüz ğāyet eyü ḥ^vān-ı belā bī-pāyān
Ol-şeh-i mülk-i melāḥat olalı serverümüz
- 6 Dostlar nār-ı firāḫ-ile yanarsaḫ göresiz
Kūy-ı dil-berde ne toz ḫopara ḥākisterümüz

- 7 Nâlemüzden giceler uyumaz oldu dildâr
Yâr işigünde dilâ kalmadı aşlâ yirümüz
- 8 Kimiyâ-yı ğam-ile çihremüzi zerd itdün
Kâdemünde şanemâ yok mı şanursın zerümüz
- 9 Elif ü dâğla zeyn eylemişüz cismümüzü
‘Işk bezminde Bahârî budurur zîverümüz

[41]

Fe^c ilâtün / Fe^c ilâtün / Fe^c ilâtün / Fe^c ilün

.. _ _ / .. _ _ / .. _ _ / .. _

- 1 Künc-i vaĥdet var-iken keşrete mâ ’il degülüz
Daĥı keşretde olan vaĥdete mâ ’il degülüz
- 2 İhtiyâr eylemişüz faqr ü fenâ güşesini
‘Uzleti yeg görürüz devlete mâ ’il degülüz
- 3 Hâlümüz hoş ğam-ı hicrân-ile vaşl istemezüz

[41] SYB 39b

Rāzıyuz hecre iñen vuşlata mā'ıl degülüz

- 40a 4 Eşk ü meşk eylemezüz zülf-i semensālar-ile
 Gözi āhūlar-ile şöhbete mā'ıl degülüz
- 5 Seg kadar kadrümüz olmasa işigünde n'ola
 Lā'ubālīyüz iñen ' izzete mā'ıl degülüz
- 6 Baqmazuz serv ü güle bāğ-ı cihānda hergiz
 Elif ü řāğ yiter zīnete mā'ıl degülüz
- 7 Ey Bahārī ğazelünde hař u hāl añma ki biz
 Ma' nā ' āşıqları[yu]z şūrete mā'ıl degülüz

[Hārfü'ş-Şin]

[42]

Fe' ilātün / Fe' ilātün / Fe' ilātün / Fe' ilün

.. __ / .. __ / .. __ / .. __

- 1 Seni bir hūr-ı cinān dirler-idi gerçek-imiş
 Boyuñı serv-i revān dirler-idi gerçek-imiş

[42] SYB 24b

- 2 ‘Ālemi nūr-ı cemālūñle münevver kılduñ
Yüzüñi mihr-i cihān dirler-idi gerçek-imiş
- 3 Kaşlaruñ kıldı hedef s̄inemi t̄ir-i müjeñe
Bilmedüm aña kemān dirler-idi gerçek-imiş
- 4 Seni meyl itdügüñi gül gibi her h̄ār u h̄asa
İşidürdüm ki yalān dirler-idi gerçek-imiş
- 5 Virme hercāyī olanlara Bahārī dil ü cān
Kim anı baña ziyān dirler-idi gerçek-imiş

[43]

Fā[‘] ilātün / Fā[‘] ilātün / Fā[‘] ilātün / Fā[‘] ilün

— · — — / — · — — / — · — — / — · —

- 1 Ol şanem bir yār-i nāzük-ṭab[‘] u hoş-reftār imiş
Bir cefā-engīz şūh u fitne vü ‘ayyār imiş
- 2 Almayınca kıomadı göñlümi mekr ü āl ile

[43] MN s.1170.

Bir nigâr-ı dil-sitân u bir gözi mekkâr imiş

3 Ṭoğmadı bir gice ol meh luṭf yüzinden baña
Hey dirîgâ şimdi bildüm kim ne yüzden yâr imiş

4 Şalınur her dem raḳîb ile koyup ben bülbülü
Ġonçe-yi nâzûkdür ammâ bir gül-i pür-ḥâr imiş

5 Sensüzin görseñ Bahârî nice bîmâr olduğın
Dir idüñ ol derdmendüñ işi âh u zâr imiş

[Ḥarfü'ş-Şâd]

[44]

Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

.. _ _ / . _ . _ / . . _

1 Müjeñ ü ğamzeñ oldu çün vaḳḳaş
Dil-i üftâde nice ola ḥalâş

2 Derd-i hecrüñle ey gözi bîmâr
Ḳızışmış gibi yatur eşḥâş

- 3 N'ola dil kişveri senüñ olsa
Şimdi mi oldu şehr beglere hāş
- 4 Ehl-i ʿışkı revā mı öldürmeñ
Tutalım yoğımış arada kışās
- 5 Dil kesilmez ölünce zülfünden
Gerek öldür şehā anı gerek āş
- 6 Bend-i gamdan gönül hālāş olımaz
Biñ kez oğursa sūre-i İhlāş
- 7 Mihr-i hüsnuñ Bahārī seyr ideli
Oldı şevküñle zerreveş rakķāş

[H̄arfü'l-Fāʿ]

[45]

Mef̄ ūlü / Fāʿ ilātü / Mefāʿ ilü / Fāʿ ilün

__ . / _ . _ . / . __ . / _ . _

2 İkinci dizede vezin bozuk.

[45] SYB 20a

- 1 Dil kişverin[i] yıkmasa h̄ali taraf taraf
Almazdı cān ilin[i] hayāli taraf taraf
- 2 Rūm ili begleri gibi h̄addinde beñleri
Dutdı diyār-ı mülk-i cemāli taraf taraf
- 3 Hecrinde eşk ü āh sipāh ü ‘alem çeküp
Feth itdiler diyār-ı vişāli taraf taraf
- 4 Uc illerinde şanki dilāverdür ey göñül
Zülfi ki bekler ol ruḥ-ı alı taraf taraf
- 5 Mecnūn añılmaz oldu cihānda Bahārī’ nūñ
Meşhūr olalı kışşa-ı h̄ali taraf taraf

[46]

Mefā‘ ilün/ Mefā‘ ilün/ Fe‘ ulün

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

- 1 Cihānı tutdı āhum Ḳāf tā Ḳāf

Gözüm yaşıyla taldı cümle etrâf

2 Hevâ-yı ışk-ı Leylî-y-ile Mecnûn

Bulup meydân[1] hâlî urdı çok lâf

3 Ne gevherler nişâr ideydi gözden

Dür-i dendân-ı yâri görse şarrâf

4 omaz âyîne-i dilde küdüret

Ŗu kim ŝufî ier şâfî mey-i ŝâf

5 Bahârî'ye iñen çok cevri ider yâr

Aña bilsem ned[en]ür bunca elâf

[47]

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

-. - - / -. - - / -. - - / -. -

1 Üstüme dönmezse bir kez künbed-i devvâre yuf

Gerdiş-i gerdüna ar-ı kejev ü gaddâra yuf

[47] SYB 31b

- 2 Serv-i serkeş gibi hergiz ‘āşıkā baş egmeyüp
Gül gibi hār u ḥasa meyl eyleyen dildāra yuf
- 3 Geçmişem ‘ışk-ı mecāziden ḥaḳīḳatdur sözüm
Baḳmazam naḳş u nigāra yāre vü aḡyāra yuf
- 4 Baña geldükçe şatar biñ cāna her bir būsesin
Ġayra virür rāygān ol şāhid-i Tātāra yuf
- 5 Şi‘r odur kim her gözi āhū anuñla şayd ola
Ey Bahārī vaşla bā’iş olmayan eş‘āra yuf

[Ḥarfü’l-Ḳāf]

[48]

Fe‘ilātün / Fe‘ilātün / Fe‘ilātün / Fe‘ilün

.. _ _ / .. _ _ / .. _ _ / .. _

- 1 Mest-i lā-ya‘ḳıl ider ādemi keyfiyyet-i ‘ışk
Geçürür iki cihāndan kişi[yi] ḥālet-i ‘ışk
- 2 Şevḳ-i yār-ile ölürsem umaram ḥaşre degin

Ḳabrüm üzre çalına şām u seher nevbet-i ʿışk

3 ʿĀlemün saltanatı kılca görünmez gözüme
Şol gedā kim ola başında anuñ devlet-i ʿışk

4 Kimiyā yise yiter ʿāşık-ı bī-çāreye kim
Zer ider müflis-iken yüzini hāşiyet-i ʿışk

5 Nice cān virmeyeyin rüy-ı nigāri göricek
Nağş olupdur der ü divār-ı dile şüret-i ʿışk

6 Hāy hūy-ile kuru zühdi қо zāhid berü gel
Luṭf-ı ṭabʿ uñ var-ise gör ki nedür lezzet-i ʿışk

7 Şanma kim hāk-i mezelletde Bahārī kalasın
İrgürür ṭārem-i aʿ lāya seni gayret-i ʿışk

[49]

Fāʿ ilātün / Fāʿ ilātün / Fāʿ ilātün / Fāʿ ilün

— · — — / — · — — / — · — — / — · —

- 1 Ağlamağdan oldum eşk-i dīde-i giryāna ğarķ
Āh-kim oldu vücūdum zevraķ-ı ʿummāna ğarķ
- 2 Kim-ki deryā-yı ğam-ı ʿışķa nihāyet var diye
İsterem anı kim olsun baħr-i bī-pāyāna ğarķ
- 3 Yağduraldan sīneme cānā müjeñ peykānların
Dönmüşem şol kiştzāre kim ola bārāna ğarķ
- 4 Her gören gül-gūnī kemhālar giyer şanur beni
Pādişāhum zaħm-i tīğūñle olaldan ķana ğarķ
- 5 İtmedūñ miskīn Bahārīden şehā cevruñ dirīĝ
Müstedām ol kʼol faķīri eyledūñ iħsāna [ĝarķ]

[50]

Fāʿ ilātün / Fāʿ ilātün / Fāʿ ilātün / Fāʿ ilün

— · — — / — · — — / — · — — / — · —

- 1 Cām-ı laʿ l-i dilberi yād eyledükçe ehl-i zevķ
Germ olup meclis şafā-baħş olur artar meyde şevķ

[50] SYB 34a

- 2 Āh-kim hicrān ŧebinde bu dil-i miskīnūmi
Kākūl-i dilberdür iden bend-i ğamdan yaña sevķ
- 3 oraram bir gūn arāb olur zemīn ũ āsumān
Kim dolupdur dostlar eŧkūmle taħt āhumla fevķ
- 4 Gūyiyā uccācdur kim Ka[ ] be[y]i eyler avāf
Mūbtelālar kim olanur kūy-ı yāri cavķ cavķ
- 5 Baŧ aıķ abdālı olmasa Bahārī ol mehūñ
alķa-yı zencīr-i zūlfin boynına itmezdi avķ

[51]

Fā[ ] ilātūn / Fā[ ] ilātūn / Fā[ ] ilātūn / Fā[ ] ilūn

-. _- / -. _- / -. _- / -. _-

- 1 Āh kim bīmār-ı ıŧkam derdūme tīmār yoķ
Gözlerūmden ğayrı bir dem ũstūme ağlar yoķ
- 2 Kimse almadı ele ayfā dil-i ğam-ġinūmi

[51] Sadettin Nūzhet Ergun, *Türk ŧairleri*, s.660

Bu yıķılmıř gönlüme ‘ālemde bir mi‘mār yok

- 3 Hey müselmānlar acıyın baña kim hicrān ile
Haste vü zār ü za‘īfüm raħm ider bir yār yok
- 4 Şöyle inceldüm hayāl oldum ğam-ı hecr ile kim
Çanda kim gitsem baña hā’il olur dīvār yok
- 5 Her gice ‘ayşı Bahārī’nüñ nice telħ olmasun
Kim yanında bir lebi şirin şeker-ğüftār yok

[H̄arfü’l-Kāf]

[52]

Fā‘ ilātün / Fā‘ ilātün / Fā‘ ilātün / Fā‘ ilün

_. _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

- 1 Gidüm ey meh mihrüñ ammā bī-şümār añsam gerek
Zerre zerre pertev-i ħüsnüñ hezār añsam gerek
- 2 Añmayup ey serv-ğadd bāğuñ gül ü sünbüllerin
Zülf [ü] ruħsāruñ senüñ leyl ü nehār añsam gerek

- 3 ‘Āleme destān idüp ḥüs-n-i cihān-gīrūñ senūñ
 Kıřřa-i vařf-ı cemālūñ her diyār añsam gerek
- 4 Fülk-i dil baḥr-ı ğamuñda şöyle ğarḳ oldu k’anı
 Fürkatūñde niçe niçe rūzigār añsam gerek
- 5 Ḥāne-i dilde cemālūñ nařşını tařvīr idüp
 Sen mehi bu şuret-ile ey nigār añsam gerek
- 6 Ka‘be-i kūyuñ Şafāsı ḥātırundan gitmeyüp
 Merve ḥaḳḳı iřigūñ ey şehryār añsam gerek
- 7 Gülřen-i kūyunda bülbül bigi güyā olduğum
 Ey Bahārī rüz-ı fürkatde hezār añsam gerek

[53]

Mefā‘ ilün/ Fe‘ ilātün / Mefā‘ ilün/ Fe‘ ilün

. _ . _ / . . _ _ / . _ . _ / . . _

- 1 Ölünce ğam baña sāḳī nevāle olsa gerek

Bu anlı yaş-ile eşmüm piyâle olsa gerek

2 ‘ Adem diyârına şol-dem-ki bağlayam miħmel

Yanumca şabl u ‘ alem âh u nâle olsa gerek

3 şu deñlü gözüm dökdi anlı anlı yaşı yine

Ki yüzinde biten cümle lâle olsa gerek

16b

4 Ğam-ı firâķ-ile öldükde atre-i yaşum

alup bu gülşen-i dehr ire jâle olsa gerek

5 Ğadeng-i ğamze vü tiĝ-i müjeyle üstimize

O ğunî gözlerün aħir ğavâle olsa gerek

6 İñende germ olup aldanma devr-i ğüsñüñe kim

Ğařuñ gelüp yüzün ayma hâle olsa gerek

7 şu deñlü yazdı Bahârî varâķlara vařfuñ

Ki her biri-y-ise anuñ risâle olsa gerek

Mefā' ilün / Fe' ilätün / Mefā' ilün / Fe' ilün

. _ . _ / . . _ _ / . _ . _ / . . _

- 1 Göñül sarâyına ey [şāh]-ı cān şafā geldüñ
Bu cān serīrine olmağa ḥān şafā geldüñ
- 2 Diyār-ı gülşene varsañ bu ḳadd ü ḳāmet-ile
Diyeydi sen şehe serv-i revān şafā geldüñ
- 3 Beni firāḳ-ı şebinden yine ḥalāş itdüñ
Meh-i zemāne vü mihr-i cihān şafā geldüñ
- 20b 4 Ḥayāt virdi ḳudūmuñ ḡamuñdan ölmüş-iken
Bu mürde cismüme rūḥ-ı revān şafā geldüñ
- 5 Muşāḥabet saña kūyında ey Bahārī yiter
Ki gördügünce dir ol dil-sitān şafā geldüñ

Fe' ilātün / Fe' ilātün / Fe' ilātün / Fe' ilün

.. _ _ / .. _ _ / .. _ _ / .. _

- 1 Feraḥından şıgamaz cān tene cānān gelicek
Sevinür dil duramaz bir nefes ol-cān gelicek
- 2 Dostlar ḥāzır oluñ-kim göresiz dünyāda
Ne kıyāmet ḳopar ol āfet-i devrān gelicek
- 3 Umaram sākin ola yaşlarumuñ seyli birez
Bu gönül Mısrına ol Yūsuf-ı Ken' ān gelicek
- 4 Bezm-i hecründe ne ḳan yutduğum inanmaz-iseñ
Gözlerümden bilesin yaş yirine ḳan gelicek
- 5 Vaşf-ı ḥüsnünde Bahārī senüñ ey şāh-ı cihān
Ne didigin göresin ortaya dīvān gelicek

Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün

-. - / -. - / -. - / -. -

- 1 Vaşl uman evvel reh-i cānānda ḥāk olmağ gerek
Cāna başa qalmayup āḥir helāk olmağ gerek
- 2 Tīr gibi bir kemān-ebrūya toğrulduñsa ger
Günde biñ kez tīg-i ğamla sīne-çāk olmağ [gerek]
- 3 Rūşen it dil ḥānesini pertev-i mihr-ile kim
Māh-rūlar menzilibdür tābnāk olmağ gerek
- 4 Jeng-i ğamdan ey gönül şāf olmağa āyīneveş
‘Āşık-ı dīdār olup şu gibi pāk olmağ gerek
- 5 Ḥaste olduñsa ğam-ı hicrān-ile incinme kim
Ey Bahārī ‘ışk ehli derdnāk olmağ gerek

[57]

Müstef' ilātün / Müstef' ilātün

---.---/---.---

- 1 Cānānlar itdi dillerle ŧenlik
İller emīnlik begler düzenlik
- 2 Yār-ile ey dil ŧöyle deril kim
Çalmaya hergiz senlikle benlik
- 3 'Iŧŧ ehli olan ölmek gerekdür
Bu yolda olmaz ŧaęlık esenlik
- 4 Cem' olsa ŧañ mı yār-ile aęyār
Gül çanda olsa olur dikenlik
- 5 Miskīn Bahārī öldükde āħir
Pīrāhenidür aña kefenlik

Fe' ilātün / Fe' ilātün / Fe' ilātün / Fe' ilün

.. _ _ / .. _ _ / .. _ _ / .. _

- 1 Şıyalum şīşe-i 'ārı be diye n'olsa gerek
Koyalum neng-i vaqārı be diye n'olsa gerek
- 2 Ğayret-i 'ışk-ile meydān-ı maḥabbetde bu gün
Çekelüm bār-ı nigārı be diye n'olsa gerek
- 3 Bir yüzi gül leb[i] mül ŝevḳine bülbüller olup
Kılalum nāle vü zārı be diye n'olsa gerek
- 4 Zülf-i müşkīn hevāsında dilā ol-şanemün
Virelüm yile qarārı be diye n'olsa gerek
- 5 Öldürürse ğam-ı hecriyle bizi öldürsün
Sevelüm cāndan o yāri be diye n'olsa gerek
- 6 Elümüz bir gün ola kim gül-i maḳşūda ire
Çekelüm zaḫmet-i ḥārı be diye n'olsa gerek

7 Āsumānīler atup āteş-i āh-ile göge

Yağalum çarh[1] Bahārī be diye n'olsa gerek

[59]

Fe' ilātün / Fe' ilātün / Fe' ilātün / Fe' ilün

.. __ / .. __ / .. __ / .. _

1 Kimse yok kişver-i hüsn içre şehā senden yeg

Hağ budur mülk-i melāhatde bugün beğsin beg

2 Şöyle kórkutdı beni hañcer-i hün-rizüñ kim

Añduğumca dağı ditrer bedenümde her reg

3 Ne kadar serkeş-ise ey gönül ol serv-i revān

Ġayret eyle sen anı āh-ı seher-hizle eg

4 Uydurursın bile yanunca rağibi her dem

Şeh-i hūbānsın efendi saña lāyık mı o seg

5 Hastedür derd-i firāğ-ile Bahārī şanemā

[59] SYB 33a

Ola kim şağ ola 'ār eyleme bir kez aña deg

[60]

Mef' ūlü / Fā' ilätü / Mefā' ilü / Fā' ilün

__ . / _ . _ . / . _ _ . / _ . _

- 1 Cehd eyle yāri al taraf-ı cūybāra çek
Düş ayağına ağla o servi kenāra çek
- 2 Emmek dilerseñ ol-şanemün ğonca leblerin
Bir bāğ gūşesinde mey-i hoş-güvāra çek
- 3 Şol dil-ki zūlf-i yāri koyup ğayra yeltene
Bāzār-ı dehr içinde hemān anı dāra çek
- 4 Ƙaldum yabanda ağlayu ağlayu derd-ile
Ey seyl-i eşk-i çeşm beni kūy-ı yāra çek
- 5 Dirseñ Bahārī gelsün ele gevher-i murād
Kūh-ı belāda arkañ-ile seng-i hāre çek

[Ḥarfü'l-Lām]

[61]

Mef' ūlü / Fā' ilätü / Mefā' ilü / Fā' ilün

__ . / _ . _ . / . __ . / _ . _

- 1 Ḥad lāle ḥaṭ benefşe dehen ğonca ten güzel
Bāġ-ı cināna dönmüş o nāzük beden güzel
- 2 Bi' llāh ol perīyi nice sevmesün kişi
Ādem mi ḳatlanur iñen āfet iñen güzel
- 3 Mekkār ü şīvekār sitemkār ü ' işvekār
' Ayyār u şūḥ u şengül ü şīrīn-dehen güzel
- 4 Sensin güzel didükler[i] ' ālemde ey perī
Ḥūr u melek nedür ki diyem aña ben güzel
- 5 Şehrūñ güzellerinde kimesne bu nev' -ile
Āşüfte ḳılmadı [beni] illā ki sen güzel
- 6 Cevr-ile cāndan illeri bī-zār eyleyüp

Diller vilāyetini ḥarāb eyleyen güzel

- 7 Aldanma zīnetine Bahārī zamānenüñ
Biñ zeyn olursa olmaya bir pīrezen güzel

[62]

Mef̄ ūlü / Fā' ilātü / Mefā' ilü / Fā' ilün

__ . / _ . _ . / . _ _ . / _ . _

- 1 Her dem yüzün sürer leb-i dildāra destmāl
Olsa 'aceb mi şevḳ-ile biñ pāre destmāl
- 17b 2 Kir gelmez-id[i] yüzine iller içinde ger
Meclis-be-meclis olmasa āvāre destmāl
- 3 Bir nāzenīn eline düşem diyü naḳş-ile
Zeyn itdi kendüyi yine bī-çāre destmāl
- 4 Bilmem ki ḳanda buldı bu deñlü yüz aḳlıgın
Yaradı hizmet-ile meger yāra destmāl

5 Her dem siler Bahārī gözün̄ kanlu yaşların
Hem-dem degül mi dīde-i hūn-bāra destmāl

[63]

Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün

-. - - / -. - - / -. - - / -. - -

1 At müjeñ oqlarını ' uşşāqa ğamzeñle dil al
Şeh-süvārum qalbe urma kendüñi evvel dil al

2 Sīne-i hākīden alduñ cān-ile dil naqdini
Saña kim didi begüm bir yirden iki hāşıl al

3 Çün qadem başduñ ʔarıq-i ' ışqa ey bī-çāre dil
Göç ' adem şahrāsına rāh-ı fenādan menzil al

4 Uydurup yanuñca neylersin raqīb-i gevdeni
Dostum bārī alursañ yanuña bir qābil al

18a 5 Kıl u qālī qo Bahārī kılca ' aqluñ var-ise
Diqqat it ol mū-miyānuñ kākülinden bir kıl al

[63] SYB 17b

[64]

Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün

-. - - / -. - - / -. -

- 1 Dā'imā dilden elem eksük degül
Şağlıg olsun derd ü gam eksük degül
- 2 Nāle vü āh itse tañ mı şāh-ı 'ışk
Beglere tañ u 'alem eksük degül
- 3 Ol perīveş olalı gözden nihān
Çeşm-i pür-hūnumda nem eksük degül
- 4 Cevrini benden dirīg itmez nigār
Bendeye şehden kerem eksük degül
- 5 Zūlm-ile kanum yire dökse n'ola
'Āşıkā her dem sitem eksük degül
- 6 Rind-i şāhid-bāz olan 'āşıklara

Bir yüzi gül gonce-fem eksük degül

7 Hün-ı ğam oldı Bahārī'ye sebīl

Ħamdüli 'llāh kim ta'ām eksük degül

[65]

Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün

-. - - / -. - - / -. - - / -. - -

1 'Ālem-i fānīden el çek fārigü 'l-bāl ol göñül

Geç kanā'at küncine bir pāk abdāl ol göñül

2 Niçe bir gerd-i küdüretten mükedder olasın

'Ārif ol derd ü ğama incinme hoş-ḥāl ol [göñül]

3 Ger dilerseñ kim ola farḳ-ı felekde menzilün

Mihr-i 'ālem-tāb gibi sen de pā-māl ol göñül

4 Ħāmlıḳdan ḳurtulup tā kim işüñ altun ola

Var maḥabbet pūtesinde sīmveş ḳāl ol [göñül]

6 Beyitte 'āşıḳlara kelimesinin altındaki boşluğa varyant olarak 'āriflere yazılmış.

[65] SYB 19b

4 Beyitte pūtesinde kelimesinin yerine varyant olarak gūşesinde yazılmış.

20a

5

Ağlayup sırruñ Bahārī gibi fāş itme şaķın

Kimseye rāz-ı derūnuñ söyleme lāl ol gönül

[66]

Mef' ülü / Fā' ilätü / Mefā' ilü / Fā' ilün

__ . / _ . _ . / . __ . / _ . _

1

İtdüm egerçi nāme bigi her yire duḥül

‘Ar[ž]-ı ḥuzūr-ı yāre velī bulmadum vuşül

2

Çarḥ oķlarına rāzı olursam ‘aceb midür

Gökden ne yağdı kim yir anı itmedi ḳabül

3

Endām-ı vaż‘ -ı şīve-i ḳamusı yedindedür

Olmaz begüm cihānda senüñ gibi pür-usül

4

Söyleşmeyince ağız açup ehl-i ‘ışķ-ile

Sırr-ı dehānuñı nice fehmi eylesün ‘uķül

5

Ḳat‘ olmayınca rişte-i ümiz-i vaşl-ı yār

Şāz ol Bahāri olma ğam-ı hecr-ile melūl

[67]

Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün

-. _ _ / -. _ _ / -. _ _ / -. _ _

- 1 Başıña sulţān iken cāmı şarāb iç hürrem ol
Bir dem elden yire düşürme ayağı bī-ġam ol
- 2 Tolsardur ' āķıbet çün kāse-i ser hāk-ile
Bāda virme ' ömrüni mest-i mey-i cām-ı Cem ol
- 3 Ağlayup bülbül gibi rāz-ı dilūn faş eyleme
Gül gibi gül dā'im ammā ğonca bigi epsem ol
- 4 Nice bī-hem-tā-y-ise ol Hüsrev-i Şīrīn-dehen
Ey gönül Ferhādveş sen de ferīd-i ' ālem ol
- 5 Hāşra dek vuşlat şafāsın sürmek isterseñ dilā
Bir kıyāmet dil-bere neylerseñ eyle maħrem ol

6 Hürveş gözden nihân olma görüñ ‘ışk ehline
Ey perî yüzlü melek el gibi sen de âdem ol

7 Devr elinden çünkü nüş itdüñ şarâb-ı cām-ı ‘ışk
Bezm-i ğamda ehl-i derd-ile Bahārî hem-dem ol

[68]

Fā‘ ilātün / Fā‘ ilātün / Fā‘ ilātün / Fā‘ ilün

— . — — / — . — — / — . — — / — . —

1 Her dem esrâr-ı leb-i yâr-ile hayrândur gönül
Her gice sevdâ-yı zülf-ile perîşândur gönül

2 Mâ-ħazar ğayl-i ğayâl-i ğamze-i dildâr için
Sîne tennürında pişmiş tâze büryândur gönül

3 Sa‘ y idüp bir server-i ğüsne irüp kul olmağa
Şâh-ı ‘âlem olmağ ister özge sulţândur gönül

29a 4 Cân ne çekdüĝin ne bilsün kim sarây-ı sîne
Tîr-i cânân-ile oynar daĝı oĝlandur gönül

[68] SYB 28b

- 5 Ey Bahārī küşte-g̃ir-i ʿışk-ile ʿtutuşmağa
Eşk-i çeşm-ile şulanmış pāk meydāndur gönül

[69]

Fāʿ ilātün / Fāʿ ilātün / Fāʿ ilātün / Fāʿ ilün

__ . __ / __ . __ / __ . __ / __ . __

- 1 İşigünde āhuma kevn ü mekân hāʾil degül
Dūd-ı dilden key şağın kim āsumān hāʾil degül
- 2 Girye ile ʿālemi yıksam ğamuñda nʾola kim
Seyl-i eşk-i ʿāşıka cānā cihān hāʾil degül
- 3 Bāğ-ı hüsnuñde gülistān-ı ʿizāruñ seyrine
Hatt-ı ʿanerbāruñ ey serv-i revān hāʾil degül
- 4 Tır-i dil-dūzuñ ki ʿkasd-ı cān-ı ğamnāk eyleye
Sīne hergiz aña ey ʿkaşı kemān hāʾil degül
- 5 Bī-tekellūf hāl-i ruhsāruñ temāşā itmege

Ḥamdüli 'llāh ṭurra-i ' anber-feṣān ḥā 'il degül

6 Nāle-i ṣeb-gīrūmi Cibrīl iṣitse ṭañ mı kim
Çarḥ-ı eflāk aña ey ḥūr-ı cinān ḥā 'il degül

7 Şöyle inceldi ḥayāl oldı Bahārī za' f-ile
Kim der ü dīvār aña ey dil-sitān ḥā 'il degül

[70]

Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün

_ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _

1 Sāḫiyā cām al ele bezm ehline peymāne ṣal
Mey gibi gül-gün semendün var-iken meydāna ṣal

2 Leyli-i zülfün hevāsında ṣu kim cān virmeye
Ey gözi āhū anı Mecnūn gibi yabana ṣal

3 Kimse çekmez ben ḳadar bār-ı cefānı dostum
Her ne cevrün var-ise luṭf eyle anı cāna ṣal

4 Āh kim miskīn dilūñ çāh-ı zeķan itdūñ yirin

Ol esīri saña kim didi begüm zindāna şal

5 Ağlamaķ çünkim eşer kılmazmış ol sengīn dile

Ey Bahārī seyl-i eşküñ var yūri ʿummāna şal

[71]

Mef ʿülü / Fā ʿilātü / Mefā ʿilü / Fā ʿilün

__ . / _ . _ . / . __ . / _ . _

1 Baħr-ı felekde geşt ideli keşt[i]-i hilāl

Deryā yüzinde buncılayın olmadı kıtāl

2 Ka ʿr-ı zemīne kaçdı semekler bu ķorķudan

Kim gördi kim işitdi bunuñ bigi bir cidāl

3 Emvāc birbirine düşerse ʿaceb midür

Ṭutdı biħār şafħasını fitne-ile āl

41a 4 Cem ʿ oldı gerçi bir yire küffār-ı ħāk-sār

Ṭağıtdı līkin anı yine ʿavn-i zū ʿl-celāl

- 5 Hānçer idindi māhı deryā zırh geyüp
 Hāḫḫā ki ceng-i düşmene gösterdi iştiğāl
- 6 Vehminden indi geçdi yire keṣṭi-i ‘adū
 Ğarḫ oldı diyü eylesesün kimsene ḫayāl
- 7 Fülk-i ‘adū ki her birisi bir neḫeng idi
 Bir mīr-i nāmdār şıdı virmeyüp mecāl
- 8 Şemşir[i] ‘aksi bahra düşerse o serverün
 Bir tiğ-i abdāra olur her semek mişāl
- 9 Var-iken ey Bahāri o merd-i reh-i Ḥudā
 Ḥāşā ki ire ḫal‘ a-i İslāma iḫtilāl

[Ḥarfü’l-Mīm]

[72]

Fā‘ ilātün / Fā‘ ilātün / Fā‘ ilātün / Fā‘ ilün

— . — — / — . — — / — . — — / — . —

- 1 Fāş olaldan ʿāleme ḥāl-i perişānum benüm
Söylenür illerde vü dillerde destānum benüm
- 2 Raḥm idüp ben ḥasteyi öldürme cānā bī-günāh
Boynuña alma yazıkdur yoḡ yire ḡanum benüm
- 3 Hecrūñ ol deñlü beni derd-ile bīmār itdi kim
Aḡlaşurlar her gice üstüme yārānum benüm
- 4 Ārzū-yı yār-ile geçmezdi ʿömrüm görmesem
Kāşki olmayaydı çeşm-i giriyānum benüm
- 5 Dāḡ-ı pür-sūzum Bahārī nice şaklayam k'anı
Ḥalka bir bir gösterür çāk-ı girībānum benüm

[73]

Mefāʿ īlün/ Mefāʿ īlün/ Mefāʿ īlün/ Mefāʿ īlün

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

- 1 Gice ol māh-ruḡsārı añup bir kerre āh itdüm
Felekler yüzüni dūd-ı siyāhumla siyāh itdüm

- 2 Bulup yārũñ hayālını sarāy-ı sīne-şadrında
Anı biñ dürlü ‘ izzetle serīr-i dilde şāh itdüm
- 3 Dağı evvel-kağem bildüm hađarnāk idügin bu yol
Diyār-ı ‘ ışđdan yaña kaçan-kim ‘ azm-i rāh itdüm
- 4 Boyayup göñlegüm āhumla gömgök bir levend oldum
Anuñçün başuma dūd-ı siyehden şeb-külāh itdüm
- 5 Nigāruñ halka-yı zülf[i] tağaldan boynuma zencīr
Düşüp çāh-ı zenāhdāna Bahārī terk-i cāh itdüm

[74]

Mefā‘ ilün/ Mefā‘ ilün/ Mefā‘ ilün/ Mefā‘ ilün

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

- 1 Zā‘ if [ü] nā-tüvān oldum esirge ey yüzi māhum
Yetiş kim derd-i hecrũñle çıkupdur göklere āhum
- 2 Kađuñda haste gördükçe iñen ‘ār eyleme benden

Şikeste-beste her neysem uluñ urbānuñam şāhum

3 Nedür bu derd ü miñnetler bunuñ pāyānı yok mıdur

Belā-y-içün mi yaratduñ beni dünyāda Allāhum

4 Kimesne görmeye mihr-i cihān-ārā yüzün hergiz

Çıķarsa nāgehān bir gün göge āh-ı seher-gāhum

5 Bahārī her ne deñlü yol hařarnāk-ise bāküm yok

‘ Adem mülkine gitdükde olursa ‘ ışķ hem-rāhum

[75]

Fe‘ ilātün / Mefā‘ ilün / Fe‘ ilün

.. _ _ / . _ . _ / . . _

1 Bār-ı ğam çekmeden dü-tā oldum

addüm iki büküldü yā oldum

2 Uyumaz kimse āh u nālemden

Āh kim halka bir belā oldum

- 3 Ğam-ı kaddin Şu deñlü çekdüm kim
Ehl-i derd ire muntelhā oldum
- 4 Nice bilsün tabīb nabzumı kim
Maraz-ı ışka mibtelā oldum
- 24a 5 Bilmezidüm Őedā ʻid-i dehri
Nie derd-ile āřinā oldum
- 6 Nār-ı ğamda Şu deñlü yandum kim
Hāliř u pāk [u] bī-riyā oldum
- 7 Ğamdan inceldüğüm Bahārī bu kim
Ejder-i ğuşşa[ya] ğidā oldum
- [76]
- Fā^ˆ ilātün / Fā^ˆ ilātün / Fā^ˆ ilātün / Fā^ˆ ilün
_ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _
- 1 Kāsesin la^ˆ l-ile itdi yine māl-ā-māl eşm
Bezm-i ışk-ı yārda giydi libās-ı al eşm

- 2 Görünen müjgānda şanmañ kıatre-i eşk-i firāk
Belki yir yir aña tıtdı s̄imden h̄ālḥāl çeşm
- 3 Hıyre olmasun şu^ç ā^ç -ı nār-ı maḥabbetden diyü
Perdeler çekdi ḥayāl-i zülfden fi'l-ḥāl çeşm
- 4 Giryesinde sa^ç y idüp geçdi kıamu deryāları
Yaşı çoğ olsun ki gözler ğayret-i emşāl çeşm
- 5 Seyl-i eşk alur Bahārī^ç ākıbet yiryüzini
Ger bu vech-ile dökerse āb mäh u sāl çeşm

[77]

Fe^ç ilātün / Fe^ç ilātün / Fe^ç ilātün / Fe^ç ilün

.. _ _ / .. _ _ / .. _ _ / .. _ _

- 1 Seyr idelden berü ol serv-i dil-ārāyı tamām
Sevdi gönüm gözüm ol kıāmet-i bālāyı tamām

3 İlk dizede vezin bozuk.

[77] SYB 33a

- 2 Ne şeb-i Kādre irür şūfī ne ʿıyd-ı vaşla
Geçürür şavm-ile gerçi on iki ay[1] tamām
- 3 Hergiz ol gevher-i pākīze gibi dürr bulımaz
Arayup eşk-i revānum yedi deryāyı tamām
- 4 Ğam-ı ebrūsını çekmekde gönül her güzelüñ
Şol kemānkeş gibidür kim çeke her yāyı tamām
- 5 Mālik-i milket-i ʿışk olduñ ise germ olma
Viridiler şanma Bahārī saña dünyāyı tamām

[78]

Mefāʿ ilün/ Feʿ ilātün / Mefāʿ ilün/ Feʿ ilün

. _ . _ / . . _ _ / . _ . _ / . . _

- 1 Şu bir yüzi güneş alını kameran ayrıldum
Benʼacıyuñ kim o laʿ l[i] şekerden ayrıldum
- 2 Karār u şabr u dil ü cān yolında gitti kamu
Bu ʿışk içinde görüñ-kim nelerden ayrıldum

- 3 Fiġān [u] nāle idersem ʿ aceb mi bülbülveş
O ġonca-leb yüzi ġül-berg-i terden ayrıldum
- 4 Beni bu ġözden aġan ġanlar içre ġarġ ġören
Şanur ki tiġ-i firāġ-ile serden ayrıldum
- 5 Dehānı yādına döküm dür-i sirişki hep
Bahārī yoġ yire bunca ġüherden ayrıldum

[79]

Fāʿ ilātün / Fāʿ ilātün / Fāʿ ilātün / Fāʿ ilün

— · — — / — · — — / — · — — / — · —

- 1 Rāzumı fāş eyledi olmadı sırdaşum benüm
ġana boyansun ġöreyin dem-be-dem yaşum benüm
- 2 Āsitān-ı yāri yaşdanmak müyesser olmadı
Hey ne bī-devlet olur oñmaduġ başum benüm
- 3 Bir iki ġün ġvān-ı ʿ ışġuñla derilmekdür ġarāz

Yoḥsa ṣāhum ni' met-i vaṣluñ degül aṣum benüm

4 Gel ḥazer itme yaṣum mevcinden ey serv-i revān
Seyl-i eṣk üzre senüñ-çün köbridür қаşum [benüm]

5 Ol kemān-ebrū oқından ğayrı yanumda bugün
Yok Bahārī dünyede bir toğru yoldaṣum benüm

[80]

Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün

_. _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _

1 Merḥamet kıł ' aṣıq-ı ğam-ḥ'āra İskenderciğüm
Gelmesün derd ü ğamuñla zāre İskenderciğüm

2 Қанда bulurdı şeref bu çā[r]şü-yı kâ'ināt
Gelmeñ bu ḥüsn-ile bāzāra İskenderciğüm

3 Ol-қad-i bālā-y-ile ṣalınma her nā-cins-ile
Mā'il olma gül gibi her ḥāra İskenderciğüm

4 Bezm-i ğamda çeşm-i mestüñden ħarāb olmuş dile
Ħançer-i ğamzeñle urma yara İskenderciĝüm

5 Derd-i hecrüñle Bahārī rūz [u] şeb dil-ĥastedür
Dil virelden sen büt-i dildāra İskenderciĝüm

[81]

Fā^ç ilātün / Fā^ç ilātün / Fā^ç ilātün / Fā^ç ilün

— . — — / — . — — / — . — — / — . —

1 Ādem olan baña raĥm itsün-ki yārüm görmedüm
Ol-perī-peyker melek-sīmā nigārum görmedüm

2 Neylerem ben bu vücūdı dünyede şimden gerü
Yoĝ olayın çünki ol-^ç ālemde varum görmedüm

3 Dostlar nic'olmayam tenhā vü ğamnāk ü ğarīb
Hem enīsüm mūnisüm hem ğam-gūsārum görmedüm

4 Künc-i ğamda ğoncaveş dil-teng olursam tañ-mı-kim
Serv-ğaddüm lā[le]-ğaddüm gül-^ç izārum görmedüm

[81] SYB 38a

5 Ey Bahārī şubḥ-dem toḡuz tolandum kūyını
Ṭālī'ümde bir kez ol gül yüzlü yārüm görmedüm

[82]

Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün

-. - - / -. - - / -. - - / -. - -

1 'Aḡlum alduñ dün u gün derdünle ser-gerdānuñam
N'ola ger ḡayrān isem yā Rab senün ḡayrānuñam

2 Dār-ı dünyādan çıḡup gülzār-ı 'ışḡa gireli
Giceler tā şubḡa dek bülbül gibi nālānuñam

3 Cān u baş oynayuben yoluñda dīdār isterem
Şanma zāhidler gibi ben 'āşıḡ-ı Rıḡvānuñam

4 Kimi dünyā ḡulı bu ḡalkın kimi devlet ḡulı
Bilmiş olun dostlar ben anuñam ben anuñam

5 Ey Bahārī bana bu devlet yeter kim diye dost

[82] Sadettin Nüzhet Ergun, *A.g.e.*, s.657.

Sen benüm kemter kulumsın ben senüñ sulţānuñam

[Ḥarfū'n-Nūn]

[83]

Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün

-. - - / -. - - / -. - - / -. - -

- 1 Her encüm baş çıkarur gerçi-kim eflākden
Her seher pinhān olur bu āh-ı āteşnākden
- 2 Bir qadem başdı yüzüm üzre dün ol-ı İsi-nefes
Müstedām olsun ki ben hāki getürdi hākden
- 3 Hālet-i 'ışkı ne bilsün zāhid-i efsürde kim
Gelmemişdür vāqıf olmağ sırra bī-idrākden
- 4 Ṭabl-ı sīnem çalınur der-bend-i hecr-i yārda
Kārbān-ı ğam güzer kılduğça her bir çākden
- 5 Sāyesinde hoş geçerdi ey Bahārī eşkümüz
Geçse ol-servüñ hayāli dīde-i nemnākden

[84]

Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün

_. _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

- 1 Ni' met isterseñ maķām idin ķanā' at gūşesin
Devlet-i sermed dilerseñ dut ferāgat gūşesin
- 2 Varṭa-yı hırş ü ḥasetden ber-ṭaraf ķıl nefsuñi
Ġıll u Ġışdan pāk ol isterseñ selāmet gūşesin
- 3 Pür-ṭa' ām idüp derūnuñ olma ḥikmetden teḥī
Merd-i 'ākılseñ ķoma elden riyāzet gūşesin
- 4 Sālik-i rāh-ı ḥaķıķat olıgör tā bulasın
Vāķıf -ı esrār-ı Ḥaķ gibi velāyet gūşesin
- 5 Künc-i vaḥdetden çıkup düşme diyār-ı keşrete
'Ālem-i 'ulvīde isterseñ sa' ādet gūşesin
- 6 Çün ķabül itdün 'ubūdiyyet maķāmın dünyede

Cān u dilden ihtiyār eyle ‘ibādet gūşesin

- 7 Gül gibi vīrāneler varken bu fānī dünyede
Bir pula alma Bahārī biñ ‘imāret gūşesin

[85]

Mefā‘ ilün/ Mefā‘ ilün/ Mefā‘ ilün/ Mefā‘ ilün

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

- 1 Bugün hūsn [ü] melāhatde hemān Şeyhīye ‘ışk olsun
Leţāfetde ḥalāvetde hemān Şeyhīye ‘ışk olsun
- 2 Eger-çi sahn-ı gülşende biter çok serv ü gül ammā
Reşākatde zarāfetde hemān Şeyhīye ‘ışk olsun
- 3 Sözi rengin sūhan-perver güzel çok dünyede līkin
Feşāhatde belāgatde hemān Şeyhīye ‘ışk olsun
- 4 İnen çokdur bu ‘ālemde güzel yüzlü nigār ammā
Şabāhatde vecāhetde hemān Şeyhīye ‘ışk olsun

19a 5 Bugün mülk-i cihân içre Bahārī taht-ı hüsñ üzre
‘ Adāletde sa‘ ādetde hemān Şeyhīye ‘ ışk olsun

[86]

Mefā‘ īlün/ Mefā‘ īlün/ Mefā‘ īlün/ Mefā‘ īlün

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

- 1 ‘ Aceb ne egrilük gördi oķuñ ey ķaşı yā benden
Ki ārām eylemez sīnemde bir laħza geçer tenden
- 2 Ne-deñlü seng-dil iseñ hāzer ķıl ey kemān-eburī
Ki tīr-i āh[1] ‘ uşşāķuñ geçer pūlād ü āhenden
- 3 Bugün şem‘ -i ruħ-ı dildāra ķarşu bezm-i ‘ ışk içre
Dilā pervāneveş şevķ-ile yanmazsañ n’ olur senden
- 4 Rumūz-ı ‘ ışkı ķo añma senüñ bābuñ degül şūfī
Ķerem ķıl bir daħı itme bizümle baħş ol-fenden
- 5 Şeh-i mülk-i tecerrüd ol baş egme zāl-i dünyāya
Bilürsin ķünkü merd olan ķişi ħavf eylemez zenden

6 Cinān bāğın virürlerse gerekmez hergiz ansuz kim

Bile olmazsa cānānum baña ne işş-1 gülşenden

7 Mey-i cām-ı maḥabbetden ayılmadın cihāndan geç

Bahārī ḥidmet eldeyken götür ayağ erkenden

[87]

Fe^ç ilātün / Fe^ç ilātün / Fe^ç ilātün / Fe^ç ilün

.. _ _ / .. _ _ / .. _ _ / .. _

1 Gelsün ol meh bu gice sīnede ç uryān uyusun

Baḥtum açsun gözini dīde-i giryān uyusun

2 Mübtelālar niçe bir fitne vü mekrinden öle

Ḥayra girsün birez ol āfet-i devrān uyusun

3 Servdür her bir elif bir gül-i terdür her dāğ

Bāğ-ı sīnemde diñ ol-server-i ḥübān uyusun

4 Yüzüm üzre gözümüñ yaşların ırmağ ideyin

Tek [...] ābda ol serv-i ḥurāmān uyusun

- 5 Dün gice ol şeh eşiginde Bahārīyi görüp
Didi koñ bu gicelük bunda bu mihmān uyusun

[88]

Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün

-. - - / -. - - / -. - - / -. - -

- 1 Gözlemekden her gün ol serv-i ḥurāmān yolların
Seyle virmişdür gözüm yaşı gülistān yolların
- 2 Ḥāk-i pāy-ı yār gibi görmedüm kuḥl-i başar
Geşt idüp bād-ı şabā-y-ile Şıfāhān yolların
- 3 Tıfl-ı dil bir laḥza eglenmez sarāy-ı sīnede
Şimdiden öğrenmek ister kūy-ı cānān yolların
- 4 Menzil-i maḫşūda vü kūy-ı vişāle irmedüm
Gösterelden baña ol bī-mihr hicrān yolların

4 Vezin bozuk olduğundan eksik kelime olduğu anlaşılıyor.

- 5 İrmese Mecnūn[a] bŭ-yı' ışk-ı Leylīden eſer
Āhīr ol miskīn tutar mıydı beyābān yolların
- 6 Dimek olmaz bu sipāhī dil-berin sevdüm yine
Ol-sebebden beklerem her ſubḥ dīvān yolların
- 7 Ger kemāle irgürem dirseñ Bahārī ſi' irüñi
Tut tarīk-i nazm u eſ'ār içre Selmān yolların

[89]

Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün

-. - - / -. - - / -. - - / -. -

- 1 Bī-bedel ğāyet kıyāmet müntehā ſimſādsın
Miſl[i] yok bir serv-ķāmetsin anuñ'çün ſādsın
- 2 'Ālemi ey meh cemālūñle münevver eyledūñ
Āfitābısın cihānuñ yā aña hem-zādsın
- 3 Yiridür ıtlāk da' vāsın ideriseñ ſūfiye

‘ Işık kaydından ber̄isin ğuşşadan āzādsın

4 Döne döne ey felek zār eyleyüp cān u dili

Dāĝlarla ka‘ beteyn itdūñ ‘ aceb nerrādsın

5 Ol lebi Şir̄in ğamın şol-deñlü çekdūñ kim bugün

Ķulle-i küh-ı belāda ey göñül Ferhādsın

6 Yaraşur bir iş aşarsañ ‘ ışık bāzārında kim

Şan‘ at-ı mihr ü maḥabbetde dilā üstādsın

7 Fūrkat-i dildāra şabr itseñ Bahārī n’ola kim

Ĝuşşa vü derd ü belā vü miḥnete mu‘ tādsın

[90]

Fā‘ ilātün / Fā‘ ilātün / Fā‘ ilātün / Fā‘ ilün

— · — — / — · — — / — · — — / — · —

1 ‘ Iyd-ı vaşlına irişdürdi beni benden kaçan

Saña kim dir ey raķīb-i bed-liķā bayram kaçan

2 Şeh-süvârum bildi hep ʿ ışk ehli kim sensin bugün

Feth idüp dil kişverin her dem kılıcıyla açan

3 Ey kemân-ebrû cigerde zaḥm-ı tîrûnden senüñ

Kimseye hergiz şikâyet itmezem geçdi geçen

4 Āşinalık itmeyüp bilmez geçersin sevdigüm

Sen degül misin beni ʿ uşşâk arasında seçen

5 Bildiler sūz-ı derûnuñdan ki sensin ʿ âleme

Ey Bahâri âh-ı âteş-i yâr-ile odlar şaçan

[91]

Fâʿ ilâtün / Fâʿ ilâtün / Fâʿ ilâtün / Fâʿ ilün

_ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1 Tâḳatüm ḫâk oldı ey dil uşta dildâr uşta sen

Çalması şabr u mecâlüm uşta dildâr uşta sen

2 Geçdüm ey bülbül gül ü sünbülle nergisden çamu

5 İkinci dizede vezin bozuk.

[91] SYB 29b

Fāriḡam seyr-i çemenden uşta gülzār uşta sen

3 Rūy-ı yāra karşı ey eşküm aқarsın dem-be-dem

‘ Āşık-ı dīzārımışsin uşta dīzār uşta sen

30a

4 Çünkü hā ’ilsin sen ey haṭṭ ol ruḡ-ı zībāsına

Terk-i sevdā-yı ruḡ itdüm uşta ruḡsār uşta sen

5 Ġayrılarla şalınurmuşsin Bahārīyi koyup

Bir gül-i pür-ḡarmışsin uşta aḡyār uşta sen

[92]

Mef’ ūlü / Fā’ ilätü / Mefā’ ilü / Fā’ ilün

__ . / _ . _ . / . __ . / _ . _

1 Gül geldi gitti bulmadı hergiz beḡā yüzün

Bülbül görüp bu ḡāleti tutdı fenā yüzün

2 Şöyle qarardı göñli riyā-y-ile zāhidūñ

Güvler düşerdi görse mey-i dil-güşā yüzün

4 Beyitte *dildār* kelimesinin üstündeki boşluḡa varyant olarak *ruḡsār* yazılmış.

5 Beyitte *dildār* kelimesinin üstündeki boşluḡa varyant olarak *aḡyār* yazılmış.

- 3 Gördükçe k̄uy itini şād olduğum bu kim
Mesr̄ur olur kişi göricek āşinā yüzün
- 4 S̄uz-ı der̄unumı di[ye]yüm yana yana ger
H̄ağ gösterürse bir dağı ol bī-vefā yüzün
- 5 Gel gör Bahārīyi ki dağı ışığ yoğ-iken
Taşvīr iderdi gönline her dil-rübā yüzün

[93]

Fe^c ilātün / Fe^c ilātün / Fe^c ilātün / Fe^c ilün

.. _ _ / .. _ _ / .. _ _ / .. _

- 1 Niçe bir yaş dökeyin dīde-i giryānumdan
Niçe bir ağlayayın Ėāl-i perişānumdan
- 2 Tīrūñi şaĖladuĖum raĖbet-ile dilde bu kim
Anı ey Ėaşı kemān yeg severüm cānumdan
- 3 Ėandasın gel berü ey mihr-i cihān-tāb yetiş

Yandı ʿālem şerer-i sīne-i sūzānumdan

4 Benden ey zāhid-i pākīze ھیşāl umma şalāh

Añla şūrīdeliğum çāk-ı girībānumdan

5 O mehūñ mihri Bahārī benüm ĩmānumdur

Dilerüm Hağ beni ayırmasun ĩmānumdan

[94]

Mef ʿülü / Mefā ʿilü / Mefā ʿilü / Fe ʿülün

__ . / . __ . / . __ . / . __

1 Hecründe nice bir yüzümüñ reng[i] zer olsun

Olsun saña ıalursa eyā sīm-ber olsun

2 Oldum ğam-ı hicrān-ile bīmār u dil-efğār

Rağm eylemeyen ħālüme benden beter olsun

3 Bir derd-ile yolında anuñ cān vireyin ki

ʿ Işğ ehli arasında añılsun eşer olsun

[94] SYB 35a

- 4 Çift olduğına râzıyam ağıyâr-ile yârũñ
Tek gũşe-i çeşm-ile baña bir nazâr olsun
- 5 Bu nũh-felegũñ cevri Bahârĩ niceye dek
Bir âh ideyin cümlesi zĩr ü zeber olsun

[95]

Mef̄ ũlũ / Mef̄ā̄ ĩlũn / Mef̄ ũlũ / Mef̄ā̄ ĩlũn

___ ./ . ___ / ___ ./ . ___

- 1 Cãm-ı mey-i ıřķ-ile ĥum-ĥāneye dũndũm ben
Bāde-y-ile tolu her dem peymāneye dũndũm ben
- 2 Boynuma kemend atup her yaña çeker zũlfi
Zencĩr-ile bend olmiş dĩvāneye dũndũm ben
- 3 Sĩnemde vaşan tutsa ef̄ ĩ-yi belā řaņ-mı
Genc-i ģam-ı yār-ile dĩvāneye dũndũm ben
- 4 şol-deñlũ fiģān itdũm kũyında o dildāruñ
Nālem felege irdi ĥaķķā neye dũndũm ben

[95] SYB 41a

3 Beyitte *dĩvāne* yazılmış olsa da mazmun gereği bunun *virāne* olması daha uygundur.

- 5 Şevk-i ruḥ-ı cānānla bezm içre düşüp şem'e
Yanmaḳda yaḳılmaḳda pervāneye döndüm ben
- 6 Dün gice ḳapusında redd itdi beni ol-māh
Derdā der-i dil-berde bīgāneye döndüm ben
- 7 Ben ḥaste Bahārī'ye raḥm eyleridüñ bī-şekk
Görseñ ğam-ı hecrüñle cānā neye döndüm ben

[96]

Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün

-. _ _ / -. _ _ / -. _ _ / -. _

- 1 Nice bir dil mülkini cevri-ile vīrān eylesün
Ya nice bir mest olup ḥançer çeküp ḳan eylesün
- 2 İki gözüm-çün şabāya virmezem ḥāk-i rehin
Ger murādı kühl ise 'azm-i Şıfāhān eylesün
- 3 Yāra 'arz-ı ḥāl için 'uşşāḳ cem' oldı bugün

Ol-şeh-i hūbāna eydūñ irte dīvān eylesün

4 Şalınır mış ol gül-i nāzūk-beden her hār-ile

Bülbül-i şūrīde-ḥāle diñ ki efgān eylesün

5 Dīde-i dil-ḥānesin sildüm süpürdüm pāk idüp

Bir ḳadem başsun hemān luḫf itsün iḥsān eylesün

6 Bī-vefādur ol cefā-engīz ü fettān ey gönül

Ḳavline inanma biñ kez ‘ahd ü peymān eylesün

7 Ey Bahārī hecre düşmek ḡām yimek ḳan ağlamak

Müşkil işdür ‘āşıḳa Ḥaḳ anı āsān eylesün

[97]

Fā‘ ilātün / Fā‘ ilātün / Fā‘ ilātün / Fā‘ ilün

— · — — / — · — — / — · — — / — · —

1 Ḳolların yir yir ki dāḡ itmiş o serv-i sīm-ten

Tāze gülle şāh-ı gül zeyn itmiş ol ḡonça-dehen

[97] MN s.1826. Bu Türkçe-Farsça mülemma bir gazeldir.

- 2 Dūstān ber-sā' id-i sīmīn me-pindārīd dāğ
Rūz-ı hicrān yek eser mānde zi-dūd-ı āh-ı men
- 3 Dāğ-ı hūn-ālūde n'eyler sā' idūñ üzre didüm
Didi gül naħline dizdüm lāle ol gül-pīreħen
- 4 Dāğ-ı zaħmest u teneş ez-berg-i gül nāzūkterīst
Key revā bāşed çünīn zaħmī ber-ān nāzūk-beden
- 5 Dāğ şanmañ kim Bahārī'nūñ dil-i pūr-sūzını
Meclisinde germ olup yaqmış o şem'-i encümen

[98]

Mefā' ilün/ Mefā' ilün/ Fe' ulün

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

- 1 Hazer kılmaz gözün zülfi dü-tādan
Belī cāzū üşenmez ejdeħadan
- 2 Şaçunđan mū dilerdüm bū getürdi
Ümīdüm bu midı bād-ı şabādan

[98] *Mecmûa-i Gazeliyât-ı Kadim* (06 Mil Yz B 799), 11b.

- 3 Raķı̄be ey ŧanem niĉün sögersin
N'idersin kâfiri añup du' ādan
- 4 Hu añmayla yaŧum cūŧ itse n'ola
Deñiz her demde cūŧ eyler ŧabādan
- 5 Leb-i mey-gūnuñı añsa Bahārī
ŧurāḫī zıkr ider ķulķul ŧafādan

[Ḥarfū'l-Hā']

[99]

Mef' ūlü / Fā' ilätü / Mefā' ilü / Fā' ilün

__ . / __ . / . __ . / __ .

- 1 Her kim ki nālemi iŧidüp bir ŧadā vire
Ḥaķ ŧevķ [ü] zevķin artura ŧıdķ u ŧafā vire
- 2 Āsān gelürdi baña ğam-ı 'ıŧķ görmedin
Bir özge derdimiŧ bu ki Tañrı belā vire

3 Dil derd-ile ölürse giyüp āh qaralar
Eşk acıya göz ağlaya nāle şalā vire

4 Şol ‘āşıkā ne ğam ki mey-i cām-ı ‘ışk-ile
Āyīne-i ṭabī‘ ata şāfī cilā vire

5 Kūyında zār u ḥaste yatur-iken Bahārī
Her kim ki gördi didi ki Allāh şifā vire

[100]

Fā‘ ilātün / Fā‘ ilātün / Fā‘ ilātün / Fā‘ ilün

— · — — / — · — — / — · — — / — · —

1 Kim ki hem-dem olmadı her-dem şarāb-ı nāb-ile
Geçdi ‘ömri ḥayf-kim ğaflet içinde ḥvāb-ile

2 Terk [it] anı mey içer diyü ṭa‘ n itme baña
Farkı çoğdur bāde-i nābuñ be şūfī āb-ile

3 Şanuram-kim māh kılmış serv üstünde qarār

5 İlk dizede vezin bozuk. *Kūyında zār u ḥaste Bahārī yatur-iken* şeklinde okunursa vezin düzelir.

Yāri gördükçe ırakdan ol ruḥ-ı mehtāb-ile

4 Öldürür[di] bī-tekellūf yoluña cān vireni
Zindegānī böyle olmaz dostum aḥbāb-ile

5 Gevher-i eşküm nişār itdüm vişālin görmedüm
Neyleyem bilmem Bahārī ol dūr-i nāyāb-ile

[101]

Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün

-. - / -. - / -. - / -. -

1 Baḥr-ı ' ışka cān atup dil zevraḥın şaldum yine
Göz yumup derdā ki ğam deryāsına ḥaldum yine

19b 2 Mübtelā oldum görüp bir bī-vefāyı āh kim
' Ālemūñ ğavġāsını hep başuma aldum yine

3 Ol gül-i nāzük-bedenden ayrılıp bülbül gibi
Dām-ı fürḫatde esīr-i nā-tüvān ḫaldum yine

- 4 Sāz u söz-ile nigārūñ meclisi dolsun diyü
Dest-i şevk-ile rebāb-ı s̄neme çaldum yine
- 5 Ol hümā himmetlü yārūñ murğ-ı vaşlın şayd için
Ey Bahārī göñlümün şeh-bāzını şaldum yine

[102]

Fe^c ilātün / Fe^c ilātün / Fe^c ilātün / Fe^c ilün

.. _ _ / .. _ _ / .. _ _ / .. _ _

- 1 Hıç bilmem gözümün yaşı ne vaqtin yeñile
Çalması yüzüm el içre sile sile yeñ-ile
- 2 Hüsñ ıydında bugün bir şeh-i iklīm-i cemāl
Egnüme şaldı libās-ı ğam-ı ışk-ı yeñile
- 3 Göricek dāğlarum eskisini s̄nede yār
Didi var bunları birbir yine başdan yeñile
- 4 Küşte-ḡir-i ğam-ı ışk-ile tutuşmak niçe bir
Bu kadar zecr-i belālar nedür ey dil yeñile

- 5 Dāmen-i yāri Bahārī ḳoma elden ol-kim
Raḥm idüp sile gözün yaşını bir gün yeñ-ile

[103]

Mef'ülü / Fā' ilätü / Mefā' ilü / Fā' ilün

__./__./__./__.

- 1 Ḳapuñda ger muḳārin olursam 'ināyete
Başum feleklere ire ḳadrüm nihāyete
- 2 Nār-ı ğamuñla yansa cihān ḥalkı tañ mı kim
Āteş biraḳdı gözlerün ey şeh vilāyete
- 3 Ḳulm eyledün ḳapuñda begüm biz gedālara
Devlet eşiğine varuruz hep şikāyete
- 4 Şorduḳça gönlüme ser-i zülf[ün] ḥaberlerin
Başlar uzun uzun ucı yoḳ bir ḥikāyete
- 5 Geldükçe sine şad[r]ına çāk cānda dir-idi

Tīrūñ ‘aceb muḳārin olupdur ri‘āyete

6 Remz-ile yāre nice diyem rāz-ı ‘ışkı-kim

Seyl-i sirişk yir ḳomamışdur kināyete

7 Deryā-yı eşk üzere yürürken Bahārīyi

Her kim ki gördi didi yetișdüñ velāyete

[104]

Fā‘ ilātün / Fā‘ ilātün / Fā‘ ilātün / Fā‘ ilün

-. - - / -. - - / -. - - / -. - -

1 Dil-ber oldur [kim] baḳışından cigerler taḡlaya

‘Āşık oldur kim dilin dildāra muḳkem baḡlaya

2 Dostum lāyık mıdur derd ü ḡam-ı hicrān-ile

‘Āşık-ı dil-ḡasteler ḡāh inleýe ḡāh aḡlaya

3 Şaḳınuñ dil virmeñüz şol Rūm ili maḡbūbına

Kim ḳılıcın ḳan için her-dem bileýüp zaḡlaya

4 Rūz-ı ğamda hūn-ı miḥnet yidigüm bilmez benüm

Ni' met-i dünyā-y-ile şol-kim yüregın yağlaya

5 Dostlar dīdār-ı Hāḳḳ-ıçün şü keñdinden geçer

Gözleri yaşı Bahārī'nün kaçan-kim çağlaya

[105]

Mef' ūlü / Mefā' ĩlü / Mefā' ĩlü / Fe' ūlün

__ . / . __ . / . __ . / . __

1 Sāḳī yine bāb-ı ḥarem-i 'ayş açılşa

Hāk-i dil-i ğamnāke mey-i nāb açılşa

2 Āsān-idi irmege der-i Ka' be-i vaşla

Dünyāda reh-i bādiye-i hecr geçilse

3 Āşüfte geçer Leylī zūlfine çoğ ammā

Mecnūn gibi meydān-ı maḥabbetde seçilse

4 Cān ḥasret-ile ḥāne-i tenden göçer āḥir

Bārī bile derd ü ğam-ı cānānla göçülse

- 5 Ol-serv-i ser-efrāza yaraşur-idi niķāb
Berg-i gül-i zībādan eger cāme biçilse
- 27a 6 Reşkinden inerdi yire encümle felekler
Bir gice o mäh-ile Bahārī mey içilse

[106]

Mefā' īlün / Mefā' īlün / Fe' ūlün

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

- 1 Mücerred olanuñ efkārı meyde
Kulağı her nefes āvāz-ı neyde
- 2 Şu kim nefse uyup itdi te'ehhül
Değişdi ' ālem-i ıtlākı kayda
- 3 Tecerrüd ' āleminüñ şāhı-y-iken
Ne lāzım bende olmaķ ' Amr ü Zeyde

[106] SYB 28b

1 *olmanuñ* yazılmış olsa da anlam açısından *olanuñ* olması daha doğru.

4 Gerekmez baña ʔabl-ile gelen zen
Hemān ʕışq ola tenhā yirde ʔayda

5 Teʔehhül didüğüñ gider geçer de
Bahārī key ʔağın aldanma keyde

[107]

Mefāʕ ilün / Feʕ ilātün / Mefāʕ ilün / Feʕ ilün

. _ . _ / . . _ _ / . _ . _ / . . _ _

1 Gel ey nihāl-i cinān ʔandasın ki gülşende
Senüñçün itdi ʔabā nāmeler perākende

2 Kızardı ʔaclet-ile laʕ l ʔağt-rū-y-iken
Lebüñden olsa ʕaceb mi ʔarāb ʔermende

3 Çeküp çeküp ʔam-ı züfüñle dilleri alma
Düşürme bir bölük āşüfte[y]i ʔehā bende

4 Ne çekdüğümi elüñden işiden ağlar-idi
Zebān olsa dise tığüñ nişānları tende

5 Bilinse kār-ı ğam-ı ʿ ışk tañ mı ehl-i dile

Bahārī sehl olur müşkil iş hıredmende

[108]

Fāʿ ilātün / Fāʿ ilātün / Fāʿ ilātün / Fāʿ ilün

-. - - / -. - - / -. - - / -. - -

1 ʿ Aks-i ruhsāruñ ki düşdi eşk-i gül-gün üstine

Tāze gül yaprağıdur güyā ki Ceyhūn üstine

2 Bir hümā talʿ atlu dil murğı gerek kim her gice

Bāl açup pervāz ide zülf-i hümāyun üstine

30b 3 Germ olup şaḥn-ı çemende bir kıru bālā-y-ile

Serv iñen dik gelmesün ol-қadd-i mevzūn üstine

4 Қalmasun bir yir cihānda zulmet-i hicrān diyü

Şuʿ le-i āhum қanādīl aşdı gerdūn üstine

5 Leyli-i zülfūñ hevāsında Bahārī cān virüp

‘ Işık bāzārında bir iş aşdı Mecnūn üstine

[109]

Fā‘ ilātün / Fā‘ ilātün / Fā‘ ilātün / Fā‘ ilün

-. _ _ / -. _ _ / -. _ _ / -. _ _

- 1 Mūr-ı miskīn gibi ‘ aşıklar yatup rāh üstine
Muntazırdur sen Süleymān'a güzer rāh üstine
- 31a 2 Tā ki sen burc-ı şerefden gün bigi kılduñ tūlū‘
Yazdı bir tārīḡ-i nūrānī felek māh üstine
- 3 Sen mehūñ mihrinde cānā ‘ aşık-ı dil-ḡasteler
Oynadurlar bu toḡuz eflāka bir āh üstine
- 4 Dil lebūñ şevkiyle kim çāh-ı zenāḡdānuñdadur
Beñzer ol mest-i meye kim uğraya cāh üstine
- 5 Yazalar tā kim Bahārī şafḡa-ı dīvānlara
Bir niçe rengīn ḡazeller söyle ol şāh üstine

Fe^ç ilātün / Fe^ç ilātün / Fe^ç ilātün / Fe^ç ilün

.. __ _ / .. __ _ / .. __ _ / .. __ _

- 1 Āh-kim sırr-ı ğamum düşdi raķībūñ diline
 Korķaram fāş ola vü rāz-ı derūnum biline

- 2 İçelüm şāfī mey-i cām-ı sürūr-encāmı
 Ola kim jeng-i ğam āyīne-i dilden siline

- 3 Ne tabī^ç atda keder ķodı ne hātırda ğubār
 Sāķiyā cām-ı meyüñ āferīn āb u giline

- 4 Ne ķadar bārid ü sengīn dil-ise zāhid-i huşķ
 ^ç Āşık-ı suħtenüñ doymaya sūz-ı diline

- 5 Ey Bahārī mey ü maħbūb ola vü sebze vü āb
 Kānĝı kāfır ola meyl eylemeye Rūm iline

[110] SYB 32b

4 huşķ kelimesi Āşık Çelebi'den eklendi. Āşık Çelebi, *Meşâirü's-Şu'arâ*, haz. Filiz Kılıç (İstanbul: Pera Müzesi Yayınları, 2010), s.436.

[111]

Fe' ilātün / Fe' ilātün / Fe' ilātün / Fe' ilün

.. _ _ / .. _ _ / .. _ _ / .. _ _

- 1 Niçe bir 'ālemi ğarķ eyleyelüm yaşlarla
Ya nice bir dögelüm başımızı taşlarla
- 2 Geçelüm gözleri fikrinden o kaçış yānuñ
Ne virüp alımazuz bir iki serhoşlarla
- 3 Derd-i hecr-ile ölüp gitdi kamu ' ışķ ehli
Varalum haşr olalum biz daħı yoldaşlarla
- 4 Dāğlar leşker olup üşdi hişār-ı bedene
Bilmezem nice ola hālüm bu kıızılbaşlarla
- 5 Ger esīr-i ğam-ı zülf-ise Bahārī yiridür
Aña kim didi vara baş қоша serkeşlerle

Fe^ç ilātün / Fe^ç ilātün / Fe^ç ilātün / Fe^ç ilün

.. _ _ / .. _ _ / .. _ _ / .. _

- 1 Şoḥbet-i ḥāş iderüz dilber-i ra^ç nālar-ile
Gül gibi şalınuruz serv-i dil-ārālar-ile
- 2 Nergis-i bāğ-ı çemen düşse kesāda nola kim
Şubḥa-dek ^ç ayş iderüz gözler[i] şehlālar-ile
- 3 Elimüz cām-ı leb-i yāre irüşmedügi gün
Eglerüz göñlümüzi şāğar-ı şaḥbālar-ile
- 4 Zāhidā vaşl-ı nigār-ise ğaraż irdük añā
Bizi şanmayalar oñmaz kıru sevdālar-ile
- 5 Dün gice sīnesine yine Bahārī yir yir
Çoğ elif çekdi ḥayāl-i kıad-i bālālar-ile

Mefā' ilün/ Mefā' ilün/ Fe' ülün

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

- 1 Mey-i ' ışık-ile ' aşık kânzil olsa
Unutsa kendüyi lâ-y' aqıl olsa
- 2 Kişi gerd-i ğamından rüzigāruñ
Mükedder olmasa deryā-dil olsa
- 3 Beyān itmek olurdu rāz-ı ' ışığı
Cihānda bir söz añlar qābil olsa
- 4 İnen cüzvīydi baħr-i ' ışığa dalmak
Dür-i maqşūd küllī hāşıl olsa
- 5 Dükenmez kışsa-i derd-i Bahārī
Anuñ her bir günü ger biñ yıl olsa

Müstef' ilün / Fe' ülün/ Müstef' ilün / Fe' ülün

__ . _ / . __ / __ . _ / . __

- 1 Ey şeh yıkıldı cümle dil kişveri ğamuñda
‘ Ālem ħarāba vardı sen kendü ‘ ālemüñde
- 2 Şanma ki müflis olam ‘ ıŝkuñda pādişāhum
Sīm-i sirişk-i dīde eksük degül demüñde
- 3 Kıanlu gözüm-ki gözler ŝirīn lebüñ nigārā
La‘ lin nigīne benzer kim ola ħātemüñde
- 4 Geh ta‘ n ider hilāle gāhī kemāna ey māh
Şol egrilük ki vardur ebrū-yı pür-ħamuñda
- 5 Cānā dil-i Bahārī sevdā[y]ī bir delidür
Aşılsa kıalsa n’ola şol kıara perçemüñde

Fe' ilātün / Fe' ilātün / Fe' ilātün / Fe' ilün

.. _ _ / .. _ _ / .. _ _ / .. _

- 1 Gūşe-i dil-ki dolupdur ğam-ı cānānlar-ile
Beñzer ol hāneye-kim pür ola mihmānlar-ile
- 2 Ger ölürsem ğam-ı sevdā-yı ruḥ u zülfiyle
Zeyn idüñ qabrümüñ üstün gül ü reyḥānlar-ile
- 3 Dostlar vaşf-ı nigārı yazalum levḥ-i dile
Ne virüp alımazuz defter [ü] dīvānlar-ile
- 4 Jeng-i ğamdan geliñüz āyīne-i ṭab' umuzı
Şırlayup pāk idelüm cām-ı mey-efşānlar-ile
- 5 Serv-қadlerle Bahārī ki dem-ā-dem şalınur
Beñzer bendeye-kim seyr ide sulṭānlar-ile

Fe' ilātün / Fe' ilātün / Fe' ilātün / Fe' ilün

.. _ _ / .. _ _ / .. _ _ / .. _

- 1 Beñzedürsem n'ola bu hüsn-ile anı melege
O perī yüzlü melâhatde bulupdur meleke
- 2 Mâh öykündügi'çün mihr-i cemâline anuñ
Dūd-ı âhum yitüşüp aña yitüşdürdi leke
- 3 Uydı ulaşdı saçı sünbül[i] gül-ruğlarına
Çorqum oldur anı ol serv-i revân bir gün ege
- 4 Hâk bu kim ol meh-i nâ-mihr bulunmazdı eger
İnmese yire yaşum çıkmasa âhum felege
- 5 Mâlik-i milket-i 'ışk olsa Bahārī ne-'aceb
Çaydı bu yoldan gönül naqd gibi mâ-melege

[117]

Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün

-. - / -. - / -. - / -. -

- 1 Ağlar ey bülbül gözüm çatla[n]mayup feryāduña
Nāleye döymez yürek n'oldı dil-i nā-şāduña
- 2 Va' de-i vaşla hılāf itmek olaldan saña hū
Kimsene inanmaz oldı 'ahd-i bī-bünyāduña
- 3 Tīġ-i müjgānuñ çeküp qorqutma öldürmekle kim
Dostum cānlar vireler ġamze-i cellāduña
- 4 Cehd kı1 Ferhādveş sevdā-yı 'ışkı ey göñül
Başa ilet kim disünler āferīn üstāduña
- 5 Āsitānuñdan Bahārī bendeñi redd eylemek
Pādişāhum devletüm andan düşer aduña

5 İkinci dizede vezin bozuk.

Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün

-. - - / -. - - / -. - - / -. -

- 1 Zülf-i dil-ber kim yatur hadd-i gül-i bāğ üstine
Şehper-i Cibrıldür gūyā ki uçmağ üstine
- 2 Her ne deñlü rağbeti varsa el üzre hātemüñ
Sīm-berler oynadurlar anı barmağ üstine
- 3 Şol-қadar dāğ urmısam yir yoқ dağı dāğ urmağa
Dāğlar ursam gerek şimden gerü dāğ üstine
- 4 Cūy-ı eşkümde dağı ' aksi nigāruñ gūyiyā
Tāze gül yaprağıdur kim düşdi ırmağ üstine
- 5 Ol büt-i şimşāda eydüñ kim Bahārī hastenüñ
Öliceк bir serv diksün қabrinüñ cağ üstine

- 1 Her kim olmaya mübtelā қаşıña
Baқmasun ol gözüñe yā қаşıña
- 2 Қoyup ehl-i şalāt mihrābı
İtdiler cümle iқtidā қаşıña
- 41b 3 Kendü eksükligin[i] bilse hilāl
Hergiz öykünmezdi rā қаşıña
- 4 Tāқ-ı eflāka egmezidüm baş
Elüm irüşse müntehā қаşıña
- 5 Dāl olupdur şehā elif-қaddi
Dil virelden Bahārī yā қаşıña

[120]

Fe^ç ilātün / Fe^ç ilātün / Fe^ç ilātün / Fe^ç ilün

.. __ _ / .. __ _ / .. __ _ / .. __ _

- 1 Güzel oldur ki anuñ vaşfi levendāne ola
Şūḥ ola nāzük ola her işi rindāne ola
- 2 Degme bir ḥār u ḥasa gül gibi meyl eylemeye
Servveş serkeş olup cünbişi merdāne ola
- 3 Şöyle zīnet vire kendüye o gün yüzli perī
Kim anı her kim ırağdan göre dīvāne ola
- 4 Mey içüp seyre çıka şalıma ç ışık ehli ile
Ḥarekātı sekenāti kamu şīrāne ola
- 5 Gele çār eylemeyüp meclis-i çuşşāka müdām
Şem^ç ü cem^ç ola Bahārī aña pervāne ola

[120] Cönk , İstanbul Araştırmaları Enstitüsü, Şevket Rado Yazmaları, no.479, v.27b.
Mecmua, Süleymaniye Kütüphanesi, Esad Efendi Koleksiyonu, no.03409, v.157b.

[Ḥarfü'l-Yâ']

[121]

Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün

-. _ _ / -. _ _ / -. _ _ / -. _ _

1 Mihri sen mâhuñdur iden vâlih [ü] şeydâ beni

‘Işkı sen gül yüzlünüñdür eyleyen rüsvâ beni

2 Şahn-ı gülde niçe yüz biñ dürlü âh u zâr-ile

Eyleyen sen ğonca-lebdür bülbül-i ğüyâ beni

3 Tâkatüm tağ oldı tapuñ görmez oldum ideli

Pây-büsuñ arzûsı bî-ser ü bî-pâ beni

4 Fâriğ ü âzâd-iken bir serve kul oldum yine

Ger қаbül itmezse derdâ vü dirîğâ vâ beni

5 Yaşlarum emvâc[1] ğarğ idüp vücūdum zevrağın

İtdi deryâ-yı ğam-ı ‘ışk içre nâ-peydâ beni

6 Cân virüp âhir bu ḥasret-le ölürsem dostum

Raḥm idüp bir kez mezârum üstine ağla beni

7 La' lüñi yād itdügüm-çün sehv-ile meclisde dün

Dutdı muḥkem yire çaldı bāde-i ḥamrā beni

8 Bāddan bu umduğum kim kūyuña ilte beni

Ger yaқarsa 'ākıbet bu āteş-i sevdā beni

9 Yā ğam-ı hecrüñle öldür yā vişālün kıl naşīb

Dostum neylerseñ eyle eyle bir yaña beni

10 Tek hemān bir kez қadem başsun Bahārī қabrüme

Öldürürse ğam degül ol-gözleri şehlā beni

[122]

Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün

-. _ _ / -. _ _ / -. _ _ / -. _

1 Vādī-yi ḥasretde nālān eyleyen sensin beni

Gūşe-i miḥnetde giryān eyleyen sensin beni

- 2 Ārzū-yı ni^ç met-i vaşl-ile bir kaç gün şehā
 Bu fenā dārında mihmān eyleyen sensin beni
- 3 Halka-yı zencīr-i zūlfūñ boynuma yir yir taqup
 ‘Arşa-yı ‘ışk içre arslan eyleyen sensin beni
- 4 Dem-be-dem cism-i za^ç ifūm nār-ı fūrkatle yaqup
 ‘Işk tennūrında büryān eyleyen sensin beni
- 5 Gülşen-i bāğ-ı cemālūñden Bahārīyi sürüp
 Hār u hāşāk-ile yeksān eyleyen sensin beni

[123]

Fā^ç ilātūn / Fā^ç ilātūn / Fā^ç ilātūn / Fā^ç ilūn

_. _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _

- 1 Çok zamāndur görmez oldum ol gözi mekkāre[y]i
 Hey esirgeñ dostlar ben hāste-i bī-çāre[y]i
- 18b 2 Günde biñ kerre nice öldürmesün fūrkat beni
 Görmeyelden bir iki ay oldı ol meh-pāre[y]i

3 Raḥm iderdi yār ben bīmārına bī-iḥtiyār
Gelse görse tiġ-i hicrāndan erişen yare[y]i

4 Nice Ferhād olmayam ʿışkıında ol Şīrīn lebüñ
Kim belā kūhına şaldı yine ben āvāre[y]i

5 Günde biñ kerre Bahārī yād ider cānā seni
Sen de bir kez luḫf-ile yād eyle ol bī-çāre[y]i

[124]

Mef ʿülü / Fāʿ ilātü / Mefāʿ ilü / Fāʿ ilün

__ . / _ . _ . / . __ . / _ . _

1 Şaf düzdi cenge başladı müjgān alay alay
Doġruldı sīneme yine peykān alay alay

2 Ten nice ġāret olmaya vü ḫalb şınmaya
Geldi irişdi leşker-i hicrān alay alay

3 Başlar tiġ-i müjeyle kesilür şu deñlü kim

Yatur azā-yı ışda urbān alay alay

4 Derdā ki am sipāhın[1] her laza gōnderür

Ben derdmendüñ üstine cānān alay alay

5 Ol-serv-i nāz bir gül-i terdür aceb midür

Küyında küyse bülbül-i nālān alay alay

6 Bīmār olduğum işidüp derd-i yār-ile

Şormaa geldi hālūmi yārān alay alay

7 Meydān-ı hūsn içinde Bahārī'ye bend için

Yine bezenür zülf-i perişān alay alay

[125]

Fā ilātün / Fā ilātün / Fā ilātün / Fā ilün

-. _ _ / -. _ _ / -. _ _ / -. _

1 Sīneme yir yir ururken dālar güller gibi

Dil derūndan nāle vü āh itdi bülbüller gibi

7 İkinci mısradā vezin bozuk.

[125] SYB 19a

- 2 ' Aks-i la' liyle nigāruñ eşküñ her kaçresı
Görünür cismüm sıfālinde kaçanfüller gibi
- 3 Āferīn ol-serv-i dil-cūya ki zūlf[i] sāyesi
Yaşumuñ ırmağınz zeyn itdi sünbüller gibi
- 4 El uzatma zūlfine ey dil kaçın kim ol-nigār
Ayağz şaldı niçe miskīn[i] kāküller gibi
- 5 Merdüm-i çeşmüm Bahārī'ye görünür her zamān
Hāl-i ruhsārında kāfūr üzre sünbüller gibi

[126]

Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün

-. _ _ / -. _ _ / -. _ _ / -. _ _

- 1 Az görmeñ ol kemān-ebrūlunuñ peykānını
Pehlivān-ı ' ışķ olanlaruñ alupdur cānını
- 2 Reşk-ile ger hāk olursam yiridür ki her gice

Sīm ü zerle şayd iderler ol melâhat kânını

3 Bir kemân-ebrū nigāruñ tîr[i] anlı zam-ile

Lāle-renk itdi ser-ā-ser sīnemüñ meydānını

4 Çārsū-yı dehr içinde ayli şan' at gemişem

Kendüme rām eyleyeyünce ol levend olanını

5 Çünki rām olmaz güzeller kimseye eş'ār-ile

Diñ Bahārī oda yasun defter ü dīvānını

[127]

Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün

— · — — / — · — — / — · — — / — · —

1 Ol şanem bī-' ahd ü peymān olmasun öldür beni

Va' de-i vaşla peşimān olmasun öldür beni

2 Sāyeveş her-dem beni āk-ile yeksān eyleyen

Ol büt-i serv-i ırāmān olmasun öldür beni

- 3 Zülf-i kāfir-kīş-ile asd eyleyen mānuma
Şol bir āfet nā-müselmān olmasun öldür beni
- 4 Gāh cevr-ile gehi fitneyle dil mülkin yıan
Ol-cefā-engiz ü fettān olmasun öldür beni
- 5 Dem-be-dem aner eker amzeñ Bahāri atline
Ara yirde āıbet an olmasun öldür beni

[128]

Mef l / Mefā l / Mefā l / Fe ln

__ . / . __ . / . __ . / . __

- 1 Her dil ki şafā-yı a-ı cānān-ile geldi
Dünyāya ol mān-ile urān-ile geldi
- 2 Miskīnlik ise anca olur ā-ı siyehden
Bezm-i ruına snbl ü reyān-ile geldi
- 3 Var-ise gzm yaşlarınıñ başı cigerdür
Her are ki geldi yze hep an-ile geldi

4 Dil derd ü ğam-ı yâr bulup sîneye aldı
Hûm-hânesine bir iki mihmân-ile geldi

5 ‘Arz itmege eş‘ârını dildâra Bahârî
Rindâne geçüp meclise dîvân-ile geldi

[129]

Fâ‘ ilâtün / Fâ‘ ilâtün / Fâ‘ ilâtün / Fâ‘ ilün

– · – – / – · – – / – · – – / – · –

1 Şöyle zînet virdi bezme ol gül-i zîbâ yüzi
Kim hacâletden kızardı bâde-i hamrâ yüzi

2 Eksük olmaz baħr-i eşkümden belâ-yı ħaṭṭ u ħâl
Şûr-ı şerden lâ-cerem ħâlî degül deryâ yüzi

3 Yâr-ile ben ħasteyi şanur gören ehl-i naẓar
Çanda kim taşvîr olunsa Vâmıķ [u] ‘Azrâ yüzi

4 Çihre-i zerdüm görüp ‘âr itmesün benden nigâr

Böyle olur ʿ aşık-ı āşüfte vü şeydā yüzi

5 Bir nigār-ı çār-deh sāle denilse n'ola kim

Ayuñ on dördine beñzer şāğar [u] şahbā yüzi

6 Çeşm-i Mecnūndan dökilen kanlu kanlu yaşlar

Lālezār oldı reh-i Leylī gibi şahrā yüzi

7 Kalsa hayretde ʿ aceb midür Bahārī kim anı

Vālih [ü] dem-beste kıldı bir put-ı raʿ nā yüzi

[130]

Fāʿ ilātün / Fāʿ ilātün / Fāʿ ilātün / Fāʿ ilün

— · — — / — · — — / — · — — / — · —

1 Ey melāḥat taḥt[1] üzre şāh-ı ḥübān Muştafā

Vey leṭāfet burc[1] üzre mäh-ı tābān Muştafā

2 Beñziyemez ḥadd-i zibāña çemen şahnında gül

Öykünimez ḳaddüñe serv-i ḥırāmān Muştafā

5 Beyitte *n'ola kim* kelimelerinin üzerine varyant olarak *meh mi var* yazılmış.

- 3 Yir ü gögi tutmasun feryād u āhum key şağın
Ben ğarībe eyleme cevri-i firāvān Muştafa
- 4 Her kaçan ağıyar-ile gelseñ kenār-ı āba sen
Reşk-ile kanlar döker bu çeşm-i giryān Muştafa
- 5 Ey Bahārī derd-i hicrān-ile bīmār olmuşam
Ölürem ger eylemezse baña dermān Muştafa

[131]

Fā^ç ilātün / Fā^ç ilātün / Fā^ç ilātün / Fā^ç ilün

— · — — / — · — — / — · — — / — · —

- 1 Fitne vü aşüb ile yıkdı ser-ā-ser ^çālemi
Bir gözi sāhīr özi kāfır ki ismidür Memi
- 2 Ne kadar hüsñ āsmānında melekse halk-ile
Kaçmasun ādemden ol gün yüzlü olsun ādemī
- 3 İncine şanmañ beni dā'im yimekten ğuşşasın

Yeg gelür helvâ-yı şîrinden baña derd ü ğamı

4 Ğaşık-ı âvâreler mey-gün lebinüñ yâdına
Dem mi vardur ki ele almayalar cām-ı Cemi

5 Ğamzesinden yaralanmışdur Bahārî dostlar
Ol tabîb-i cāna diñ luğf-ile ursun merhemi

[132]

Mef'ülü / Fâ' ilätü / Mefâ' ilü / Fâ' ilün

__ ./ __ ./ . __ ./ __

1 Her kim ki gördi mihr-i bālün ey perî
Almadı fûls-i aħmere ħurşîd-i enveri

2 Burc-ı felekde saña nice öykünür güneş
Sen pâdişâhısın [u] ol bir ħişâr eri

3 Devr-i ruħuñda kıanlu yaşum seylini gören
Şanur ki Rûm'a geçdi kızılbaş Ğaskeri

- 4 ‘Uşşâkı kıtl-ise ğarazuñ ğamzlar yiter
Lâzım degül ki taşınasın tiğ ü hañçeri
- 28a 5 Ey şeh Bahârî bendeñe luğ eyle kıl nazar
Mülk-i melâhatüñ n’ola olduñsa serveri

[133]

Fâ‘ ilâtün / Fâ‘ ilâtün / Fâ‘ ilâtün / Fâ‘ ilün

— . — — / — . — — / — . — — / — . —

- 1 İsterem kim olmasun ‘âlemde hicrân günleri
Kimseye göstermesün Hâķ ol perişân günleri
- 2 Vaķt-i ‘ıyd-ı vaşl irüşdi vü dem-i teslîm-i cân
Ķandasın ey dil yetiş kim geldi ķurbân günleri
- 3 Pâdişâhum ķanda görürdi cemâlün bendeler
Devletünde ğâh ğâh olmasa dîvân günleri
- 4 Şehsüvârum atına bindükçe cânım talbınur
Yüregüm oynar benüm geldükçe cevân günleri

- 5 Nev-bahār oldı yine açıldı yir yir lāleler
Her ʔaraf gūlşen olupdur geldi seyrān günleri
- 6 Her gecesi ʔadrdür her gündüzi bayramdur
Ne mübārek günler olur vaşl-ı cānān günleri
- 7 Devr-i hūsnūñde Bahārī derdmende buse yoʔ
Ey efendüm n'oldı luʔf eyyām[1] ihsān günleri

[134]

Fā^ˆ ilātün / Fā^ˆ ilātün / Fā^ˆ ilātün / Fā^ˆ ilün

— · — — / — · — — / — · — — / — · —

- 1 Dostum bilsem n'ola ğāyetde müsteşnā seni
Bu şıfatda görmedüm bir bī-bedel illā seni
- 2 İrteye ʔalmaz şafāsından ölür biñ şevʔ-ile
Hı^vābda her kim der-āĝūş eyleye cānā seni
- 3 Zevʔ iderdüm ölmeden ˆālemde vaʔdet lezzetin

- 2 Sīnemde yār[e]yi ne dirdüm yāre derdümüñ
Şerh eylemezse ağız açup biñde birini
- 3 Her dem du‘ā-y-ile añaram ‘ışk sālīkin
Yād eylemek gerek kişi hayr-ile pīrini
- 4 Bir gice devlet-ile bu göñlüm sarāyınıñ
Gel pādişāhum eyle müşerref serīrini
- 5 ‘Arz eyleyeli mihr-i cemālin Bahārī yār
Çarhuñ geçürdi yirlere mäh-ı münīrini

[136]

Fā‘ ilātün / Fā‘ ilātün / Fā‘ ilātün / Fā‘ ilün

_. _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

- 1 Pāymāl itdi ğam-ı zülf-i perişānlar beni
Çaldum ayağda esirgeñ hey müselmānlar beni
- 2 Nār-ı şevk-ile yanup pervāne cān viricek
Arayup bulmayalar şem‘-ile cānānlar beni

- 3 add-i dil-cūlar yanunca seyr idelden sāyeveŖ
ıldı yeksān hāk-ile serv-i hırāmānlar beni
- 4 Bir Ŗeh-i hūsne kul oldum ayađı toprađıyam
aņ degūldūr utsalar baŖ ūzre sultānlar beni
- 5 Nāleme dem-sāz olurlardı Bahārī ney gibi
Bir nefes gūŖ itseler murđ-ı hoŖ elhānlar beni

[137]

Mefā^ˆ īlūn / Mefā^ˆ īlūn / Fe^ˆ ūlūn

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

- 1 Gōñūlden olmasun peykānı hālī
Hızā kılmasun andan cāmı hālī
- 2 Pūr eyle genc-i ˆ iŖk-ile derūnuñ
oma ˆ aŖıķ dil-i virānı hālī

2 İlk dizede vezin bozuk.

3 Belâ deştinde Mecnûn hayl[i] yilmiş

Bulupdur var-ise meydânı hâlî

4 O şâh-ı hüsne bir gözlü sözüm var

Diñüz kılsun bugün dîvânı hâlî

5 Mey-i nâb-ile her dem câmı taldur

Çoma bir lahza sâkî anı hâlî

6 Taldur şevk-i ruhsârûnla ey cân

Şağın şanma dil-i nâlânı hâlî

7 Bu devr içre cefâ vü cevri çokdur

Bahârî görme sen devrânı hâlî

[138]

Fe^c ilâtün / Fe^c ilâtün / Fe^c ilâtün / Fe^c ilün

.. __ / .. __ / .. __ / .. __

1 Bâğ-ı hüsn içre ki günden güne cânân büyüdi

Şahn-ı gülde şanasın gonca-i handân büyüdi

- 2 N'ola aḥşamlaşa ʿ uşşāḳ-ile şimden gerü kim
Ol yüzi bedr-i münir ol meh-i tabān büyüdi
- 3 ʿ Arʿ arı geçdi vü dik geldi çınara ḳaddi
Rāsti budurur ol serv-i ḥirāmān büyüdi
- 4 Bezm-i ʿ ışḳuñda mey-i cām-ı lebüñ nüş ideli
Şevḳ artdı şanemā çāk-ı girībān büyüdi
- 5 Şol-ḳadar yazdı Bahārī ḥaṭuñ evşāfını kim
Doldı evrāk-ı cihāñ defter ü dīvān büyüdi

[139]

Fāʿ ilātün / Fāʿ ilātün / Fāʿ ilātün / Fāʿ ilün

-. _ _ / -. _ _ / -. _ _ / -. _ _

- 1 Sevmişem ʿ ālemde bir كرميك cilāsın dilberi
ʿ Işḳı yolında anuñ terk eyledüm cān u seri
- 2 Mest olup her dem ḳılıcıyla cihānı ḳorḳudur

Bilmezem Yahyâli mıdur ol güzeller serveri

- 3 Başına teller taşınmış atına zil bağlamış
Dir gören Malkoçlıdur yâhoz Miḥâlli ol perî
- 4 Hûn-ı ḥüsn açup sebîl itmiş vişâli ni‘ metin
Yiridür ger Evrenozlı dirsem ol meh-peykeri
- 5 Naqd-i eşküñle ruḥ-ı zerdüñ Bahârî itme ‘arz
Ol şanem Tūrḥanlıdur çoğdur anuñ sîm [ü] zeri

[140]

Mefâ‘îlün/ Mefâ‘îlün/ Fe‘ülün

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

- 1 Dilâ bir laḥza ḥandân olmaduñ mı
Cihânda hiç şādân olmaduñ mı
- 2 I‘ṭâb u fitne vü cevr ü cefâya
Be-hey zâlim peşimân olmaduñ mı

- 3 Raķībā muşhaf-ı rūy-ı nigārı
Görüp dağı müselmān olmaduñ mı
- 4 Gülersin dem-be-dem ağladuğuma
Be şũfĩ sen de giryān olmaduñ mı
- 5 Gõñũl tıflına dā'ım incinũrsin
Bahārĩ yoğsa oğlan olmaduñ mı

[141]

Fā' ilātũn / Fā' ilātũn / Fā' ilātũn / Fā' ilũn

-. - - / -. - - / -. - - / -. - -

- 1 Secdegāh idinmese yārũñ işigi taşını
Gõge irgürmezdi mihr-i 'ālem-ārā başını
- 2 Bir kıru dīvār-ile 'õmrũñ geçürme dünyede
Şũfĩ gel mihrāb idiñ anuñ õlince kıaşını
- 3 Tĩri-y-ile ģançerin şadra geçürsem n'ola kim
Her kışı lā-bũd sever toğru yarar yoldaşını

4 Seyle virmezse ‘acebdür cüy-ı eşküm ‘âlemi

Ġâfil olmañ dostlar gözler gözümün yaşını

5 Ey Bahārī ger dilerseñ kim ola nazmuñ lezīz

Şāfī añ şî‘iründe anuñ la‘l [ü] şekker başını

[142]

Fā‘ ilātün / Fā‘ ilātün / Fā‘ ilātün / Fā‘ ilün

— · — — / — · — — / — · — — / — · —

1 Cān virür ḥasretle āḥir derd-i hicrān ḥastesi

Böyle olur ārzū-yı vaşl-ı cānān ḥastesi

2 Āh-kim ğamzeñ ucından derdmend üftāde dil

Niçe demdür k’oldı zaḥm-ı tīr ü peykān ḥastesi

3 Ey yüzi gül bir gün ola kim benüm’çün diyeler

Hep dirīġā oldı şol serv-i ḥirāmān ḥastesi

4 Bi’lillah ey meh-rū revā mı-kim şeb-i ğamda yatup

Şubha-dek āh eyleye zülf-i perişān ḥastesi

- 5 Zār [u] giryāndur Bahārī hecr-i rūy-ı yār-ile
Bülbül-i şūrīdedür k'olmuş gülistān ḥastesi

[143]

Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün

— · — — / — · — — / — · — — / — · —

- 1 Mübtelā-yı ğam beni şol bir güzel ḳul eyledi
Gönlüm āzādeyken aldı kendüy[e] ḳul eyledi
- 2 Gün yüzünden şeb-külāhını kıvırmış dün yine
Müstedām olsuñ-ki ğāyet vech-i ma' ḳül [eyledi]
- 3 Üstüme bir gün ḳadem başsun diyü ol-serv-ḳadd
Seyl-i eşküm sinem üzre yiryirin yol eyledi
- 4 İdeyüm ol-şāha olanca du' ālar kim beni
Bende-i maḳbıl diyü yanında maḳbül eyledi

5 Şubha çıksa her gice şem' i Bahārī'nüñ ne tañ
Bir şanem anı kitāb-ı 'ışka meşğül eyledi

[144]

Müstef' ilātün / Müstef' ilātün

---·---/---·---

- 1 Kuhl idinelden izüñ tozını
Nergis çemende açdı gözini
- 2 Dāğ-ı ğamuñdan kaçmazd[1] hergiz
Bilseydi zāhid kendü özini
- 3 Men' itse vā' iz maḥbūb [u] meyden
Gūş itme ey dil anuñ sözini
- 4 Çeşmüm raḫībi gördükçe ağlar
Şu koyucılar görsün yüzini
- 5 Derdüm Bahārī ğāyet-de çokdur
Her gün diyeyin saña yüzini

[145]

Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün

-. - - / -. - - / -. - - / -. - -

- 1 Zülfüne dil bağladum ğavğaya şaldum gönümi
Hey dirîğâ bir uzun sevdâya şaldum gönümi
- 37b 2 Lücce-i ğamdan baña şimden gerü yoğdur necât
İşğ dirler bir ulu deryâya şaldum gönümi
- 3 Ārzü-yı yâr-ile öldüm bugün yarın diyü
Dün ümîz-i vaşl-ile ferdâya şaldum gönümi
- 4 Bir gözi âhü saçı Leylî ğamından dostlar
Vâlih ü Mecnün olup şahrâya şaldum gönümi
- 5 Ey Bahârî ħūblar cem' in görüp virdüm dili
Câna başa qalmayup alaya şaldum gönümi

Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün

-. - / -. - / -. - / -. -

- 1 Bir vefāsuz cevri çok cānāna virdüm göñlümi
Bilmedüm bir āfet-i devrāna virdüm göñlümi
- 2 Tīr-i cevri-ile kemān olsa 'aceb-mi kāmētüm
Bir kıyāmet ğamzesi peykāna virdüm göñlümi
- 3 Ğoncaveş dil-teng olup ağladığıma dem-be-dem
Gülmek olmaz bir gül-i ħandāna virdüm göñlümi
- 4 Dostlar añup yigitlik çağımı bī-iḥtiyār
Pīrlıkde bir güzel oğlana virdüm göñlümi
- 5 Ey Bahārī cān u ten nice ħarāb olmaya kim
Göz göre bir gözleri fettāna virdüm göñlümi

Mef' ülü / Fā' ilätü / Mefā' ilü / Fā' ilün

__ . / _ . _ . / . _ _ . / _ . _

- 1 Nār-ı cefāya yandı gönül erlik eyledi
Ġayret odına düşdi dilāverlik eyledi
- 2 Ben nātüvānı ḥaste görüp ol şeh-i cemāl
Raḥm itdi geldi üstüme serverlik eyledi
- 3 Seyr itdi bir nemed-ile tecrīd ' ālemini
Deşt-i fenāda şol-ki ḳalenderlik eyledi
- 4 Ayırdı benden ol şanem-i dil-rübāyı ammā
Bī-dīn raḳībi gör ki ne kāfırlık eyledi
- 5 Fūrḳat şebinde bekledi yanum ğam-ı nigār
Ḥaḳḳā ki ben ğarībe birāzerlik eyledi
- 6 Ḳullāba çekdi ḥaḳḳa-i mūy-ile dilleri
İnşāf zülf-i yāre ki ejderlik eyledi

7 Miskīn Bahārī şem^ç-i ruḥ-ı şevķine anuñ

ç Işķ âteşine girdi ciğerderlik eyledi

[148]

Fā^ç ilātün / Fā^ç ilātün / Fā^ç ilātün / Fā^ç ilün

__ . __ __ / __ . __ __ / __ . __ __ / __ . __

1 Ne melek ķaldı ğamuñdan ne perī ne ādemī

Tīĝ-i hecr-ile yiter ķırduñ geķirdüñ ç ālemi

2 Ey Süleymān-ı zemān ç uşşāķa nāz itme iñen

Żāyi^ç olur bilmiş ol āḥir güzellik ḥāleti

3 Mübtelālar da senüñdür ḥor baķma bunlara

Cāna başa sevdüğüm ķalmaz bularuñ en kemi

4 Bāde-i nābuñ işitdüm bir ç aceb ḥāşiyetin

Hergiz itmezmiş eşer nūş idene dünyā ğamı

5 Cevr-ile öldürdüğün yitmez Bahāri ḥasteyi

Ey şeker-güftâr şîrîn-leb gülersin de hemî

[149]

Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

- 1 Şu bir mâh-ı melek-sîmâ kim ismidür Hüdâverdi
Vişâlin çokdan isterdüm bihamdi 'llâh Hüdâ verdi
- 2 Kad-i bâlâsıdur bâğ-ı bihiştün serv-i ra' nâsı
Ruḥ-ı zîbâsıdur anuñ cinân gülzârınuñ verdi
- 3 Bugün iklim-i ḥusn içre ferîd olsa ' aceb-midür
Melâḥat baḥrinuñ ol-şeh olupdur bir dūr-i ferdi
- 4 Niçün ben ḥasteye tîmâr itmez ol-gözi bîmâr
Ġam-ı ' ışkında bilmez mi benüm bu çekdüğüm derdi
- 5 Götürmez bâr-ı hicrânuñ Bahârî deñlü bir kimse
Kim oldur şimdi ey dil-ber belâ meydânınuñ merdi

Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün

-. - - / -. - - / -. - - / -. - -

- 1 Gice odamda bir āhū gözlü yārüm var idi
Şanasın şayyād idüm şayd u şikārum var idi
- 2 Geh tenaqqul eyler idüm geh tenāvül leblerin
Sükkerīn senbūse cām-ı hoş-güvārum var idi
- 3 Gāh açılmağda gül idüm gāh bülbül nālede
Tāze vü ter pür-nevā hurrem bahārum var idi
- 4 Sırrumuz keşf olmamağa şubḥ gibi nāgehān
Ağzı gibi nüktedān rāzdārum var idi
- 5 Her ümīdüm ḥāşıl idi her merāmum ber-murād
Ḥüb idüm aḥvāl idüm hoş rūzigārum var idi
- 6 Ḥattını gördüm müşevveş şafḥasında ḥaddinūñ
Dilde āyīne gibi andan ğubārum var idi

7 Ağız ağıza Bahārī giceden irteye dek
Ol iki ruḥda iki aylık şümārum var idi

[MUSAMMATLAR]

[Mr.1]

Fā^ʿ ilātün / Fā^ʿ ilātün / Fā^ʿ ilātün / Fā^ʿ ilün

— · — — / — · — — / — · — — / — · —

- 1 Senden alam dādumı fırsat bulıcağ dostum
Bāğ-ı ḥüsnüñ ḥār u ḥas birle tolıcağ dostum
Güllerüñ sünbüllerüñ bir bir şolıcağ dostum
Bilesin ḳadrüm benüm ol vaḳt olıcağ dostum
- 2 Şanma kim bāḳī ola ʿālemde gülzār-ı cemāl
Ġāfil olma geç degül [kim] açılup bulsa kemāl
Ḥaṭṭuñ irüp şafha-i ḥüsnüñ ṭuta gerd-i melāl
Bilesin ḳadrüm benüm ol vaḳt olıcağ dostum
- 3 Dem gele kim gülşen-i ḥüsnüñ ser-ā-ser ḥār ola
ʿAndelībüñ gül yüzüñe zār-iken bī-zār ola

- Halk-ı ' âlem içre aduñ yâr-iken âğyâr ola
Bilesin kıadrüm benüm ol vaqt olıcağ dostum
- 4 Mâh-rûlık hatm olur ey mâh-ı tâbân bilmiş ol
Bildirür bed'-mihrligüñ saña devrân bilmiş ol
Devr-i hüsnuñ döndürür bu çarh-ı devrân bilmiş ol
Bilesin kıadrüm benüm ol vaqt olıcağ dostum
- 14b 5 Niceye-dek nür-ı çeşm-i halk-ı ' âlem olasın
' Âlem-i ' ulvîde mihr ü mehle hem-dem olasın
İrte birgün sen de çün el gibi âdem olasın
Bilesin kıadrüm benüm ol vaqt olıcağ dostum
- 6 Hüsnuñ evrâkı şararuben kıuru yaprağ ola
Gülşen-i haddüñ hazâna uğramış bir bâğ ola
Yir yirin hâl-i siyâhuñ aña konmuş zâğ ola
Bilesin kıadrüm benüm ol vaqt olıcağ dostum
- 7 Niçe derd-ile Bahârî haste[y]i şalduñ gama
Gâfil olma kim kıyılmaz çağ bu deñlü âdeme
İşbu ' âlemde çıkup çün düşesin bir ' âleme
Bilesin kıadrüm benüm ol vaqt olıcağ dostum

[Mr.2]

Fe^ç ilātün / Fe^ç ilātün / Fe^ç ilātün / Fe^ç ilün

.. _ _ / .. _ _ / .. _ _ / .. _ _

1 Gerd-i ğamdan yine mir'āt-ı dili pāk idelüm

Cām-ı Cem āyīnesi şeklini idrāk idelüm

Cur^ç a-i cām-ı meye cānumuzı hāk idelüm

Mest-i lā-ya^ç kııl olalum yaqalar çāk idelüm

2 Sākiyā şun kadehi ^ç ayş-ı tarābnāk idelüm

İçelüm töluları şoĥbet-i bī-bāk idelüm

Nice bir ğaflet ile bu dili ğamnāk idelüm

Mest-i lā-ya^ç kııl olalum yaqalar çāk idelüm

3 İçelüm bāde bizi ğuşşa helāk eylemedin

^ç Ömrümüz bāda virüp bu teni hāk eylemedin

Cāme-i cān yaqasın cevr eli çāk eylemedin

Mest-i lā-ya^ç kııl olalum yaqalar çāk idelüm

4 Meclisi germ idelüm gün gibi meh-rūlar ile

Bezm-i şahrāda bugün gözleri āhūlar ile

[Mr.2] MN s.1758.

Āh idüp hāy diyü na^çre-i yā hūlar ile

Mest-i lā-ya^ç kıll olalum yağalar çāk idelüm

5 Sāḳiyā devr idüben gūşe-i meyḥāneleri

ç Ahd ü peymānı şıdum şun berü peymāneleri

Cem^ç olup yanumuza şevḳ ile cānāneleri

Mest-i lā-ya^ç kıll olalum yağalar çāk idelüm

6 Zevḳ idüp ḥāk olanuñ bāğ-ı bihişt oldı yeri

Serserī şanma şarāb ile geçen derd-i seri

Kimde var ise nihānī bilelüm derd eseri

Mest-i lā-ya^ç kıll olalum yağalar çāk idelüm

[KİT^ç ALAR]

[Kt.1]

Mef^ç ülü / Fā^ç ilātü / Mefā^ç ilü / Fā^ç ilün

__ . / _ . _ . / . __ . / _ . _

1 Erbāb-ı ḥüsne zerre ḳadar minnet etmezüz

Her ḳanda bulsavuz çekerüz biz [. / _ . _]

[Kt.1] SYB 25a Derkenarda bulunan bu manzumenin satır sonları yaprak kenarı kesik olduğu için okunamıyor. Matla beytinin kafiyesi okunamadığı için bu manzume kıtalar arasına dahil edildi.

2 Cānānı [_ .] sīneye çekdükde id[. _]
İncinme sevdüğüm bize kim biz şu hālā[_]

3 Merdāneyüz raqībūñ ayağını [_ . _]
Şanmañ bizi ki el gibi baş[_ / _ . _]

[Kt.2]

Mefā' ilün / Fe' ilātün / Mefā' ilün / Fe' ilün

. _ . _ / . . _ _ / . _ . _ / . . _

1 Miyān-ı guşşa qalmañ gelen bahārı görüñ
Kenār-ı bāğı leb-i cuybāra varı görüñ

2 Gelüñ bu zühd-ile taqvāyı koñ zemānı degül
Bahār mevsimidür cām-ı hoş-güvārı görüñ

[Kt.3]

Fe' ilātün / Mefā' ilün / Fe' ilün

. . _ _ / . _ . _ / . . _

[Kt.2] SYB 26a, Derkenarda

[Kt.3] SYB 28b, Derkenarda

1 Zen-i dünyāya iki bir dime
Vir ʔalāḳ-ı ŧelāŧe[yi] ferd ol

2 Ḳayd-ı ıtlāḳa eyleyüp temdīd
Gir tecerrüd ʔarıḳine ferd ol

[Kt. 4]

Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün

— · — — / — · — — / — · —

1 Gözleme hergiz ḳabayı gey ' abā
Aḡlas u dībāya baḳma ŧāla baḳ

2 Merd iseñ bu ' ālem-i tecrīdde
Baŧ aḳuḳ yalına ayaḳ abdāla baḳ

3 ' Ömrüñüñ bilmek dilerseñ ḧāŧılın
Ġaflet itme defter-i ā' māle baḳ

4 Geḳ geḳenden ḡam yime ferdā-y-iḳün

Mâzîyi müstaḳbeli ḳo ḥâle baḳ

5 Devrine aldanma cāmuñ aç gözün

Gerdiş-i gerdündaki ef' âle baḳ

6 Rūzigār āyīnesine ḳıl nazar

‘ Ārifāne şuret-i aḥvāle baḳ

7 Ey Bahārî ‘āşık-ı dîzār-iseñ

‘ Ārız-ı dil-berde ḥaṭṭ u ḥâle baḳ

[Kt. 5]

Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün

_ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1 Ḥor baḳma sevdigüm ‘ uşşāḳa kim

Cān u baş oynar yoluñda her biri

2 Gülşen-i cennet görünmez gözine

Her kimüñ kim ola kūyuñda yiri

- 3 Āfitābum beñzedürdüm alnuña
Māhı ger olmasa yüzinde kiri
- 4 La^ç lüñi āb-ı hayāta beñzeden
Haşr olunca ölmesün olsun diri
- 40b 5 Zerre didügin Bahārī ağzuña
İşidenler didiler iñen iri

[Kt.6]

Fe^ç ilātün / Fe^ç ilātün / Fe^ç ilātün / Fe^ç ilün

.. _ _ / .. _ _ / .. _ _ / .. _ _

- 1 Haste oldum varımam Ka^ç be-i kūyına anuñ
Her kim iletür-ise Mekke şevābın bulsun
- 2 Kim su 'āl eyler-ise hāl-i perişānumdan
Arasın ^ç ışk kitābında cevābın bulsun

[Kt.6] SYB 40b, Derkenarda

[Kt.7]

Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün

_. _ _ / _ . _ _ / _ . _

Murabba'

- 1 Her nazarda kâ'inâtı gösterür
Bir bunuñ gibi güzel gözlük kıanı
- 2 İki gözüm gibi şaklırsam n'ola
Gözlerüm dört oldu bulunca anı

[Kt.8]

Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün

_. _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

- 1 Ol şehün ışigine durmaz çekilür sım-i eşk
Gözlerüm gūyā ki olmışdur ' avārız hānesi
- 2 Dil ' arūs-ı dehr ile hergiz müzevvec olmadı
Bir mücerreddür ki oldu ' ālemün ferzānesi

[Kt.7] SYB 41b, Derkenarda

[Kt.8] Âşık Çelebi, *A.g.e.*, s.438. Elimizdeki dīvānda yer almayan bu şiiri Âşık Çelebi *Gazel* başlığı ile kaydetmiştir.

- 3 Baña sende māl-i şāhī var diñilse vechi var
Kim doludur genc-i ğamla sīnemüñ vīrānesi
- 4 Hāne-i kūy-ı belāda ben qadīmī sākīnem
Şoñradan Mecnūn gelüp oldı anuñ ğamhānesi
- 5 Defterinde mürde qayd itmiş Bahārī hasteyi
Luţf u ihsān itmiş ol cān u dilüñ cānānesi

[TĀRİHLER]

[T.1]

Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün

— · — — / — · — — / — · —

Tārīḫ-i Qal' a-i Būdīn

- 1 Şeh Süleymān ya' ni sulţān-ı cihān
Havf ider tīginden anuñ ins ü cān

- 2 ahr-ile kuffar-1 bed-girdaruñ ol
Cânın aldı virmeyüp hergiz âmân
- 3 Eyledi ‘azm-i kırâl-1 bed-fi‘âl
Niçe biñ ‘ askerle ol-şâhib-kırân
- 4 Tîr gibi toğrulup ol cânibe
İki bükdi anı mat etdi kemân
- 5 İşidüp maşrıķ diyârında güneş
Çarķ kalkanın ele aldı hemân
- 6 Mülk-i mağribden görüp anı hilâl
Hançerin çekdi ‘ adûdan dökdi kan
- 7 Ceyş-i encümle şebîhûn itmege
Gök demüre ğarķ oldu âsumân
- 8 İki ra‘ nâ top çekdi ceng-çün
Hînk-i çarķ-ile olup gerdün revân

- 9 Çayd u bend için şehûñ düşmenlerin
 Bir kemend atdı felekden Kehkeşân
- 10 Gice gice meh çaravol bekleyüp
 Leşker-i İslâma oldu pâsbân
- 11 Göricek şâhı bu hışm-ile şehâb
 Çordı anuñ üstine bir sâye-bâñ
- 12 Şöyle döndi çarh üstine anuñ
 Kim çarâr itmek muhâl oldu bir an
- 13 Gör şeh-i ‘âlî-cenâbuñ himmetin
 Göge gönderdi niçe burc armağan
- 14 Çamı ‘aksidür şehâdet ehlinüñ
 Şol şafağ-ı çarhda olur ‘ayân
- 15 Bir ‘aceb ceng oldu kim anı görüp
 Çorçusından her melek oldu nihân

16 Terk idüp dünyā-yı dūnı her şehīd
Cān atuban eyledi ʿazm-i cinān

17 İşbu fetḥūñ didiler tāriḥini
Engürüsü açdı bir şāh-ı cihān

(H.932/M.1525-26)

[T.2]

Mefāʿ ilün/ Mefāʿ ilün/ Feʿ ülün

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

Rodos

1 Hisārı virdi küffār-ı melāʿ in
Taḥammül itmeyüp teʿşir ʿalā

2 Didi tāriḥin anuñ hātif-i ğayb
Biḥamdi ʿllāh yine fetḥ oldı ʿalā

(H.929/M.1522-23)

[T.2] SYB 42b

[T.3]

Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün

_. _ _ / _ . _ _ / _ . _

Diger

- 1 Şāhzāde idicek 'azm-i cinān
Lāzım olmışdur du'ā her laḫza
- 2 Dostlar isterseñüz tārīḫini
Rūḫ-ı pāk-içün oḫuñ yüz Fātiḫa

(H.950/M.1543-44)

Tārīḫ-i feth-i ḳal'a-i Belḡrad-ı (Sitvān ?) u Ostroḡon u ḡayr fethen mükerreren

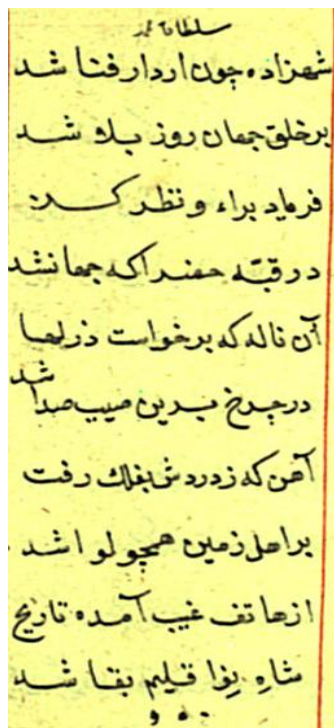
(H.950/M.1543-44)

[T.4]

Mef' ulü / Mefā' ilü / Fe' ulün

__./.__./.__

Sulṭān Mehmed

(H.950/M.1543-44)

[Mf.1]

Mefā' ilün/ Mefā' ilün/ Fe' ulün

. ___ / . ___ / . ___

[T.4] SYB 42b

[Mf.1] SYB 41b

Ferd

1 Dirilüp bir bölük ehl-i zarāfet

Bahārīden Bahāristān oqurlar

[Mf.2]

Müfte^ç ilün / Fā^ç ilün / Müfte^ç ilün / Fā^ç ilün

— · — / — · — / — · — / — · —

Ferd

1 Key şaķın ey merd-i Hāķ ehl-i ğaraż olma kim

ç İlet-ile dirilen miḡnet-ile cān virür

[Mf.3]

Fā^ç ilātün / Fā^ç ilātün / Fā^ç ilātün / Fā^ç ilün

— · — / — · — / — · — / — · —

Ferd

1 Ey sefīh u bī-ḡired ṭa^ç n itme yaylaķ ehline

Gel berü āb-ı ḡayāt iç sen daḡı āb-ı ḡayāt

[Mf.2] SYB 41b

[Mf.3] SYB 41b

[Mf.4]

Fe^ç ilātün / Fe^ç ilātün / Fe^ç ilātün / Fe^ç ilün

.. _ _ / .. _ _ / .. _ _ / .. _

- 1 Ben güzārem ʔapuña dilde niyāz elde piyāz
Çalma eksüklüğe himmet[i] ^çālī dedecük

[Mf.5]

Fe^ç ilātün / Fe^ç ilātün / Fe^ç ilātün / Fe^ç ilün

.. _ _ / .. _ _ / .. _ _ / .. _

- 1 Deşt-i ğam [...] geçmiř nice yıllar Mecnūn
Ey diriġā yalıñız buldı delü meydānı

[Ms.1]

Fā^ç ilātün / Fā^ç ilātün / Fā^ç ilātün / Fā^ç ilün

_ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

- 1 ^çAql u şabrum kārbanın göz göre tārāc iden

[Mf.4] SYB 14a, Derkenarda

[Mf.5] SYB 29b, Derkenarda

[Ms.] SYB 41b. Bu mısra 32. gazelin 6. beytinde de yer almaktadır.

METNİN TIPKIBASIMI

زکلی باغ رحمتش پرورش	ارواح اله الا الله
غم دنیا بود کند از دل	عالم اله الا الله
عقل تشنگان ج همبره	نمزد اله الا الله
شرف آره بخانه دلها	مشهد اله الا الله
چه خوار کنی پاری کو باشد	عمر اله الا الله
چینش منصفه اولی رحمتنا علم	متبوع عالم اولی اولیون پیشوا علم
کوی امام موم نبید که عدله	اولد جماعت سفوه مقتدا علم
بانده بر کوی ولاور و کلیسده	چنگ عدویه قار شوار و اردو ای علم
آه عسدر کیچیکه میدی کو کلر	برویشته اولسه کرازه هسا علم
میرا یا علی آتسه یا مال اولی یا قوز	مغلوب اید نری ملکئی غالب علم
باشد تا آشفه پرفتن قانده پویا بشو	بکوز که ایلدی بنه تیغ و عسدر علم
قلادی بروه عقله ابروی سدریه	طوبت کئی نه ظهر طابک کرا و ایه متنا علم
شاه جهان قشده کلا اولسه صحر	میدانده طوشدر و خلفه کلور تیغ و علم
سورودان کی صلوتوب ناله کرد	کوی که اوندی برستم دلر با علم
عشیر تجبین جوید دینه تیغ سر فرزند	کاکلوری لنگدی صلوتوب هم کوا علم
بر سر در خوش خرمه دینده پورین	باغ جهانده بولی نشور و قا علم

مونا نزار بره نسوی آله	حلم لاله الا الله
رقده عشق بحرمان بکشد	سلم لاله الا الله
خود اکنی که دمه غیث پوشش	رقده لاله الا الله
عاطیلنار جازاده و بیخ	کبر و لاله الا الله
زبده تیده را نگه وارد	حدر لاله الا الله
هم چون تاج آمد بفرق طلقه	شده لاله الا الله
هکنا بر اکتد بقیه حد و بر	شده لاله الا الله
برسا ز حقیر را بشرف	صم لاله الا الله
ذخیرتین کجا شود محروم	حدر لاله الا الله
سرفا حان جو کوی غفلت	دخلا لاله الا الله
چهریضه دون عالی راست	مرصه لاله الا الله
ز جهان بگذرد با خشمیت	خشمه لاله الا الله
بیسدا بر کند و عالم را	نغمه لاله الا الله
عمر اراغ انوشین و طایر	حدر لاله الا الله
شکر طوطیان ناطقه است	نغمه لاله الا الله
کویان و حد سلیسین	شاه لاله الا الله

زکلی

شده بد حاله ز کوب ز کوبه سینه سینه	اولدی ایله کی سکه بیله علم
طغرو یازدی قیله که کله که کله یار شود	باشند تاج واکتبه اعلان قیام علم
حسد کیندی سرو سرو از از حسد کله	آنکجهون اولدی کلایق و نشا علم
دایم لاری رفعتش اولی انجمن بلبله	کیکلر یوزینه یوز طوقیایله علم
آنچه کله کله دت بجا کوزک رودن کچی	کوکلان استرک کیم اوله خانه روشن کچی
کس فاق رفته سین تاج تاج دان کی عیبا	اطلسیو یایله کوزک صقن سوزن کچی
غنیله کی سکت اول کول کچی جمله اکیون	سرو و ش طوره دال و زرقه کسبه صقن کچی
یوزدی کوه دومه سینه کچی تازک کمان	قادر شده وت سینگ حوله نشا و قده بیون
فاری ش قیله دیو کوز کله کوزی یا شله نون	کاکیم اولیایه درشت و سخت لیسر و آهن کچی
اسم قورمنه مستایله فاله ایشاک	قله ا سحاده عییشه سوریه کون کچی
مرده کورساک زده عقبتشاک کورن	قال اوله کیم مور اولت اوورده قورن کی
خدمت لای عتده یقده آما نه کیر لسه	تاکه مرکب کور نییه سکا اوزن کچی
جات ایوب صبر و ک یقین عوایضه	د ترمه مور سقن اوستیده پلهن کچی
فانتاش عقن جاز طراکمان آنکه تا	دلیله مور ترغمره سیکه درن کچی
باشه جتاشه کرسیان کی کلانده مورس	یوزخسه آیاشده و شریان قایت کچی
دوست سیر کسه ککنده که دشمن آنکه	کیم سکا تشکلان اوزن کسه کوه بوقا دغان کچی

ویر و نجا عت اصله ز سینه با علم	حیض غشا و آنکه شرف بر اولدی کچی
زیر غشا یوانده یوندا ابتدا احسام	سرسنگار اولسه عسکرا لاده سینه
احسام یوجله کون کوزن اولا علم	غازی و حکیم فخره فریح سافرد
راه غزاه کچی کی کون جوق یاد علم	زده اولسور نی جسدی و شین نزار
وی عروسه مه اینه اولی و نا علم	ای سکت عیاشه بیروا علم
توق و اوناغ و نیطله آکا علم	عزیز لیلکله زده و شاجینا اولدی
کور سیکله یوز غزله قلدی کما علم	سلطان روز حور و بیجان و شرف کچی
طقدی یوزینه کین سرور علم	زده کت کند یو که جان و یور لیکه
صاحب کرامت اولسه جیو نجا علم	لطفا و لایق کوزدره آباغش
باش کدی کسینه آلا سکا علم	سرسنگان اونی کله دولدی ش کویک
کوزنگله ایلیسه عزیم خطا علم	نه جهین ناله نه ملک حق صبر سکا
الیمید کی جهلیه کون بر شیا علم	عدالت کتده باشه کون طوبی سینه
ننه ایدیری یوزینه یوز دوشا علم	یا خیره باشنده قهر کله یا سینه لاله
هر کچیجه بیخون ایلا کما آنجا علم	سند اید سیدی اوناغ رفیعک
چتر بلند کما بیله انجا علم	حقا که ایدری قدرله باشی کلکله
قو غللا و مله اشه آشنا علم	میزل بهین لاله نه و شیب کدره عینه

توزین

نیم حقیقتا ولایت ندره عوید کریمه ف	نیم حقیقتا ولایت ندره عوید کریمه ف
آشنای عشق بین یکانه صنف کند یک	آشنای عشق بین یکانه صنف کند یک
عزیز فکر چنانچه کجور کلام خاطرک	عزیز فکر چنانچه کجور کلام خاطرک
شعری که شوق تله تنها نیوب یا قلعه	شعری که شوق تله تنها نیوب یا قلعه
برینجه و غط ویندر سر کراقلدی	برینجه و غط ویندر سر کراقلدی
جهانده واری واری درد مسدولک	جهانده واری واری درد مسدولک
آزناه او قتلین صددم اولاندک	آزناه او قتلین صددم اولاندک
نشان تیغ محضد رسد نند	نشان تیغ محضد رسد نند
تشنده داغ خون آلوده سیدر	تشنده داغ خون آلوده سیدر
چنین افلاک جفته دود آبه	چنین افلاک جفته دود آبه
دیوه دله مسد میرد در قشدر	دیوه دله مسد میرد در قشدر
دخی اولدردن اول کوی شمشدر	دخی اولدردن اول کوی شمشدر
کلای محضد مسجده م تشکیم	کلای محضد مسجده م تشکیم
دکلیف کیم بیت الحسد مسد	دکلیف کیم بیت الحسد مسد
اسرک ای رجم مستغنیان	اسرک ای رجم مستغنیان
تتم الیوب برکن برین	تتم الیوب برکن برین

کوردو نایر چینه دور	کوردو نایر چینه دور
بلبلر نیدر کئی سزیشنا	بلبلر نیدر کئی سزیشنا
نوشا جهان نیک ندر	نوشا جهان نیک ندر
ذینت کلفت آلوده سر	ذینت کلفت آلوده سر
نهد لاله دخی قید بیلر	نهد لاله دخی قید بیلر
ذره کور کور کور ترملر	ذره کور کور کور ترملر
کسک امانغ آندره برکم	کسک امانغ آندره برکم
کرابه عشق آف صومر	کرابه عشق آف صومر
کسه بریده کلا سزخی	کسه بریده کلا سزخی
سندن آه دومی فرصت بویجه دوستم	سندن آه دومی فرصت بویجه دوستم
کلرک سنبلاک بریر صومر دوستم	کلرک سنبلاک بریر صومر دوستم
منکم پانچا کلا عالمه کلزار جسمه	منکم پانچا کلا عالمه کلزار جسمه
خلک ارب عشق حسرت طرک مکره مالک	خلک ارب عشق حسرت طرک مکره مالک
دم کلایم کلشن حسرت سلسر طار اوله	دم کلایم کلشن حسرت سلسر طار اوله
خلق عالم اجس اولوش ایزار اوله	خلق عالم اجس اولوش ایزار اوله
ماه معلق ختم اولورای مای تانک بلبل اول	ماه معلق ختم اولورای مای تانک بلبل اول
دور حسرتک ندر بر بویجه دولن بلبل اول	دور حسرتک ندر بر بویجه دولن بلبل اول
باغ حسرت خاروض برسه طویلیج دوستم	باغ حسرت خاروض برسه طویلیج دوستم
بیله سین قدردم اوقاق اویجه دوستم	بیله سین قدردم اوقاق اویجه دوستم
غافل اولم کیم کج کلا بلبل اوله کلا	غافل اولم کیم کج کلا بلبل اوله کلا
بیله	بیله
عقلیه کل بوز که زاکرین بیلار اوله	عقلیه کل بوز که زاکرین بیلار اوله
بیله	بیله
بلبلر بدم بر لیلک کادردان بلبل اول	بلبلر بدم بر لیلک کادردان بلبل اول
دوستم	دوستم

بانه ارم طویله درد نایر انا غار نیم کلرک بر بویجه

نچیدک زوری چشم خلق عالم اولسیر	عالمی علمیده، مصدر و جمله صدم اولسیر
آردی بزکون سنده چون الیک آدم اولسیر	بیله
حسناک اوزکیتلر ساروین قورویغ اولده	کاشن خندلنکشانه اوشونق ریاغ اولده
بریرین حایله سیاهک اکافوش ناغ اولده	بیله
نچده دودله بهاری خسته صلاک خسته	غافل اولدکم قیاریچاق بود کلر آدمه
اشور عالدن جوق بچون دوشن برعله	بیله سن قدرم نیا اولت اولمچین دوستم
معدری سن ما هکدیلرک واله نیدایچ	غشقه سن کل بریزرک کدر ایلمن رسول ایچ
حسن کله نچده یزیزیک درلوه و زارله	ایلمن سن نچده لبد بلیک کویا ایچ
طاقتم طاق اولدی طاق کورک اولده ایچ	پای بوسلک درد و نین سوزدیز با ایچ
فارغ قاناکن برسروه قورل اولده ایچ	کوتورل ترسه دردا و ریا و ایچ
یا خدرار صلیح خدرق ایچ و چه دم دوستم	اتوی دریا نغم عشق ایچ، نایب ایچ
جان ویرن خیر بر سر قلله اولدم دوستم	دجم ایچ برکتر مارا وستنه آغای ایچ
لهکله یوزن کچون صولمه جلد، دون	دو نغمی حکم بیز، جالدی یوه نغم ایچ
بادون یوا و مد و غم کویکله سنه سینه	کوتیسه عاقبت یوا نغم سوزده ایچ
یا خدر جی کلله آردیا و مالک قل سینه	دوستم نیدلرک ایله ایله برکای ایچ
تاش همان برکتر قدرم بمسولن بهاری بوزمه	الدرسه نغم کویکولری شیشه ایچ

فاخر

ناغ اولدن عالده حال بویشام بنده	سوزلار ایله ده و دالده و دشتام بنده
رحم ایچ بن حسنه اولدمه جا نایب	بو نیکله آنا بزق در بوقیره قائم بنده
مهر و ناک اولد کویچی در دیله یارا نایب	آغاش زار صرک کچیده اوستمه یاران بنده
آردی نغمه یاله کچیزی عسمر کور سوسمه	کاشکله انما بیید عی چشم کور نام بنده
داغ بوسوزم نیا نچده مثلام کاسیه	غشقه بریزرک سوز حاک کور نام بنده
سست لایعقل ایبدلر کوییت عشق	کچور دیکهها نزن کفی حالت عشق
شوق یار ییله اولدوم اوهر حشره کور	قیوم اوزرجه ناله شام و بحر برب عشق
عالمک سلطنت قلم کور نش کور نش	شول کاکایم اوله باشنده آتک دولت عشق
کییا بیسه برغان عشق چیاره به کیم	زراید منعلن کچون یوزینه شامین عشق
نچده جان ویرمه یین عوی کازری کور بچک	نقش اولدور درود یوزرله سوز عشق
حای عویله قور و صدی قور ز صر بر کال	ملف ملعلک وارسه کورکله ندر لذن عشق
صنک خاله منلته، باری قلله سلین	ایر کور و طار ما علا به سنی غیرت عشق
عشق بزنده اولاره و نیشله قل سوز	ستی بیا اولسه کفی البته رسول قل سوز
بانه کلک نچی قور ککند اضمالده کیم	برنجیب حالندور بو عشق تنه قل سوز
بن نچده آرزوم نیا عی بیل سبکیم	اولسئم کورن کور کچرک رغان قل سوز

حق شوق در حق آرزوی خلاق و مستطابین
 بر آنکه در در عشق بود که گوی باک و بید
 اشک آهیه که کوز آفتاب ناله سله و بید
 آینه طیبه صلیف جملاد و بید
 صر که که کوردی و بد که اند شفا و بید
 دزه دزه بر قوسنک من از کرم کرم
 زلف رشارک سوزک لیل و ناله کرم
 قصه و وصف جالک هر با کرم کرم
 فرقنکه و پنجه پنجه روز کار کرم کرم
 سن همی بوضوح لیلای کما و کرم کرم
 مرو حقیق ایکنک ای خرد با کرم کرم
 ای بشاری روز فرقنکه هر از کرم کرم
 بوختن و یا شله چشم بیانه اوله کرم
 و پنجه طبل و عام آ و ناله اوله کرم
 که بوزند و بن جمله ناله اوله کرم

هر که نالی نشید برب بر صد او بید
 آسان کلوری کما غم عشق کورد مسدین
 دلده له اوله کوبیا قش و لیر
 شله نالشته نه غم که میام عشق
 کوبیده ناله و حسنه یا تو بکن بهاری
 کتدی ما همه مهرک اتا ناید غم از کرم
 کما بویای سردی قد با غم کل و سیدلین
 عالمه دستان ایو بچسن جمان کرم کرم
 خاک دل بچر شکله شوله غرق اوله کرم
 خانه دله و مالک نشینی شوق بید و بید
 کعبه کویک منافی خاطر مدن کیتوب
 کلشن کوبید و طبل کویا اوله غم
 آنچه شتر کما سببچه ناله اوله کرم
 صد و یازده شله مکه بخیلم محمل
 شوه کویک و کوی خلاق و بویای بینه

شاهد نازک اوله غایت زبیا لئ سور
 طیب شورید و رککنه کویا لئ سور
 برتر صدور خن پنجه کوب قلدی کما
 کویک پنجه مقارین اوله بر ساعسا
 کون کما ناز سنان صلدی اوله هر کما
 او مرمین دزه خالک آفتاد بر کون آکا
 بر کز اوله م ستار صد کوردی کما
 آفتاب دزه نا چیریک بر کون آکا
 لطف بوزندک طو غرس اوله لای کما
 فلک بوزند و دوی سیاه لیا انا
 آید بیک دور و غم ناله سر بید ناله انا
 دیاری عشقن کما قیام عذر لیا انا
 آنکون با شته و دوسیدن شکر انا
 کما زلف خلقه زلف طبلدن بویای زنجیر
 دوشب جا زلف انا بید ری زلف جا انا
 کجه اوله رضا غم کون آکا انا
 بویای لیل شیا لیلی سینه صدند
 دغا اوله قدم بلام خلد ناک ایو کون بویل
 بویای کویک آه کوی کوی کون ناله انا
 شکر زلف خلقه زلف طبلدن بویای زنجیر
 دوشب جا زلف انا بید ری زلف جا انا

و کوه

دولت سرمد در ترک دولت فرات کوشید
 غلوه نشدن باک اول استرک سگ دست
 مرد عا لفلک قومه الدن ریا حن کوشید
 فاقنا سار حن کبی کلایت کوشید
 عالم علوی استرک سعادت کوشید
 جان و دلن اختیار اولله عطیات کوشید
 بر بوله الما بهایک عمارت کوشید

باغ جنا نه در نیش و نازک بیک کوزل
 آدمی قتلن کین آفت کین کوزل
 عیار وضع و شکل و شیرین دهن کوزل
 حور و ملک ندر که هم کاین کوزل
 آشفته قیلدی لاکه سن کوزل
 دلقر کلا جینی خسل ایلمن کوزل
 بیک زین اولور سه اولیه بر بیره کوزل

اولسه مجھی شکرله بیک باره دستال

نخت استرک مقام این قناعت کوشید
 دوطله حصن و مستدرن بطرفه قناعت
 بر طام ایوب در نازک امله کنتان بونج
 سالک راه حقیقت او کوزتا بوسین
 کج و حد تان چوقوب دغه دیاری کوزته
 چون قول اوله غیبت مقام د شیدا
 کلکجه ویلنلر و اکون بونفا یه دهنده

خدا لاله خط بنشده دهن بنجده تن کوزل
 باقدا اول بر بوجده سوسن کین
 بخار و شیو کار ستکار و عشق کار
 سنین کوزل دید کار عالمه مای بیدی
 شعور کوزل ندر کسند بون عسله
 جمود یله جاندن بالدری بوزا لایوب
 آدغه زینتیه بهار دی زما نه ناک

مردم بوزین سور لب دلداره دستال

غمر فدا اولده اولده قلدره باشنده
 خدی که غن و تیغ مستزله اوستنجه
 اکنه کومه اولوب آد شده در حن که کیم
 شود کلوی یازدی بهاری در قلدره و ستارک

هرانیم با نر جقدر کسجم افکار کرد
 بر قدم بسدی یوزما وزه دون واحش
 حالی عشقی نه بسون زاهداندره کیم
 طبل سیم بالدره بنی بگری بیا رده
 ساینده خوش بگری عاری بهیض انگر

ککه عهد اولدی هر دم شراب نا بله
 تزلزلی بی بجز در وطن اینه بجا
 سازمک ماه قش سوز اوستنده نذر
 آلدردنی تکلف بولکه جان و پیوسته
 کوهی اشکم نشان اتمه وصال کدمده

قلوب بر کشتن دهن جبره ازله اولک
 او غریبه کوزل لک آشخور اولده کوزل
 خنک کلوب بوزک آینه عالمه اولک
 که هر بویسه آتک رساله اولسه کوزل

هر صحران اولور بوز آفتنا کرد
 مستدام اولور کیم غایک کوزده کوزل
 کلشندره واقف لایق ستاره نازک
 کاد کلین غم کوزل ندر هر بوجا کوزل
 کچسه اولسرد وک خیالیه دیده قنات کرد

کجه عی عسری حکیم غفلت اجند خویله
 نرینه جوقدر باره نایک به سوز آبله
 باره کوزل کجه ابر تان اولدج معنایله
 زنت کاکجه بویله اولسرد و ستم احیایله
 نیلم یلسه بهاری اولدی نا یا ببله

حز

دشت ایت اوله و میا ننگ کاندن بر قلعه	قیل و قاله قیواری قلعه عتک داره
استور و آستور لیل بو باه او میا ننگ اندر	هر کوشه جاننده و لده دود و همردان انز
ایرچک باد خندان قشاک کنگشا ننگ انز	ساقی آهمنده بهار و حسنک انک کجس کیم
فاقان جسمه و وارده زشم پیکان ننگ اندر	ای کمان ایرو نشان عشق بزتری بو کیم
کودمدم هر کیم حمانده وصل جا ننگ اندر	کجدی جسم و وادی مجملنده آه و زار له
خایع اولدی کندی ظاهر اولدی ننگ اندر	در عدمه ملکنده افکاره هان یار له
حق بودر کا فودر اولد یوق آتده عیالان	میخنج حسینه یارک هر کیم انکارا بیله
اولسه قلند آتک فی الجمله عرفان انز	سزنی خشنه زاهد کلروی بهار و کجیک
کوشه محبتده کویا تا ایلین سنشین بی	وادی حسرتده کوان ایلین سنشین بی
بوفشا دارنده مهمان ایلین سنشین بی	آرزوی وصلیه برنج کون شهما
عوضه عشق اجده امدان ایلین سنشین بی	خلفه زنجیر ننگ بوینه بربر شوق
عشق توتونده بریان ایلین سنشین بی	دهمد چشم منیم نار فرقله با قوب
خاروخا شاکی له کسان ایلین سنشین بی	کاشنی باغ جدا لکده بهار تری سودوب
عالمسک و دستارون حسنه بیچاره	جورق زما ننگ کویون وادوم اولد کوز کجانه

مردم

مجلس مجلس اولسه آوار و دستمال	کرکوزید یوز نه ابلتار جمنده کدر
زین انکی کندوی بنده بیچاره دستمال	بر فا زینین لینه ووشم و پرو نقشله
یازدی حسنه سینه مکرکه یارده دستمال	بلمکه خنده بوددی برو کوزی قافلدر
همدم و کلوی ویر و خویاره دستمال	عمره سلیر یاری کوزک ختلو یاشلریز
دشندی ننگ زشته ننگ من بوکله شکست	غیر با هم بر قی طاق ابرو که شکست
ای بیخی سنبیل یوزی کلجه کجیک شکست	با و آهمنده خیاری با ایتم مسجدن
ایر مسون ای بطولان عشق با زور که شکست	بر مجروش جک کوز کوز ناگور نلدر ویدسه
همدن دولو کجرا چشم جا زور که شکست	کجینی یازدی ختلف کجینی فاقان
ایر مسون در سبک حسابان قد و لور که شکست	سکیز اولسه ما بال اول کجیک سوز کجین
ای خاک بر کون ایشد برنج باور که شکست	نجه بر قی قشادون آتین عشق و قلمون
ایرما آتون ملک و کلده تند هر کیم شکست	شربله مشغول وار بهار و غنچه زانیله کیم
غسوارم قلبه اودسه کند ویا اولدی آت	آت ننگ اوقا رینه عشاقه غیر کله دل آت
ساکه کیم ویری کیم بر یون کیم حاصل آت	سینه خاک کیدن آت فکس جانده دل آت
کوج عدمه صحرانده راه خندان منزل آت	چمن قدمه بسد و لک طریقی عشقه انجلیز
دوسته یاری آتور ساک ایا کیم بر قابل آت	اویروم با کیم نیلرین رفیق کیم سینه

کون مکتب جھان احمد بہار عشق اولو	علاقہ سفاقت عیان شجیہ عشق اولو
مفہوم روزی جھنگہ شہدی مگان لای لای	دوغوردی سینہ رینہ پیکان لای لای
قن جھہ غارت اولیہ وطلب مستبہ	کلاری ایشدی اشکری مچران لای لای
باشار کسک لریخ مزیلہ شو دکو کسیم	بارقشای عشقہ قران لای لای
دردہ آگہ غم سپا حسین مرغلطہ کندرد	بن دودمن اشا وستہ جانان لای لای
اولسور و نازیر کاکل تردد مجھسد	کونینہ یکسہ بیل فلان لای لای
یچار اولدوغم اشیدب دردہ یارلہ	صود ماغشہ کلدی حاجی یازان لای لای
میدان حسین اچندہ ہار بیہ بتلا چوز	بیسہ بزغسور زلف بویشان لای لای
سینہ بریاردہ کن ماغلو کولک کچ	دل درد و نون نالہ وآ اقدی بیل کچ
کسک لیلیہ کارا اشکاک مر قلدیری	کوز زجھ صومغا اللدہ قرفنلر کچ
آفرین اولسور و ملو کچ زلف ساسی	یا شاک ارمانی زین اقدی سبیل کچ
ال زوانتہ زلف ما زلف مستقام او کھار	آغشہ سلدی شجیہ مسکین کا کلدر کچ
موم ۲۰۰ ہنم ہار بیہ کور بوز مر ز مسان	خال رخسار نہ کا فوروز و زو سبیل کچ
بحر عشقہ جان آویز لری زین صلیتہ	کوز بوموب دردہ آگہ غم در یارلہ طلمتہ

کون مکتب کوزہ جھنگہ اللد مسون قوشنی	کون حسن ملاحظتہ عیان شجیہ عشق اولو
رحم ایددی یازین یارلہ زینہ اشیا	کوزچہ سخن کلشنہ بزجوق سرد و کلانا
شجیہ فرعاد اولدیم عشقہ اولدیم یازان	سوزی زین سخن برود کوزل جوق وینہ
کسہ بیک کوزہ ہاری یاد اید جاناسنی	ایکین جوقد بومالسد کوزلری زولکا زانما
دانیامدن الکسک د کول	لما اقدی ملود و نون عیان شجیہ عشق اولو
نالہ وآ آتشد ککشا عشق	رناقتہ کلراقتہ عیان شجیہ عشق اولو
اول بریوشا اولی کوزدک نفاقت	فصلتہ بدلتہ عیان شجیہ عشق اولو
جور ۲۰۰ بندک دوغ اتشد کلار	مصلحتہ و باعتدہ عیان شجیہ عشق اولو
ظلمہ قاپرہ و کسک نو لا	
دند شامد بازا کلان عاشق لری	
خون غم اولدی ہار بیہ سبیل	
کوز بیلدن بیک آری اولد اولمہ بارہ	
کسک کوزہ بیخ آری زین یارہ	
کہم با کوریتہ سلدی بیسہ تن آوارہ	
سندہ بزکرت لکانہ یاد ایدلہ اولنجی بارہ	
ماغلو اولسون دردہ و غم کسک کول	
بکلرہ طبل و علم کسک دکول	
چشم بر خوشنہ ناکسک دکول	
بندہ شمدن کرم کسک دکول	
عاشقہ ہردوم ستم کسک کول	
بریوزی کل شجیہ ناکسک کول	
حمد اللہ کیم غم کسک کول	

بوز

سپال شکم یاره مسرفا اول شکم	خود جودتک الله کنه کنه کنه کنه
طوبی حسیه قور اولسوروزان	هر قین قد بلون کسرتور
شمر: خوی بریده هر دم کلار	بهر باره دره منون کسرتور
جمع کیم خوردنک پلنج: نه وقتن بکلده	قلدری بوزم الاجده سله سله بکلده
حسن عینده بگون برنده ایلر حیا لیب	آکنه صله لیباس خوش عشقی بکلده
کوردجک داغلاز ما کسین سینه یاره	دوی وارین لری بر برینه بشدن بکلده
کننده کوی غم عشقیله طو عشقی بچده بر	برقد ز جسد بلول ندلای دل بکلده
داعی یاری یاری قومه الدن او لکیم	رحم ایوب سیکه کوزک یاغنی کون بکلده
فاکده کرم تارن اولور سوعنا تیه	یاغنی کلکلر ایدیه قده مرغا بیته
نار شکله یارنه جهان خلق کلک کلکیم	آغش برلقدی کوزسرای شه کایه
ظالم ایلدنک فکده بکم بزد کردی	دولت اشکینه واروز عی کجایه
صودد بجه کوی کله سیر زلف خیر لرن	بشلا و زون اوزون اوچی بوقی بکلده
کلر کجه سینه صد نه چاق چلده دوی	شیر و ک عجب عاران اولدیم چایه
دموز بله یاره بیجه دم راز عشقی کیم	سیل سوزنک یوقی وصف کد کتایتیه
دریا لاشک اوزو پرورد کن بها بریب	هر کجه کوردی دوی بشتک کلا تیه

حینک و برده ی قدومک شکدن اولنکر	بومرده جسمه روح دون منکلاک
مصاحف کسه کوی عیندای یاری بیتر	که کورد کچنه دیر اوله لسان منکلاک
فرسندن سفایان تنه بانان کلچک	سوزدره و در بریش اولچیان کلچک
دوستلار صان اولو کلک کورد سیز د تیاره	نه قیامت قور اول وقت دوران کلچک
اومر مورسکی اوله بشلر ملک سیل بوز	بو کولک مصر نه اولیوسف کتخان کلچک
بزرگمچر که نه فان بوتوق نم اینا نرسک	کوزل مدن بیله شین یا نر برینه فان کلچک
وصف حسنگه بهاری سناک اینا چهل	نه دوی کورد سینه اور تیه دیوان کلچک
کلسون اولمه بویجه سینه عدوان اولد	بچتم آسون کوزینه دیر کویان اولد
منان لر بچده برفته و سکن دن اوله	خیره کرسون بوز اول وقت دوران کلچک
سودده هر بلال برکل زرد صد داغ	باغ سینه دیرک اولسور و خور باغ کلچک
بوز مار و زده کوز منک بشلرین ارماع ایله	تک آید اوله و و خلد مان اولیون
دون کچنه اول شه اشکدن بهای بچی به	دوی قور کوی کجه الک بونده بومر باغ کلچک
زلف دهر کیم کند کسرتور	کوی بوز بیک درلر بوند کسرتور
شصوارم نازله عشق اقد	کاه تیغ کده سندن کسرتور

زلف دهر کیم کند کسرتور

جانا فلان توری در لاله ششک	ایلد استناک بکلر و زناک
باریده ای دل شعله در لکم	قلایه هرگز سناکله بنات
عشق اهل اولن اناک سکر کدر	بریرله اولن سناک استناک
جمع اولسه کلکی بارله انیلر	کل قنده اولسه وارو کناک
سکین بناری اناکه آخدر	بیرا حسیدما کا کندنناک
هرده سناکی نظر جانای نیله کلدی	دشاید اول یا ناله قزانله کلدر
سکینناک اسما نغ اولور غل سبحداد	برضر شنه سنبل و ریجانله کلدی
واریسه کوزم بشلرناک باغی چکرده	هر قطره که کلدی یوزده حیل ناله کلدی
دلده و غم و ابرو پ سینه آلدی	نخچا نشه برنگی مهیا غله کلدی
عزیز اناکه اشعار ویه دلاره بهاری	دخانله کجوب مجلسه دیوانله کلدی
دایر اولور قیشدن چکر لر غلایه	عاشق اولدیریم بون دلاره حکام غلایه
دوستم لایقده درد و غم همرا اناکه	عاشق دناستار کا اناکلر کا انا غلایه
صافناک دل و یوز کوز شولر اناکه محبتنه	کیم تپیمون قان ایچون هر دم بلایه غلایه
هر روز غمده خون محنت بیباکه بلین بون	نعمت دنیایله شکر اناکه بون کن غلایه
دوستلره یوز ایچیمون سوزنن کچسده	کوزلری باغی بهار دناک قینک چکلایه

اکا هر ناک اولیچیمون سناک قارا کیر	زلفه سیر یازده دلاره که قاطر کیر
غول سیر یازده کلام کلر کن کن انا کیر	آله اناکه قزل قشله و دوزده بیتم
کا اناکله کا معنی کا و بیباک کیر	کونده به رخ درو سوزن و دوز اولناک
بریری زور اناکه بون آلا کیر	نوعر و سوز اولدی چمن یزمنده شینه بیلله
آلور اناکه کون کون سناکه جفا کیر	شوریه زین اولدی بهاری غایغ بر سوز کیر
وعده وصله بیبان اولسون انا کیر	اول سوزیم بیعده و بیبان اولسون انا کیر
اول بونیه سرو سوز امان اولسون انا کیر	سایه و شوره سرینیا کله کسان الیر
شولر یازده ناسلمان اولسون انا کیر	زلف کا و کیشله قسدا بیبان ایسانه
اولیجا اناکه زوققان اولسون انا کیر	کا هر جوده یله کله فتنیله دل منکن بیدن
ماره بره عاقبت قان اولسون انا کیر	دمیدم نچو کیر غم سوزک بهاری قزانله
جانا باشه قالیوب آخدر جاناک اولدی کیر	وصله بون اولدر جانانله خاک اولدی کیر
کوزده بیک کوز غمده سینه جاناک اولدی	بیر کیمی کیم جان ابرو به طوفان کله کسه کیر
ماه و عدل سوز اناکه اولدی کیر	هر غم ایت دل خاشی بر قی مرم بیکم
عاشق دینار اولوب سیک باک اولدی کیر	ذناک غمده انا کوز کل غلایه اناکه آینه کیر
ای بهاری عشق اهل درد ناک اولدی کیر	خسته اولدکسه غم همرا اناکه ایچیمون

ص ۱۱۰

دبها بریج کون اولدی کور سولدن سوزجی	انتظارینله مددا اولدیم چمن دیوان اولدی
شول یقیدی دست جورک ده دستم دلخان	هرک آبا اولیوب کونک کونک ویران اولدی
چیم در یونکها حارسیه مزک قسدا تیه	بند اولدیم آره برده عاقبت بر قان اولدی
آخلاقون اولدیم اشک دید کویا نه غرق	آهکیما اولدی و جود زور یغ غنا نه غرق
ککه در یای غوغوشقه نهایت وارده	استر تیرتیکها اولسون مجرب پایا نه غرق
یغدر لولک سیخه جاننا مزک بیکا لیزد	دوشتم شوق کشتن زار کیم اولما بارا نه غرق
هر کون کلک کونک کنان کیرک سارینجی	پادشاهم زخم تیغ کله اولدن قان نه غرق
اند ورت مسکین چاریدن غنا جورا تیغ	مستلام اول کاول غیری ایلک اشک اشک
بستان حسن اچند کاه لیس کلکسین	صحن چمند مسانکه کل شکر کلکسین
قصر نوناز که تهنم ایوا و شا	ایچ فلکله مسان سه انور کلکسین
باشدن بوز سونی شکر بوز اچند کیم	اشیارا زلسه اول لب شکر کلکسین
جانان بولند کیمه نلاب اولدی قن	خانک منزلد اچس دهخی سر کلکسین
بوز چمدن بر تو چمند محمد اولمشور	کورد کیمه بویباری کلک کلکسین
اولور بوز بو تو طلعت الدن قن سوز	ویوروز باغی د وصلت الدن قن سوز

دینار

منصف فاقان اولدیم اسره ای یوزی	بشکم در هر جملک جتو بر کورک و آه
کله و خسته کوبه کجه اکن عار ایلد بزد	کسسته بسته هر نیه باق اولک قرا کما
ندر بوده و محتسدر بونک پایا یوقیدر	بلدیجی نی بار تازک بده یاده الله
کسه کورسیه مدد جان آرزون مرکز	چندسه ناکمان برون کرک آه ییچ کما
یحاری نیکو بول خطیر ناگسه بام یوق	عدم ملکیده کنده اولور سه عشق هر
شولیه زینت یوده یزیده اولکل زیا یوز	کیم نجان لذن قردی یاده عمل یوز
اکسک اولدی عیاشکون بادی خط و حال	شور غرضون لاجرم خلا و کل و یار یوز
یارله بن خسته سار کورون اصل نقلد	قند کیم تقوی و اولسه و امق عدل یار یوز
جمعه زرده کویپ عارا شون بوز کلک	بویله اولور عایش آشنه و شیدا یوز
برکنا چارده سالده فلسه نوله بزم	آیت اون درده کیمه بکوز صافوسیا یوز
چشم چمنوزدن کویان قتلوقا نلویا یشلر	کاله زارا ولدی ره لیلی کیم عیون یوز
فلسه سیرتق مجیدر یحاری کیم سبب	والده مینسته قلدی برت رخا یوز
معدر خنک کیم کما آخدر قشور یان اولدی	ایرته بر کون نامه اعماله منق اولدی
حق نه حاشیت قوری و سلکله جا ناکیم	خوبره هر کیم قور بر سه عالمه سلطان یوز
ماه اولدی چیره ایسه شرفند و متا زید	کیم کشف هر کون کجه خاکله کیه ان اولدی

چند دره بیله آشنا اولدم	ملزیم شد اید اهری
خالص و پاکیزه ریا اولدم	نارغده . شوق کلو یاند کم
آزدر غشقه خندا اولدم	غندان انجلد و کهرم لوزیم
وی لطافت بیخ اوزره ما . تا بان مصطفی	ای مدحت بخت اوزره شاه منوالم مصطفی
او کینین قند و که سرو حلمان مصطفی	کیزیم ز خندا زینیا که چون محبتده کول
بن غریبه ایله دوری فراوان مصطفی	بیرو کویک طر تسون فریاد و آهر کرسون
رنگله قانله و کور بوجیم کون مصطفی	مرحق کلک کنار آبه سدن
اولدم کرا بیزیه پاکه درمان مصطفی	ای بهاری دره حیرانله بیارا اولشم
میزم بلاه . ناله و کوریا اولدی کارین	نایله عفتصل اولما . زار صد
محصره . شاه اولی سنک نزارم	عاران دوزکینه بیهغه بزنا که بر قیدم
کلای اجل همین سا که درانتقار من	تیغ غمیله کسایک امیدی حیا شدن
بر تو قویار زایمه انور غیبار من	آدمه بزی دره له که افلا که پنجیق
اولورسه اولسون فاتیله نوز . انکله ناز	تاک روی یار هر پیره نقل اولسون انکله
دیدار حق قالدی صبر و قشار من	صوتی آردی کولکن اولس روی کور بیک
فقیق نازده دورت بهاری بهار من	آخیکون اشک چخله نوز اولدی چهره بر

نیزیم

کلیو جامده مکتوب جانا نلری	ی کلرک انجوز عشقوت الدن قورمز
باده نایله شوق لب یار بله سدا م	مست و شیدا بود و درم صیغی الدن قورمز
حشروت یار جنان سن چکزه دارا واک	اولوز دیر لوز غیبت الدن قورمز
حازر حالت عشقیله بغایت خوشدر	کرا لورسک و غی اولالت آلدن قورمز
با قند ز کزنده دره نینک هر کسند	ماسولون کچر و صدن الدن قورمز
احله آذرله بهاری دیرل غیبت اولدی	ایچر ز مست اولوز حورمت الدن قورمز
کاسه چنک خنک بز مند میام اولدم	اشک کلکون نوز لب احلا م اولدی
زهر همزک شوق ز انجوزم بلا بز مند بکم	مستوزین بر اخی عشق تانک حرام اولدی
چیش انکله لوی آه سوزا تم کور وب	قند بر غم اشکری وار بیه رام اولدی
جام احلاک یاد نه شوق کور اولدم	یکم دم بیجا نلر عشقی مقام اولدی
ای بهاری آرزوی چیش انتریم نکل	اول کار ک کوی چون دارالسنه اولدی
بار خد جکدن دونا اولدم	قند ز کویک بویکلدی با اولدم
اویورم کسه آه و نال مسدن	آخیکم خنکده بر لب اولدم
غم قدین شوق کور جکده کم	احله دره انجده منتها اولدم
نجه بسون طیب بیغیم کم	سرمه من مشقه منادا اولدم

در ملامت ملکنک شام رجب
 بلیوم بن غنله جلیج رجب
 اوداره و قد و کجی آه ارجب
 برده خان کسنگن آبه رجب
 هج نه مشک و مشکان آبه رجب
 قیلوم ننگ و قاری به به نلسه کرک
 چکلوم بار کجاری به به نلسه کرک
 قیلوم ناله و زاری به به نلسه کرک
 ویره لوم بیله قاری به به نلسه کرک
 سولرجا قان او یاری به به نلسه کرک
 چکلوم زحمت خاری به به نلسه کرک
 قیلوم چیم و خاری به به نلسه کرک

آتش مصدر و مشتبه بخشد یا نشیوم	سک کویم در بر مشق ناشق دلخنده دار
ای لطافت مبلجناک واسطه رجب	دینده کج و صلاک و ارکون
تاب انوار جفا کله جفا ینه	آه عاشق کو کله جقهده نکا
جگاری بویوله به هاری حق یله	
میلوه شیشه عاری به به نلسه کرک	
غیرت مشتله میدان مجتهده بوکون	
بر یوزی کلب مل شوقه لبیل اولوب	
زلف مشکین حواسنده کلا اولمشاک	
اولدر رسه غم غیر یله بزی اولدر سواد	
آنوز برکون او کیم کل مقصوده ایره	
آسمانیلار قوت آتش حیلله کوکسه	

سینه مجروحی شوقه بخشد بریاده لور	بزم صیده جام اهلک و مستی ششکه
رسم ایدیب دوده غم یاریله اولش کوکله	کجه کجه یا نغسه مصدر و مجتهده اوله
چاره سنلندن بهاری کوکله اولدی نه ناله	
سوی بر می حشبان در لوروی کوکچکش	عالم نوز می کله مشهور قیلدش
قتلدرک قلدی صدف سینی تری برکله	سخی بنیلا نذو کجی کل یک صرخا روضه
ویرمه هر جاندا اولناد به هاری ده لوان	
قد باکسته ایرشنگدر نیشتمند	صاننا اولدی بیزمله بیک کندرا و نشاه
نادر عجم اوله بنوب کجیدی نه نون مجنون	ناهدا بر غمه کون صجده وارده قایلون
ای جله نیده آخدر غوض اولکسه اکر	

آسمان

بر کعبه او ما حیلده با آفتابله	دشمنده ایندی و بی با چنگله
مثل یوق برسور قاستین اگون شادین	نینه بدلمت قیامت متنها شفا رسین
آقا بیسین جهانک یا کا مرزا ساین	عالمی امد جا کله منقید ایلدولش
عشق قید دن برین عشقن آزاد ساین	بهره الطاف دعلسن ایندی سولک سوغیا
داغلو له کسیتین اذونک عجب قراد ساین	دوقه دو قای خاک زارا بیوی جان و کلب
قله کوه یاده ای کوکل ضررها ساین	اولی شیرین غمن شوله کولچکده کولچک
منعت مهور و عجبده ولا اورستا دساین	باره شیرین ایشا سر سرت عشق با زارنده کیم
غشبه و درد و یاد و محنته منادا ساین	فروقت دلداره صبرلشک بهاری نولکم
ساکه کیم میرا ای تپمی بدلقا ایدم خجاد	عید و ملتین ایشد بر بی بندن خجات
فخ ایدوب دلکشون مرده قلیبیلا اچین	غسور ارم بلدی عجب عشقا هلکیم سنج کون
کسبه مرکز تکایت اتره کجی کچین	ایکامان ایدم کجوه دغم نیرکدن سنک
سن دکلیب این بنی عشقا قاراسنده عجبین	آشنا این اتوب بلرک سوسن سوکسه
ای جهاد قیاس عشق بارله اولد سدر عجبین	بلد سوزد درد و نکدن که سنسن عالمه
دسته دسته زلف جان کیمین تالد بقره	باغ حسن اچین دغ و سهری کلدر بقره

دشمنده

اقدام کعبه نامه کیم هریره دخول	عشق بند با یحسوم میتر کعبه
چرخ اولدینده رانی اولدوم عجبدر	آسا ندی ارما که دکعبه وصله
افلام وضع شیوه توی سید نده در	آشفتگی پر لیل زلفین چرخ انا
سینینینجه آغز یویا اعل عشقله	جان حسد تله خاله تندن کولچک
قلع اولدینجه رشته امینه وصل یارب	اولدوسر قوزان بر ایشور و نقی
فلقه و آشنیله یقده سلسدر عالمی	حصن سندن یاره لیشدر بهاری دوشنده
نقد حسن آسا ننده مکسه خنقله	ایچنه منک بی دایم یکدن غشبه ماین
عاشق آواره لدمیکون اینیک یاده نه	عاشق آواره لدمیکون اینیک یاده نه
بر کعبه او ما حیلده با آفتابله	بر کعبه او ما حیلده با آفتابله
کوکون نه یسدا کیم برکده اشدی توبله	کوکون نه یسدا کیم برکده اشدی توبله
اولدوم کیم جهانه سنک کی پارسول	اولدوم کیم جهانه سنک کی پارسول
سوزو عا کک عجب فیهه لبسون عقول	سوزو عا کک عجب فیهه لبسون عقول
شاد اوله بهاری اولدیم عجب یارب ملول	شاد اوله بهاری اولدیم عجب یارب ملول
بر کوزی ساحدر اوزی کاکره امیر محم	بر کوزی ساحدر اوزی کاکره امیر محم
قاجسون آمدون اولگون یوزل اولدول	قاجسون آمدون اولگون یوزل اولدول
یک کولور سلوی شیوه کونکده دده و غمی	یک کولور سلوی شیوه کونکده دده و غمی
دمی وارده که اله آسا یلدیام عجب	دمی وارده که اله آسا یلدیام عجب
اول طیب چانه دیوک لیلیله اورسوز	اول طیب چانه دیوک لیلیله اورسوز
خالک دلغنا که ی نای کعبه	خالک دلغنا که ی نای کعبه
دیاده ره با دبه عجب کعبه	دیاده ره با دبه عجب کعبه
عجبون کیم میلان عجب کعبه	عجبون کیم میلان عجب کعبه
باری بهله درد و غم نای کعبه	باری بهله درد و غم نای کعبه
برک کل یز یار کون اکیامه عجب	برک کل یز یار کون اکیامه عجب

ملک طالع خاک زلفه اولکده سوره	ای شه باری بنده که لطف ابدی تو نظر
کسیه کوسه سوسون حق اول پویشان کونلری	استمیکیم اولسون عالدده همزان کونلری
قنده سینا اید لیتنک کلری قویان کونلری	وقت عید وصل ایشدی و دم شیم جان
دولتکده اول کاکا اولما سه دیوان کونلری	پادشاهم قنده کوردده جمالت بنده لیر
پورکس او پوزیم کلکجه جملان کونلری	شغسورام آتسه بدکجه جانم طلبی سر
هرطری کلشن اولپورد کلدی بران کونلری	نوبهار اولدی بنده آجیلدی پیرکلا سه لیر
نقد مبارک کونلار او ورو وصل جملان کونلری	هرکیجا سی قدردر کونلری پیرا مسدر
آی قددم اولدی لطف ابدی ایا اسطک کونلری	دور حسکده بهمازی دردمنده پوسه بق
پورصفتند کورد مددم پوزینه بهلا اسنی	دوستم بلسم فلا غاینده منتشی سینیه
خوابده هرکیوم دروغوش ایلیه جانا سنی	ارتیه قلم صفا سندان اولریک شوغله
پوسلای جان کونلر تا اختیارون تنها سنی	دوقا ایدر دم اولدان عالمده وصدیق لیتن
شفق کلشنده بکلرین ای کلر مناسنی	کاه عزمم باغ ایدر سین کاه نرم کلستان
کندری وز جانه ویا نایه پوزینور سنی	عاشق و شسته سنسن اولون بر خطه صاغ
حمد لله تید و کلک بلدی قنود نیاسنی	ایجه تا خوشدی هر چه کردن الله سولیزن
کسه او مزه سی باری والده شیدا سنی	جمع بر اورد بریزیدی کیم قیاسین زصد کیم

ای درین

شوقه قنطره اشک خوشینلر اشک کاسه سی	شوقه قنطره و قنطره اشک کاسه سی
خال هنده وسینه بارک اولور هرگز شیشه	کرم کوم روی زمینده شیشه قنطره سیر
مینیو سارا نثار اولسون سوره لاره کیم	شیشه زردن مطهر آتیه کاکلده سیر
شوقه رخسار کجا ریلده اولرسک عاقبت	قیولک اولستده بهمازی شد و کلک لاری
باشک سلطان کن جا شیراب ایچ خنجر	بردم الدن پیرا دوشمه ایاغی نیا اول
طولسورد عاقبت چون کاسه سرخا کلک	باده ویرمه صحیح کست جام اول
آغلیوب بیلبلک کرازی ناک نازلیله	کلکجه کل ایاغی نجه کیم ایچ اول
نجه نجه عیالیه اولغسر و شیرین دهن	ای کولک نرها دوزغ سنده نقرید عالم اول
خنجر و ک و ملت سفاسن سرملک استریم	بر قیامت دایره شیلر اول ایلد هر اول
حوروش کوزدن نغان اوله کورن منظره	ای پوزی نول ملک ال کیم سنده آدم اول
دور اندن چونکه قنطره اشک شیار ایچام	بزم خنده اولد و ریلده باری هم اول
هرکیکه کوردی هر با لک ای سیری	آلما دیغسل مر خوشیندی نوزی
بیج نلکده ساه کیمجه اولکون کلک	سن باد صهبین اولد بر حور اری
دور رشکده قنطره ایچ سینی کوردن	هانکه روم کیمدی نزل باغ حکور
عشق قنطره خرمک عمنور سیر	لازم ده کلک طاقنده سین باغ قنطره کیم

زاده و نایب با ابرو بر رویه و بر جلالت و در اول قبه اطراف المصعب سید کبریا در بیابان اول

مرد اسلاری بسیار پهلوه اند که کل	مرد و غمورک اولدی چون و قله
ماحضر خیر خیال شنو دلدار بچون	درد هم کل ای کوزی بیاد
سعی این بر سر و در حسنه ارب قول نامه	نوله و کوشور سنک اوله
	اطلا مشتق روایه ادمک
	دکسیر او یخه زانکدک
	بند خمدن کو کل خاده مرابون
	معد حسنه عادی بیارین
	عجز اولنک انکار میب
	شوکم نهم او بیادتی نامل
	عجزه عاینیک شامی سیر
	کرکد که ملیله کل زدن
	تا خله بی کفک کیده بیره
	دل قشاده بجه اوله خده سر
	قزیشی ک بیوز اشیا سر
	شده ای اولدی خضر کلک
	طونم بوغوش آراد قطر
	کرک ادر شیا الیکر کتر
	بیک کوا و قورسه سور اناک
	اولدی شری کلک زده و زرقا
	قلانغی مرش آواز میب
	دکندی عالم اطلاق قید
	فکلا ز بر بند اولی عمر زنی
	همان عشق اوله تقایره سپید
	بهاره ک صفت آدنه کید
صبر کیه سودای زینبیه برینا ندر کل	
سینه توردنه عشق زان پاندر کل	
شاه عالم اولغ استرا و زکده سلطان ندر کل	

مرد

جان خدیگر کن نه بسون کم سر کج	ای یاری کشته کبری عشقه طو شغفه
اینگله آسه کون و کان حایل کل	کریه ایله عالی قشیم شنگله قوله کیه
باغ حسنگد قزارک سیر	نوده ادر و کله قصد جان غمناک ایله
نی تکلف خال خسارک تاشا انکه	نالی بچیکوی جیه بل شمشه ملک کیم
شریله اچیلدی خیال اولدی یاری عشقه	اولسور و زک بو سینه شاکید
	سینده یارنه ندره مر یاره درد مک
	هره مره مایله اگرد عشق سا کن
	بر کجه دوشیله بو کل کل ستر نیک
	عزین ییله مصد جمال یاری یار
	چرخک کجریه یید لر ماه شهر سیه
بیرجا نایله او یز داغ اوغده ندر کل	انک خیره له سولش باک مید ادر کل
دود دلدن یک صفتک آسمان حایل کل	سیل شاک عاشقه جان جهان حایل کل
خف عشق یارک ای سرور وان حایل کل	سینه هر کتر که ای فانی کمان حایل کل
حمد لله طر به غیر فشان حایل کل	چرخ ادر ک ای مور و عیان حایل کل
بیم دود و یوزا ک ای لستان حایل کل	هر کله کوردی دوی نه خوش بول کل
	شرح یار سه آشد آجوب بیکه بیه
	یاد ایلک کرک کینه خیم یله سیر سیه
	کل پا دشا هم ایله مشرف سیر سیه

29

چونکه خالین سوا خط اوله فرشته شماره صا لوش بیست و نه قریب	کلای نه ایوان قدسین ککل شده قرده و غنچه لعل سخت رو بیکن چکوب چکوب خشم زلفکده لدری آله نه چکوبیه اگدن اشیدن آفردی بانسه کارشم عشق حکمی اهل دل سه	ساقیا جام آله بزم اهلن بیا نه طله لیله زلفکده هواسنه شکر جام وینیه کسه چکوبین قدره با جفا کیه دوستم آهیکه سکین دلک جامه ذوق افکانه بیزین آهلق چونک اندر قوروش اول سکین دل	تازه کل بهر خنده کو یا که چیکون او شده بال جویپ بر و از اید زلف هلیون او شده
بزرگ سودای رخ اندم اشته و آلا اشته بر کل بر خا رخصان اشته خلد آراشته سون	سنگیون انقیما نام ادب کاند لیکن اولسه بیچی شرد لب شرمنده دوشرد بر بولک انقضا شها بنده زبان اولسه و یسه تیغک نشا نالردی بمادی صعل اولور شکل فرخنده منوره	یچیکه کلکون سوندک وارکن مید نه طله ای کو زنی آمو کسبیه مجنون کی با نه طله هر نه چورد وارسه لطافت با کسبیه نه اولا سیری سا که کیم ویدی کیم زنده نه طله ای بهار بر سیال اشک وار بوری عشا نه طله	

چونکه

باید انقی مشور زلف برینا ندرین نار شوقیله با نوب ووا نه جان ویرینک قدیم بولوسد بیخه سول بیلان سا بوش بر شه حسنه قزل اولدم ایچی بولرا غییم خاله و مساند اولور روی بهاری بیکی	کوکون اولسون بکاید ککاید بر ابله کج عشقیله دور و ناک باده شسته و جین خیلان ش اوشا حسنه بکند زوسوز غنا بیله قرد جامی اولسد طوره رشوق زخسا ککل آتدی بده و رایجه بیضا و چوقه	خدا قلم سون آتون بخلطلم قوما عاشق دل وینیلن خلیا بولسد وارسه میکتل خلیا دیگر قلمون بکون دیون خلیا قوسه بر غنچه ساقیا آن خلیا صیقین خنده دل کلا بخلیا عقلای کو زنده سون دور خلیا	عقلی بهر و عیال اوند و اولار اوند سون فادیم بهر و عیال اشته کلا زنده سون عاشق و نازش بین اشته و ناز اشته
	کوکون اولسون بکاید ککاید بر ابله کج عشقیله دور و ناک باده شسته و جین خیلان ش اوشا حسنه بکند زوسوز غنا بیله قرد جامی اولسد طوره رشوق زخسا ککل آتدی بده و رایجه بیضا و چوقه	خدا قلم سون آتون بخلطلم قوما عاشق دل وینیلن خلیا بولسد وارسه میکتل خلیا دیگر قلمون بکون دیون خلیا قوسه بر غنچه ساقیا آن خلیا صیقین خنده دل کلا بخلیا عقلای کو زنده سون دور خلیا	عقلی بهر و عیال اوند و اولار اوند سون فادیم بهر و عیال اشته کلا زنده سون عاشق و نازش بین اشته و ناز اشته

کوکون اولسون بکاید ککاید

در وقت خوردن
 آن را با آب سرد
 بخورد
 و در وقت
 خوردن آن را
 با آب گرم
 بخورد

کرم ادریس حسن چشمه برتوق و پلا بله قاسون بریر جاده نخلت مجران دیو لیل ز لولک مؤسند بهاری بان و یوب	سوک بون و یک کسول و اند موزول شعله آیم قنایا آسری کرد و استنه شوق با نازند بر اثر آسردی مجنون استنه	فنی برود و ماکت حان کارا پر صدن سود الف قدم خند یا اوسون مرود شنگ یک بانویا قناده نم بر و نه ووش میکیه شوکله نذکیغینی می محبت بک استر اسک نه بسونک بود لیدد لایلی لیل مجنون	کاسه سین لیلیله اذی بیه ماکلاط چشم کوزن بزکا نه منقل ظفر نازک نزارق خیره اوسون شعاع نار مجتهدن پیر کربینده سعی ایدوب کجری قومرد یالار سیل اشک آردیم رعایت بریز و کز مودسکین کی ما شقله یوق لیه استنه
خدر مجرکله آگده نه چکر و ککنند سود کمان عشق ای دلبر قتی کبد چکندون سور کرد قالی شهور خسار شمع اینجندون سود دماه عشق بزمند که اینچون کچندون سود بین اوسود اده شندی بهاری بلیه بنات سود	بند عشق باره کیدی تیلیم آچشمه بلکه بریر کا طندی سیدن طنان التیغ برده لدر کجری عشق ای نازدن نزل آتیم یانی بیغ اوسون که کوز کسور نازن افلاک کوب و جمیلده و کرسه آتیم اوسون چشم منتظر در سن سلیمان که کوز آه استنه	تا که سن بیغ شند قدن کونیکه قلدیک طلوع سن مهور صعدنه جانان عاشق و کشتار دلپوش شوقیکم چاره رخندان آگده در یازدر تا کیم بهاری صغره و بهار سدره دل نازک او قاندری نهندن صانک آتیم کون غنچه و عشق ای حسن ایدر کجری کیم کوز شوبله مجری ایلدیک تیغ نزلک چای کیم دما ایدر حال سور رسک بود لیلیار نازک درده مجرکله بهار نه ندر برین اولدوب	کوز کیم صهر در خسارن مجتهد قومر بر شوق جانانه حشر اولم چای چشمه آقلیوب آه آنکه در زاهد کوریتیب آتیم غمزلر بیلد کسور قنله و کرسه نولکیم اولمده نامهلک درده می مجری بله کوز یازدری تراغ نوز نزلک ماه استنه اویندر لری طوق نازک که بره استنه بکوز اولمست میده کیم او غریبه چای استنه بر چینه رکیون غنله سور لیه و ایشا استنه صینه غنله خنجر نازک چای چاک آتیم کوزدم اولم فناده تا کیم چاک آتیم کوزنه محنته شندی زخشاک اولمش یوز کج فر قنده غنکله در دفاک اولمش یوز غنیرس کوز کیم قن اولم خوزه هانک اولمش ذوقوش بولند خاک اولمغه رخسار قن قاصت بر خطه کوز برنیم قن استدر قن یاری آتیم در معدن غنله حاندر قن دوستلر یوزدر ایدر بوند آتیم قن برده بره ایلمس کیم عله غنله قن

لطف ادیب بولاشاق ایله کلا سروسو کلا	لشکری همزان ایرغنایت زیون اذیق
زلف دهر کوکوزیک باشلانمغا کلا بکا	خو قدن نیجه امین اولموشق اچر کلا
کیمک منقش بال اولده دی بزد بکا	کوشه وحسد تو مسکن اولموشم بوم
آتش دوزخ کوز بزم عد کل احسد بکا	نیلم باغ چغانی کم رخ دلسا رسد
بر چکریه دهری هم بچک شمشیر بکا	بونده بک بو قی معاری مملکت استبر
ای طیب جان ینه سندان اولور دور ما کلا	دل قی عیار اولمده ایر می همزان کلا
بعلری یی کیمف اولپ نیک دیوان کلا	سرو رو کواولس خجرت شه عاک جیلد
ای کسان ایر ویه چوقدن منتظر دور ما کلا	کلن اولدی طورش و لب نیک سرت نیجه
کرو اولپ آلتون قلله چکری بریشون کلا	دمنه حسکده سنک بر نامه یانه م کلا قلا
لطف ایوبی مایه اولسک بو کجه ممان کلا	روضن اولور دی بهار نیک کشتدن کیک
اشان چمشدن منتکام راست کلا کلا کلا	دمدم جام نا چون غمزده له خجرت کلا
کریجه آ آتشیم کوکل آزدو چک	دغلو کدن زلف بیجا کلا قلدور مدی
سینه سینه هر و مه کیم کلا دهر چک	طالع چمزه من را حسنت کیم لیل نوز کلا
کرو اولپ مجلسه اعلالک یادنه ساند کلا	لبلیک کیمی دوشانان بادیه هر اهل زود
سنندا اول بیجا کلا کورسک نه زینت کلا	بیج صوم بر سین بهاری در سنک حاشانی

زلف اوچمه وفا کورسک چیمید کور کلا	ایچ ایله در یونده چقا اعلاب قدر قور
کلشن دهر بهار نیک بود میل اذوق کلا	کانه مرع کلا له خدر سورو قلا اخلر قور
شکن	مارد ککشنده کوریا کیم کل تر بیست تر
زلف افشاک که مرع ممدد اهر بیست تر	سهندک سوس چمن سحنته خجرت بیست تر
کل یوز بیه تاکه او کیک ایله سنبل ما چنه	کرو امام شهنکه محراب و منبر بیست تر
اول کلا رشک طاقا ابرو سیله زلف یاده	بر صعب فتنده در خورشید غا و در بیست تر
زلف شینگی او ما حال سلطیه دشواره	اوله کله بر فتح بابا کلا یورود بیست تر
اولشده حسناک اینیکند بهار هم وز شپ	کورد کورده جمع کوز و و قلدور یوف
اوسته د نرسه بر کز کبسه دواره یوف	کولکجه خار ونسه میل لیلن دلازه یوف
سرو سرتی کیم هر کز عا شنده باشا کور	بقرم نقش و کجار بادغی عیاره یوف
کچشم عشق بیجا ریون سقیقند سوز م	شیوه و پرورد بکجان اول شاهده نا فاره یوف
بکه کلا کجه متزینک ما نه هر پویسته	ایجه باری وسله باعث اولین اشعاره یوف
شعر اولدیم هر کوزی آهوا کلا صیدا اوله	هم سلا قدر بیغ این شنده اولا کلا کلا
نجه دملو بن کیمی کلا دلسر بکا	دکه بر شاه سرفرازا اولور حسد بکا
سر لیلنا قدی بی سلطان عشق اولد کلا کلا	

سکود

سومن حامله بزرگه چنگ سینه دهری	سختی بولند آنک ترک الهم جان و سرتی
ست اول هر دم تجلیله چنگی قد قد	بزم بیجا لید اول کوز قدر سرور دی
باشنه نالده منتقن آتسه زله بدلتش	دیگورون مالتو چلبید یا شوقه عاالی اولک
خون حسن آچوب سبیل اتش و صلا هم خنق	بیرد کر اور ندم درسم اولمه بیکری
نندله اشکلده رخ زده لیه پله ای اقله عوموش	اولم هم طرخا نذر جو قدر آنک سیمه ذرم
سیرا بولدن بر اول سور و لاری قام	سوی کو کل کوزم اول قامت با لاری قام
نه شب قدره ایرو صوغه نه عید و سلمه	کچور سومله کرجه اولون لکرای تشام
هرگز اول کوه با کینر بگوتد بویستد	آزایب اشک روانم دیدی دی یای تشام
غلم بر صغی چنگله کول هر کوزد لالت	شول کمان کن کیسه کیه چکه هر یای تشام
مالک ملکنت عشق اولد و کسه کرم اولمه	ویرد لر صغیه باری سای که دنیای تشام
کسه بوق کشفور حسن اجره نه اسدند	حق بودد مالک ملا صدقه بکون کسبلد
شوبله قد قد تی غنی غمخوی خوشترنگم	اگد و غمجه دخی تره بد غنده هر رش
نقد سر کشفه ای کول کول اول سور و دوان	شیرت ایله سن آتی آه سیمیز لاله اش
اوبید رسن پله یا کچمه / اچمی هر دم	شه مو باشن افندی سای که لایقی و سارک
مسندده دردی فراقیله باری سنیا	اوله که صاخ اوله عار ایله بر کوزا کادک

قور قور فاقرا اوله و راز دوزوم بلنده	آهکیم سن غمده مندی ریشیک دلنده
اوله کم زنگ خنق آینه اولدن سلنه	اچلم کتک می جام سرو و انجاسه
ساقیا جام میک آفرین آب و کلنه	نه طبیعتد کدر قوری نه خاطر و خیار
عاشق سوخته نیک دوییه سوز دلنه	نقدد بار و دست کین دلسه زاهد خشنان
سختی کافر اوله میل ایله دو مایلنه	ای بهاری می و عیبو یا اوله و بیز آب
صحن کلله مننه سن غنچه خندان بیرومی	باغ حسن اجره که کونکون نه چان بیرومی
اول یوزی بدوستی اولمه تا بان بیرومی	قره انخلسه مشا غله شردن کرو کمد
راستی بودد اولسر و خنق امان بیرومی	حد عمری کجدی و دین کجدی چناره قندی
شوق آتدی صنا حال کرمیان بیرومی	بزم عشقده می جام لیک نوش ایسیلم
دولدی اوراق حمان دق و دینان بیرومی	شولنده بار دی بهاری بطالت و مسافری کم
یا بچمه برده و کم با شوقی ما شدرله	سجده بر عاالی غرق ایلم یا شدرله
نه دوییه آچمز بزرگ سر خوش ندرله	کچم کوزلری کیم نزن او قنی ندرله
فاره اهرش اوله نه غیور یا شدرله	مردی هر یله اولب کندی نوش ندرله
بزم بیجه اوله حال بر قز لا شدرله	ما غلار لشکر اولب آتدی حسارتی
اگه کم دوی و راز با شوقه کسرتیله	کراسیوری غم زلفیه بیا کور بید

سوم

کرم اول مجلسنا بخش اولوا در توبه نتر	جام عمل بری با اولی که اهل وقت
کاکلا برود رایدن بند خمدن کاکه سورت	آهکیم بجران شنیده بعد ل مسکنی
کیم ده ولیدر ده و سندانگله تخت عمل وقت	فردم بر کون خراب زمین و آسمان
مندان لرکیم طولا تو کوی یا ز جوق جوق	کویا چا جدم کیم کیمه اسلر طراف
خلفه زنجیر زلفون بو نینه انیز طوق	پانی توچ ایسکیل اولاس بهر غا اولوک
کلیم صالیز سر و لا زال لسه	صحت خامو یوزده لور عتالده
مجدک عشق ایدر کوزلر شهاده لره	کوکس باغ جمن دو شسه کساده نزلکیم
اکلر کوز کوی ساند صعیالده	آلوز جام لیلاره ایدر شمه ک کون
بزی ستا پلرا و کوزلر قوف و اولره	زاهدان وصل کالریب شرف اویه و کالکا
جوغ الف جکدی خیال قد کلا لسه	دون کیمه سینه سته یته بهاری بیزیر
سایه بالای فکله یزه قایوز دودر	من کلاریبا ایچون خاری جفا یه قایوز
بو طریق مشقه بر صجبا یه شا یوز	دوستم عارایله کویکه کورده کجه بزی
واعظا یزد انی شمع مصطفا یه قایوز	منکم محبوب سو کله یزدک مذمجم
بعضایک اصلر رندون نرایه قایوز	تک بزمه عدم اطسور کوشه بیجا ده
دوبدلر بر کون شفا اولمیتا یه قایوز	بو نجه بلدرکیم بهاری اسنانک بیستور

بهر و راجوره انده هر کونک جام هم وار	بهر و راجوره انده هر کونک جام هم وار
کویا مناسبت حلقن الیکا وید و شردن	کویا مناسبت حلقن الیکا وید و شردن
نلانمدر بکاخون شنبله زهرچور آتوز	نلانمدر بکاخون شنبله زهرچور آتوز
کدای میکره کلامه ملکی اسله جسته	کدای میکره کلامه ملکی اسله جسته
بهاری شاد و شندان اولسه برده مجیکیم	بهاری شاد و شندان اولسه برده مجیکیم
کوزلر قی تو که صیدا انکه محرابه چند	کوزلر قی تو که صیدا انکه محرابه چند
چند و نجه فکله دودر دم خلین جمان	چند و نجه فکله دودر دم خلین جمان
دشکله نجه حالک ایلم کسه و میکم	دشکله نجه حالک ایلم کسه و میکم
قامت یا اولون اوق بی آتم صدر دم	قامت یا اولون اوق بی آتم صدر دم
سز لینه بهاری و لشر بین دایم	سز لینه بهاری و لشر بین دایم
منای غم یا ریه نیه اوی لصورک وار	منای غم یا ریه نیه اوی لصورک وار
دمادم سیلا شکله کورسین کوی با ناه	دمادم سیلا شکله کورسین کوی با ناه
جمالی ستانده اول بر بلبل کویا	جمالی ستانده اول بر بلبل کویا
کنا ر آتو چشمه رخ دلا دور کورک	کنا ر آتو چشمه رخ دلا دور کورک
وی جام لب لعلن بهاری کوی نیش اقدک	وی جام لب لعلن بهاری کوی نیش اقدک

نجه بر آقا این حال با پریشا شدند آه ای قانجی کمان یک سود جا شد یا زنی عالم شد سینه سوزانند آکله شورین لیمها آکله در میا شدند دلور حقی بی آریا سون ایسا شدند	نجه بر پیش دو کین دیده کر یا شدند تیرن یک سقله و غم رختله دله بو کیم فنده سین کل بر عای معده جهان تان تیش بندان ای زاهد پاکیزه حصه اول و صلح اوله مک صوری بهاری نیم ایسا شدند
اولسون ساکه فالورسه ای اسپیر اولسون حصه ایله این حاله بندن بئتا اولسون عشق اعلی آراسند آکله سون انرا اولسون تاک کر فسه چیشیله بکا بر نطله اولسون بریا آریون جمله می زبید و زبیر اولسون	مجرکه نجه بر یوز ملک زک زند اولسون اوله نم مجرا ناله بیسار و دلفسکار برودله بوند آتک جان ویرینیکه چفت اولدوشنه و اینیم اغیار له یازک بوند فلک جوری بهاری بیچیا دلش
عالم خدایه واروی سن کنده عالم کنده سیم سرتک دید آسک کلر مکده اعلان کینه بکز کما اوله خا تکده شول کر یلک که وارده بروی پرچکده آسله قلعه و کلا شول قان پرچکده	اوغه یقلدی جمله دل کشوریم عکده صنا که منسل اوله عشقکه با دشا م فتا کو زکمه کوز نسیرین لیک ککار که طمن ابر حلاله کاه می کما نه ایسا جانا ولی بهاری سودای پرد لیسدر

مخبر

بر یکن اده مشاع و سله سوما بز هرند کلون خا کله کله ایسک زاهد کون ذیت دنیا په نقش می مرکز یا شعر اولها بر یازده لاره صوادار اوله ست شیار یوز طوطی غزلن شوبله بکر کیم	فدا کنج خنج ایوب آدی بزانان و ازین اعلا عشق غمنا عالمه در ادا نا باهین تند اولدجه انلارد انخلد یازین شوبله عالی هم کیم بیبر و و غمنا یاز ای بهاری با دیدله بیلن زرد ایسا
عی عشق یله طاشق قان زلاله کین کورده غمندان روزگارک بیات آنک اولدوی از عشق ایک جنر ویدی مجری مشقده یاز دو کفر قشقه دردی بهاری	اونسه کند و کلا یقال اولسه سکند اولسه دریا اول اولسه جمانه بر سوزا کله قابل اولسه در مقصود کلجا سال اولسه آتک هر کور کور بیک یاز اولسه
کل کدی کندی بولدی هر کوز با یوزن شوبله قزاردی کور کلا ریایله زاهد و ک کورد کجه کوی ایچی شاد اولدوم بوی کیم سوزدونی دم یا نه میا کده کل کویها ربیکه دخی عشق یین یکن	بلبل کور بوی با ای طوقی قشای یوزین کولده و نشدی کورسه می کفتا یوزین سروز اولدو کتک کور بیات آتسا یوزین حق کور ستمده برده خا اولدو کتا یوزین تصویرا بوردی کولکده هر در با یوزین

کوه خندان اولنگه	کوه خندان اولنگه
کتاب وقت و چور و خاينه	کتاب وقت و چور و خاينه
رقيبا مصحف روی کاري	رقيبا مصحف روی کاري
کوبه بين دمه آفاده نموده	کوبه بين دمه آفاده نموده
کککل طغينه در نام انجمن سين	کککل طغينه در نام انجمن سين
سجده کا اديتسه بارک اشک طابختي	سجده کا اديتسه بارک اشک طابختي
بر فرود يوان له عشرت کجوسه دنيه	بر فرود يوان له عشرت کجوسه دنيه
تيريله شجيره صده کجوسه نولا کيسه	تيريله شجيره صده کجوسه نولا کيسه
سيله ويريسه عجب رجوي شگم عالی	سيله ويريسه عجب رجوي شگم عالی
ای بهار کسده لور شگم اک انفلان نازين	ای بهار کسده لور شگم اک انفلان نازين
جان وير حسرتله آخرد ده شجيره	جان وير حسرتله آخرد ده شجيره
آهکيم شمرک اوچندن درود مندا فاده	آهکيم شمرک اوچندن درود مندا فاده
ای يوزنی کل بر کون اوکام پنجهون دريلر	ای يوزنی کل بر کون اوکام پنجهون دريلر
يا لقا ای مهرور و امیک شيب خنده يوزين	يا لقا ای مهرور و امیک شيب خنده يوزين
زارکس در ايدر بهار و چور و وي بار له	زارکس در ايدر بهار و چور و وي بار له
بولدا و لور آرتوي و صل جان خستني	بولدا و لور آرتوي و صل جان خستني
نجه دمه دکا ولدی نيز يوزين کون آن	نجه دمه دکا ولدی نيز يوزين کون آن
چه دريغا ولدی شول سرور مشر مانتني	چه دريغا ولدی شول سرور مشر مانتني
سجده آه ايبه زلف بر ياشان شني	سجده آه ايبه زلف بر ياشان شني
بلبل خود يرد ده کاشي کلک شانه شني	بلبل خود يرد ده کاشي کلک شانه شني

کوشه و لکه و ولیده شم جا نادر له	کوشه و لکه و ولیده شم جا نادر له
کما و لور ۳۳ شم سو دای رخ و زلنيله	کما و لور ۳۳ شم سو دای رخ و زلنيله
دوستلار و صفت کاري بازه لوم ده له	دوستلار و صفت کاري بازه لوم ده له
زنگ خندان ککوکوز آيينه طبعی	زنگ خندان ککوکوز آيينه طبعی
سره قنار له بهاری که ده ماد صلیق	سره قنار له بهاری که ده ماد صلیق
بکره دده ۳۳ نوله چمنله آسه ملکه	بکره دده ۳۳ نوله چمنله آسه ملکه
ماه اوکیند کجوت مصدر جا ليه آتوک	ماه اوکیند کجوت مصدر جا ليه آتوک
اوپوری و لشدی چي سخیل و کلر خلدنه	اوپوری و لشدی چي سخیل و کلر خلدنه
حق بویکما اولمه نامهر بولنوز و کاک	حق بویکما اولمه نامهر بولنوز و کاک
مالک ملکت عشق اولسه بهاری شجیر	مالک ملکت عشق اولسه بهاری شجیر
آغلرای بیلل کوزم قنلیوب فریاد که	آغلرای بیلل کوزم قنلیوب فریاد که
و ده و وصله خله فنا تک اولدن ساکتر	و ده و وصله خله فنا تک اولدن ساکتر
تبع نونک تک ککوب قور قورقه ادر کلک	تبع نونک تک ککوب قور قورقه ادر کلک
جمه قنار له هاد و ش سوزی عشق ای کویکل	جمه قنار له هاد و ش سوزی عشق ای کویکل
آستا کلون بهاری بند کیر آه ایلک	آستا کلون بهاری بند کیر آه ایلک
بکره اولغا نیکم بر اوله معنا ندر له	بکره اولغا نیکم بر اوله معنا ندر له
زین قنیر تک اوستن کل و ریجا خلد له	زین قنیر تک اوستن کل و ریجا خلد له
نه ویروب آتوز ده فتره یوان ندر له	نه ویروب آتوز ده فتره یوان ندر له
سر یوج بک ایلجم جام غی افشا ندر له	سر یوج بک ایلجم جام غی افشا ندر له
بکره بند بیک سیه ایوه سلطان ندر له	بکره بند بیک سیه ایوه سلطان ندر له
اوپوری یوزن لور مله خنده بولیدر ملکه	اوپوری یوزن لور مله خنده بولیدر ملکه
دو اتم یئشوب آکا یئشده دی که	دو اتم یئشوب آکا یئشده دی که
قور قور اولدر آتین اول سرور وان بکوز	قور قور اولدر آتین اول سرور وان بکوز
ایسه بیر یئتم چقره آسه فلکه	ایسه بیر یئتم چقره آسه فلکه
قیدی بوی بولده ککل قنلیک ما ملکه	قیدی بوی بولده ککل قنلیک ما ملکه
فاده ویرین بورت نولدی دل نانا که	فاده ویرین بورت نولدی دل نانا که
کسه اینا نزل اولدی عهدت بیا که	کسه اینا نزل اولدی عهدت بیا که
دوستم جا ندر ویرلر خضره خلدنه که	دوستم جا ندر ویرلر خضره خلدنه که
باشه ایلکیم در سنل آتیرین اوستا که	باشه ایلکیم در سنل آتیرین اوستا که
باد شاه صده دولت آتک دوشتر آتک	باد شاه صده دولت آتک دوشتر آتک

دور

طغلی دیب کبری پادشاه در بر من خداک ملک غمناک شاه بیوزاری دلخاکه دیرمزا طلسم و دیبا به بلا س چق و زانک خاک را لیلک آتک بولنه خا از غایت ابروخوان بلا نین پایت دوستدار ناری غی قویله نیارسک کویله خاله زردن کجلا او پوسن اولدی د لدار کیمیا غمناک حصه زری زرد اشک الف وه اشک زبون ایشوز جسم سوزی	تو تکلف بولنه خاک جان و سدر من آمله اشکرا اولسه عام و لشکر من کرم سوزی رسد بنم باشدن آینه در من او مرزا ولیه ضایع و کلک کومد من اولشه ملک مالمحت او الی سرور من کوی دایره نه نقره خاکه تر من یا رایشکنده کلا قلدی آمله پر من قد سکه منقا یوقی صمن بین زرد من عشق بز منده بجاری بودد زبور من
رازوی قاشق ایلدی اولدی سره اشتم بیتم آستان پاری میدن غن میسدا و لشکر برک کون خون مشکله در میگده غرض کل حسد زانده بنم موجدان ابرور و ان اول کمان ابرو او قتل شیر یانده بکوز	قاپه بویانسون کورین ۲۰۰۰۰ باشم ۲۰ عینه تپه دولت او ویر پیر و کدق باشم ۲۰ پرخسه شام تخت و صلک دکلا اشتم ۲۰ سبل اشک او زره سنگچون کوبیور قائم یوق بجاری دینده بر طغله پیر لاشتم ۲۰
زانده دل خنلام غمناک به صلدم کویلی	خدی در خا بر او زون سوره ایه صلدم کویلی

بندای بنم بی شمول بر کوزل قول ایلدی کون یوز دن شیکلا حنی نورض و ن اشخه بر کون قدم بسون دیو لوسد ایده ۴ اولشا سه اونجه و عالمک بی صحه جقه هر کجه شعی جارینک ناک	کوکم آزاد بکن الدی کند وی قول ایلدی مسند ۱۰ اولسو کله غایت وجه معقول سبال نکم ستم او زره بریرین بیل ایلدی بند متبل دیو باند متبول ایلدی برومن کتکنا عیشتنه مشغول ایلدی
کمال ایلادن ایزک ندر سینه داغ شکدن قاجمده هرگز شیخ اشه واعظ محمود پیلان چشم تپمی کوه کجه آغسل دده ۲ بجاری غایت جوق قدر	توکم چینه آجدی کویلی بلیدی زاهد کده و اویلی کوزن آتده ایه آتک سوزی موق یوق جل کوسون یوز سینه هر کون دینده بن ساک یوزی
شهر یوزی کوشن لک قمر ن آیرلد ۲ قار و صهر و له جان بولنه کندی قن غمان ناله ایدم ۳ عجبی لبیل و نش بی ایلکده ن آق قتلار چون غرقا کورد دکانه یازده دو کده ۲ یوز سر کجکی صیب	غی آتیک ۴ اولصل شکره ن آیرلد ۲ بر عشق اجند کوه کام نلردن آیرلد ۲ اونجه لب یوزی کلهرک تده ن آیرلد ۲ صنکده نغ نما قیله سره ن آیرلد ۲ بجاری یوق بره بونجه کوه ن آیرلد ۲

ملک

اوله یی بیکر ملک سیمانگان کورد مد ۳	اوله یی بیکر ملک سیمانگان کورد مد ۳
بیغ اکان چونکله اوله عالمه وارنه کورد	بیغ اکان چونکله اوله عالمه وارنه کورد
هم ایتم هوشتم عکساره کورد مد ۳	هم ایتم هوشتم عکساره کورد مد ۳
سرو قده کاشتم کلکله کورد مد ۳	سرو قده کاشتم کلکله کورد مد ۳
طاممه بکوز اوله کل یوز لویایم کورد مد ۳	طاممه بکوز اوله کل یوز لویایم کورد مد ۳
کعبه وصله اورد صغایا بانه میلر	کعبه وصله اورد صغایا بانه میلر
نجه یلدر بره اوله کلکله کاشتمانه یلدر	نجه یلدر بره اوله کلکله کاشتمانه یلدر
هرکه سود ای سر زلف بریشانه میلر	هرکه سود ای سر زلف بریشانه میلر
قنده کیم جام شرایله اولسه ملام اقه یلدر	قنده کیم جام شرایله اولسه ملام اقه یلدر
بالا اولدیک دور شوب واری هجرانده یلدر	بالا اولدیک دور شوب واری هجرانده یلدر
صحنه کهر کعبه شعیله کوز	صحنه کهر کعبه شعیله کوز
دل سود ازه بلم نه میلر	دل سود ازه بلم نه میلر
ایده می بجزم غشفه کلد	ایده می بجزم غشفه کلد
بر مئلدر دلی لاجیه سور	بر مئلدر دلی لاجیه سور
دود آهنگه آنک ایله حذر	دود آهنگه آنک ایله حذر

عشق در لریز اولدو دیار صلده کولکی	عشق در لریز اولدو دیار صلده کولکی
دوان امینی وصله فریاد صلده کولکی	دوان امینی وصله فریاد صلده کولکی
واله و میخون اولوب محول دیار صلده کولکی	واله و میخون اولوب محول دیار صلده کولکی
چانه باشه قلیوب یالا دیار صلده کولکی	چانه باشه قلیوب یالا دیار صلده کولکی
بلده بر آفت دورانه ویردم کولکی	بلده بر آفت دورانه ویردم کولکی
بر قنات غمزت ییکانه ویردم کولکی	بر قنات غمزت ییکانه ویردم کولکی
کولک اولدی بر کلک شندانه ویردم کولکی	کولک اولدی بر کلک شندانه ویردم کولکی
پولکده بر کوزل اولغده ویردم کولکی	پولکده بر کوزل اولغده ویردم کولکی
کوز کوه بر کوزلری قشانه ویردم کولکی	کوز کوه بر کوزلری قشانه ویردم کولکی
کلسون دود و کلکله زاره اسکندر حکم	کلسون دود و کلکله زاره اسکندر حکم
کلکله بوستله بازار اسکندر حکم	کلکله بوستله بازار اسکندر حکم
مالا اوله کلکله صرغاره اسکندر حکم	مالا اوله کلکله صرغاره اسکندر حکم
میخیزی غمزت کلکله اورمه یاره اسکندر حکم	میخیزی غمزت کلکله اورمه یاره اسکندر حکم
دل ویرلان سن پت دازاره اسکندر حکم	دل ویرلان سن پت دازاره اسکندر حکم

د اولر

مهر سحر یار جنوب مهر در نشان کورنیز مجلس مید و گسینه یا کلوب و لدارک اهل عشقک بوجد رکجه فلکدن قورن بهرن شلیم کوبینه قشک واره بیه جمهر و لدار بهاری سجد شاه اولیم	فردم بر کون کا اولمه تابان کورن آسون جام اینم کوزمه قان کورن درجا فاده و یل خاکه کیسان کورن سپلا شک پاکه در دمای غوان کورن برکواد کا شاه صد بنه اسله کورن	غارت جان این بر سیم تن و لاکدر فوله ختام صدف درسم آتک اولسم کند زنی جا ملرا نیم فوندا بر سیه شویله کوز لر با ملرا نشام اولجه نیم هم سیمین کورن بزم بر سر شد سینه بر سینه مار و در هر منله اولمک اول ملک مهر نده کلین فار و خلوت مجرا	نقش کوزن قدن شود کم ساهه در مجدد قلصه برده باره کم سکا رحمت و بخشنی نلسون شوکس کم
شهری سی تخفندان آتک سینه بر بر کورن برود کورن نه و صا فاطمیف و پاکدر حق بر کورن ختام آتک زینت افلا کدر کوز لر ی اولم فاده به بتمدن فشا کدر زاهدی سکیبن در کورن بجه ادر کورن آچه ما شندن سوزن قنیم پاکدر آب کورن طام سدوان بهاری سکا کدر	و صد بنه فار جهلان آناهه در سطحه روی زینت سجاده در عاشق آواره لوده در		

فردم

فردم عالمه اگدن جامیم خود بقوه دانه دانه انگد بر یکجا نیم بر یکجا جور کبار دمم ایون سکین بهاریدم لم	دفع ایون دنیا شینی باده در کوردکک هر بر موم زاده در اولدق بیچاره دال زاده در بر یک کوش دره منشا فاده در	هر کجبه د لزار و جان بهار و سیم یاز در شولنده آ اتم انا اول کاکارک کورن کرم اولم کورن بر کسک طوقا سون کورن بر قوش بر مدد عالم کشف ساخته در طلعت حسینه یارکمه سجد او کورن همد ایله یاری لطف جویا و جهک اتوک در سناک اولمک شجه لیلون شولدی که زلف یاری قویب خور یاتنه قدم بیازن آقلمو غلیو در دسه در سناک بهاری کلسون ال کورن مسراد	عقل و صبرم کاربان کوز کورن فاراج ایران داغ و هر یله بهارینک صد رسک حانی
اولسیدن زلف د لریک نیمم قاره در اشدم بر م اشک کورن که سناک خار در کیم کورن باده آفاده و آاره در می شفق آده فلکلر سببه سناک در بر تو موم چالنده آتک سببه باره در	دوش آینه اخله اوسر و کناره چاک بر باغ کوشه سندن می خوشی کورن چاک بازار هر چنده همان کورن چاک ای سبلا شک چشم بی کوی بیره چاک کوه باده آ کلکه سناک خار چاک		

کوزی آهولده صحنه مایله کلوز	انفک و مشک ایلر زلف منشا ایلر
لاو بالیسوزا آکین حنقه مایله کلوز	ساک قدردن اولماسه انکیله قولا
الف و طاع یاتیرنینه مایله کلوز	باشقند سوزو کلله باغ جماعده هرکه
صغی عا شقند سوزو مایله کلوز	ای بهاری خنزه کلله حنظ و حال که بینه
شیرت اودینه و نذی و لارک ایلدی	فاری چنایه باندی کلک اراک ایلدی
رحما توی کللا عا وسقه سوزو لار ایلدی	بن تا قلیبه خسته کوبه اولمشه چالک
دشت فشاوه شکره قلندر لک ایلدی	سیرانی برنده بختورید عارسلین
سینه دونه دقینی کورده نه کا افراک ایلدی	آبردی بندن اولسنم و لری پای استا
حفا که بن خدریبه برادر لک ایلدی	فرقت شینه بکلدی یام غدر کلار
انصاف زلف باره که آرزو لک ایلدی	قلا به چکدی خلطه مو بیلکه و لندی
عشق آتشف کده چکورد لک ایلدی	مسکین بهاری شعریغ شوقنه آتک
جان و یارن او یزیر لکه هریر	خود با فده سوزو کده فکرم
هریک کلام اوله کوکله سیدی	کلشن بخت کوز خنزه کوزونه
ماهی کوا و لاسه بوزو کوزی	آفتابیم کوزونه ۲۰ آتک
مشدا و لجنده اولسون اولسوز	ایطراک آریسیا نه بکوزونه

شیرت اودینه و نذی و لارک ایلدی	شیرت اودینه و نذی و لارک ایلدی
رحما توی کللا عا وسقه سوزو لار ایلدی	رحما توی کللا عا وسقه سوزو لار ایلدی
دشت فشاوه شکره قلندر لک ایلدی	دشت فشاوه شکره قلندر لک ایلدی
سینه دونه دقینی کورده نه کا افراک ایلدی	سینه دونه دقینی کورده نه کا افراک ایلدی
حفا که بن خدریبه برادر لک ایلدی	حفا که بن خدریبه برادر لک ایلدی
انصاف زلف باره که آرزو لک ایلدی	انصاف زلف باره که آرزو لک ایلدی
عشق آتشف کده چکورد لک ایلدی	عشق آتشف کده چکورد لک ایلدی
جان و یارن او یزیر لکه هریر	جان و یارن او یزیر لکه هریر
هریک کلام اوله کوکله سیدی	هریک کلام اوله کوکله سیدی
ماهی کوا و لاسه بوزو کوزی	ماهی کوا و لاسه بوزو کوزی
مشدا و لجنده اولسون اولسوز	مشدا و لجنده اولسون اولسوز
کوزله هرکیزه قنایه عیسا	کوزله هرکیزه قنایه عیسا
سه ایسک بوجا ایا بخرید و	سه ایسک بوجا ایا بخرید و
هریک بلیک در سگ حاصلو	هریک بلیک در سگ حاصلو
کچ کینده شریبه فردا بچوز	کچ کینده شریبه فردا بچوز
دورده آدغه جامک آج کوز	دورده آدغه جامک آج کوز
روز کلایه سینه قلنظ	روز کلایه سینه قلنظ
ای بهاری ناشق و یاز سگ	ای بهاری ناشق و یاز سگ
کچ و صدت و اگر کین گزرتد مایله کلوز	کچ و صدت و اگر کین گزرتد مایله کلوز
اختیار ایلشوز خنزه و فنا کوزنه سنی	اختیار ایلشوز خنزه و فنا کوزنه سنی
کمان شوقنغ هرجه اولله و سال سیزن	کمان شوقنغ هرجه اولله و سال سیزن

اشدو

طاعتی لیکن آینه عیون ذوالجلال	جمع اولدی کی بره بره کفتار کاسا در
حقا که جنک دشمنه کسرتوری انشغال	نخچول ایلدی حلاله دریا زده کیوب
شوق اولدی دیو ایلیون کسسته خیال	دهمندان آندی کجه دی بره کشتی عسود
برومینا مدار صیدی ویرمیوب بحال	فلک مدعکه هر بری بر فلک ایبیدی
بر تیغ اجاره اولور عسود سمک مناک	شیشی عسکه بجهت دوشردن او سرور
خاشاکه بره قلعه اساده انخالک	وارکن ای عادی او بره و خسدا
باد بله طالعوموم چیا نیه دندم برن	جام می عشقله محققا نیه دندم برن
زنجیر له بند اوش دیوانیه دندم برن	بویوسر کسند آتوب هر یکه بکر زنج
کچم بر یله دیوانیه دندم برن	سجده وطن طوشنه انعی بلا کفنی
ناله کفکه ایدوی حقاییه دندم برن	شاد کولوفان اذم کوزیده اولدارک
یاغنده یا قلعه بر او تبه دندم برن	شوق رخ جانانه بر اجرا ووشیعه
درد ادره ایدیه بیکانیه دندم برن	دول کجه قوشنده زدا آدی خیلناه
کوردسک خصم کچو کلهم چا نایه دندم برن	بن خسته عارییه رسم ایلرک تاشک
یا قسول اولد کوزو که یا قشکه	مزکیم اولاید سندان قشکه
اندو جمله اقتدا قشکه	قویب حال ساند محسرت

بهره برینه دوشردن عیبید
 قشردنیه تاجیدی مکلر بوقورد
 امواج بر برینه دوشردن عیبید
 کورتیز بار بجز آنک عاری دکلور بکسه
 بن خستیه تیارا تیز او کوزی دیار
 کون اقیه سن اجسه قویا و لشعیبه
 قذیلا سد باغ بوشتک سرور عی
 شوبر ماه ملک سیمیا کیم اسیدر مد او
 جودله آذره و کلک یقین عاری خسته
 بادو نایک اشندن بر عیبی حاصیق
 مینا لره سکندر شور بافته بر نلره
 ای سیمان زمان عشقا قد نازانه ایدر
 نه ملک قلدی شکدان نه بری نل آدی

ایشد فلده لیک ایزی	فوزه دین و کن عاری آنخزکه
تسخ بجه یله سیرت قزولک کورد شعا فی	ای سیمان زمان عشقا قد نازانه ایدر
منابع اولور بلبل اول آنخز کوزلک حاقفی	مینا لره سکندر شور بافته بر نلره
چانه با شه سومک قانر یکه بر عیبی	بادو نایک اشندن بر عیبی حاصیق
حکرا انتر مشا مشده نوشا ایدیه زینا	جودله آذره و کلک یقین عاری خسته
ای شکدر کفتار شیرین لب کلور سده عی	شوبر ماه ملک سیمیا کیم اسیدر مد او
وصال بوقردن استرده جمده الله خدا	قذیلا سد باغ بوشتک سرور عی
رخ نیبا سدا آنک جان کلاله نک وردی	کون اقیه سن اجسه قویا و لشعیبه
ملاصت بجز نک اولشه اوله بره بره	بن خستیه تیارا تیز او کوزی دیار
غم عشقند بری نیم بوجکد کیم دردی	کورتیز بار بجز آنک عاری دکلور بکسه
کیم اولور غدی ای لره ایدیه ایلک بری	بهره برینه دوشردن عیبید
دریا یوزده بو عیالین اولدی قشاک	قشردنیه تاجیدی مکلر بوقورد
کیم کورده ای کیم اشندی بر نک بکر عیال	امواج بر برینه دوشردن عیبید
طلدی بخار صغده سخی قشیله آله	

مجموعه

خوشایند تیندن آتق ایسوجان	خوشایند و بیخود تیندن آتق ایسوجان
جان آدی و پرمیوب هرگز امان	جان آدی و پرمیوب هرگز امان
نیجه بیک عسکره اولمصل قیلان	نیجه بیک عسکره اولمصل قیلان
لک بوکدی کیم ماتدی کمان	لک بوکدی کیم ماتدی کمان
چوخ قلغان اله آدی همان	چوخ قلغان اله آدی همان
خنجیرن چکدی عدودن مکره	خنجیرن چکدی عدودن مکره
کوک دمووره عرق اولدی ایشاد	کوک دمووره عرق اولدی ایشاد
خنک جوشیه اولپ کرون رن	خنک جوشیه اولپ کرون رن
برکند آتدی کلکدن کینکندان	برکند آتدی کلکدن کینکندان
لشکراساده مه اولدی پاسیک	لشکراساده مه اولدی پاسیک
قوزوی آتک اوسته برسا بیگ	قوزوی آتک اوسته برسا بیگ
کیم قزاقانک محال اولدی بران	کیم قزاقانک محال اولدی بران
کوکله کو قوزدی نیجه بیخ ارمغان	کوکله کو قوزدی نیجه بیخ ارمغان
شول شفق جبرخده اولور عیقل	شول شفق جبرخده اولور عیقل
قوز قوسندن هرملانک اولدی ایشاد	قوز قوسندن هرملانک اولدی ایشاد
جان آتورن ایلی عزم چشاد	جان آتورن ایلی عزم چشاد
اکوروی آجیدی برشا جهلک	اکوروی آجیدی برشا جهلک
شده سلیمان بیض سلطان جهان	شده سلیمان بیض سلطان جهان
قوله کفاده بکر دارک اول	قوله کفاده بکر دارک اول
ایلی عزم قزاق بر قسار	ایلی عزم قزاق بر قسار
بیریکه طوغرود اول جا نیسه	بیریکه طوغرود اول جا نیسه
ایبند و جعفر دیار کیش	ایبند و جعفر دیار کیش
ملک مغربین کو بیکیه صلاک	ملک مغربین کو بیکیه صلاک
چشما ایشاد شیعون آنکه	چشما ایشاد شیعون آنکه
لکرمنا طوغرود چکدی بکچون	لکرمنا طوغرود چکدی بکچون
قید و بند ایچون شکره خنکون	قید و بند ایچون شکره خنکون
کیجه کیجه مه قزاق بکچوب	کیجه کیجه مه قزاق بکچوب
کوزیک شاهی پوزیشله مطاب	کوزیک شاهی پوزیشله مطاب
شوله دی قوزی جهرخ ایشنه آتک	شوله دی قوزی جهرخ ایشنه آتک
کورسه عالمه چایک حق تر	کورسه عالمه چایک حق تر
قانی کسیدر شهادت اهلانک	قانی کسیدر شهادت اهلانک
بر عیجه چنک اولکیم آتق دی	بر عیجه چنک اولکیم آتق دی
ترک ایوب دنیا کو قوزی عیقل	ترک ایوب دنیا کو قوزی عیقل
ایشو قزاق دیدار تارنجین	ایشو قزاق دیدار تارنجین

بکده و کسک کیم بلسه جادله	هرکی او کوزی و ری افشکه
طاق افلاکه کزدهم باش	آم ایشنه شها فشکه
دال و لپده شها الف قند	دل و لپرون بشاری افشکه
نیجه بر دل مکنی چور بده ویران ایسون	یا نیجه بر دست اولور نیچو کوزی قان ایسون
لکوزی بچون سیاه و پرمیوب خاک رص	کوزی و لک کمالیسه عدوم صفا جان ایسون
بار. عرض حال ایچون عتاق میوا اولدی	اولسه حویا نه ایگ ابرته دیوان ایسون
ما نر ش اولکما نازک بدن هر خا وله	بیلله نوزیده. حاله دایک که افغان ایسون
دیوه و لغا سن سلمه سپرده پالای	بر قده بسون جان لطف ایشون لسانک
نه و فاد اولیغنا ایز و فغان ای کوکل	قزله ایشنه بیک کوز عیقل و بیگ
ای بهار دی جهری ووشک نمیک قان آتق	مشکل ایشور عتاق ایشنه قان آسان ایسون
عقل و صبر مکار با بن کوزده تاراج ایون	هر نظره. کایکله کوزده
مد دیوب بر بلوک اهلک نظرافت	بر بلوک کیمی کوزله کوزک قن
بهار دین بهارستان اوقوز	لک کوزده کیمی متلوم نو لا
کیسوق ای بر صفا ایلرینا و کیم	کوزده دم دوت اولدی بر لپ ایشنه
علتیه دیون عتله جان ویر	ای سینه نه خوره طمن اینه ییلاق اهلک
	کلور و آجی حیلک ایش سنه قی آج حیلک

